

ΣΙΜΟΥ ΜΙΛΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος τοῦ Μογκοῦ
Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος στή Φυτειά
Ἅγιος Ἀρτέμιος τῆς Σιμωνόπετρας

ΑΘΗΝΑ 1984

ΣΙΜΟΥ ΜΙΛΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

“Αγιος Ἰωάννης Θεολόγος τοῦ Μογκοῦ
“Αγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος στή Φυτειά
“Αγιος Ἀρτέμιος τῆς Σιμωνόπετρας

ΑΘΗΝΑ 1984

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
Πρόλογος	7
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1ο	
Ἡ Μοναστική Πολιτεία Σίφνου κατά τοὺς 17ο-19ο αἰῶνες	11
Κεφάλαιο 2ο	
Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος (Μογκοῦ)	23
Κεφάλαιο 3ο	
Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος (Φυτειά)	29
Κεφάλαιο 4ο	
Μνεῖες ἠθικῶν σκανδάλων – Ἀναζήτηση γενεσιουργῶν αἰτίων τους	37
Κεφάλαιο 5ο	
Μονύδριο Ἁγίου Ἀρτεμίου	54
Παράρτημα ἐγγράφων	69

Σχεδια: Φίλιου Τριανταφύλλου

Copyright – Διάθεση: Σίμος Μ. Συμεωνίδης
Πιπίνου 57 / 112.51 Ἀθήνα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΕΞΗΓΗΣΗ

1. Ἡ ένασχόλησή μου ἐπὶ τριάντα ὀλόκληρα χρόνια (1954-1984) μὲ τὴ συστηματικὴ συγκέντρωση ἱστορικοῦ ὑλικοῦ τῆς νήσου Σίφνου, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ συγκρότηση ἑνὸς πολυσήμαντου καὶ πολυδιάστατου Ἀρχείου τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατοντάδες ἀνέκδοτα ἐγγραφα. Τὸ περιεχόμενό τους διαφωτίζει διάφορες, σκοτεινὲς μέχρι σήμερα, πλευρὲς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ συγκεκριμένου χώρου καὶ ἀποκαλύπτει γεγονότα-σταθμοὺς στὴν ὅλη πορεία του μέσα στοὺς αἰῶνες. Ὁ ὄγκος τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ, πού μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθεῖ σὲ πολυάριθμους τόμους-θέματα καὶ ἢ μόνιμα μέτρια οἰκονομικὴ μου κατάσταση, εἶναι οἱ δύο βασικοὶ λόγοι πού δὲν ἐπέτρεψαν μέχρι σήμερα τὴ δημοσίευσή του. Παράλληλη μὲ τίς ἀνωτέρω αἰτίες καὶ ἢ βεβαιότητα τῆς μεγάλης ἐπιβάρυνσής μου, ἀφοῦ ἡ οἰκονομικὴ ἀποτυχία τῶν ἱστορικῶν μελετῶν, εἰδικὰ μάλιστα ἐκείνων πού ἀναφέρονται σὲ ἓνα μικρὸ τόπο, εἶναι ἐξασφαλισμένη ἐκ τῶν προτέρων.

2. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ εἶναι γεγονὸς ὅτι ἔργο πραγματικῆς ἐρευνας τῶν πηγῶν δὲν ἔχει παρουσιασθεῖ μέχρι σήμερα, γιατί *κ α ν έ ν α ς* δὲν ἔχει ἐπιχειρήσει συστηματικὰ ἐρευνητικὸ ἔργο. Τὰ «Νομικὰ Ἐγγραφα Σίφνου» τῆς συλλογῆς Γ. Μαριδάκη, πού παρουσίασε στὴ σειρά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν «Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας» ὁ καθηγητὴς Γ. Πετρόπουλος, δὲν μποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς προϊόν ἐρευνητικοῦ ἔργου, ἀλλὰ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πρόνοιας ἑνὸς εἰδήμονα ἀνθρώπου, τοῦ ἀείμνηστου Γ. Μαριδάκη, νὰ συγκεντρώσει τὸ οἰκογενειακὸ του ἀρχεῖο, πού φυσικά, μὲ τὴ θαυμάσια ἀνάπτυξη καὶ κριτικὴ τεκμηρίωση τοῦ Πετρόπουλου, ἀποτελοῦν τὸ *μ ο ν α δ ι κ ὸ* ὡς τίς ἡμέρες μας κορυφαῖο ἐπιστημονικὸ σύγγραμμα περὶ Σίφνου.

Καμμία λοιπόν έρευνα τῶν πηγῶν, ἀλλὰ καὶ στασιμότητα νεκρική στην προαγωγή τῆς ἱστορίας τῆς Σίφνου καί, τὸ πιὸ δυσάρεστο, ἀπόλυτη ἀπουσία τῶν νέων Σιφνίων ἐπιστημόνων ἀπὸ τὸ στίβο αὐτό, μὲ ἔκαναν νὰ παραμερίσω κάθε προηγούμενη σκέψη καὶ σκοπιμότητα γύρω ἀπὸ τὸν πιὸ κατάλληλο τρόπο παρουσίας τοῦ ἐρευνητικοῦ μου ἔργου καὶ νὰ ξεκινήσω μία σειρά ἐκδόσεων μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ προσφορὰ τους σὲ τιμὴ κόστους θὰ ἐξασφαλίζει τὰ ἐξοδα τῆς ἐπομένης καὶ ὅτι θὰ γίνουν ἀφορμὴ ἀναζωπύρωσης τοῦ σχετικοῦ ἐνδιαφέροντος.

3. Ἡ διαφύλαξη τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Σίφνου τῶν ἐρευνῶν μου θὰ μπορούσε νὰ γίνει μὲ τὴ δημοσίευση ἐτήσιων ἐκδόσεων τύπου «Κιμωλιακῶν» ἢ «Μηλιακῶν» τῶν γνωστῶν ἐπετηρίδων τῶν γειτονικῶν νησιῶν, εἴτε ἀπὸ τὰ σιφναϊκὰ σωματεῖα, εἴτε ἀπὸ κάποια ἐπιτροπὴ ποῦ θὰ ἀναλάμβανε τὸ σχετικὸ ἔργο χωρὶς κανένα ἀπολύτως οἰκονομικὸ μου ὄφελος. Ἄλλωστε, τὰ ἐξοδὰ μου (ὅλοι σχεδὸν οἱ μισθοὶ μιᾶς 25χρονης δημοσιοῦπαλληλικῆς ζωῆς) γιὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ (σὲ 20 ταξίδια στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ ἐρευνες στὰ ξένα Ἀρχεῖα, σὲ φωτογραφήσεις ἑκατοντάδων ἐγγράφων καὶ ἐκτυπώσεις ἰσάριθμων φωτογραφιῶν κλπ.) καί, τὸ σπουδαιότερο, ἡ στέρηση καὶ τῶν ἀπλούστερων ἀκόμη ἀπολαύσεων ποῦ χαίρονται ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, μὲ τὴ διάθεση τοῦ χρόνου μου γιὰ μεταφράσεις τῶν ξενόγλωσσων κειμένων, ταξινομήσεις-καρτελλοποιήσεις τῆς ὕλης κ.ἄ. χρονοβόρες ἐργασίες, δὲν ἀποτιμῶνται, κατὰ τὴ γνώμη μου, μὲ καμμιὰ οἰκονομικὴ ἀνταμοιβή.

4. Μὲ τὰ δύο βιβλία μου γιὰ τὸ μοναστήρι τῆς Βρυσιανῆς καὶ τὸ παρὸν βιβλίο, ἐξαντλεῖται περίπου ἡ προσφορὰ μου στὸ κεφάλαιο «μοναστηριακά» τῆς Σίφνου. Τυχὸν νεότερα στοιχεῖα ποῦ θὰ προκύψουν κατὰ τὴν πορεία τῶν συνεχιζόμενων ἐρευνῶν μου (μὲ ἀριθμὸ μιᾶς ἑκατοντάδας περίπου ἐγγράφων ποῦ δὲν συμπεριελήφθησαν στὴν παρούσα ἐκδοσὴ γιὰ λόγους οἰκονομικούς, μιὰ καὶ δὲν θεωρήθηκαν ἀπαραίτητα γιὰ τὴν σύνταξη αὐτῆς τῆς μελέτης, εἴτε γιὰτὶ ἀναφέρονται σὲ ὅμοια θέματα, εἴτε γιὰτὶ εἶναι πίνακες κτημάτων, δικογραφίες κλπ.) θὰ συγκεντρωθοῦν προσεχῶς σὲ ἓνα τεῦχος ἂν πρόκειται νὰ ἀποκαταστήσουν τυχὸν σφάλματα ἢ νὰ ἀναπτύξουν περαιτέρω τὴν ἱστορία τῶν μοναστηριῶν τοῦ νησιοῦ.

Μετὰ τὰ «μοναστηριακά» θεωρῶ πὼς πρέπει νὰ πάρει σειρά στὶς δημοσιεύσεις τὸ σπουδαιότατο θέμα τῆς Παιδείας στὴ Σίφνο, μὲ τὸ ὁποῖο βέβαια ἔχω ἀσχοληθεῖ καὶ παλαιότερα, ὅμως πρωτολειακά. Ἦδη, βάσει νέων στοιχείων, ἀνατρέπονται μὲν τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μέχρι σήμερα θεωρούμενα ὡς δεδομένα, ἐμφανίζεται ὅμως ἡ Παιδεία τοῦ νησιοῦ ἀκόμη πιὸ σπουδαία γιὰτὶ καὶ σὲ παλαιότερους χρόνους ἀνάγεται ἡ ἐναρξὴ της καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκάλων ἀποδεικνύεται μεγαλύτερος, μέχρι καὶ ἡ διδασκόμενη ὕλη μᾶς γίνεται γνωστὴ. Ἡ ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ θὰ ἐξαρτηθεῖ φυσικὰ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ ἐπιτυχία τοῦ παρόντος.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ὡς προϊσταμένη ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθναρχικὴ Ἀρχὴ τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνισμοῦ, ἐρρῦθμιζε τὰ κατὰ καιροὺς ἀναφυόμενα ζητήματα μὲ τὴν ἐκδοσὴ δύο τύπων ἐγγράφων, τῶν λεγομένων «σιγιλλίων», δηλαδὴ ἐγγράφων ποὺ ὑπέγραφαν ὁ πατριάρχης καὶ οἱ συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς καὶ γραμμάτων ποὺ ὑπέγραφε μόνος ὁ πατριάρχης. Τέτοια πατριαρχικὰ γράμματα καὶ σιγίλλια, σχετικὰ μὲ ζητήματα τῆς Σίφνου ἔχουν περισωθεῖ μερικὰ, τὰ περισσότερα ὅμως ἔχουν ἀπωλεσθεῖ. Ἡ ἀνακάλυψη κάθε φορὰ νέων πατριαρχικῶν ἐγγράφων ἀποτελεῖ γι' αὐτὸ τὸ λόγο βαρυσήμαντο ἱστορικὸ γεγονός. Δύο τέτοια σιγίλλια, ἄγνωστα μέχρι σήμερα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴν ἀνακήρυξη σὲ πατριαρχικὰ σταυροπήγια τῶν γυναικειῶν μοναστηριῶν τῆς Σίφνου, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Θεολόγου τοῦ Μογκοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Χρυσοστόμου στὴ Φυτειά, δημοσιεύονται στὸ παρὸν βιβλίο μὲ ἄλλα ἐξ ἴσου ἐνδιαφέροντα καὶ ἀνέκδοτα ἐγγραφα. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ προάγουν σημαντικὰ, τόσο τὴ μοναστηριακὴ, ὅσο καὶ τὴν ἄλλη ἱστορία τοῦ νησιοῦ καὶ εἰδικότερα αὐτὴν τῆς Παιδείας ἢ ὁποῖα ἔχει συνδεθεῖ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς μὲ ἓνα ὑπὸ τὰ μοναστήρια αὐτά, τοῦ Χρυσοστόμου στὴ Φυτειά χωρὶς νὰ εἶναι ἀλήθεια.

Τὰ ἐγγραφα δημοσιεύονται σὲ παράρτημα τοῦ βιβλίου μὲ μνεῖα τῶν πηγῶν προέλευσής τους ποὺ εἶναι τὰ ἑλληνικὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, τὸ τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἢ Propaganda Fide Sacra τοῦ Βατικανοῦ καὶ τὸ ἰδιωτικὸ Ἀρχεῖο Εὐαγγέλου Βάου. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ κειμένου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἄλλα ἐγγραφα τῶν ἀρχείων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν δημοσιεύονται στὸ παράρτημα αὐτοῦσια, χωρὶς φυσικὰ νὰ παραλείπεται ἢ κατάλληλη παραπομπὴ στὶς πηγές. Τὰ δύο πατριαρχικὰ σιγίλλια παρουσιάζονται μὲ τὴ μέθοδο ποὺ ἔχει ἀκολουθήσει, κατὰ τὴ δημοσίευσή ὁμοίων ἐγγράφων, ὁ καθηγητὴς κ. Μ. Ι. Μανούσκακας στὸ βιβλίο του «Ἀνέκδοτα Πατριαρχικὰ Γράμματα (1547-1806) πρὸς τοὺς ἐν Βενετία Μητροπολίτας Φιλαδελφείας καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἀδελφότητα», Βενετία 1968. Καθενὸς σιγιλλίου προτάσσεται περίληψη καὶ περιγραφή του, ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο, τοῦ ὁποῖου τηρεῖται τὸ συντακτικὸ καὶ γίνεται μερικὴ μόνον ἀποκατάσταση τῆς ὀρθογραφίας καὶ τῆς στίξης του καὶ ἔπονται σχολιασμοὶ καὶ βιβλιογραφικὲς ἢ ἀρχειακὲς παραπομπές. Ἡ διάταξη τῆς ὕλης ἐγίνε κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ δημιουργοῦνται ἐνότητες-κεφάλαια θεμάτων γιὰ πιὸ ἄρτια κατανόηση καὶ αἰτιολόγησή τους. Ἡ πρόταξη ἐνὸς κεφαλαίου γενικῶν πληροφοριῶν σχετικῶν μὲ τὴ «μοναστικὴ πολιτεία» τοῦ νησιοῦ κατὰ τοὺς 17ο-19ο αἰῶνες θεωρήθηκε σκόπιμη μιά καὶ μέχρι σήμερα δὲν ἔχει γίνε κάτι παρόμοιο καί, εἰδικότερα, γιὰ τὰ νεότερα στοιχεῖα διαφοροποιοῦν σημαντικὰ τίς ἐλάχιστες γνωστὲς (δημοσιευμένες) πληροφορίες γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν μοναστηριῶν τῆς Σίφνου καὶ τὸ χαρακτῆρα τους σὲ

άνδρικά ή γυναικεία. Όπως θα γίνει αντιληπτό ή ανάπτυξη του κειμένου γίνεται με σχετική κριτική των ειδήσεων και συναγωγή συμπερασμάτων, όμως δεν αυθαίρεται. Όπου οι απόψεις, ελάχιστες άλλωστε στον αριθμό, δεν έχουν στήριγμα σε εξακριβωμένες πληροφορίες, γίνεται μνεία της έλλειψης πηγών με παράλληλη επισήμανση ότι δεν έχουν ιστορική βάση προκειμένου να περισωθεί ο σκοπός του βιβλίου αυτού που, πέρα από τη συγκέντρωση στις σελίδες του ιστορικού υλικού, είναι κυρίως ή αποκατάσταση έσφαλμένων παραδοχών που έχουν δει κατά καιρούς το φως της δημοσιότητας.

Το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου αναφέρεται στο μικρό μοναστήρι του Άγιου Αρτεμίου που υπήρξε, επί αιώνες, μετόχι της αγιορείτικης Σιμωνόπετρας. Αυτό δεν χρησιμοποιούνται όλα τα γνωστά μου ιστορικά στοιχεία. κυρίως εκείνα που ανέκαλυψα στα Αρχεία του Βατικανού, για το λόγο ότι αποτελούν βασική υποδομή άλλης εργασίας μου που ξεκαθαρίζει τις σχέσεις μεταξύ όρθοδόξων και καθολικών της Σίφνου. Στο κεφάλαιο όμως αυτό γίνεται συγκέντρωση όλων των άλλων ειδήσεων που μαρτυρούν τη συνεχή λειτουργία του μοναστηριού, τον προσδιορισμό της εποχής ανάκηρυξης του σε πατριαρχικό σταυροπήγιο κ.ά.

Οι βιβλιογραφικές πηγές και αναφορές (και οι αρχειακές που δεν περιλαμβάνονται στα έγγραφα του Παραρτήματος) δίνονται στις υποσημειώσεις των Κεφαλαίων του βιβλίου μαζί με πλήθος άλλων σχετικών λεπτομεριών. Ακόμη γίνεται χρήση μικρού αριθμών βραχυγραφιών οι οποίες είναι: 1) Γ.Α.Κ. = Γενικά Αρχεία του Κράτους, 2) Ε.Ε.Κ.Μ. = Επετηρίδα Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών, 3) Ρ.Φ.Σ = Αρχείο Βατικανού. Propaganda Fide Sacra. Κατηγορίες: α) SC. ARCIP. = Scritture Riferite nei Congressi-Arcipelago. β) SOCG. = Scritture Originali Congregazioni Generali, γ) VISITE = Visite e Collegi με παράθεση του κωδικού αριθμού των φακέλων του Αρχείου και των σελίδων τους.

Στο παράρτημα των εγγράφων υπάρχει, άμεσα διατυπωμένη από τα σχετικά κείμενα, μία πρόκληση για ιστορική έρευνα που απευθύνεται κυρίως προς τους νέους Σιφνιούς επιστήμονες· σ' εκείνους που θα αποφάσιζαν να ασχοληθούν με την ιστορία της πατρίδας τους. Αναφέρεται στην τύχη και στην ανακάλυψη των μοναστηριακών κωδικών του νησιού, οι οποίοι «έκπατρίσθηκαν» απ' αυτό όταν ιδρύθηκε το νέο ελληνικό Κράτος και πρέπει σήμερα να βρίσκονται σε κάποιο, μάλλον Δημόσιο, Αρχείο.

Έχω όλη τη διάθεση και προθυμία να συνεργαστώ και να βοηθήσω σχετικά όποιον ή όποιους πάρουν την απόφαση για αυτή τη σπουδαιότατη έρευνα. Ιδιαίτερα σαυτόους υπενθυμίζω τον Πολύβιο, ο οποίος έχει πει για τους ασχολούμενους με τα ιστορικά θέματα:

«Τοῖς τὰ κοινὰς ἱστορίας πραγματευομένοις, μεγάλας χάριτας ἀπονέμειν δίκαιον πάντας ἀνθρώπους, ὅτι τοῖς ἰδίοις πόνοις ὠφελῆσαι τὸν κοινὸν βίον ἐφιλοτιμήθησαν».

Αθήνα, Φεβρουάριος 1984

Σ.Μ.Σ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Η ΜΟΝΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΣΙΦΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 17ο-19ο ΑΙΩΝΕΣ

Τὰ γυναικεῖα μοναστήρια τῆς Σίφνου ὑπῆρξαν βασικά δύο, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος ἢ Μογγοῦ καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος ἢ Φυτειά. Εἶναι ἀρχαῖα μοναστήρια, ὅμως ὁ χρονικὸς προσδιορισμὸς τῆς ἰδρυσῆς τους εἶναι δυσχερὴς ἐλλείπει ἐπισήμων μαρτυριῶν. Πρῶτη γραπτὴ εἶδηση γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τους ἔχουμε στὰ 1650. Σὲ ἀχρονολόγητη ἐπιστολὴ τοῦ βικάριου (λατίνου ἐφημέριου) Σίφνου δὸν Μάρκο Πόλλα, ἡ ὁποία ὅμως ἔχει γραφεῖ τὸ χρόνο αὐτὸ ⁽¹⁾, ἀναφέρεται ἡ ὑπαρξὴ στὸ νησί τριῶν ὀρθοδόξων ἀνδρικῶν μοναστηριῶν καθὼς «καὶ δύο γυναικῶν ἐλληνίδων». Τὰ ἀνδρικά ἦταν ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος, μετόχι τῆς Σίμωνος Πέτρας τοῦ Ἁγίου Ὀρους, ἀνιδρυμένο ἀπὸ τὸ 1629 ἀπὸ τὸν Ἱερεμία Ὀρφανό ⁽²⁾, ὁ Προφήτης Ἠλίας, πού αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐπεκτείνονταν τὸν κτιριακὸ του συγκρότημα ⁽³⁾ καὶ ἡ Παναγία ἢ Βρυσιανή, ἀνιδρυμένη ἀπὸ τὸ 1643 ἀπὸ τὸν Βασίλη Λογοθέτη, μεγαλέμπορο τῆς Σίφνου.⁽⁴⁾ Ὅσον ἀφορᾷ τὰ «δύο γυναικῶν ἐλληνίδων» μοναστήρια τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πόλλα, τὸ ἓνα ἦταν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου στὴ Φυτειά, ὅπως δηλώνεται στὴν ἴδια ἐπιστολὴ κατὰ τὴν περιγραφή τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας τοῦ νησιοῦ: «τὸ πρῶτο κτῆμα ἀποκαλεῖται Φυτειά καὶ εὐρίσκεται πλησίον τοῦ γυ-

(1) Ἡ ἐκθεση τοῦ Πόλλα ἔχει δημοσιευτεῖ στοῦ Β. J. Slot «Καθολικαὶ Ἐκκλησιαὶ Κιμῶλου καὶ τῶν πέριξ Νήσων» στὰ «Κιμωλιακά», τόμ. Ε' (1974), σελ. 114. Σαυτὴν, ὁ συντάκτης τῆς, ἀναφερόμενος στὴν ὀρθόδοξη ἀρχιεπισκοπὴ Σίφνου σημειώνει ὅτι «ἀπὸ τετραετίας διαμένει εἰς τὴν νῆσον αὐτὴν ὁ Ἕλληνας ἐπίσκοπος». Κατὰ συνέπεια, ἀφοῦ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Σίφνου ἰδρύθηκε στὶς 17 Αὐγούστου 1646, ἡ ἐκφρασὴ «ἀπὸ τετραετίας» στὴν ἐκθεση τοῦ Πόλλα δηλώνει πὼς αὐτὴ ἔχει συνταχθεῖ στὰ 1650.

(2) Βλ. δύο πατριαρχικά σιγίλλια στὴ «Σιφναϊκὴ Φωνή» Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου 1971 ἀπὸ τοὺς Νικ. Προμπονά καὶ Νικ. Καλαμάρη, ἀντιστοιχα.

(3) Ζακυθινοῦ Διον. «Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἐγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας», στὰ «Ἑλληνικά», τόμ. Β' (1929), Συμμεωνίδη Συμ.: «Μνημεῖα Σιφναϊκῆς Ἱστορίας», στὴν ἐφημερ. «Σίφνος», Ἀπριλίου-Μαΐου 1961 καὶ «Ἡ σφραγὶς τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Προφήτου Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου», στὴν ἴδια ἐφημερ. «Σίφνος» Φεβρ. 1962, καὶ Ἀρχιμ. Βιτάλη Φιλάρ., «Προφήτης Ἠλίας Ὑψηλὸς καὶ Ἰωάννης Θεολόγος Μογγοῦ», στὴν «Ε.Ε.Κ.Μ.», τόμ. Ε' (1965) καὶ σὲ ἀνάτυπο.

(4) Συμμεωνίδη Σίμου: α) «Ἡ Κυρία Βρυσιανή, ἡγουν συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Σίφνω Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου», Ἀθῆναι 1966 καὶ β) «Ἡ Κυρία Βρυσιανή, τὰ νεώτερα ἱστορικά στοιχεῖα», Ἀθῆνα 1981.

ναικειού μοναστηριού του Ἁγίου Ἰωάννου του Χρυσοστόμου»⁽⁵⁾, τὸ δὲ δεύτερο, χωρὶς ἀμφιβολία, ἐκεῖνο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Μογγού, τοῦ ὁποίου δύο μοναχὲς καὶ ἓνας λατίνος κληρικός, ὁ Φραγκίσκος Μικελλούτσι, ὑπῆρξαν τρία χρόνια ἀργότερα, στὰ 1653, πρόξενοι ἠθικοῦ σκανδάλου ποῦ ἀναστάτωσε τὴ Σίφνο.⁽⁶⁾

Φαίνεται ὅμως πῶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ γυναικεῖα μοναστήρια, λειτούργησαν κατὰ τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 17ου αἰώνα καὶ ἄλλα, τοῦλάχιστον δύο, μὲ μικρὸ μᾶλλον ἀριθμὸ μοναζουσῶν. Τὶς σχετικὲς πληροφορίες μᾶς παρέχουν νέες πηγές καὶ ἰδιαίτερα λατίνοι κληρικοὶ ποῦ, μὲ ἐντολὴ τοῦ Βατικανοῦ, ἐπισκέφθηκαν τὴ Σίφνο καὶ στὴ συνέχεια ὑπέβαλαν τὶς ἀναφορὲς τους στὴν προϊσταμένη τους ἀρχή. Τὸ δυσάρεστο εἶναι ὅτι στὶς ἀναφορὲς τους δὲν κατονομάζονται τὰ μοναστήρια, γεγονός ποῦ δημιουργεῖ σημαντικό πρόβλημα. Ζήτημα ἐπίσης δημιουργεῖται καὶ γιὰ τὰ ἀνδρικά μοναστήρια ἀφοῦ, κατὰ σχετικὲς ἱστορικὲς εἰδήσεις, ἓνα τοῦλάχιστον ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται πῶς μᾶλλον δὲν λειτούργησε ἀδιάκοπα ὡς ἀνδρικό.

Ἄλλὰ ἄς ἐξετάσουμε τὰ πράγματα μὲ κάποια χρονολογικὴ, περίπου, τάξη:

1. Στις 2 Ἰουλίου 1652 ὁ βικάριος καὶ ἀποστολικὸς μισσιονάριος Σίφνου Βαρθολομαῖος Πόλλα σὲ ἀναφορὰ του πρὸς τὸ Βατικανό, μεταξὺ ἄλλων, ἔγραφε: «...οἱ ἐλληνικὲς ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια ἀπαλλάσσονται τῶν φορολογιῶν...» (PFS/SOCCG. 187, φ.426) χωρὶς νὰ σημειῶνει ποιά καὶ πόσα ἦταν τὰ μοναστήρια αὐτά. Ὁ ἴδιος ὅμως, ὡς ἀρχιεπίσκοπος Παροναξίας πλέον στὰ 1659, σὲ σχέδιο ἀναφορᾶς του σχετικῆς μὲ τὴ γενικὴ ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση τῶν τριῶν νησιῶν Σίφνου, Κέας καὶ Θερμίων ἔγραφε: «...ὑπάρχουν δύο μοναστήρια καλογήρων καὶ δύο μοναζουσῶν τοῦ ἰδίου (ὀρθοδόξου) δόγματος στὰ ὁποῖα διαβιοῦν μὲ μεγάλη ἐλευθεριότητα»^{6α}.

Γνωστὰ ἀνδρικά μοναστήρια αὐτὴ τὴν ἐποχὴ εἶναι τῆς Βρυσιανῆς καὶ τοῦ Προφήτη Ἠλία (ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος δὲν ἀναφέρεται ἴσως γιὰτὴν ἦταν, μοναστήρι ὑποκειμένο στὴ Μονὴ Σίμωνος Πέτρας, γυναικεῖα δὲ ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ παρέχων τὴν ἀνωτέρω πληροφορία Βαρθολομαῖος Πόλλα, πρέπει νὰ θεωρηθεῖ βέβαιη πηγὴ ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰ χρόνια εἶχε διατελέσει ἐφημέριος στὴ Σίφνο καὶ ἐγνώριζε πολὺ καλὰ τὰ πράγματα.

(5) B. J. Slot. Αὐτοθι, σελ. 118. Ἡ ἰταλικὴ διατύπωση τοῦ κειμένου στὸ SOCCG.187, φ 627β: «Sono altri tre pezzi di terra in detta isola comprati dalli denari dati da Sua Santità, il primo e detto fitia apresso Santo Giovanni Chrisostomo monastero di monache greche».

(6) Ἐγγραφο Παραρτήματος Νο 1

(6α) Στὸ ἴδιο σχέδιο ἀναφορᾶς σημειῶνε ὁ Βαρθολομαῖος ὅτι στὴ Σίφνο ἐγκαταβίωσε γιὰ ἓνα διάστημα ὁ (ἀμαρτῦρα φερόμενος ὡς Σίφνιος) πρῶην Πατριάρχης Κ.Πόλεως Ἰωαννίκιος, ὁ ὁποῖος ἔχασε ὀριστικὰ τὸ θρόνο του ἐξαιτίας τῶν ραδιουργιῶν τῶν ἄλλων μητροπολιτῶν (PFS/SOCCG.272, φ.φ.206α-207β). Σὲ ἄλλο ἐγγραφοῦ του ὁ Βαρθολομαῖος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἀπεβίωσε τὸ 1660 εὐρισκόμενος στὴ Μῆλο (PFS/SOCCG.275, φ.182α).

2. Στις 31 Μαΐου 1662 ο μεγαλέμπορος Σίφνου Πετράκης Ρόζας «έστοντας καί...νά εύρίσκειται άσθενής κατά τó σώμα...όμως φοβούμενος τó αίφνίδιον τουθ θανάτου...» έγραψε τή διαθήκη του ένώπιον μαρτύρων.⁽⁷⁾ Μέ τή διαθήκη αύτή, άπό τήν όποία διαπιστώνεται ή έκτεταμένη έμπορική δραστηριότητα και ή τεράστια περιουσία του που ύπολογίζεται σέ πολλές χιλιάδες ισπανικά ρεάλια, κατέλιπε «εις τó μοναστήρι τής Βρύσης τó μόνιασμα μέ τó άμπέλι καθώς εύρίσκειται εις τήν άγιάν άναστασίαν· και τουθ κύρ 'Ιωνά⁽⁸⁾ ρεάλια έκατώ. Εις τά μοναστήρια τά γυναίκεια...μίαν πρόθεσιν εις πάσαν ένα. εις τόν άγιον ήλιαν ένα σκρήτον ρεάλια 25.... Εις τήν παναγίαν τής Σγουρηής...τó χωραφάκι όπου έγώρρασε άπό τόν νικολόν όπου είναι κοντά εις τουθ κύρ άποστόλου...νά είναι και εκείνο τουθ μοναστηριού...»

Στό άνωτέρω κείμενο έπισημαίνονται τά ήδη γνωστά ως άνδρικά μοναστήρια τής Βρυσιανης και τουθ Προφήτη 'Ηλία και άόριστα «τά μοναστήρια τά γυναίκεια» που πρέπει νά ήταν τούλάχιστον δύο, δηλαδή τουθ Χρυσοστόμου Φυτειάς και τουθ Θεολόγου Μογγοϋ. 'Η παναγία τής Σγουρηής αναφέρεται ως μοναστήρι χωρίς νά προσδιορίζεται ό χαρακτήρας του ως άνδρικού ή γυναικειού. 'Η πληροφορία αύτή δέν διασταυρώνεται άπό άλλη πηγή, δέν είναι έν τούτοις παράδοξο ή έκφραση τουθ διαθέτη Πετράκη Ρόζα «νά είναι και εκείνο τουθ μοναστηριού» νά έχει τήν έννοια τουθ έξωκκλησιού, χωρίς ή παναγία τής Σγουρηής νά ήταν μοναστήρι.

3. Πέντε χρόνια μετά, στά 1667, έπισκέφθηκε τή Σίφνο ό άποστολικός έπισκέπτης Sebastiani Fra Giuseppe di Santa Maria, έπίσκοπος 'Ιεραπόλεως, ό όποιος στην έκθεσή του προς τó Βατικανό γράφει: «Οί 'Ελληνες σέ όλόκληρο τó νησί θά είναι 3.500. 'Εκκλησίες όρθοδόξων 300, ιερείς 50, μοναχοί σέ δύο μοναστήρια 40, μοναχές σέ τ ρ ί α μοναστήρια 100...»⁽⁹⁾

'Αν τά δύο άνδρικά μοναστήρια είναι τής Βρυσιανης και τουθ Προφήτη 'Ηλία, δέν μνημονεύει ό Sebastiani εκείνο τουθ 'Αγίου 'Αρτεμίου (ίσως έπειδή ήταν έξηρητημένο άπό τή Σιμωνόπετρα τουθ 'Αγίου 'Ορους), ή αν άνδρικά ήταν τής Βρυσιανης όπωσδήποτε (γιατί όπως προείπαμε ή λειτουργία του υπήρξε συνεχής) και τουθ 'Αγίου 'Αρτεμίου, τότε δέν πρέπει νά λειτουργούσε τήν έποχή εκείνη ως άνδρικό τó μοναστήρι τουθ Προφήτη 'Ηλία (για τó όποιο δέν έχουμε συνεχή στοιχειά και τήν πληροφορία τής έπομένης παραγράφου 3 ή όποια δημιουργεί ιδιαίτερο ζήτημα). 'Από

(7) Μέρτζιου Κων. «Μία διαθήκη έκ Σίφνου τουθ 1662», στην «Ε.Α.Ι.Ε.Δ.», τεϋχος 8 (1958), σελ.109. 'Ο Πετράκης Ρόζας άπεβίωσε μεταξύ 17-28 'Ιουνίου τουθ ίδιου χρόνου, όπως προκύπτει άπό τó συνδυασμό τών πληροφοριών δύο έπιστολών (άπό 17 'Ιουνίου και 14 Αύγουστου) τουθ Giorgio Peris προς τή Ρώμη, ό όποιος μέ τήν πρώτη γνωστοποιεί ότι ό βικάριος Σίφνου 'Αντώνιος Γοζαδίνος άπεβίωσε στις 6 'Ιουνίου (χωρίς νά γράφει για τόν Ρόζα τίποτε) και μέ τή δεύτερη ότι, μετά τó θάνατο τουθ Γοζαδίνου έπιμελήθηκε τά έκκλησιαστ. ζητήματα Σίφνου επί 22 ήμέρες, μέσα στις όποιες «άπέθανε έπίσης ό πρόξενος Pietro Rosa» (SOCG.272, φ.φ.337α, 339α).

(8) Πρόκειται για τόν 'Ιωνά 'Αποστόλη, ήγούμενο τής Βρυσιανης για τόν όποιον βλ. στις μνημονευθείσες μελέτες τής ύποσημ. 4

(9) P.F.S./VISITE, τόμ.32, φ.φ.113α-118α

τά τρία ἔπειτα γυναικεῖα μοναστήρια πού ἀναφέρει ὁ Sebastiani, ἀν δε-
χτοῦμε ὅτι τὰ δύο εἶναι τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου, τὸ τρίτο
ποιὸ ἦταν; Ἡ παναγία τῆς Σγουρῆς τῆς προηγουμένης παραγράφου 1;

4. Ἐπτά χρόνια ἀργότερα, στὰ 1674, ἡ κατάσταση διαφοροποιεῖται καὶ
μάλιστα πολὺ σημαντικά, τόσο ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ Προφήτη
Ἡλία ὡς ἀνδρικοῦ μοναστηριοῦ, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν γυναι-
κειῶν. Τὸ θέμα δημιουργεῖται ἀπὸ «*μαρτυρίαν*» τοῦ χρόνου αὐτοῦ πού συ-
νέταξε ἐνώπιον μαρτύρων, ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τῆς «*κερὰ μακαρίας γεράρ-
δι*», ὁ πρωτονοτάριος Σίφνου διάκος Σερμαρτύς. Τὸ ἔγγραφο βρίσκεται
καταχωρισμένο στὴ σελίδα 237α τοῦ Κώδικα Νο 622 τῆς Ἱεροσολυμιτι-
κῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Καταγραφή τοῦ ἐν τῇ Σίφνω μετοχίου τοῦ ἀγίου Τάφου.

*Ἔστοντας καὶ ἡ κερὰ μακαρία γεράρδι νὰ εὐρίσκετον εἰς τὸ μοναστήρι
τοῦ ἀγίου ἡλιοῦ καὶ τώρα μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρει τὴν τοσαύτην ψυχρότη-
τα τοῦ ὄρους διὰ τὴν ἀσθένειαν ὅπου ἔχει, ἠθέλησε καὶ ἦλθεν εἰς τὸ μονα-
στηράκι τῆς παναγίας μετόχιον τοῦ ἀγίου τάφου, ὅπως εὐρῆ ἀνεσιν τῆς ἀ-
σθενείας αὐτῆς καὶ δουλεῦσαι τῷ Θεῷ διὰ τὰς ἀμαρτίας της, πλὴν φοβουμέ-
νη τὸ τοῦ θανάτου αἰφνίδιον, ἔκραξεν ἐμένα τὸν κάτωθεν ὑπογράφοντα
πρωτονοτάριον ἔμπροσθεν τῶν κάτωθεν μαρτύρων νὰ γράψω ὅσα ἐδῶ κά-
τωθεν φανερώνει καὶ οὕτως διὰ τοῦ παρόντος θέλει καὶ ὁμολογᾷ καὶ κηρύτ-
τει μὲ πᾶσαν τῆς καλῆν γνώμην καὶ θέλησιν πῶς δίδει καὶ ἀφιερώνει εἰς τὸ
μοναστήρι ἐδῶ τοῦ ἀγίου ἡλιοῦ τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχει εἰς τὸν ὄρνὸν καὶ τὸ μό-
νιασμα ὅπου ἔχει ὑποκάτωθεν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου μὲ τοῦτο: νὰ τρώγῃ
ἕως τῆς ζωῆς της καὶ μετὰ τὸν αὐτῆς θάνατον νὰ εἶναι τοῦ ἀγίου ἡλιοῦ πα-
ντελεύθερα· ἀκόμη θέλει καὶ ἀφιερώνει εἰς τὸν ἅγιον τάφον τὸ χωράφι ὅπου
ἔχει εἰς τὸν ἀρτεμόνα εἰς τοὺς ἀφτολιούς νὰ τὸ τρώγῃ ἕως τῆς ζωῆς της καὶ
ἀποθανούσης αὐτῆς νὰ ἔχει ἄδειαν ὁ κύρ γεράσιμος ὁ ἱερομόναχος της νὰ
τὸ κρατῇ καὶ νὰ τὸ τρώγῃ ἕως τῆς ζωῆς του διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ στέκη καὶ αὐ-
τὸς εἰς τὸ ἄνωθεν μετόχιον τοῦ ἀγίου τάφου νὰ τὴν ἱερουργᾷ καὶ νὰ τὴν μνη-
μονεύῃ καὶ νὰ εἶναι ἴδιος οἰκοκύρης καὶ εἰς πᾶσαν τὴν μασαριὰν τοῦ κελλιοῦ
τῆς ὅτι ἠθελεν εὐρεθῆ καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ οἱ πατέρες τοῦ ἀγίου τάφου
νὰ εἶναι οἰκοκυροί. πάλιν καὶ ὁ ἀφέντης ὁ Θεὸς χάριτι τοῦ ἀγίου τάφου ἠθε-
λὲ τὴν φωτίση καὶ ἀξιῶση νὰ ὑπάγῃ νὰ προσκυνήσῃ τὸν ἴδιον ἅγιον τάφον νὰ
ἔχει ἐξουσίαν τὸσον διὰ τὸ ἄνωθεν χωράφι ὡσάν καὶ πᾶσαν μασαριὰν ὅπου
τῆς εὐρεθῆ, νὰ τὰ πουλῇ καὶ νὰ παγαίνῃ κατὰ τὴν ὄρεξιν της εἰς τὸν ἅγιον τά-
φον. καὶ οὕτως εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν τὸ παρὸν ἐγένετο γράμμα καὶ
ὑπογράφουν καὶ οἱ μάρτυρες. ἀκόμη νὰ γροικοῦνται καὶ τὰ πρόβατα ὅπου
ἔχει ὡς ὀπισθεν ἀποθανούσης αὐτῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἱερομονάχου τοῦ
ὀπισθεν γερασίμου.*

1674 μαρτίου 5

† ὁ οἰκονόμος σίφνου μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

† ὁ σακελλάριος σίφνου μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

† απόστολος ιερέυς γοζαδίνος χαρτοφύλαξ σίφνου μάρτυρας
† γεώργιος ιερέυς κοτζάρης σκευοφύλαξ μάρτυς
† πρωτοσύγκελος βενέρης μάρτυς
† νεροῦτζος ιερέυς μάρτυς
† ἐγὼ ὁ τοῦ ζωοδόχου τάφου δούλος ποταπὸς παπὰ μακάριος ἔγραψα καὶ ἐσφράγισα τὸ παρὸν καὶ ὅτι οἱ ἄνωθεν γεγραμμένοι ἱερεῖς νὰ εἶναι καὶ ἐπίτροποι εἰς τὸ μοναστήρι αὐτὸ τοῦ ζωοδόχου τάφου.
† διάκος σερμαρτύς πρωτονοτάριος σίφνου ἔγραψα παρακαλετὸς καὶ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

Τὸ ἄνω μοναστήριον τῆς ὑπαπαντῆς δηλαδὴ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν ἅγιον τάφον ἢ πολιτεία σίφνου 1674, ὄντος ἐκεῖ τοῦ μακαρίτου παπα Μακαρίου τοῦ Ἀσπρᾶ».

Ὅπως γίνεται ἀντιληπτὸ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ καὶ οἱ λοιπὲς ἀνωτέρω μαρτυρίαι ἀνατρέπουν τίς μέχρι σήμερα γνωστὲς παραδοχὲς ἀναφορικὰ μὲ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸν χαρακτηρισμὸ ὡς ἀνδρικῶν ἢ γυναικειῶν τῶν μοναστηριῶν τῆς Σίφνου. Ἔτσι καὶ τὸ γνωστὸ ὡς ἀνδρικὸ ἀπὸ τὸ ἔτος 1654 μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἡλία, πρὶν ἀπὸ τὸ 1674 πρέπει νὰ εἶχε μετατραπεῖ σὲ γυναικεῖο ἀφοῦ κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸ ἡ κερὰ Μακαρία Γεράρδη, μία ἀπὸ τίς μοναχὲς του, ἀποφάσισε νὰ τὸ ἐγκαταλείψει «*μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὴν τοσαύτην ψυχρότητα τοῦ ὄρους*» ὅπως ἀναφέρεται στὸ δημοσιευόμενον ἀνωτέρω ἔγγραφο. Παράλληλα ἐμφανίζεται καὶ ἄλλο ἓνα γυναικεῖο μοναστήρι, ἡ παναγία Ὑπαπαντῆ τοῦ Κάστρου, μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου. Γιὰ τὸ τελευταῖο αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες πληροφορίες συγκλίνουσες στὴν ἐκδοχὴ τῆς λειτουργίας του ὡς γυναικειοῦ μοναστηριοῦ ἀρκετὰ χρόνια πρὶν τὴ χρονολογία τῆς εἰσόδου (1674) τῆς κερὰ Μακαρίας Γεράρδη. Πρόκειται γιὰ δύο εἰκόνες μέσα στὸ ναὸ τῆς Ὑπαπαντῆς. Ἡ μία βρίσκεται στὸ τέμπλο, δεξιὰ τῆς ὡραίας πύλης, Ὁ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ καὶ ἔχει τὴν ἐπιγραφὴ ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ καὶ τὴ χρονολογία ΑΧΜΕ (1645) ποὺ φανερώνει τὴν παλαιότητα τοῦ ναοῦ καὶ ἡ ἄλλη στὸν ἀριστερὸ τοῖχο, Ἡ ΒΑΠΤΙΣΙΣ, μὲ τὴν ἐπιγραφὴ ΔΕΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΛΗΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΝΑΧΗΣ 1660. Ἴσως ἡ «*ΚΑΛΗΣΤΡΑΤΗ*» ποὺ ἀφιέρωσε τὴν εἰκόνα αὐτὴ νὰ ἦταν καὶ μοναχὴ στὸ ἴδιο αὐτὸ μοναστήρι.

Γιὰ τὸ μετόχι αὐτὸ τοῦ Παναγίου Τάφου ἔχομε καὶ πολὺ μεταγενέστερη εἶδηση σὲ ἐκθεση τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα Νικ. Χρυσόγελου «*περὶ Μήλου*» (ἐπαρχίας Μήλου). Στὴν ἐκθεση αὐτὴ (27 Σεπτεμβρίου 1829) σημειώνεται:

«*δον) εἰς τὴν αὐτὴν νῆσον (Σίφνον) ἔχει ὁ Ἅγιος Τάφος ἐν μετόχιον, τὸ ὁποῖον καρποῦται εἰς ἱερομόναχος ἐντόπιος διὰ γρ(όσια) 100 κατ' ἔτος τὰ ὁποῖα πλερώνει πρὸς τὸν ἐν Ἄνδρῳ Ἀρχιμανδρίτην τοῦ Ἁγίου Τάφου. Τὸ εἰσόδημα τοῦ μετοχίου τούτου ὑπερβαίνει τὰ γρ(όσια) 600, ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἅγιος Τάφος χρεωστεῖ δι' ὁμολογίας πρὸς τὴν Κοινὴν Σχολὴν τῆς Σίφνου γρ(όσια) 7.500 τὰ ὁποῖα ὁ μακαρίτης Βαρβάκης ἀφιέρωσεν εἰς ταύ-*

την τήν Σχολήν κατά τὸ 1820 διατάξας νὰ πλερώνεται κατ' ἔτος ὁ τόκος αὐτῶν γρ(όσια) 600 εἰς μισθὸν διδασκάλου, ἢ Κυβέρνησις ἔχουσα τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ΙΑ Ψηφίσματος τῆς Δ' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως νὰ συνάξῃ καὶ νὰ οἰκονομήσῃ τὰς τοιαύτας κληροδοσίας, ἡμπορῇ νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τῆς τὸ μετόχιον τοῦτο καὶ νὰ ἐνοικιάσῃ αὐτό, ὡς καὶ τὰ ἄλλα.»^(9α)

Τὴν ἐποχὴ δηλαδὴ αὐτὴ ἢ Παναγία Ὑπαπαντὴ ἢ Θεοσκέπαστη δὲν λειτουργοῦσε ὡς μοναστήρι, ἀλλὰ ἀποτελοῦσε, μὲ ἄλλη προφανῶς ιδιόκτητη περιουσία τῆς, «μετόχι» τοῦ Ἁγίου Τάφου ὑπὸ τὴν ἐννοια τῆς «μετοχιακῆς περιουσίας»^(9β) ποῦ ἦταν ἐνοικιασμένη ἀντὶ ἐτησίου ἐνοικίου 100 γροσιῶν σὲ σιφνιὸ ἱερομόναχο. Ἴσως γιὰ τὴν μετοχιακὴ αὐτὴ περιουσία εἶχε περιορισθεῖ στὸ ἐλάχιστο μὲ τὴν παραχώρησιν μέρους τῆς (τῶν δύο ἐκκλησιῶν τοῦ πρωτομάρτυρα Στέφανου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου μὲ τὰ κτήματά τους) γιὰ τὴν στέγασιν Σχολείου στὰ 1687, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ διαμένει στὴ Σίφνο ἄνθρωπος τοῦ Ἁγίου Τάφου γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσή τῆς, ὅπως ἦταν στὰ 1674 ὁ παπὰ Μακάριος ὁ Ἀσπράς (βλ. διαθήκη Μακαρίας Γεράρδου).

Γιὰ τὸ μοναστήρι, τέλος, τοῦ Προφήτη Ἡλία, πέρα ἀπὸ τὴν ἐκδοχὴ ποῦ ἀναπτύχθηκε ἀνωτέρω ὅτι μπορεῖ ἓνα διάστημα νὰ εἶχε μετατραπεῖ σὲ γυναικεῖο, (ἐπειδὴ ὑπῆρξε σ' αὐτὸ μοναχὴ ἢ κερά Μακαρία Γεράρδου) εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνάπτυξη καὶ μιᾶς ἄλλης ἀποψῆς: τῆς λειτουργίας του ὡς ἀνδρικοῦ ποῦ φιλοξενοῦσε καὶ γυναῖκες. Ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ στηρίζεται σὲ πληροφορία τοῦ ἀποστολικοῦ ἐπισκόπου Smaragdo Ruggieri (βλ. παράγρ. 6 παρόντος κεφαλαίου) ποῦ σημείωσε στὴν ἐκθεσὴ του γιὰ τὴν νῆσον Ἄνδρο:

« Ὑπάρχουν τρία μοναστήρια ἐλλήνων μοναχῶν, τὸ πιὸ φημισμένο εἶναι ἐκεῖνο τῆς Ἁγίας, τὸ κατ' ἐξοχὴν μοναστήρι τῆς Μακαρίας Παρθένου, μὲ μεγάλη οἰκονομικὴ δύναμη γι' αὐτὸ καὶ ἔχει διακόσιους κληρικούς, τόσο ἱερεῖς ὅσο καὶ δοκίμους, μέρος τῶν ὁποίων περιέρχεται διάφορες περιοχὲς τῆς Τουρκίας συγκεντρώνοντας ἐλεημοσύνες. Τὸ ἄλλο, ἐπίσης τιμημένο στὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς Παναχράντου, πολὺ εὐποροῦν, ἔχει ἑκατὸν πενήντα μοναχοὺς οἱ ὁποῖοι περιέρχονται ὅπως οἱ ἄλλοι ὅλο τὸν κόσμον μαζεύοντας ἐλεημοσύνες. Τὸ τρίτο εἶναι ἐκεῖνο τοῦ Ἁγίου Νικολάου ποῦ σὰν πιὸ φτωχὸ διατηρεῖ τριάντα μοναχοὺς οἱ ὁποῖοι, τόσο αὐτοὶ ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, διαβιοῦν μὲ μειωμένη ἀρετὴ προσφέροντας ὑπηρεσίαις σὲ ἀρκετὰς γυναῖκες ποῦ τὶς ὀνομάζουν μοναχῆς καὶ τὶς διατηροῦν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν μοναστηριῶν, γεγονός ποῦ τοὺς ἐκθέτει καὶ συντελεῖ στὴ σύλληψή τους καὶ τὴν ἐπιβολὴ χρηματικῶν ποινῶν ἀπὸ τὸν Τούρκο κυβερνήτη, ὅπως γίνεται τῶρα τελευταία...»⁽¹⁰⁾

(9α) Γ.Α.Κ./ΥΠ. ΠΑΙΔ. «Μοναστηριακά» 1829.

(9β) Συμεωνίδου Σ. «Ἡ Κυρία Βρυσιανή» 1981, σελ.24 ὅπου σχετικὰ μὲ τὴν ἐννοια τῆς «μετοχιακῆς περιουσίας».

(10) PFS/SCH. ARCHIP., τόμ.9, φ.307β.

Φαίνεται λοιπόν ότι οι φτωχοί μοναχοί, προκειμένου να έξοικονομήσουν τις δαπάνες διαβίωσής τους, υπηρετούσαν ηλικιωμένες γυναίκες ή καλύτερα τις γηροκομοῦσαν έναντι άμοιβής (σέ χρήμα, σέ κτηματικές περιουσίες κ.λ.π.). Οί γυναίκες αυτές συνετηροῦντο είτε έντός τών άνδρικών μοναστηριών, κατά τόν άποστολικό έπισκέπτη Ruggieri, είτε σέ μετόχια πού λειτουργοῦσαν σάν μοναστήρια.⁽¹¹⁾ Κάτι παρόμοιο ίσως νά συνέβαινε και στή Σίφνο, γιατί έκτός άπό τήν είδηση γιά τήν κερά Μακαρία Γεράρδη τοῦ Προφήτη Ἡλία, έχουμε και τήν πληροφορία ότι στις 6 Ἰουνίου 1704 «*ή κερά καλογρηά εύγενία ποτέ άντόνι ζαμπέλι δέαιτε τήν ἰσοδοδον τοῦ μοναστηρίου τῆς υπεραγίας θεοτόκου όνομαζομένης βρίας κέ ένοθίνα τι άδελφά τιτη και κατά τήν τάξιν τοῦ μονίρους βίου...*»⁽¹²⁾. Δηλαδή ή κερά καλογρηά Εύγενία δέν έκανε άπλή άφιέρωση της («προσήλωση» όπως λεγότανε) στο άνδρικό εκείνο μοναστήρι άπό ιδιαίτερη εύλάβεια πρός τήν Παναγία Βρυσιανή,⁽¹³⁾ αλλά κανονική είσοδο και έγγραφή της στο άνδρικό κοινόβιο «*κατά τήν τάξιν τοῦ μονίρους βίου*», παρά τή ρητή άπαγόρευση τοῦ 6ου άρθρου τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας του: «*θέλω νά μήν έμπένουσιν εις τό μοναστήρι γυναίκες. Πάρεξ και τύχη καμία άναγκαία μεγάλη χρεία. και τότε με θέλημα τών γερόντων και πάσης τῆς συνάξεως*» έγραφε ό ίδρυτής του Βασίλης Λογοθέτης.⁽¹⁴⁾

Έν πάση περιπτώσει, τόσο στήν Ἄνδρο, όσο ίσως και στή Σίφνο, φαίνεται πώς ήταν άνεκτό νά έγκαταβιώνουν και γυναίκες, μεγάλης προφανώς ηλικίας, στα άνδρικά μοναστήρια στα όποία οί γυναίκες αυτές «*άφιέρωναν*» τήν κτηματική τους περιουσία γιά τήν προσφερόμενη περίθαλψη άπό τούς μοναχούς. Όπως είναι βέβαια φυσικό ή κοινή αύτή συμβίωση, όσο και αν ήταν ήθικά άνεπιληπτη, στή συνέχεια θα ξεφυγε, έστω και σέ ελάχιστες περιπτώσεις, τῆς όμαλης πορείας της με άποτέλεσμα, όλόκληρο αύτό τό σύστημα προσφοράς υπηρεσιών-περιέλευσης κτηματικών περιουσιών στα μοναστήρια, νά περιβληθεϊ τόν μανδύα τοῦ σκανδάλου και τῆς κακῆς φήμης (βλέπε και τό 4ο Κεφάλαιο τοῦ παρόντος όπου γίνεται ιδιαίτερη εξέταση τών ζητημάτων ήθικῆς τάξεως τών μοναστηριών).

Όλα αύτά τά κατ' άρχήν περίεργα πράγματα πού συνέβησαν τις μακρυνές εκείνες εποχές δέν μπορούν νά γίνουν κατανοητά σέ όλη τήν έκτασή τους γιατί άγνοοῦμε και τό πνεῦμα και τις συγκυρίες πού συνέτρεξαν και όδήγησαν στήν καθιέρωσή τους και στήν άποδοχή ή και άνοχή τους άκόμη άπό τή σιφνεϊκή κοινωνία.

(11) Πασχάλη Δημ. «*Χρονικά και Ἱστορικά Σημειώματα έκ τών έν τῇ νήσω Ἄνδρω Χειρογράφων Κωδίκων*», σελ.12 όπου «*αί προσηλούμεναι εις τήν Μονήν Ἁγίας τῆς Ἄνδρου καλογραιά δέν διητῶντο έντός αύτῆς, άλλ' εις τό μετόχιον Κουτσοδόντα*».

(12) Συμεωνίδη Σ. «*Ἡ Κυρία Βρυσιανή*» (1966) σελ.39.

(13) Ἐπάρχουν αρκετές ειδήσεις «*προσήλωσης*», δηλ. άπλής άφιέρωσης άνδρῶν και γυναικῶν, άκόμη και συζύγων ή και οικογένειας ως «*άδελφῶν*» (όχι μοναχῶν) τῆς Βρυσιανῆς χωρίς έγκαταβίωση στους χώρους της, βλ. Συμεωνίδη Σ., ό.π. σελ.39-40.

(14) Συμεωνίδη Σ. «*Ἡ Κυρία Βρυσιανή*» (1981) σελ.31.

5. Τέσσερα χρόνια αργότερα, στα 1678, άλλος άποστολικός επισκέπτης, ό επίσκοπος Τήνου Angelo Venier, ανέφερε στην έκθεσή του για τή Σίφνο: «Υπάρχουν 4 μοναστήρια μοναζουσών και μερικά καλογηρών, τά όποια άνήκουν είτε στη δικαιοδοσία του επιτόπιου επισκόπου είτε σ' αυτήν του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως»⁽¹⁵⁾.

Ό προσδιορισμός τών τεσσάρων αυτών γυναικείων μοναστηριών, γίνεται, ύστερα και άπό όσα άναπτύχθηκαν άνωτέρω, ύποθετικά: του Θεολόγου Μογκού, του Χρυσοστόμου στη Φυτειά, τής Υπαπαντής (Θεοσκεπαστης) στο Κάστρο και του Προφήτη Ήλια ή τής Παναγίας τής Σγουρης. Για τά άνδρικά, έκτός άπό τή Βρυσιανή και τόν Άγιο Άρτέμιο, δέν μπορεί νά γίνει άλλη, έστω και ύποθετική, σκέψη.

6. Στα 1700 ό άπιστολικός επισκέπτης Άντώνιος Γιουστινιάνι, επίσκοπος Σύρου, στην έκθεσή του προς τό Βατικανό γράφει: «Είς τήν νήσον ταύτην υπάρχουν δύο μοναστήρια έλληνίδων καλογραιών, χωρίς όμως αύται νά τηρώσι τας διατάξεις του μοναστικού περιορισμού, άρκούμεναι μόνο νά ζώσι κοινοβιακώς και δύο άλλα μοναστήρια άνδρῶα, έξηρημένα τής δικαιοδοσίας του κατά τόπον επισκόπου και ύποκείμενα άπ' εύθείας εις τό Πατριαρχείον Κωνσταντινουπόλεως...»⁽¹⁶⁾

Η διατύπωση αυτή του Γιουστινιάνι ότι τόσο τά δύο γυναικεία, όσο και τά δύο άνδρικά μοναστήρια ήταν «έξηρημένα τής δικαιοδοσίας του κατά τόπον επισκόπου και ύποκείμενα άπ' εύθείας εις τό Πατριαρχείον Κωνσταντινουπόλεως...» ως πατριαρχικά σταυροπήγια, διευκολύνει τήν άνεύρεση και τόν προσδιορισμό τών μοναστηριών αυτών, γιατί είναι γνωστό πώς πατριαρχικά σταυροπήγια είχαν άνακηρυχθεί: α) Λίγο μετά τό 1630 ό Άγιος Άρτέμιος, μετόχι τής Σιμωνόπετρας του Άγίου Όρους⁽¹⁷⁾, άνδρικό, β) Τό 1643 ή Παναγία ή Βρυσιανή, άνδρικό⁽¹⁸⁾, γ) Τό 1654 ό Προφήτης Ήλιας, άνδρικό⁽¹⁹⁾, δ) Τό 1655 ό Άγιος Ίωάννης Θεολόγος ή Μογγού⁽²⁰⁾ και ε) Τό 1671 ό Άγιος Ίωάννης Χρυσόστομος ή Φυτειά⁽²¹⁾. Τά δύο τελευταία γυναικεία. Άπό τά άνωτέρω τρία άνδρικά μοναστήρια ίσως νά μήν αναφέρει ό Γιουστινιάνι εκείνο του Άγίου Άρτεμίου, ως έξηρητημένου άπό άγιορειτική μονή.

7. Στα 1709 τό Βατικανό άνέθεσε στον άρχιεπίσκοπο Μαρκιανουπόλεως Vincenzo Castelli τήν επίθεώρηση τών λατινικών εκκλησιών του Αιγαίου Πελάγους⁽²²⁾. Έπειδή όμως ό επίθεωρητής αυτός δέν μπόρεσε νά έπι-

(15) PFS/VISITE, τόμ.32, φ.φ.246α-255α.

(16) Αρχιμ. Καρπαθίου Έμμ. «Η Λατινική Προπαγάνδα και αι Κυκλάδες», έν Αθήναις 1936, σελ.27.

(17) Τό ζήτημα άπονομής σταυροπηγιακών προνομίων στον Άγιον Άρτέμιο αυτή τήν έποχή ξεκαθαρίζεται στο παρόν βιβλίο.

(18) Βλ. τίς μελέτες του Συμεωνίδη Σ. τής ύποσημ.4.

(19) Αρχιμ.Βιτάλη Φιλ., ό.π.

(20) Βλ. Κεφάλ. Β' του παρόντος.

(21) Βλ. Κεφάλ. Γ' του παρόντος.

(22) Φώσκολου Μάρκου, «Αί μικραί καθολικαί κοινότητες τών Κυκλάδων κατά τας άρχάς του ΙΗ' αι.», στην «Ε.Ε.Κ.Μ.» τόμ.Ι' (1978), σελ.265-311.

σκεφθεῖ τὴν Ἄνδρο, Κέα, Θερμιά καὶ Σίφνο, ἀνάθεσε καθήκοντα ἀποστολικοῦ ἐπισκέπτη στὸν Smaragdo Ruggieri, προϊστάμενο τοῦ λατινικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Νάξου, γιὰ τὰ τέσσερα αὐτὰ νησιά⁽²³⁾. Στὴ σχετική ἀναφορὰ του ποῦ ἔγραψε στὶς 25 Αὐγούστου 1711 ὁ Ruggieri ἀνέφερε γιὰ τὰ μοναστήρια τῆς Σίφνου: «ὑπάρχουν δύο μοναστήρια ἑλληνίδων μοναζουσῶν ποῦ δὲν τηροῦν τὶς διατάξεις τοῦ μοναστικοῦ περιορισμοῦ... τὸ ἓνα ὀνομάζεται Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος καὶ τὸ ἄλλο Ἅγιος Ἰωάννης Εὐαγγελιστῆς...»⁽²⁴⁾ χωρὶς μνεῖα γιὰ τὴν ὑπαρξη καὶ ἀνδρικῶν μοναστηριῶν.

8. Ὅπως φαίνεται ὁμως τὰ διάφορα μικρομονάστηρα τοῦ 17ου αἰῶνα δὲν ὑπῆρχαν κατὰ τὸν 18ο, ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ ὁποῦ καὶ ἔπειτα λειτουργοῦσαν κανονικὰ τὰ γνωστὰ μας τέσσερα μεγάλα, δηλαδὴ ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Χρυσόστομος ὡς γυναικεῖα καὶ ὡς ἀνδρικά ἢ Βρυσιανὴ καὶ ὁ Προφήτης Ἥλιος (καὶ ὁ ἐξηρητημένος ἀπὸ τὴ Σιμωνόπετρα Ἅγιος Ἀρτέμιος). Πέρα ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω μαρτυρίες ἔχουμε καὶ τὶς ἐπόμενες σχετικές:

α) Τὴ διαθήκη «*τοῦ ἀφέντη οἰκονόμου Γοζαδίνου*» τῆς 6 Φεβρουαρίου 1737 μὲ τὴν ὅποια ὁ διαθέτης καταλίπει ἀπὸ μίαν πρόθεσιν «*εἰς τὴν Βρύση, εἰς τὸν Ἅγιον Ἥλιον καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Θεολόγον καὶ εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ μίαν εἰς τὴν Σέρφον στὸν Μεγα Ταξιάρχην, εἰς τὸν Ἅγιον Ἀρτέμιον μιά πρόθεση...*»⁽²⁵⁾

β) Τὴν Α διαθήκη τοῦ Ἀντωνιοῦ Νικ. Γρυπάρη (1 Μαρτίου 1783) μὲ τὴν ὅποια καταλίπει «*εἰς τὰ τέσσερα μοναστήρια τοῦ τόπου μας ἀπὸ πενήντα, διακόσια λέγω 200*» καὶ τὴ Β' διαθήκη τοῦ ἴδιου (26 Μαρτίου 1787) στὴν ὅποια ἐπαναλαμβάνει «*εἰς τὰ τέσσερα μοναστήρια Σίφνου ἀπὸ 50 γρόσια εἰς καθένα*»⁽²⁶⁾.

γ) Τὴ διαθήκη τοῦ Πέτρου Καμαράση (15 Μαΐου 1813) μὲ τὴν ὅποια καὶ αὐτὸς καταλίπει «*εἰς τὰ τέσσερα μοναστήρια τῆς Σίφνου ἀνὰ πενήντα γρόσια διὰ τὸ κάθε μοναστήρι, εἰς τὸν Ἅγιον Ἀρτέμιον γρόσια εἰκοσιπέντε...*»⁽²⁷⁾

δ) Τὴ Β' διαθήκη τῆς Μαρίας Καμαράση (28 Ἀπριλίου 1816) μὲ τὴν ὅποια ἡ διαθέτης καταλίπει «*εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Βρύσης γρόσια 25 εἰς τὸν Προφήτην Ἥλιον γρόσια 25 εἰς τοῦ Μογγοῦ γρόσια 20, εἰς τὴν Φυτιὰ γρόσια*

(23) PFS/SCH. ARCHIP., τόμ.9, φ.307α ὅπου σημειώνει ὁ Ruggieri: «*Ἐπειδὴ ὁ σεβασμ. Vincenzo Castelli, ἀρχιεπίσκοπος Μακρνανουπόλεως καὶ ἀποστολικὸς ἐπισκέπτης ὁ αὐτὰ τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ συνεχίσῃ αὐτοπροσώπως τὴν ἐπιθεώρησίν του στὰ τέσσερα νησιά Ἄνδρο, Κέα, Θερμιά καὶ Σίφνο ἐξαιτίας προφανῶν κινδύνων τῶν πειρατῶν ποῦ διασχίζουσαν αὐτὲς τὶς θάλασσες παραλύοντας ἐξολοκλήρου τὴ ναυσιπλοΐα, ἀνέθεσε στὴν ταπεινότητά μου τὴν ἀνωτέρω ἐπιθεώρησιν...*»

(24) PFS/SCH. ARCHIP., τόμ.9, φ.φ.322α-324α

(25) Ἐγγραφο Παραρ/τος Νο 3.

(26) Πετροπούλου Γεωργ. Α. «*Νομικὰ Ἐγγραφα Σίφνου τῆς Συλλογῆς Γ. Μαριδάκη (1684-1835), στὰ ἐκδιδόμενα ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν «Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας», τόμ. Γ', τεύχος Ι' (1956), σελ.207-209 καὶ 217 καὶ Συμειωμένη Σ. «Ἡ Κυρία Βρυσιανή» (1966) σελ.121.*

(27) Πετροπούλου Γεωργ. Α., ὁ.π., σελ.447.

20, εις τὴν Παναγίαν τοῦ Βουνοῦ 25, εις τὸν Ἅγιον Ἀρτέμιον γρόσια 10...»⁽²⁸⁾ Νέο μοναστήρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐμφανίζεται ἡ Παναγία τοῦ Βουνοῦ.⁽²⁹⁾

ε) Τὴν ἐκθεση (15 Ἰουνίου 1828) τοῦ Μανουὴλ Δεκαβάλε πρὸς τὸν ἑκτακτο Ἐπίτροπο τῶν Κεντρικῶν Κυκλάδων Ἰακωβάκην Ρίζον, στὶς παραγράφους Β' καὶ ΙΖ' τῆς ὁποίας δίνονται πληροφορίες γιὰ τὰ μοναστήρια τῆς Βρύσης, Προφήτη Ἡλία, Παναγίας Βουνοῦ, Ἁγίου Ἀρτεμίου, Μουγκοῦ καὶ Φυτειᾶς (γυναικεῖα τὰ δύο τελευταῖα)⁽³⁰⁾

στ) Τὸ ἐγγραφο, ἀπὸ 11 Δεκεμβρίου 1829, τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας Νικολ. Χρυσογέλου πρὸς τὸν πανοσ. κύριον Γαβριὴλ Χωρικόν, (ἀρχιμανδρίτη Σίφνου) μὲ τὸ ὁποῖο τοῦ γνωστοποιεῖ ὅτι «*ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης εὐηρεστήθη νὰ ἀποδεχθῆ τὰ δοθέντα πέρυσιν εἰς τὴν Σχολὴν (Σίφνου) χρήματα 500 δρχ. ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου*» καὶ ὅτι «*διορίζει τὴν πανοσιότητά σας ἐπιστάτην τῶν αὐτῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα θέλετε ἐνοικιάζει κατ' ἔτος εἰς τοὺς πατέρας τῆς Μονῆς προτιμώτερον καὶ θέλετε φροντίζει τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν ὁ ἴδιος...*»⁽³¹⁾

Ἰδιαίτερες γιὰ κάθε ἓνα μοναστήρι μαρτυρίες ὑπάρχουν καὶ ἄλλες⁽³¹⁾ ποὺ φανερώουν καὶ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸν χαρακτήρα τους στὴν περίοδο 18ου-19ου αἰώνων, καθὼς καὶ τὴν ἀδιάκοπη λειτουργία τους μέσα σ' αὐτὴν.

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω γενικὸ μέρος τῆς μελέτης μας θὰ περάσουμε στὴ συνέχεια στὸ καθαυτὸ θέμα τῆς ποὺ εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἐξέταση τῶν δύο μεγάλων γυναικεῖων μοναστηριῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου ἢ Μογγοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου στὴ Φυτειά. Σημειώνεται ὅτι κριθῆκε σκόπιμο νὰ προταχθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ παρόντος κεφαλαίου, προκειμένου νὰ γίνῃ δυνατὴ, ὅσο γίνεται, ἡ κατανόηση τοῦ γενικοῦ κεφαλαίου «*μοναστικὴ πολιτεία Σίφνου*» γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν εἶχε ἐπιχειρηθεῖ μέχρι σήμερα σχετικὴ ἀνάλυση καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν οἱ γνωστὲς μου ἱστορικὲς εἰδήσεις σὲ ἓνα μέρος.

(28) Πετροπούλου Γεωργ. Α., ὁ.π., σελ.453.

(29) Αρχιμ. Βιτάλη Φιλάρ. «*Ἡ ἐν Σίφνω Ἱερά Μονὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐπικεκλημένη Παναγία Βουνοῦ*», στὰ «*Κιμωλιακά*», τόμ. Γ' (1973) καὶ σὲ ἀνάτυπο.

(30) Μαυρογένη Ἄντων.Θ. «*Ἡ πρὸ τῆς μεγάλης ἡμῶν Ἐπαναστάσεως καὶ κατ' αὐτὴν ἐκθεσις περὶ τῆς νήσου Σίφνου*», στὸ «*Ἡμερολόγιον 1889 Γυμνασίου Σύρου*» ἐπιμ. Σπ. Δ. Δουκάκη.

(30α) Γ.Α.Κ./ΥΠ. ΠΑΙΔ. «*Μοναστηριακά*» Δεκεμβρ. 1829 καὶ ἐγγραφο Νο 8.

(31) Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρονται: Α' *Γιὰ τὸ Χρυσόστομο*. α) Ἡ ἐπιγραφή στὴν εἰκόνα τοῦ τέμπλου τοῦ Η ΑΜΟΛΥΝΤΟΣ ποὺ ἔχει ὡς ἐξῆς: ΔΕΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ...ΦΙΚΗ...ΑΣ ΜΟΝΑΧΗΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΜΟΝΑΧΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΙΑΣ ΑΥΤΗΣ...ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΑΧΝΘ' (=1659), ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΒ'. β) Ἡ διαθήκη 1680/81 Ἰανουαρ. 25 τῆς μοναχῆς τοῦ κερά Μακαρίας Νικολοῦ Γεωργίου Γερώνυμου, βλ.ἐγγραφο Παραρτήματα Νο 2. γ) Ἡ ἀποδοχὴ (1764 Ἀπριλίου 3) τέλεσης ἐορτῆς ἀπὸ τὸν «*ἰωάννη λαγγοῦση ὁμοῦ καὶ τὴν συμβία του κερά Φλουρέζα, οἱ ὁποῖοι ἔσονται καὶ νὰ ἀγοράσουν ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς φιτιάς ἓνα χωράφι τοποθετημένον στὴν ἀσπρην μάνδραν...*», βλ. ἐγγραφο παραρτ. Νο 4. Β' *Γιὰ τὸν Προφήτη Ἡλία καὶ*

Άγιο Άρτέμιο: α) *Ἡ ἐνθύμησις τοῦ «1738 μηνός Ἀπριλίου 26 τὴν ἡμέραν τῆς Μεσοπενητηκοστῆς...ἐπνίγην ἡ βάρκα τῆς Κιτριανῆς ἐρχομένη ἀπὸ τὴν Παναγία...καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ προφήτου ἡλιοῦ λεγόμενος, ἱερεμίας τοῦ κλότζου...»* βλ. *Σ. Μ. Συμ(εωνίδη): «Σεισμοί, Ἀσθένειες, Μετεωρολογικὰ Φαινόμενα»,* στή «*Σιφνιακὴ*», Σεπτ.-Ὀκτ. 1967. β) Ὁ Κώδικας Δικαιωμάτων τῶν Ἐκκλησιῶν Σίφνου ἔτους 1784 Φεβρ.26 ποὺ ὑπογράφεται καὶ ἀπὸ τοὺς ἡγούμενους τῆς Βρύσης Μακάριο, τοῦ Προφήτη Ἠλία Νικηφόρο καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου Ἀρσένιο. Ὁ σπουδαῖος αὐτὸς Κώδικας (τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου, ποὺ βρίσκεται ἤδη στὸ Ἀρχεῖο μου σὲ φωτοαντίγραφο) ἐγίνε ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου Σίφνου Μελετίου καὶ ἐπιβεβαιώθηκε στὴ συνέχεια ἀπὸ τὸν Σίφνου Ἰωσήφ καὶ τὸν Σίφνου Καλλίνικο καὶ συγκεντρῶνει στὰ 15 ἄρθρα-κεφάλαιά του «*ὅτι ἐστάθη παλαιὰ καὶ ἀρχαία συνήθεια νὰ εἶναι εἰς τὰς ἐκκλησίας ὅπου ἔχουν προυκιά τους οἱ ἱερεῖς, οἱ ἐνοριῖτες, οἱ ἐορτάδες, οἱ λειτουργίαι καὶ κανδύλια προικοδοτισμένα καθὼς οἱ παλαιοὶ τὰ ἀφιέρωσαν...*» Ὁ Κώδικας αὐτὸς θὰ δοθεῖ στὴ δημοσιότητα ἀργότερα, μαζί μὲ πλῆθος ἄλλων ἐγγράφων σχετικῶν μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ φορολογία ποὺ ἴσχυε στὴ Σίφνο καὶ ἄλλες τοπικὲς συνήθειες. γ) Ἡ συμφωνία ἔτους 1797, Φεβρουαρίου 1 μεταξύ «*ἁγίου οἰκονόμου μπάου καὶ παπὰ κύρ Φιλοθέου υἱοῦ τῆς κερά Μαρίας θυγάτηρ τοῦ ποτὲ παπὰ Φραντζέσκου νὰ κάμη τὴν ἐορτὴν τῆς σταυροπροσκυνήσεως εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον εἰς τὸν Ἀρτεμώνα*» τὴν ὁποία ἐγραψε καὶ ὑπέγραψε «*ὁ καθηγούμενος τοῦ προφήτου ἡλιοῦ μακάριος*», βλ. ἐγγραφο Νο 5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ (ΜΟΓΚΟΥ)

ΣΙΓΙΛΛΙΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ Β΄

(1655)

Περίληψη

Προνόμιο τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἶναι τὸ «ποιεῖν μοναστήρια καὶ ἐκκλησίας σταυροπήγια καὶ ἀποκαθιστᾶν ταῦτα ἐλεύθερα, ἀδούλωτα καὶ ἀκαταπάτητα παρὰ παντός προσώπου». Ὅταν λοιπὸν «μοναχαὶ γυναῖκες τὸν μονήρη βίον διάγουσαι...ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἐπαρχία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου εἰς μοναστήριον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἀγίου εὐαγγελιστοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ Μουγκοῦ καλουμένου, ... ἐζήτησαν ἐπιπόνως καὶ γονυκλιτῶς» νὰ ἐγκρίνει τὸ πατριαρχεῖο τὴν ἀνακήρυξή του σὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο, τὸ αἴτημα κρίθηκε εὐλογο καὶ ἐπωφελές καὶ ἱκανοποιήθηκε μὲ τὴν ἔκδοση τοῦ σχετικοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου.

Περιγραφή

Τὸ σιγίλλιο βρίσκεται στὸ Τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης (ἀριθ. ταξιν. 18) καὶ ἔχει διαστάσεις 650 × 500 χιλ. καὶ γλωσσοειδῆ ἀπόληξη στὴν ὁποία ἔχει προσαρμοσθεῖ μήρινθα κυανοῦ χρώματος ποὺ κρατᾶ μολύβδινη βούλλα τοῦ πατριάρχη. Στὴ μία ὄψη τῆς βούλλας αὐτῆς παριστάνεται ἡ Θεοτόκος μὲ τὸ Βρέφος καὶ στὴν ἄλλη ἀναγράφονται τὸ ὄνομα καὶ ἡ φήμη τοῦ πατριάρχη (ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Κ.ΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ). Ἔχει περιέλθει στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἀπὸ δωρεὰ τῶν κληρονόμων Ν. Θών (1907), ἔχει χρονολογία ἀχνῆ (1655) καὶ αὐτόγραφες ὑπογραφές τοῦ πατριάρχη καὶ δώδεκα ἀρχιερέων, στίς ὁποῖες ἔχει προσθέσει καὶ τὴ δική του ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος Μαρμαρᾶς. Διατηρεῖται σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση καὶ τὸ κείμενό του εἶναι γραμμένο στὴ μία ὄψη τῆς μεμβράνης.

Ἰωαννίκιος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ Πόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Καὶ τοῦτο θεία ἐντολὴ καὶ παραγγελία τὰς καλὰς ἐχομένας τῶν ἀπαιτήσεων. μὴ παρορᾶσθαι, ἀλλὰ γίγνεσθαι ἀόκνως καὶ τελειοῦσθαι ἀνεπιφθόνως, παντὶ γὰρ φησὶ τῷ αἰτοῦντι σε δίδων, τὸ Ἰ³ στόμα τοῦ Χ(ριστο)ῦ καὶ αἰτεῖτε καὶ δοθήσετε ὑμῖν, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται πᾶσι γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἐπειδ οὖν πρὸς ἄλλοις καὶ τοῦτο κέκτηται τὸ προνόμιον Ἰ⁴ ἢ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ μεγάλη ἐκκλησία καὶ πᾶσαν ἐπαρχίαν, πόλιν τε καὶ χώραν, ποιεῖν μοναστήρια καὶ ἐκκλησίας σταυροπήγια, καὶ ἀποκαθιστᾶν ταῦτα ἐλεύθερα, ἀδούλωτα καὶ ἀκαταἸ⁵πάτητα παρὰ παντός προσώπου καὶ εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ νήσω καὶ ἐπαρχία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς σίφνου μοναστήριον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἀγίου καὶ εὐαγγελιστοῦ ἀποστόλου ἰω Ἰ⁶άννου τοῦ θεολόγου, τοῦ μουγκοῦ καλουμένου, ἐν ᾧ οἰκοῦσι μοναχαὶ γυναῖκες τὸν μονήρη βίον διάγουσαι, ὑπὲρ τὰς πεντεκαίδεκα καὶ ἐζήτησαν ἐπιπόνως καὶ γονυκλιτῶς Ἰ⁷ ἀποκαταστήσαι τὴν ἡμῶν μετριότητα τὸ μοναστήριον αὐτὸ εἰς τιμὴν καὶ τάξιν καὶ βαθμὸν σταυροπηγίου, ἢ μετριότης ἡμῶν τὴν αἴτησιν αὐτῶν μὴ παριδοῦσα ὡς Ἰ⁸ εὐλογον οὔσαν καὶ ἐπωφελεῖ, γράφει καὶ ἀποφαίνεται συνοδικῶς διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς σιγιλλιώδους γράμματος, ἵνα ἀποτουνῶν καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον Ἰ⁹ καὶ αἰῶνα, τὸ μοναστήριον αὐτὸ εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ θεολόγου τοῦ μουγκοῦ καλουμένου οὐ ὁ φραντζέσκος σερμαρτῆς ἐπίτροπος καὶ διοικητῆς καὶ πρόμαχος καὶ Ἰ¹⁰ κυβερνήτης εἶη πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακόν, παντελεύθερον, ἀδούλωτον καὶ ἀκαταπάτητον παρὰ παντός προσώπου τοῦ κατὰ καιρὸν προστάτου τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης Ἰ¹¹ σίφνου καὶ ἐξάρχων πατριαρχικῶν, αὐτόσε ἀποστελλομένων παρὰ τοῦ κατὰ καιροῦς πατριάρχου καὶ ἄλλου τινὸς ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀσύδοτον πάντη Ἰ¹² καὶ ἀκαταζήτητον μηδενὶ μηδὲν ὀφείλουσαι δοῦναι αἰ ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ μονάζουσαι, ἢ τῷ κατὰ καιροῦς πατριάρχῃ ὑποταγῆς χάριν, μίαν ὁκάν ἔλαιον Ἰ¹³ πρὸς δὲ τούτοις μνημονεύουσιν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν συνέλευσιν καὶ ἱεροπραξίαν, παρρησία ἐπὶ ἐκκλησίαν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν σταυ¹⁴ροπηγίων, αἰ δὲ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι καλογραῖαι διάγουν τὸν βίον σεμνῶς καὶ τιμίως καὶ ἐναρέτως καὶ σοφρόνως, ἔχουσαι τὰ πάντα κοινὰ καὶ ζῶσαι κοι¹⁵νοβιακῶς καὶ εἰρηνικῶς καὶ ἀσκανδαλίστως ἀνεῖμ ἔριδος τινὸς καὶ φιλονικίας, ἀγαπῶσαι ἀλλήλας ὡς μία ψυχὴ ἐν πολλοῖς σώμασιν οἰκοῦσα καὶ τὰ ἐνδύματα Ἰ¹⁶ καὶ σκεπάσματα αὐτῶν εἶναι ἅπαντα κοινὰ καὶ ὁμότροπα καὶ ὁμότιμα, οὕτως καὶ αἰ τροφαὶ αὐτῶν καὶ τὰ ποτά, κοινὰ παντὶ δίκαιον εἶναι μὴ ὑπερερο¹⁷μένης τινος κατὰ τῆς ἐτέρας ἀλλὰ διάγουν ἅπασαι τὸν βίον ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ. ἂν δὲ τύχη τις ὑπόθεσις μεταξύ τῶν μοναζουσῶν αὐτῶν δεομένη διορθώ¹⁸σεως ἀναφέρεσθαι πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τυγχάνειν παρ' αὐτῆς διορθώσεως. ταῦτα πάντα βουλόμεθα μένειν ἀμετάσειτα καὶ ἀμετακίνητα καὶ Ἰ¹⁹ ἀμετάπτωτα μέχρι παντός, ὅς δ' ἂν τῶν πάντων βουλευθεῖη ποτὲ ἀθετῆσαι τὸ παρὸν σιγιλλιώδες γράμμα, τῶν νῦν ἢ καὶ τῶν μετέπειτα καὶ βλάβην τινὰ Ἰ²⁰ ἢ ζημίαν αὐταῖς προξενῆσαι οὔτος ἱερεὺς ἢ ἰδιώτης, ἀφωρισμένος εἶη παρὰ τῶν ἀγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ θεοφόρων π(ατέ-

ἰσχυρῶν τῶν ἐν νικαία καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων καὶ κληρονομήσειε τὴν λέπραν τοῦ γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ ἰούδα καὶ εἶη στύων καὶ στρῶμα ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ καὶν ἕως οὗ γένοιτο ἰσχυρῶς ὡς γράφομεν. Ἐπὶ γὰρ τοῦτο ἐγράφη τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ ἐπεδόθη τοῖς ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ τῇ πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχινῆ.

† Ἰωαννίκιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Ὁ Ἐφέσου Ἰγνάτιος.

† Ὁ Ἡρακλείας Μακάριος.

† Ὁ Νικομηδείας Νεόφυτος.

† Ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ.

† Ὁ Ἀνδριανουπόλεως Νεόφυτος.

† Ὁ Προύσης Παρθένιος.

† Ὁ Σερῶν Κύριλλος.

† Ὁ Αἴνου Χριστώφορος.

† Ὁ Μαρωνείας Παγκράτιος.

† Ὁ Ραιδεστοῦ Καλλίνικος.

† Ὁ Μεσημβρίας Δαμασκηνός.

† Ὁ Δρύστρης Μακάριος.

† Ὁ Σίφνου Ἀθανάσιος.

ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ σιγίλλιο αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γνωστὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ μοναστήρι τοῦ Θεολόγου δὲν παρέχουν τὴ δυνατότητα προσδιορισμοῦ τοῦ χρόνου τῆς ἰδρυοῦσός του. Τὸ ἔτος 1655, ἔτος ἐκδόσεως τοῦ σιγιλίου, δὲν εἶναι βέβαια ἡ ἀρχαιότερη γνωστὴ χρονολογία ἀφοῦ ἤδη εἶναι διακριβωμένο πὼς δύο χρόνια νωρίτερα, τὸ 1653, ὁ λατίνος κληρικὸς Φραγκίσκος Μικελλούτσι ὑπῆρξε πρόξενος ἠθικοῦ σκανδάλου μὲ μοναχὲς τοῦ μοναστηριοῦ αὐτοῦ, ὅπως ἀναφέραμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο. Ἀλλὰ καὶ παλαιότερα, τὸ ἔτος 1650, ὁ βικάριος Σίφνου Μάρκος Νταπόλλα σημειώνει σὲ ἐπιστολὴ τοῦ τὴν ὑπαρξὴ στὸ νησί τριῶν ἀνδρικών μοναστηριῶν καθὼς «καὶ δύο γυναικῶν ἐλληνίδων» τοῦ Χρυσσοστόμου στὴ Φυτεῖα καὶ τοῦ Θεολόγου Μογκοῦ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ τὰ δύο αὐτὰ μοναστήρια πρέπει νὰ εἶναι παλαιότερα τοῦ ἔτους 1650, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα. Ὑπάρχουν ἐκθέσεις ἱεραποστόλων γιὰ τὴ Σίφνο ἀπὸ τὸ 1629 μὲ πολὺτιμες πληροφορίες γιὰ τὴν ὅλη κοινωνικὴ δομὴ τοῦ νησιοῦ ἀκόμη καὶ μὲ ἀναφορὲς γιὰ ὀρθοδόξους μοναχοὺς, ἀτυχῶς ὅμως δὲν γίνεται μνεία καὶ τῶν μοναστηριῶν τους.

8-9. «ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον καὶ αἰῶνα...» σημειώνεται στίς παραγράφους αὐτὲς τοῦ σιγιλίου, πρᾶγμα ποῦ σημαίνει ὅτι ἡ ἀπονομὴ τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων στὸν Θεολόγο γίνεται γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸ ἐγγραφο αὐτό.

9-10. «...ὁ φραντζέσκος σερμαρτής, ἐπίτροπος καὶ διοικητὴς καὶ πρόμαχος καὶ κυβερνήτης...» τοῦ μοναστηριοῦ εἶναι πρόσωπο γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν γνωρίζουμε πολλὰ πράγματα. Οἱ χαρακτηρισμοὶ ποὺ τοῦ ἀποδίδονται (ἐπίτροπος, διοικητὴς, πρόμαχος, κυβερνήτης) φανερώνουν ὅτι ἦταν ἐνθερμος προστάτης καὶ ὑπερασπιστὴς του, ἴσως μάλιστα καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἀνακήρυξης του σὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο μὲ αὐτοπρόσωπη παράστασή του τότε στὴ ΚΠολη γι'αυτό, πιθανόν, νὰ γίνεταί μνεΐα τοῦ ὀνόματός του στὸ κείμενο τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ ἐγγράφου. Ὅπως γίνεταί ἀντιληπτό, πρόκειται γιὰ σπουδαῖο πρόσωπο στὴν ὄλη ἱστορία τοῦ Θεολόγου γιὰ τὸ ὁποῖο ἐρευνήσαμε ἐπισταμένως καὶ γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα τίς πηγές χωρὶς, ἀτυχῶς, ἰδιαίτερα ἀποτελέσματα. Ἀκόμη καὶ ἡ πληροφορία τοῦ Γεωργίου Πέρη, λατίνου κληρικοῦ ποὺ διέμενε στὴ Σίφνο, ἀναφορικά μὲ τίς δωρεές πρὸς τὴ λατινικὴ ἐπισκοπὴ τοῦ νησιοῦ σὲ ἐπιστολὴ του τῆς 2 Νοεμβρίου 1662 ὅτι: «...ἐκτός ἀπὸ τὰ 50 ρεάλια ποὺ κατέλιπε ὁ Pietro Rosa γιὰ τὴν ἀγορὰ ἑνὸς ἀμπελῶνος καὶ τὰ ἑκατὸν σαράντα ποὺ ἐδώρησε ὁ καπετὰν Luca Bronza γιὰ τὴν ἀνακατασκευὴ τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ Ἀρχαγγέλου, προσέφερε καὶ ἕνας ἄλλος, ὀνομαζόμενος Φραντζέσκος Σερμαρτής, ἕνα τεμάχιο γῆς στὸν Ἁγιὸν Ἀντώνιο»⁽¹⁾ (καθεδρικὸ ναὸ τῶν λατίνων Σίφνου) δὲν φανερῶνει πολλὰ πράγματα γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σερμαρτῆ αὐτοῦ, ἐκτός ἀπὸ τὴν πιθανότητα νὰ εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο.

Ἀπὸ τὴ σχετικὴ ἐρευνα ἤλθαν στὸ φῶς διάφορα πρόσωπα μὲ τὸ ἐπώνυμο «Σερμαρτής», δὲν γνωρίζουμε ὅμως τίς τυχόν μεταξὺ τους σχέσεις. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶναι: α) ὁ Ἀνεγνώστης Σερμαρτής, ὁ ὁποῖος στὶς 17 Ἀπριλίου 1634 προσυπέγραψε βεβαίωση τῶν προκριτῶν Σίφνου πρὸς τὸ Βατικανὸ ὑπὲρ τοῦ λατίνου ἐφημέριου τοῦ νησιοῦ Giacomo la Rocca ποὺ εἶχε προταθεῖ γιὰ ἐπίσκοπος τῆς λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κέας-Θερμίων-Σίφνου⁽²⁾. β) ὁ διάκος Σερμαρτής, ὁ ὁποῖος προσυπέγραψε στὸ ἴδιο αὐτὸ ἐγγράφο. Τὸ κύριο ὄνομά του ἦταν Ποθητός, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ἄλλο ἐγγράφο τῆς 30 Ἀπριλίου 1631 μὲ τὸ ὁποῖο ὀρίζεται, μαζὶ μὲ τὸν Βασίλη Λογοθέτη, κριτὴς γιὰ τὴ λύση διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρω Giacomo la Rocca καὶ Νικολὸ Γοζαδίνου⁽³⁾. Ὁ διάκος Σερμαρτής διετέλεσε ἀργότερα καντζιλιέρης καὶ πρωτονοτάριος Σίφνου⁽⁴⁾. γ) ὁ Παῦλος Ἀναγ. Σερμαρτής, ὁ ὁποῖος τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1657 κατέγραψε στὸν κώδικα τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Βρυσσιανῆς ρύθμιση ὀφειλῆς τῆς πρὸς τὸ μοναστήρι Θεολόγου τῆς Πάτμου⁽⁵⁾ καὶ δ) ὁ ἱερομόναχος Γαβριὴλ Σερμαρτής, στὸν ὁποῖο ἀνῆκε «τεῦχος ἔτους 1650 ... περιέχον μελέτας τοῦ Θεοδώρου Με-

(1) PFS/SOCG.272, φ.348αβ.

(2) PFS/SOCG.184, φ.350αβ.

(3) PFS/SOCG.149, φ.212αβ.

(4) Συμεωνίδη Σ., «Ἡ Κυρία Βρυσσιανή» (1981), σελ.26, ὑπόσ. 4.

(5) Συμεωνίδη Σ., ὀ.π., σελ.53.

τοχίτου μεγάλου Λογοθέτου». Στο φ.4β αυτού σημειώνεται «και τότε προς τοίς ἄλλοις Γαβριήλ ἱερομονάχου Σερμαρτῆ» 17ης ἑκατ. (βλ. τοῦ Παπαδόπουλου – Κεραμέα «Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη», τόμ. V (1915), σελ. 187 ὅπου περιγράφεται τὸ ἀνωτέρω τεῦχος ὡς κώδικας Νο. 628)

12. «μηδενὶ μηδὲν ὀφείλουσαι δοῦναι ... ἢ τῷ κατὰ καιροῦς πατριάρχῃ, ὑποταγῆς χάριν, μίαν ὀκᾶν ἔλαιον...» Ἐναντι τῆς παραχωρουμένης σταυροπηγιακῆς προνομίας ἐπιβάλλεται, ὡς ἀπόδειξη ἐξάρτησης ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο, ἡ ἐτήσια συμβολικὴ καταβολὴ μιᾶς ὀκᾶς ἐλαίου στὸν κατὰ καιροῦς οἰκουμενικὸ πατριάρχη, μὲ παράλληλη ἀπαλλαγὴ τοῦ μοναστηριοῦ ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἐπιτόπια φορολογία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου. Ἔτσι, μὲ τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἀφορολόγητα ἀποκτᾶ μεγαλύτερη οἰκονομικὴ εὐχέρεια καὶ ἰκανότητα ἐπίλυσης ὑποχρεώσεων τοῦ.

14-15. «...αἱ δὲ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι καλογραῖαι διάγουσι τὸν βίον σεμνῶς καὶ τιμίως καὶ ἐναρέτως καὶ σωφρόνως, ἔχουσαι τὰ πάντα κοινὰ καὶ ζῶσαι κοινοβιακῶς καὶ εἰρηνικῶς...»

Ὡς σύστημα δηλαδὴ λειτουργίας τοῦ μοναστηριοῦ καθιερῶνεται τὸ κοινοβιακόν, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο, ὅπως σημειώνεται στὴ συνέχεια τοῦ σιγιλλίου «αἱ ἐν αὐτῷ μονάζουσαι» πρέπει νὰ ἔχουν τὰ πάντα «κοινὰ καὶ ὁμότροπα καὶ ὁμότιμα...(καὶ νά) διάγουσι ἅπασαι τὸν βίον ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ». Πρέπει νὰ σημειωθεῖ τέλος ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναζουσῶν αὐτῆ τὴν ἐποχὴ (1655) δὲν ἦταν μικρότερος τῶν δεκαπέντε, δὲν ξεπερνοῦσε ὁμως καὶ τὶς εἴκοσι ὅπως προκύπτει ἀπὸ κατάλληλη διατύπωση τοῦ σιγιλλίου «μοναχαὶ γυναῖκες τὸν μονήρη βίον διάγουσαι, ὑπερτὰς πεντεκαίδεκα...»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΦΥΤΕΙΑ)

ΣΙΓΙΛΛΙΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ Δ΄

9 Ἀπριλίου 1671

Περίληψη

Ἵστερα ἀπὸ αἴτηση τῶν μοναζουσῶν «κατὰ τινα τόπον, Φυτεῖαν λεγόμενον», στὸ γυναικεῖο μοναστήρι «τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσσοστόμου... ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Σίφνου», τὴν ὁποία κατέθεσε στὸν πατριάρχη καὶ τὴ σύνοδο ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος ποὺ μάλιστα ἀνέπτυξε καὶ δικὴ του προφορικὴ εἰσήγηση ἐπὶ τοῦ θέματος, ὁ πατριάρχης Παρθένιος Δ΄ καὶ οἱ συνοδικοὶ ἀποφασίζουν νὰ συγκαταριθμήσουν καὶ τὸ μοναστήρι αὐτὸ στὰ σταυροπήγια τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου.

Περιγραφή

Τὸ σιγίλλιο, μὲ ἀριθμὸ 19 τοῦ Τμήματος Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἔχει διαστάσεις 505 x 485 χιλ. καὶ γλωσσοειδῆ κατάληξη στὴν ὁποία εἶναι προσαρμοσμένη μήρινθα κυανοῦ χρώματος στὴν ἀπόληξη τῆς ὁποίας ὑπάρχει μολύβδινη βούλλα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου στὴ μία ὄψη καὶ τὴ φήμη του (ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Κ.ΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ 1671) καὶ στὴν ἄλλη παράσταση μὲ τὴ Θεοτόκο ποὺ κρατᾶ τὸ Θεῖο Βρέφος. Καὶ τὸ σιγίλλιο αὐτό, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο, ἔχει περιέλθει στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἀπὸ δωρεὰ τῶν κληρονόμων Ν. Θῶν (1907). Ἐχει χρονολογία ἀχολὰ (1671) μηνὸς Ἀπριλίου θ΄ καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Πατριάρχη καὶ ἑννέα συνοδικούς. Δατηρεῖται σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση καὶ τὸ κείμενο καταλαμβάνει τὴ μία ὄψη τῆς μεμβράνης.

Παρθένιος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κ Πόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

² Τὰς τοῦ σωτηρίου λόγου διδασκαλίας, ὑπὲρ ἡλιακὰς εξαστραπτούσας αὐγὰς καὶ τῆς σωματικῆς ἀχλύος ἀπηλλαγμένας ψυχὰς δεξάμεναι, παντοδραπέσι τρόποις τὸ μὲν προσκόπτειν ἐκκλίνειν, τὸ δὲ προκὸλ³πτειν κατ' ἐντολὰς θείας ἐπιζητοῦσι, φῶς οὐράνιον οὔσας καὶ τὰς οὐρανίους τρίβους διευθετούσας, τοῖς πρὸς τὴν ζωηρὰν ἐπισπεύδουσι χώραν ἐκείνην ἧς ἐλεεινῶς ἐξερρίφη ταῖς τοῦ κοινοῦ πολεμήτορος μη⁴χαναῖς, ἡ πρωτίστη θεοπλαστία καὶ τὴν τοῦ ἀρχαίου κάλους θηρεύουσιν ἀναμόρφωσιν. διὸ καὶ εἰς τὴν κοινὴν τῶν ψυχῶν σωτηρίαν διενεργεῖν θεόθεν ἐμπιστευθέντες, προθυμίας τε ἀπάσαις χήρα βοη⁵θείας παρέχων ἀναντιρρήτως ὀφείλουσι, τοῖς ἀρετὴν ἀσκουμένοις, καὶ τὰς ἀφορμὰς δασιλεύειν αὐτοῖς, δι' ὧν ἀκινδύνως καὶ εὐχερῶς ἔχειν γυμνάζεσθαι δεόντως καὶ τὸ πολυκίνδυνον στάδιον ⁶ ἀπαθῶς τερματίζειν ὡς ἐνεστιν. ἄλλως γὰρ τὰς εὐλόγους αὐτῶν παραβλέποντες ἀπαιτήσεις τῆς ἀρετῆς ἀντικηδεμόνες, προδῶται καθίστανται καὶ λόγον ὑφέξουσιν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς ⁷ τῆς αμελείας αὐτῶν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τανῦν ἀνηνέχθη ἡμῖν ὅτι ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Σίφνου, κατὰ τινα τόπον, φυτεῖαν λεγόμενον, μονύδριον εὐρίσκεται γυναικεῖον ἐπονόματι ⁸ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν ᾧ κατασκηνοῦν ἡρετήσατο μοναζουσῶν ὀλίγων συνοδεία, τὸν μοναδικὸν καὶ ἀσκητικὸν γυμνα⁹ζόμενον βίον, μετὰ σεμνῆς διαγωγῆς καὶ ἀναστροφῆς θεαρέστου αἰτίνες πάσῃ μὲν ἀποταξάμεναι κοσμικῇ φαντασίᾳ, πάσῃ δὲ χαίρειν εἰποῦσαι βιωτικῆς ἀπάτης τρυφῆ καὶ τὰ τοῦ ¹⁰ σώματος αἰσθητήρια μύσσασι, νοερῶς ἅμα καὶ θεῖῳ ἔρωτι ζεῖν ταῖς ψυχικαῖς ἐνεργείαις τὸ πᾶν ἀνέθεντο πτωχεῖα τε τῇ κατέχει καὶ ἐνδεῖα συνδιαιωμένοι καὶ μόνοις τοῖς ἐκ τῶν χειρῶν αὐ¹¹τῶν πόνοις τὸν ἐπιούσιον ἄρτον προσποριζόμεναι. καὶ τὸ ἱερόν αὐτὸ σεμνεῖον καὶ παρθενικὸν καταγῶγιον, μεθ' ὅσης ἐπιμελείας περιποιούμεναι τῆς αὐξήσεώς τε καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ λίαν φροντί¹²ζουσαι πρὸς οἷς ἐγνώσαν τῆς σταυροπηγιακῆς κλήσει κατασφάλλουσαι αὐτὸ καὶ ὀχυρῶσαι ὅπως ἀεὶ διατελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ διαφένδουσιν καὶ προμηθείας ἰσχύν, τοῦ ἀποστολι¹³κοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου, ἀπαρεγγχείρητον διατηρῆται πάσης τῆς ἐνδεχομένης ἐ(μ)πειρίας καὶ προσβολῆς ἐπικινδύνου τῶν κατὰ καιροὺς περιστάσεων. πολυκίνδυνον ¹⁴ γὰρ τὸ χρῆμα τῆς ἀρετῆς, τῆς παντοίας δεῖται προνοίας αποσοβοῦσαι διὰ παντὸς τὰ πολυειδῶς αὐτῇ πως ἀντιμαχόμενα. περὶ οὗ παραστάς ἡμῖν σωματικῶς καὶ ὁ κατὰ τόπον ἀρ¹⁵χιερατεύων ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος σίφνου κύριος ἀθανάσιος, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς, τὴν τε παράκλησιν τῶν μοναζουσῶν αὐτῶν ἀντεξήγγειλεν ἐν λόγῳ ¹⁶ καὶ σχήματι ταπεινώσεως εὐλαβοῦς καὶ αὐτὸς οἰκοθεν μᾶλλον προσεδεήθη [.....] ὅπως κατανεύσωμεν δεχθῆναι τὸ πτωχὸν αὐτὸ μονύδριον ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς καθ' ἡμᾶς ¹⁷ τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας διὰ πολλὰς εὐλόγους αἰτίας, ἃς φησὶν οἶδεν αὐτὸς ἀναγκαιοποιούσης τὴν σταυροπηγιακὴν ταύτην κλήσιν τῷ μονυδρίῳ αὐτῷ. τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν¹⁸ ὡς καὶ

τῶν σμικρωτάτων τὴν σωτηρίαν φροντίζουσα καὶ μηδὲν ἀνεπιμέλητον μένειν ἐπιποθοῦσα τῶν ἐκκλησιαστικῆς ἀντιλήψεως δεομένων τὴν αἴτησιν αὐτῶν προσηνῶς ἀπεδέξατο καὶ κατὰ ¹⁹ τα οἰκεῖα προνόμοια τοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου ἐπένευσαι καταλάξαν καὶ τοῦτο τοῖς λοιποῖς σταυροπηγίοις αὐτοῦ καὶ ταῖς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀσυδοσίαν [.....] καὶ πάσης ἀπα²⁰λάξαι δουλείας ἢ καταπατήσεως ἐπὶ ἀσφαλῆ σωτηρία τῶν ἐν αὐτῷ παρθενευουσῶν ἐν κυρίῳ ψυχῶν. καὶ δὴ γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς ἵνα τὸ σεμνὸν μονύδριον αὐτὸ ²¹ τοῦ ἱεροῦ χρυσοστόμου, τὸ εἰς τὴν φυτεῖαν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μέχρι τέρατος αἰῶνος φημί, εἶη καὶ λέγεται πατριαρχικὸν σταυροπήγιον, πάντῃ ἐλεύθερον καὶ ὅλως ἀσύ²²δοτον καὶ ἀδούλωτον καὶ ἀκαταπάτητον, μηδενὶ ὑποκείμενον εἰμὴ τῷ οἰκουμενικῷ μόνῳ θρόνῳ καὶ κατ' ἔτος παρέχον αὐτῷ λίτραν μίαν μόνην κηροῦ διὰ ²³ τὸ νενομισμένον τῆς ὑποταγῆς σημεῖον. μνημονευμένου ἐν αὐτῷ τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ μηδενὶ τῶν πάντων μηδὲ ἔστω μήτε ²⁴ τῷ κατὰ καιροὺς ἀρχιεπισκόπῳ σίφνου κατεπεμβαίνειν αὐτοῦ καὶ ἐπηρεάζειν καὶ ἐνοχλεῖν ταῖς ἐν αὐτῷ μοναζούσαις καὶ ζητεῖν λαμβάνειν ὀλοτελῶς τι μέχρι ²⁵ καὶ ἐνόσ ὀβολοῦ, μήτε βάρος ἀγκαρίας τινὸς επιτείνειν αὐταῖς ἀλλὰ μένωσιν ἀνενόχλητοι καὶ ἀζήμιοι διάγουσαι θεαρέστως κατὰ τὸν μοναδικὸν τύπον, ἀπροσπέλαστοι προσώποις ἀνδρῶν ²⁶ καὶ πειθόμενοι μὲν αὐταὶ τῇ ἡγουμένη αὐτῶν ἐν οἷς ἐπιτάττει ψυχωφελέσιν αὐταῖς, γέννητο δὲ καὶ αὕτη τύπος πρὸς αὐτὰς ἀρετῆς, ἐμφορούμεναι ὑπὸ τῆς σωστικῆς τοῦ πνεύματος χάριτος ²⁷ μακρὰν πάσης ἐπηρείας σατανικῆς, τὸ δὲ μονύδριον τηρῆται καὶ ἐπισκέπτεται πρὸς αὐξήσιν ἢ βελτίωσιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῷ ὑπὸ τῶν κατὰ καιρὸν ἐπιτρόπων αὐτοῦ ἐν φόβῳ ²⁸ θεοῦ καὶ τῇ τοῦ ἱερέως χρεια ἐπὶ τῷ λειτουργεῖν αὐτῷ, γέννηται ἢ ἐκλογή τοῦ ἱερατικοῦ προσώπου κοινῇ κρίσει τῆς ἡγουμένης καὶ τῶν ἐπιτρόπων ἡνίκα δὲ νέα ἡγου²⁹μένη μέλλει καθίστασθαι ἐκλέγῃσι ταύτην κοινῶς αἱ συναδελφαὶ καλογραῖες μετὰ τῶν ἐπιτρόπων, ἡλικία, τῇ φρονήσει, τῇ θεοσεβείᾳ ἐμπρέπουσαν καὶ μὴ ³⁰ ἰσχύει μία μόνη γνώμη τῇ ἀρεσκείᾳ καὶ ἡγουμένης ἐνῖδρυσιν ἀλλὰ ἡ κοινὴ ἐκλογή κρατήτω. ὅτι δ' ἂν ὀψέποτε διανοηθεῖ τὴν σταυροπηγιακὴν ἐλευθερίαν τοῦ ³¹ μονυδρίου τούτου ἀνατρέψαι καὶ εἰς δουλείαν καταδυναστεῖσαι αὐτὸ εἰς ζημίας καὶ ἀτοπίας καὶ βλάβης σκάνδαλα προξενῆσαι αὐτῷ, ὁποίας ἂν εἶη τάξεως, ἱερατικῆς ἢ ³² λαϊκῆς, ἀφωρισμένος ὑπάρχει ἀπὸ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον αἰωνίως καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ εἶη μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα ³³ καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον καὶ Θεοῦ πρόσωπον οὐμήποτε ἴδει. καὶ εἰς ἐνδειξιν ἀπελύθη τὸ παρὸν πατριαρχικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα τῷ αὐτῷ μονυδρίῳ. ἀχρᾶ μηνὶ ἀπριλλίου θ

† Παρθένιος ἀρχιεπίσκοπος Κ Πόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† Ὁ Ἡρακλείας Βαρθολομαῖος

† Ὁ Κυζίκου Μητροφάνης

† Ὁ Καφᾶ Δαμασκηνός

† Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας

† Ὁ Πισιδίας Μακάριος;
† Ὁ Τορνόβου Γεράσιμος;
† Ὁ Ἀμασειας Γεράσιμος
† Ὁ Δέρκων Χρυσανθος
† Ὁ Λιτίτζης Θεοδόσιος
† Ὁ Μήλου Γεράσιμος

ΣΧΟΛΙΑ

Μετά εικοσιένα χρόνια ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπίσημη μαρτυρία πού ἔχουμε γιὰ τὴν ὑπαρξη τοῦ μοναστηριοῦ (1650),⁽¹⁾ γίνεται ἡ ἀνακήρυξη του σὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο μὲ τὸ ἀνωτέρω σιγίλλιο. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (1671) ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναζουσῶν δὲν ἦταν σημαντικὸς («...μοναζουσῶν ὀλίγων συνοδεία») πλὴν ὅμως καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι «...ἐνδεία συνδιαϊτώμεναι καὶ μόνοις τοῖς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν πόνοις τὸν ἐπιούσιον ἄρτον προσποριζόμεναι...» δὲν παρέλειπαν νὰ φροντίζουν μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια «περὶ τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως του».

Οὔτε ἀπὸ τὸ δημοσιευόμενο ἐδῶ σιγίλλιο, οὔτε ἀπὸ τίς ἄλλες γνωστὲς μαρτυρίες, προκύπτει ὁ χρόνος τῆς ἴδρυσης τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ ἀποψη ἀκόμη ὅτι στὴν ἀρχὴ ὑπῆρξε ἀνδρικό μοναστήρι καὶ ὅτι στὸ χῶρο του λειτούργησε σχολεῖο ἀπὸ τὸ ἔτος 1653⁽²⁾ ἔχει διατυπωθεῖ μὲ συλλογιστικὴ μονόπλευρη πού βασίστηκε σὲ δύο χαραγματικὲς ἐπιγραφὲς ἀναπόδεικτου κύρους. Οἱ ἐπιγραφὲς αὐτὲς «ἀνακαλύφθηκαν» πρὶν χρόνια σὲ ἐρειπωμένα κτίσματα τοῦ οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος τοῦ μοναστηριοῦ καὶ εἶναι: (α) μία χρονολογία, τὸ ἔτος «1653» πού συνδυάστηκε μὲ τὴ (β) ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀχρονολόγητη καὶ μισοδιαβασμένη εἰδηση «ἐνταῦθα ἐζησεν ὁ σοφὸς τοῦ γένους διδάσκαλος καὶ μοναχὸς γαλουχήσας ἐν πνεύματι κυρίου τοὺς...» γιὰ νὰ ἐξαχθεῖ τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἀφοῦ στὸ μοναστήρι ἐζησε κάποιος μοναχὸς διδάσκαλος δὲν μπορεῖ παρὰ αὐτὸς νὰ ἐγκαταβίωνε μὲ ἄλλους μοναχοὺς (ἄρα τὸ μοναστήρι ἦταν ἀνδρικό) καὶ ἀφοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ χρονολογία «1653» (ἀδιάφορο ἂν αὐτὴ ἀνακαλύφθηκε σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ κτιρίου), ἄς δεχτοῦμε ὅτι ἀπὸ τότε λειτουργοῦσε ἐκεῖ σχολεῖο μὲ διδάσκαλο τὸν ἀνωτέρω μοναχό.

Οἱ ὑποθέσεις αὐτὲς δὲν ἔχουν ἱστορικὴ βάση καὶ καταρρίπτονται εὐχερέστατα μὲ ἄλλο συλλογισμό, ὅτι δηλαδὴ α) τὸ χάραγμα μὲ τὸ ἔτος

(1) Βλ. Κεφάλ. 1ο καὶ ὑποσημ. 1. τοῦ ἴδιου Κεφ.

(2) Τρούλλου Ἀντων.Γ.: «Προσκύνημα στὸ μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου Σίφνου», Ἀθῆναι 1962. Ἀρχιμ. Βιτάλη Φιλάρ.: «Οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ ἡ Πνευματικὴ τῆς Σίφνου μας» Ἀθῆνα 1983 (Ἔκδοση ἐφημ. «Σίφνος»), Καλαμάρη Νικ.: «Παιδευτήριον τοῦ Ἀρχιεπελάγου» (Ἱστορία τῆς Σχολῆς τοῦ Παναγίου Τάφου τῆς Σίφνου), Ἀθῆνα 1982 ἐκδοση τοῦ Συνδέσμου Σιφνίων.

«1653» μπορεί να σημαίνει το χρόνο της ανέγερσης ή και ανακαινισμού του κτίσματος στο οποίο ανακαλύφθηκε και β) μπορεί να έγκυαταβίωσε, διδάσκαλος και μοναχός στο κελλί που βρέθηκε ή σχετική επιγραφή, χωρίς να είναι απαραίτητο να είχε διδάξει στο χώρο του μοναστηριού, αλλά έξω από αυτό ή ακόμη και εκτός της Σίφνου και στη συνέχεια να είχε έγκυατασταθεί στο μοναστήρι ως έφημέριός του, όπως π.χ. ο Παρθένιος Χαιρέτης ⁽³⁾ και ο γέρον Μακάριος ⁽⁴⁾ οι οποίοι υπήρξαν γνωστοί έφημέριοι του άλλου γυναικείου μοναστηριού της Σίφνου, του Άγιου Ιωάννη Θεολόγου Μογκού. Άλλωστε, οι δύο αυτές επιγραφές, ακόμη και αν θεωρηθούν ως αυθεντικές και επίσημες μαρτυρίες (μολονότι δεν έχουν έλεγχοθεί και βεβαιωθεί με έπιστημονικά τεχνικά μέσα) δεν είναι δυνατόν να συσχετισθούν μεταξύ τους, ούτε παρέχουν μέτρο συναγωγής συμπερασμάτων, τέτοιας μάλιστα σημασίας συμπερασμάτων, όπως του χαρακτήρα του μοναστηριού ως ανδρικού ή γυναικείου ή της λειτουργίας αυτού σχολείου.

Τέλος, εκτός από την αμφίβολου κύρους είδηση του χαραγματος ότι εκεί έζησε κάποιος σοφός διδάσκαλος, δεν υπάρχει καμία άλλη ιστορική πληροφορία περί λειτουργίας σχολείου στο χώρο του μοναστηριού κατά τον 17ο αιώνα. Όσα σχετικά έχουν γραφεί μέχρι σήμερα από διάφορους συγγραφείς, τα οποία δέχονται άνεξελέγκτα τη λειτουργία στο μοναστήρι σχολείου⁽⁵⁾, όφείλονται ασφαλώς σε (κακώς έννοούμενη) καλή διάθεση προβολής της «παλαιᾶς πνευματικῆς Σίφνου», ή οποία φυσικά και χωρίς αυτήν την «πνευματική μαρτυρία» δεν χάνει τίποτε από το ανάλογο ιστορικό παρελθόν της στα Γράμματα και στην Παιδεία γενικότερα, αφού ή καλλιέργειά τους αποδεικνύεται, από νεότερες ιστορικές έρευνες, ακόμη παλαιότερη και του επίμαχου έτους 1653.

7. «*Έπειδή τοιγαροῦν και τανῦν ανηνέχθη ήμιν ότι εν τῇ αρχιεπισκοπῇ Σίφνου, κατὰ τινὰ τόπον φυτεῖαν λεγόμενον...*»

(3) Σπεράντσα Θεοδωσ. Κ.: «*Η Παναγία ή Χρυσοπηγή της Σίφνου*» Αθήναι 1949.

(4) Γ.Α.Κ./ΥΠ. ΠΑΙΔ. «*Μοναστηριακά*» Μαρτίου 1825, όπου Κατάστιχο τῶν έτησιῶν τῶν σταυροπηγ. μοναστηριῶν κ.λ.π. σελ.6.

(5) Ο Κάρολος Γκιών στην «*Ιστορία της Νήσου Σίφνου*». Σύρος 1876, δεν έκανε το άτόπημα να θεωρήσει ότι το πρώτο σχολείο της Σίφνου στεγάσθηκε στο χώρο του Χρυσοστόμου. Η «*είδηση*» πρωτοδόθηκε, από όσα έχουμε υπόψη, το 1867 από τον Φ. Αποστολίδη στη Γεν. Συνέλευση της «*έν Κ. Πόλει Άγαθοεργού Άδελφότητος ή ΣΙΦΝΟΣ*» στις 26 Δεκεμβρίου του χρόνου εκείνου. Την πληροφορία είχε ο Άποστολίδης από τον Άγγλο γιατρό και φιλέλληνα Δράυ που είχε έπισκεφθεί τη Σίφνο ως περιηγητής. Τα άνωτέρω δημοσιεύθηκαν από τον Γραφιό Γ. στην έφημερ. «*Σιφναϊκά Νέα*», Όκτώβρ. 1948, από χειρόγραφο του Άποστολίδη. Στο δημοσίευμα αυτό και στο βιβλίο του καθηγητή Γκιτάκου Μιχ.: «*Άνέκδοτοι επιγραφαι και χαραγματα εκ Βυζαντινῶν και Μεταβυζαντινῶν Μνημιῶν της Ελλάδος*», εν Άθήναις 1957 βασίστηκε και υπέθεσα στο μικρό μελέτημά μου «*Τά Γράμματα στο Νησί της Σίφνου*», Πειραιεύς 1962, ότι στον χώρο του Χρυσοστόμου ιδρύθηκε το πρώτο σχολείο της Σίφνου. Την άποψη αυτή, παρά το γεγονός ότι έχει διατυπωθεί υποθετικά, όφειλω πλέον να ανακαλέσω, ύστερα από τα νεότερα ιστορικά στοιχεία που παρουσιάζονται στο παρόν σύγγραμμα, αλλά και από άλλα ντοκουμέντα που έχω υπόψη και που έχουν σχέση με την Παιδεία του νησιού.

Ἄξιο συζήτησης ἐμφανίζεται καὶ τὸ θέμα τοῦ προσεπωνύμιου «Φυτειά» στὴν ὀνομασία τοῦ μοναστηριοῦ (Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος ἢ Φυτειά) γιατί ἔχει μεταλλαγεῖ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς σὲ «Φοιτιά», ὡς προερχόμενο ἀπὸ τὸ ρῆμα «φοιτῶ», προκειμένου νὰ ἐνδυναμωθεῖ ἡ ἀποψη ὅτι στὸ χῶρο τοῦ λειτούργησε σχολεῖο. Συμβαίνει ὅμως νὰ σημειώνεται σὲ ὅλα τὰ ἱστορικά ἐγγραφα ἢ λέξη ὡς «Φυτειά» καὶ ὄχι «Φοιτιά». Στὸ δημοσιευόμενο μάλιστα ἐδῶ σιγίλλιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω στίχο 7 καὶ στὸν στίχο 21 ἐπαναλαμβάνεται «...τοῦ ἱεροῦ χρυσοστόμου, τὸ εἰς τὴν φυτειαν...» ποῦ δὲν προέρχεται βέβαια ἀπὸ τὸ ρῆμα «φοιτῶ». Τέτοια ἐγγραφα, διαφόρων ἐποχῶν, ἔχουμε ὑπ' ὄψη σὲ μεγάλο ἀριθμό. ⁶⁾ Στὴν ἐκθεση τοῦ 1650 τοῦ βικαρίου Σίφνου Marco da Polla καὶ στὴν περιγραφή τῶν κτημάτων τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας ⁷⁾ σημειώνει ὁ συντάκτης τῆς: «τὸ πρῶτο κτῆμα ὀνομάζεται Φυτειά καὶ εὐρίσκεται πλησίον τοῦ γυναικείου μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου». Δηλαδή ἡ τοποθεσία, ἢ περιοχή λέγονταν Φυτειά καὶ σ' αὐτὴν βρίσκονταν τὸ κτῆμα τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας ὅπως καὶ τὸ μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου ποῦ ἀπὸ αὐτὴν προφανῶς ἐπήρε τὸ πρόσθετο ὄνομα καὶ ὄχι ἡ περιοχή ἀπὸ τὸ μοναστήρι-σπουδαστήριο, ἀπὸ τὸ μοναστήρι-πνευματικὸ φυτώριο. Κατὰ τὸν ἀείμνηστο φίλο Νίκο Μπᾶο (τὸν μεγάλο εὐεργέτη τῆς Παναγίας Βρυσιανῆς), τὸ τοπωνύμιο «φυτειά» σήμαινε τὴν εὐφορὴ σὲ ἔδαφος ἔκταση τὴν κατάλληλη γιὰ ἀναπαραγωγὴ κυρίως ἀμπελιῶν, τὸ φυτώριο.

Τὸ τοπωνύμιο «Φυτειά» σὲ παλαιότερα ἐγγραφα ἀναφέρεται ὡς «Φυτειές». Σὲ συμβολαιογραφικὸ ἐγγραφο ἔτους 1640 ἀγορᾶς τριῶν κτημάτων στὴ Σίφνο καὶ πέντε στὴν Κίμωλο μὲ χρήματα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη, στὸν ὁποῖο εἶχαν περιέλθει τὰ κτῆματα αὐτὰ ἀπὸ χρεωφειλέτες του) γιὰ τὴν οικονομικὴ ἐνίσχυση τῆς λατινικῆς ἐπισκοπῆς Σίφνου, σημειώνεται: «...τρία ἀγροτεμάχια στὸ νησί τῆς Σίφνου, ἓνα συνορεῦον μὲ τὸν Νικολὸ τῆς Μαργαρίτας καὶ τὸν παπὰ Ζαννῆ Τρουλιδῆ, ἄλλο ἀπὸ τὸν Γιώργη Λώριο στὴ θέση φ υ τ ε ἰ ε ς μὲ συκὲς καὶ ἀμπέλι, συνορεῦον μὲ τὸν Γιάννη Ἀχλάδη καὶ τὸν διάκο τῆς Πάτμου...» («...cioè pezzi tré in detta isola di Sifanto, uno da Petro da Cavallo nel luoco Calomaviá, confini Nicolo tis Margaritas e papá Jani Trulidi, altro da Giorgi Lorio nel luoco f i t i é s con figari e vigna confini Giovanni Achladi e diaco de Patmo...»)⁸⁾

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἴτε «Φυτιές» εἴτε «Φυτειά» τὸ τοπωνύμιο αὐτὸ πρέπει νὰ ἔδωσε τὸ πρόσθετο ὄνομα στὸ μοναστήρι καὶ ὄχι τὸ μοναστήρι, ὡς πνευματικὸ φυτώριο, στὴν τοποθεσία. Ἀκόμη, βάση τῶν ἐπισήμων ἱστορικῶν εἰδήσεων ποῦ παραθέσαμε ἀνωτέρω, ὁ Χρυσόστομος ὑπῆρξε σ υ ν ε χ ῶ ς μοναστήρι γυναικῶν, δηλαδή τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸ 1650, ἔτος

(6) Ενδεικτικὰ ἀναφέρονται δύο ἐγγραφα τῆς 18 Μαρτίου 1641 (στὸ SOCG.165, φ.365α καὶ 368α), ἓνα τῆς 5/15 Αὐγούστου 1652 (SOCG.187, φ.427β), ἓνα τῆς 26 Ἀπριλίου 1659 (SOCG.276, φ.285α).

(7) Βλ. καὶ ὑπόσημ. 5 τοῦ Κεφαλαίου 1ου.

(8) PFS/SOCG.165, φ.365α.

κατά το οποίο έχουμε την πρώτη γραπτή μαρτυρία γιαυτό, μέχρι το 1834 που καταργήθηκε από την όθωνική κυβέρνηση δὲν ἔγινε μετατροπή του ἀπὸ ἀνδρικό σὲ γυναικεῖο ἢ ἀντίστροφα.

14-17. «...*παραστάς ἡμῖν σωματικῶς καὶ ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερατεῶν ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου κύριος Ἀθανάσιος...τὴν τε παράκλησιν τῶν μοναζουσῶν αὐτῶν ἀντεξήγγειλεν ἐν λόγῳ...καὶ αὐτὸς οἰκοθεν μᾶλλον προσεδεῖθη...δεχθῆναι τὸ πτωχὸν αὐτὸ μονύδριον ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας διὰ πολλὰς εὐλόγους αἰτίας, ἃς φησὶν οἶδεν αὐτὸς. ἀναγκαιοποιούσης τὴν σταυροπηγιακὴν ταύτην κλῆσιν τῷ μονυδρίῳ αὐτῷ...»*

Τὴν αἴτηση τῶν μοναζουσῶν γιὰ τὴν ἀνακήρυξη τοῦ μοναστηριοῦ τους σὲ σταυροπήγιο κατέθεσε ἐνώπιον τῆς πατριαρχικῆς συνόδου αὐτοπροσώπως ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔκανε καὶ ἐκτεταμένη προφορικὴ εἰσήγηση ἐπὶ τοῦ αἰτήματος καὶ ἀπέδειξε ἀναπτύσσοντας σοβαροὺς λόγους καὶ αἰτίες («*ἃς φησὶν οἶδεν αὐτὸς*») ὅτι ὑπῆρχε μεγάλη ἀνάγκη ἀπονομῆς σταυροπηγιακῶν προνομίων σαυτό καὶ «*δεχθῆναι τὸ πτωχὸν αὐτὸ μονύδριον ὑπὸ τὴν σκέπην*» καὶ ἄμεση προστασία καὶ ἐξάρτηση τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Ἡ σύνοδος καὶ ὁ πατριάρχης ἔκριναν εὐλογο τὸ αἶτημα τῶν μοναζουσῶν καὶ τοὺς πρόσθετους λόγους ποὺ ἀνέπτυξε ὁ Σίφνου Ἀθανάσιος ἰδιαίτερα σοβαροὺς «*καὶ κατὰ τὰ οἰκειὰ προνόμια τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου*» ἀποφάσισαν τὴν ἀναγνώριση τοῦ Χρυσοστόμου ὡς πατριαρχικοῦ σταυροπηγίου, δηλαδὴ ὡς καθιδρύματος ἀνεξαρτήτου καὶ ἐλευθέρου «*μηδενὶ τῶν πάντων μηδὲ ἔστω μήτε τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιεπισκόπων σίφνου κατεπεμβαίνειν αὐτοῦ καὶ ἐπηρεάζειν καὶ ἐνοχλεῖν ταῖς ἐν αὐτῷ μοναζούσαις*».

Ἡ σπουδαιότητα τῶν διαλαμβανομένων στοὺς στίχους 14-17 τοῦ σιγιλίου εἶναι ἰδιαίτερα μεγάλη γιατί φανερώνουν πῶς, πέρα ἀπὸ τοὺς συνήθεις λόγους ἀνακήρυξης ἑνὸς μοναστηριοῦ ὡς πατριαρχικοῦ σταυροπήγιο, ὑπῆρχαν καὶ πρόσθετες αἰτίες ἢ γεγονότα βαρυσήμαντα τὰ ὁποῖα, μολονότι δὲν μνημονεύονται, πρέπει νὰ εἶχαν διαδραματισθεῖ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ εἶχαν ἄμεση σχέση μὲ τὴν καλὴ λειτουργία τοῦ μοναστηριοῦ. Ὅποιαδῆποτε φυσικὰ εἰκασία γιὰ τὰ γεγονότα ἐκεῖνα εἶναι ἱστορικὰ ἀστήρικτη. Ἐν τούτοις τὸ θέμα παραμένει γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ μοναστηριοῦ πολὺ σοβαρὸ καὶ ἴσως κάποτε ἐπιλυθεῖ ἀπὸ στοιχεῖα ποὺ θὰ ἔλθουν στὸ φῶς ἀπὸ ἄλλους ἐρευνητὲς περισσότερο τυχεροὺς.

Ἐπιθέσεις μποροῦν νὰ γίνουν πολλές καὶ νὰ στηρίζονται τόσο στὸ κείμενο τοῦ πατριαρχικοῦ σιγιλίου, ὅσο καὶ σὲ ἄλλες γραπτές πληροφορίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, χωρὶς, τονίζεται καὶ πάλι, νὰ ἀποτελοῦν ἱστορικὴ βεβαιότητα. Μία ἄποψη μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ματαιώση ἐπιδιώξεων καταπάτησης τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τῆς περιουσίας του ἀπὸ τρίτους. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ οἱ μονάζουσες, παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς «*μεθ' ὄσης ἐπιμελείας περιποιούμεναι τῆς αὐξήσεώς τε καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ λίαν φροντίζουσαι*», σκέφτηκαν «*κατασφαλίσαι αὐτὸ καὶ ὀχυρῶσαι...ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ δια-*

φένδουσιν και προμηθείας ισχύν του ἀποστολικου και οίκουμενικου πατριαρχικου θρόνου...». Με την άπευθείας δηλαδή εξάρτησή του από το οίκουμενικό πατριαρχείο, οποιαδήποτε επιβουλή κατά του μοναστηριου άποτελοῦσε αυτόματα προσβολή έναντιον αυτού του ίδιου του πατριαρχείου «κατά τὰ οίκεϊα προνόμια» του, τὰ όποία θεωρητικά τελούσαν υπό την προστασία του τουρκικου κράτους. Έτσι, με την ανεξαρτητοποίηση του τού μοναστηριου έπαυε νά έχει φορολογικές και άλλες επιτόπιες οικονομικές ύποχρεώσεις, οι δέ μοναχές με τού νά «μένωσιν άνενόχλητοι και άζήμιοι» είχαν περισσότερα εισοδήματα με τὰ όποία φυσικά άντιμετώπιζαν καλύτερατά έξοδα λειτουργίας του.

Ένας λοιπόν από τούς σοβαρούς λόγους πού επικαλέσθηκε, κατά τού σιγίλλιο, ό άρχιεπισκοπος Σίφνου πρέπει νά ήταν ή ανάγκη ενίσχυσης τών οικονομικών του μοναστηριου, ίσως από την αύξηση του αριθμου τών μοναζουσών και τών άντίστοιχων έξόδων. Η έκδοχή τής αύξησης του αριθμου τών μοναζουσών πιθανολογείται από μεταγενέστερες πληροφορίες οι όποιες μαρτυροῦν ένα άγνωστο μέχρι σήμερα γεγονός, εκείνο τής συνήθειας νά εγκλείονται πολλά νεαρά κορίτσια στα γυναικεία μοναστήρια έπειδή είχαν την άτυχία νά μη γεννιοῦνται πρωτότοκα, τὰ όποία και μόνο προικίζονταν με άποκλεισμό τών ύπολοιπων από τή γονική περιουσία.⁽⁹⁾

Αυτή την εποχή έπειτα ή Σίφος δέχτηκε πολλούς πρόσφυγες από την Κρήτη, μετά την άλωση της από τούς Τούρκους (1669) αρκετοι από τούς όποιους, άνδρες ή γυναίκες, θά έγγράφηκαν στα μοναστήρια του νησιου. Σχετικές μαρτυρίες μās δίνει ό ιερομόναχος Παρθένιος Χαιρέτης, έφημέριος στο μοναστήρι του Θεολόγου Μογγου, ό όποιος στο χειρόγραφο του «Ίστορία και τὰ θαύματα τής Χρυσοπηγής» «γραφεΐσα έν έτει αχοζ' (1677)» σημειώνει: α) «Τις τών διά την άλωση τής πατρίδος άποικισθέντων έν ταύτη τή νήσω τής Σίφνου Κρητών, από Κυδωνίας, ήγουν από τὰ Χανιά έξορμώμενος, Φραντζέσκος μεν όνομαζόμενος Νιστάρης δέ έπιλεγόμενος...»⁽¹⁰⁾, β) «Κάποια γυνή από τὰ Χανία, λάμπουσα εις την ευγένειαν και ευλάβειαν, έπειδή έτυχεν έδω εις την Σίφνον, χήρα οῦσα, έγίνηκε καλογρηά εις τόν ιερόν ένταῦθα του Χρυσοστόμου Παρθενώνα, Έλισάβετ τω άγίω σχήματι μετονομασθεΐσα».⁽¹¹⁾

Έν πάση περιπτώσει είτε ή άποφυγή καταπάτησης τής περιουσίας, είτε ή ελάφρυνση του μοναστηριου από τοπικές φορολογίες για την άντιμετώπιση ηύξημένων δαπανών του είναι πιθανοί λόγοι ανακήρυξης του σε σταυροπήγιο, δέν είναι όμως οι ιστορικές αιτίες «ας φησιν οΐδεν αυτός» ό άρχιεπίσκοπος Σίφνου Άθανάσιος, όπως σημειώνεται στο σιγίλλιο, οι όποιες ίσως ανακαλυφθοῦν κατά την πρόοδο τών έρευνών τών πηγών στο προσεχές μέλλον.

(9) Βλ. λεπτομέρειες στο Κεφάλ. 4ο.

(10) Σπεράντσα Θ.Κ., δ.π. σελ. 43.

(11) Αυτόθι, σελ. 47.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΜΝΕΙΕΣ ΗΘΙΚΩΝ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ. ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΟΥΣ

Τò ζήτημα γύρω από τήν ήθική τάξη πού επικρατοῦσε στά γυναικεῖα μοναστήρια τῆς Σίφνου παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Ὅλοι σχεδόν οἱ συγγραφεῖς πού ἔχουν ἀναφερθεῖ σ' αὐτό δέχονται, χωρίς παραπομπές σέ πηγές, ὅτι οἱ μοναχές τους ἔζησαν βίο σκανδαλώδη. Ἡ κατηγορία διατυπώνεται ἀόριστα μέ ἀποτέλεσμα νά παραμένει ἡ ἐντύπωση ὅτι κατά τή μακροχρόνια λειτουργία τῶν μοναστηριῶν αὐτῶν (πρὸ 1650 – 1834) οἱ μοναχές τους δέν εἶχαν τίποτε ἄλλο νά κάνουν παρά πράξεις ἀπάδουσες στό σχῆμα τους. Ἀκόμη ἔχει γραφεῖ, ἐπίσης χωρίς ἀποδείξεις, ὅτι οἱ Βενετοὶ κατά τήν ἐποχή πού βρίσκονταν στίς Κυκλάδες λόγω τῶν βενετοτουρκικῶν πολέμων (1644 – 1669 καί 1684 – 1699) εἶχαν μετατρέψει τὸ μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου σέ παρθενοφθορεῖο.⁽¹⁾

Θεωροῦμε πὼς ἡ ἐξέταση τοῦ ζητήματος ἐπιβάλλεται νά γίνει ἀπὸ μίαν ἄλλη θέση καί μέ ἓνα εὐρύτερο κριτικό πνεῦμα καί συλλογιστική πού νά στηρίζονται ὁμως σέ ἀριθμὸ βέβαιων ἱστορικῶν εἰδήσεων. Ἐτσι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τή νέα αὐτὴ θέση μέ μιὰ κατ' ἀρχὴν ἐπισήμανση τῶν συγκεκριμένων γεγονότων ἢ ἀναφορῶν σέ ζητήματα ἠθικῆς τάξης ὅπως αὐτὰ παραδίδονται ἀπὸ ἄγνωστες μέχρι σήμερα ἱστορικὲς πηγές.

1. Ἡ πρώτη εἰδηση τοποθετεῖται χρονολογικά στήν ἐποχή κατά τήν ὁποία ἔχουμε τίς πρῶτες ἐπίσημες μαρτυρίες γιὰ τήν ὑπαρξη γυναικεῖων μοναστηριῶν στή Σίφνο, στά 1653. Κύριο πρόσωπο τῶν γεγονότων φέρεται ὁ λατίνος κληρικὸς Francesco Michelluzzi, ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο⁽²⁾, μοναχὸς τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Ὁ κληρικὸς αὐτός, μέσω τοῦ λατίνου ἐπισκόπου Χίου, διορίστηκε βικάριος Ἀθηνῶν κατά τὸ 1647. Κατευθυνόμενος στή θέση του τῆς Ἀθήνας ἔφτασε στή Σίφνο προφανῶς μέ πλοῖο πού μετέφερε σ' αὐτὴν ἐμπορεύματα (αὐτὴ τὴν ἐποχή τὸ νησί εἶχε ἀναδειχθεῖ ἀπὸ τὴ δράση τοῦ μεγάλεμπορου Βασίλη Λογοθέτη σέ σπουδαῖο ἐμπορικὸ κέντρο). Ὅταν διεπίστωσε ὅτι στή Σίφνο ἦταν δυνατόν νά περάσει καλὰ προσφέροντας τίς γραμματικὲς του γνώσεις στήν ἀσκηση τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Λογοθέτη καί τῶν ἄλλων ἐμπόρων τοῦ νησιοῦ, ἀπο-

(1) Γραφιοῦ Γ., ὀ.π., Κεφάλ. Γ', ὑπόσ. 5. Τρούλλου Ἀντ. Γ., ὀ.π., Κεφάλ. Γ', ὑπόσ. 2.

(2) Ἄλλου ἀναφέρεται ὡς κρητικὸς, candioto (SOCG. 187, 633αβ).

φάσισε να εγκατασταθεῖ σαυτήν. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Λογοθέτη, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ἄριστες σχέσεις μὲ τὸ Βατικανὸ καὶ ὑστερα ἀπὸ ἄδεια τοῦ λατίνου ἐπισκόπου Σίφνου – Θερμίων – Κέας Ἰωάννη Camponesco⁽³⁾ νὰ προσφέρει ὑπηρεσίες στὴ Σίφνο μιά καὶ θαλάσσιοι πολεμικοὶ κίνδυνοι τὸν φόβιζαν νὰ ταξιδέψει μέχρι τὴν Ἀθήνα, παρέμενε στὴ Σίφνο προσφέροντας ἐκκλησιαστικὲς ὑπηρεσίες (ὅταν ἀπουσίαζαν οἱ τακτικοὶ λατῖνοι ἐφημέριοι τοῦ νησιοῦ) καὶ ἀναλαμβάνοντας διάφορες ἐργασίες τῶν ἐμπόρων μέχρι καὶ ταξίδια γιὰ ὑποθέσεις τους σὲ ἄλλα νησιά τῶν Κυκλάδων καὶ τοῦ ὑπόλοιπου Αἰγαίου! Οἱ φόβοι του δηλαδὴ γιὰ θαλάσσιους κινδύνους ἦταν ἀπλὲς προφάσεις καὶ δικαιολογίες πρὸς τὸ Βατικανό. Ἔχουμε ὑπόψη μεγάλο ἀριθμὸ ἐπιστολῶν, τόσο τοῦ ἴδιου ὅσο καὶ τοῦ Λογοθέτη πρὸς τὴ Ρώμη, μὲ τίς ὁποῖες ἐπιχειρεῖται δικαιολόγησι τῆς παραμονῆς του στὴ Σίφνο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ κατάφερε νὰ παραμείνει στὸ νησί τοῦλάχιστον δεκατέσσερα χρόνια.

Ὁ κληρικὸς λοιπὸν αὐτὸς φέρεται ὡς ὑπαίτιος ἠθικοῦ σκανδάλου μὲ μοναχὲς τῆς μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου ἢ Μογκοῦ πού ἐγίνε γνωστὸ στὰ 1653. Στὴν ἀρχὴ ξεκίνησε μὲ τυπικὲς ἐπισκέψεις στὸ μοναστήρι. Ἡ ἡγουμένη *«τοῦ ἐπέτρεπε τὴν εἴσοδο καὶ τὴ συναναστροφή μὲ μοναχὲς λέγοντας πὼς ἂν καὶ λατῖνος δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι κληρικὸς»*⁽⁴⁾. Ὅταν ὁμως ἄρχισε νὰ τὸν ὑποψιάζεται *«τὸν παρακολούθησε καὶ τὸν συνέλαβε νὰ ἀμαρτάνει μὲ μία μοναχὴ τὴν ὁποῖαν ἐξεδίωξε ἀμέσως ἀπὸ τὸ μοναστήρι.»* Ὅπως ἦταν φυσικὸ τὸ γεγονός ἀποκαλύφθηκε καὶ δημιούργησε μεγάλο σκάνδαλο. Οἱ λίγοι λατῖνοι τοῦ νησιοῦ ἐντράπηκαν ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ ὁμόθρησκου τους, πού ἦταν μάλιστα καὶ κληρικὸς, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι ἔπνεαν μέναια ἐναντίον του. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος, στὴ δικαιοδοσία τοῦ ὁποῖου ἀνήκε τὸ μοναστήρι τοῦ Θεολόγου, ἀφοῦ αὐτὸ δὲν εἶχε ἀκόμη ἀνακηρυχθεῖ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο, διενήργησε ἀνακρίσεις καὶ ἡ μοναχὴ, ἀφοῦ παραδέχτηκε τὴν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων, πρόσθεσε πὼς ὁ Μικελλούτσι εἶχε προηγουμένως καὶ μὲ ἄλλη συνάδελφὸ τῆς ἰδιαίτερες σχέσεις. Οἱ ἐρωτικὲς αὐτὲς ἀταξίες τοῦ λατίνου κληρικοῦ ξεσήκωσαν τὰ πνεύματα τῶν ὀρθοδόξων οἱ ὁποῖοι ἀποφάσισαν νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν μὲ λιθοβολισμό. Μὲ τὴν ἐπέμβαση ὁμως, τόσο τοῦ τακτικοῦ λατίνου ἐφημέριου Σίφνου δὸν Βαρθολομαίου Πόλλα (στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποῖου, ὅπως λέει ὁ ἴδιος, ἔτρεφαν ἐκτίμησι ἀκόμη καὶ οἱ ὀρθόδοξοι

(3) PFS/SOCG. 187, 654αβ.

(4) Ἐγγραφο παραρτήματος Νο 1. Πρόκειται γιὰ τὸ ἔγγραφο πού ἔστειλε ὁ Πόλλα στοὺς φίλους του. Τὸ δεῦτερο πρὸς τὴν Προπαγάνδα, ἐπειδὴ ἀναφέρεται σὲ πλῆθος ἄλλων κατηγοριῶν κατὰ τοῦ Michelluzi δὲν δημοσιεύεται ὀλόκληρο γιατί δὲν ἔχει τόση σημασία γιὰ τὸ θέμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, σημειώνεται ὁμως τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα που μᾶς ἐνδιαφέρει: *«φανερώθηκε δημοσίᾳ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἑλληνος ἐπισκόπου ὅτι κοιμήθηκε σὲ ἓνα μοναστήρι ἑλληνίδων μοναζουσῶν περισσότερο ἀπὸ δύο-τρεῖς νύκτες. Ὁ ἐπίσκοπος ἀνέκρινε τίς μοναχὲς καὶ αὐτὲς ἐξομολογήθηκαν ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ ἀλήθεια. Φαντάζονται οἱ σεβασμιότητές σας τὸ σκάνδαλο που ἀκολούθησε...»* (PFS/SOCG. 187, φ.637αβ).

Σίφνιοι), όσο και του μεγαλέμπορου Βασίλη Λογοθέτη που ήταν ο πρώτος μεταξύ των προκρίτων του νησιού, αποτράπηκε η χειροδικία κατά του έρωτιδέα κληρικού. Τόν τελευταίο μάλιστα περιμάζεψε στο σπίτι του ο Λογοθέτης μέχρι να κατασιγάσει η όργη από τὸ σκάνδαλο, αλλά και για να τὸν συνετίσει.

Τὰ ἀνωτέρω γεγονότα περιγράφει μὲ λεπτομέρειες σὲ δύο ἐπιστολές του (καὶ οἱ δύο μὲ ἡμερομηνία 19 Μαΐου τοῦ ἔτους 1653) ὁ Βαρθολομαῖος Πόλλα πού ἔστειλε σὲ φίλους-συμμαθητές του στὴ Ρώμη καὶ στὴν Ἁγία Προπαγάνδα ζητώντας ἀπὸ τὴν τελευταία νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ ἐκδώξει τὸν ἀνήθικο ἀπὸ τὴ Σίφνο⁽⁵⁾.

Γιὰ τὸ ἠθικὸ λοιπὸν αὐτὸ σκάνδαλο, πού εἶναι τὸ πρῶτο γνωστὸ στὴν ἱστορία τῶν γυναικείων μοναστηριῶν τοῦ νησιοῦ, ἔχουμε συγκεκριμένες γραπτές μαρτυρίες. Τὸ κατὰ πόσο αὐτές εἶναι ἀληθινές σε ὅλη τὴν ἔκτασή τους ἀποτελεῖ ἓνα ἄλλο ζήτημα πού ἐξετάζεται ἰδιαίτερα στὸ ἀνέκδοτο ἔργο μου «*Ἱστορία τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Σίφνου – Κέας καὶ Θερμιῶν*». Ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ κατηγορίες κατὰ τοῦ Μικελλούτσι, οἱ γνωστές μας ἀπὸ τὰ ἐγγραφα, προέρχονται ὅλες ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς οἰκογενείας τοῦ βικαρίου Σίφνου Βαρθολομαίου Πόλλα (ὁ ὁποῖος διαδέχτηκε στὸ ἀξίωμα τὸν ἀδελφὸ του Μάρκο). Ἐκτὸς ἀπὸ τίς κατηγορίες πού ἤδη ἀναφέραμε τοῦ Βαρθολομαίου ἔγραφε στὴ Ρώμη, στίς 10 Αὐγούστου 1649, ὁ ἄλλος ἀδελφὸς του Γεώργιος Πόλλα: «*Τελευταία ἔφτασε ἐδῶ ἓνας κληρικὸς ὀνομαζομενος Francesco Micheluzio, ὁ ὁποῖος πάντοτε ὑπῆρξε ἐναντίον ἐμοῦ καὶ τοῦ δὸν Μάρκου, ἐγίνε τὸ ἓνα μὲ τοὺς σχισματικούς (ἐννοεῖ τοὺς ὀρθοδόξους) ἐχθρούς τῆς ἐκκλησίας μας ὑποστηρίζοντας τοὺς ἐναντίον μας. Πρᾶγμα πού δὲν ἔπρεπε γιὰ καμμιά αἰτία νὰ κάνει, ἀλλὰ παρακινήθηκε σ' αὐτὸ ἀπὸ τὴν κακία πού τρέφει γιὰ ἐμᾶς, γιὰτὶ δὲν θέλαμε νὰ περιέλθουν στοὺς ὀρθοδόξους τὰ κτήματα τῆς Παναγίας Εὐαγγελίστριας. Αὐτοὶ οἱ σχισματικοὶ καλλιεργοῦσαν τὴν ἰδέα νὰ τὸν κάνουν ἐπίσκοπο, ἀλλὰ ὑπάρχουν ὀρισμένα ἄτομα πού δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιβληθοῦν τέτοια ἀξιώματα, ἰδιαίτερα στὰ νησιά μας τὰ ὁποῖα, κατοικούμενα ὅλα ἀπὸ Ἕλληνες, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἐπισκόπους ἔμπειρους καὶ μορφωμένους γιὰ νὰ μεταδώσουν στὸ λαὸ ἀγάπη καὶ σεβασμὸ καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπους πού δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ παίζουν ζάρια καὶ λαοῦτο, (ὅπως κάνει ὁ Μικελλούτσι) καὶ τὸν χλευάζουν οἱ Ἕλληνες...»⁽⁶⁾*

β) Ἄλλη σχετικὴ μαρτυρία ἔχουμε στὰ 1711 ἀπὸ τὸν προϊστάμενο τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Νάξου Smaragdo Ruggieri στὸν ὁποῖο εἶχε ἀναθέσει καθήκοντα ἐπιθεωρητοῦ ὁ κανονικὸς ἀποστολικὸς ἐπίσκοπτος Vincenzo Castelli, ἐπίσκοπος Μαρκιανουπόλεως, γιὰ τὰ νησιά Ἄνδρο, Κέα, Θερμιά καὶ Σίφνο. Στὴν ἐκθεσὴ του, πού τὴν περιέλαβε ὁ Castelli στὴν ὁμοία

(5) PFS/SOCG. 187, φ. 709αβ.

(6) PFS/SOCG.187, φ.632αβ.

δική του πρὸς τὸ Βατικανό, ἔγραφε ὁ Rugg hieri γιὰ τὴ Σίφνο: « Ὑπάρχουν δύο μοναστήρια ἑλληνίδων μοναζουσῶν, στὰ ὁποῖα δὲν τηρεῖται ἡ ἀπαγόρευση εἰσόδου ἢ ἐξόδου ἐξ αὐτῶν· (οἱ μοναχές) λειτουργοῦν καθημερινὰ τὴν ἐκκλησία ψάλλοντας διάφορα τροπάρια· τὸ ἓνα ὀνομάζεται Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος καὶ τὸ ἄλλο Ἅγιος Ἰωάννης Εὐαγγελιστῆς· στὸ πρῶτο ζοῦν βίῳ ἀκόλαστο καὶ ἔχει κακὴ φήμη, στὸ δεύτερο ὑπάρχει εὐταξία καὶ βίος ἐνάρετος...» Ἀποδίδει δὲ ὁ Rugg hieri τὴν καλὴ φήμη ποῦ εἶχε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὸ ἄλλο γυναικεῖο μοναστήρι στὸ γεγονός ὅτι ἐζησε σαυτὸ ἐπὶ πολλὰ χρόνια, ὡς ἐφημέριός του, ἓνας κληρικός ἀπὸ τὰ Χανιά (ἐννοεῖ προφανῶς τὸν ἱερομόναχο Παρθένιο Χαιρέτη), ἄνθρωπος μὲ μόρφωση καὶ φιλοκαθολικός (κατὰ τὴ γνώμη τοῦ ἐπιθεωρητῆ), ὁ ὁποῖος εἶχε διδάξει καὶ ἐπιβάλλει στὸ μοναστήρι τὴ σωστὴ διακυβέρνησή του καὶ τὸν ἐνάρετο βίῳ. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τοῦ 1711 οἱ μονάζουσες στὸ Θεολόγο ἐξακολουθοῦσαν νὰ ζοῦν ἠθικά, μολοντί ὁ ἐφημέριός τους εἶχε πεθάνει πρὶν μερικὰ χρόνια (ἔγραφε ὁ Rugg hieri)⁽⁷⁾

γ) Τρίτη πληροφορία ἔχουμε ὕστερα ἀπὸ 86 χρόνια, στὰ 1797. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ ζήτημα τόσο ὁ δραγουμάνος τοῦ στόλου Κωστάκης Χαντζερῆς, ὅσο καὶ ὁ οἰκουμενικός πατριάρχης Γρηγόριος Ε'. Ἦταν ὅμως τώρα εὐρύτερο ζήτημα ἠθικῆς ὅλων τῶν μοναστηριῶν τῆς Σίφνου, ἀνδρικῶν καὶ γυναικειῶν, καὶ θέμα ἐπιβολῆς «τῆς ἀναγκαίας σεμνότητος καὶ εὐνομίας τῶν ἐν αὐτοῖς μοναζόντων καὶ μοναζουσῶν», ὅπως ἔγραφε στὶς 6 Ἰουνίου 1797 ὁ πατριάρχης «πρὸς τὸν πανιερώτατον ἅγιον σίφνου». Στὸ ἴδιο ἔγγραφο δίνεται παραγγελία στοὺς ἐπιτρόπους τῶν μοναστηριῶν «νὰ ἐκριζώσωσι τὰ ἀναφυόμενα ζιζάνια, ἀποδιώκοντες τὰς ἀσέμνως πολιτευομένας καθὼς καὶ περὶ αὐτῶν ἔγραψεν ὁ ἐνδοξότατος ἄρχων δραγουμάνος τοῦ βασιλικοῦ στόλου κύριος Κωστάκης Χαντζερῆς», ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔστειλε στὴ Σίφνο καὶ ἄνθρωπὸ τοῦ «τὸν λογιώτατο κύριο Ἰερώνυμο»⁽⁸⁾. Ἡ κατάσταση αὐτὴ φαίνεται πὼς κράτησε μερικὰ ἀκόμη χρόνια, ὅπως προκύπτει ἀπὸ πληροφορία τῆς 12 Ἀπριλίου 1800 ποῦ βρῖσκεται σημειωμένη στὸν Κώδικα Β' τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Βρυσιανῆς. Κατὰ τὴν πληροφορία αὐτὴ προκειμένου νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ προσφυγὴ σὲ κοσμικὰ δικαστήρια γιὰ γεγονότα ποῦ εἶχαν διαδραματισθεῖ, ἀποφασίσθηκε νὰ κληθεῖ στὴ διοίκηση τῆς ἀνωτέρω μονῆς ἐπίλεκτος κληρικός, εὐρισκόμενος ἐξω τῆς Σίφνου, ὁ Ἄνθιμος Γρυπάρης, μὲ εὐρύτατες δικαιοδοσίες «ἐπὶ πᾶσαν συμπίπτουσαν τῇ μονῇ ὑποθέσει» ἀκόμη καὶ τῆς ἐπιτίμησής τῶν ἀ ν α ξ ί ω ν μοναχῶν.⁽⁹⁾

δ) Κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ξεσηκωμοῦ τῶν Ἑλλήνων στὰ 1821 καὶ κατὰ τὴν πολυχρόνια διάρκειά τῶν πολεμικῶν καὶ πολιτικῶν γεγονότων ποῦ ἀκολούθησαν, στὰ περισσότερα ἐπαναστατημένα μέρη ἐπικράτησε, ὅπως καὶ

(7) PFS/SCH.ARCHIP., τόμ.9, φ.φ.322α-324α.

(8) Συμεωνίδης Σ. «Ἡ Κυρία Βρυσιανή» (1966) σελ.74-75.

(9) Συμεωνίδης Σ., ὁ.π., σελ.76.

στη Σίφνο, γενική άσυδοσία. Σχετική εικόνα τής κατάστασης στα μοναστήρια του νησιού δίνει σέ αναφορά του ό τοποτηρητής τής Μητροπόλεως Σίφνου πρώην Μοσχονησιών, Βαρθολομαίος, χωρίς όμως ειδική μνεία για πράξεις ανήθικες. Ή αναφορά είναι τής 4ης Δεκεμβρίου 1824 και άπευθύνεται πρός τόν μινίστρο τής Θρησκείας άγιο Άνδρούσης: «...τῶν σταυροπηγιακῶν καλογήρων αί κεφαλαί έπήραν άέρα και ζοῦν άτάκτως, και φαυλοβίως και γίνεται κραυγή έκ τῶν κοσμικῶν, άπορρίπτοντες επάνω εις τούς άρχιερεῖς τās αίτίας διατι δῆθεν δέν τούς περιμαζώνομεν. Όθεν άδελφέ επειδή και εις τήν έπαρχίαν ταύτην δια τās άμαρτίας μου εύρίσκονται τέσσερα πέντε σταυροπηγιακά μοναστήρια και άνδρικά και γυναικειά, άνάγκη πᾶσα ό δεσπότης μου να μοι στείλη έκ του μινιστερίου τής θρησκείας έν γράμμα από μέρος της κοινόν πρός τούς ήγουμένους αύτῶν, όπου δύναμει αύτου νά δυνηθῶ νά τούς περιμαζεύσω και νά τούς οίκοномήσω δια νά μήν άτιμάζεται άδελφέ τῶ καλημαῦχι και κατηγορούμεθα κοινῶς και έχομεν νά δώσωμεν λόγον έν ῶρα κρίσεως...»⁽¹⁰⁾

ε) Στα 1830, με τή διαταγή 649 τής 9 Άπριλίου, πρός τόν Διοικητή Σίφνου, ό Κυβερνήτης Ή. Καποδίστριας, ύστερα από τή διατύπωση τής ικανοποίησής του για όσα μέτρα έλαβαν ό Διοικητής και ό τοποτηρητής τής Μητροπόλεως Σίφνου σέ εκτέλεση τής προγενέστερης άριθ. 434 διαταγής του «δια τήν μεταρρύθμισιν και εύταξίαν» τῶν μοναστηριακῶν καθιδρυμάτων, πρόσθετε: «σέ προσδιορίζομεν νά ένεργήσης αύτά με όλην τήν δραστηριότητα δια νά παύση τέλος πάντων ή άκάθεκτος κακοήθεια ή καθυβρίζουσα μεν τὰ θεία, φέρουσα δε βλάβην εις τήν κοινωvίαν και καταισχύνην εις τήν νήσον ταύτην»⁽¹¹⁾

Παράλληλα με τις ένεργειες του σέ εκτέλεση τής άνωτέρω άρ. 434 διαταγής του Κυβερνήτη, ό Διοικητής Σίφνου Ή. Πιτάρης με τήν αναφορά του άρ. 44/24-3-1830, άφοῦ σημείωνε ότι ντρέπεται «νά εκθέση λεπτομερῶς όσα αναίσχυντα και άπρεπα εις τήν επαγγελομένην άγγελικήν διαγωγήν τῶν ὄσων πράττονται κατά τὰ ιερά ταῦτα καταγώγια» έκανε τήν πρόταση, μεταξύ άλλων, «όσαι μονάζουσαι είναι πλέον άνεπίδεκτοι τής ήθικῆς βελτιώσεως, ως σεσηπότα μέλη τής κοινωvίας ταύτης νά εξέλθωσι τῶν μοναστηρίων και έν ταυτῶ νά διατάξη ή Γραμματεία αύτη τόν άρχιερέα νά δώση τήν άδειαν νά νυμφευθῶσιν, όσαι έξ αύτῶν θέλουσιν»⁽¹²⁾

Ό Άντών. Γ. Μομφεράτος στο βιβλίο του «Κληρονομικόν Δίκαιον τῶν κληρικῶν και μοναχῶν έν Έλλάδι και Τουρκία, Άθήνησιν 1890» σελ. 282 άναφέρεται σέ έγγραφο του Διοικητου Σίφνου Ι. Πιτάρη τής έποχῆς αύτης (21 Μαρτίου 1830) πρός τήν Άστυνομίαν τής Νήσου Σίφνου κατά τῶ όποίο «κακοήθεις τινές άσυστόλως και άναισχύντως φέρονται πρός τὰ γυ-

(10) ΓΑΚ/ΥΠ.ΠΑΙΔ.«Έκκλησιαστικά», Δεκέμβρ.1824.

(11) Έγγραφο Νο9.

(12) Έγγραφο Νο7.

γαικεῖα ἱερὰ καταγώγια, τινές δὲ πάλιν ἐκ τῶν μοναζουσῶν γυναικῶν διατρίβουν ὥρας καὶ ἡμέρας κατὰ τὰ μοναστήρια τῶν μοναχῶν καὶ κατὰ διάφορα ἄλλα μέρη, ἐναντίον τῆς ἐπαγγελλομένης διαγωγῆς τῶν» καὶ κάνει σὲ ὑποσημείωση τὴν παρατήρηση ὅτι «*εἶναι περίεργον ὅτι ὅμοιαι ἀκαταστασίαι καὶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐν Σίφνῳ συνέβαινον, ὡς ἐξάγεται ἐκ γράμματος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου (1797)*» μὲ παραπομπή στὸν Γεδεῶν, Κανονικαὶ Διατάξεις κλπ. σελ. 304, δηλαδὴ ἀναφέρεται στὰ γεγονότα τῆς παραγρ. β' τοῦ παρόντος κεφαλαίου.

Ἰδιαίτερα λοιπὸν στὰ χρόνια αὐτὰ τοῦ νέου ἑλληνικοῦ Κράτους φαίνεται πῶς ἡ ἠθικὴ κατάπτωση τοῦ μοναστικοῦ βίου στὴ Σίφνο ἦταν μεγάλη, ἢ δὲ ἀνόρθωσὴ τῆς ἔργο δυσχερέστατο. Λίγο ἀργότερα μάλιστα, ἐπὶ Ὁθωνος, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μὲ ἐγγραφὴ τῆς τῆς 31 Ἰανουαρίου 1834 «*πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ.λ.π. Γραμματεῖαν*» σημειώνει μεταξὺ ἄλλων: «*...ὑπάρχουν ὄχι ὀλίγα καὶ γυναικῶν μοναστήρια καὶ τὰ περισσότερα αὐτῶν κεῖνται εἰς τὰς νήσους διὰ τινὰς ἐπικρατούσας εἰς αὐτὰς κακὰς συνηθείας. Εἰς τὰ γυναικεῖα ταῦτα μοναστήρια γίνονται τοιαῦτα καταχρήσεις, ὥστε δὲν δύναται ἡ Σύνοδος νὰ μὴ στρέψη καὶ εἰς αὐτὰ τὴν προσοχὴν τῆς καὶ νὰ μὴ φροντίσῃ σπουδαίως καὶ περὶ διορθώσεως τοῦ κακοῦ αὐτοῦ...*» γιὰ τὴν πάταξη τοῦ ὁποῦ γνωμοδότησε μὲ τὸ ἴδιο αὐτὸ ἐγγραφο «*νὰ καταργηθοῦν ὅλα τὰ γυναικεῖα μοναστήρια καὶ νὰ διατηρηθοῦν ἀπὸ ἓνα στὴν Πελοπόννησο, Στερεὰ καὶ Νήσους...*»⁽¹³⁾

στ) Στὴν ἀναφορὰ 5651/4400 τῆς 9 Μαΐου 1834 τοῦ Νομάρχου Κυκλάδων πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ.λ.π. Γραμματεῖα, μὲ τὴν ὁποία γνωστοποιοῦσε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς κυβερνητικῆς ἐντολῆς γιὰ τὴ διάλυση τῶν δύο γυναικείων μοναστηριῶν τῆς Σίφνου, σημειώνεται ὅτι ἡ Νομαρχία, σὲ πρόταση τοῦ Ἐπαρχοῦ Μήλου νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ διαμένουν στὰ μοναστήρια οἱ γερόντισσες γιατί δὲν εἶχαν ποῦ νὰ πᾶνε, οὔτε ἤθελαν νὰ μεταφερθοῦν σὲ τέτοια ἡλικία στὸ διατηρούμενο μοναστήρι τῆς Θήρας, «*ἐπροσκάλεσε τὸν ἐπαρχον νὰ πράξῃ ὅτι καὶ περὶ τῶν γυναικείων μοναστηριῶν διαταγὰς τῆς Βασιλικῆς Γραμματείας διαλαμβάνει χωρὶς νὰ περιμένη νέας ὁδηγίας. Ἐνῶ μάλιστα καὶ τὸ ἐν ἐκ τῶν ἀνωτέρω μοναστηριῶν, τὸ τοῦ Μογγοῦ, ἐστάθη πάντοτε σκανδαλῶδες διὰ τὴν ἄσεμνον διαγωγὴν τῶν ἐν αὐτῷ μοναζουσῶν*»⁽¹⁴⁾

Ἰδιαίτερα λοιπὸν κακὴ φήμη εἶχε ἀποκτήσει τὸ μοναστήρι τοῦ Θεολόγου προφανῶς γιατί ἦταν μεγαλύτερο καὶ εἶχε περισσότερες μοναχές. Πράγματι, ὅπως ἀναφέρεται στὸ σιγίλλιο τοῦ 1655 ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἶχε περίπου 20 μοναχές, ἐνῶ στὰ 1828 εἶχε 70 (ὁ Χρυσόστομος μόλις 30)⁽¹⁵⁾ καὶ στὰ 1833 εἶχε 66 (ὁ Χρυσόστομος 35)⁽¹⁶⁾

(13) ΓΑΚ/«Μοναστηριακά» Νο1.

(14) Ἐγγραφο Νο10.

(15) Μουρογένη Ἀντων. Θ., ὀ.π. (Κεφ.1, ὑποσ.25)

(16) ΓΑΚ/Λ.8.

Οι μνημονευθεῖσες ἀνωτέρω εἶναι οἱ μέχρι σήμερα γνωστὲς γραπτὲς μαρτυρίες γιὰ ἠθικὰ σκάνδαλα στὰ μοναστήρια τῆς Σίφνου. Ἴσως συνέβησαν καὶ ἄλλα παρόμοια γεγονότα μιά καὶ οἱ γενεσιουργὲς αἰτίες τους, ὅπως περιγράφονται στὴ συνέχεια, ὑπῆρχαν ἀνέκαθεν. Ἐν τούτοις πρέπει ἐξαρχῆς νὰ τονισθεῖ ὅτι πρόξενοι τῶν σκανδάλων δὲν ἦταν ὅλες οἱ μοναχές, ἀλλὰ μερικές ἀπὸ αὐτές. Στὰ 1653 π.χ. ἦταν δύο στὸ μοναστήρι τοῦ Θεολόγου. Στὸ ἔγγραφο ἔτους 1797 τοῦ Γρηγορίου Ε΄ ἐντέλλονται οἱ ἐπίτροποι τῶν μοναστηριῶν «*νὰ ἐκριζώσωσι τὰ ἀναφυόμενα ζιζάνια, ἀποδιώκοντες τὰς ἀσέμνως πολιτευόμενας*» μεταξὺ προφανῶς τῶν ὑπολοίπων ἠθικῶν μοναζουσῶν. Στὸ ἔγγραφο τοῦ Διοικητοῦ Σίφνου Ἰ. Πιττάρη τῆς 22 Μαρτίου 1830 πρὸς τὸν τοποτηρητὴ τῆς Μητροπόλεως Σίφνου σημειώνεται: «*...δι' ὅσα κακοήθη τινὲς τῶν μοναχῶν, μοναζουσῶν καὶ ἄλλων...πράττουσιν ἄσχημα...*» κ.λ.π.

Τὰ κατὰ καιροῦς λοιπὸν δημιουργούμενα σκάνδαλα προέρχονταν ἀπὸ κάποιες, ἐλάχιστες σὲ ἀριθμὸ μονάζουσες καὶ ὄχι φυσικὰ ἀπὸ ὅλες. Γιατὶ ὅπως ἔχομε ἱστορικές εἰδήσεις γι'αὐτά, δὲν λείπουν ἀναφορὲς καὶ μνείες γιὰ τὴν ἀνώτερη ἠθική, τὴ σεμνότητα, τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν πνευματικότητα ἀκόμη τῶν καλογραιῶν τῆς Σίφνου. Ἐνδεικτικὲς εἶναι οἱ ἐπόμενες ἱστορικές πληροφορίες:

α) Ὁ Κρητικὸς ἱερομόναχος Παρθένιος Χαιρέτης, ἄνθρωπος μὲ σημαντικὴ μὀρφωση γιὰ τὴν ἐποχὴ του καὶ ἐφημέριος στὸ γυναικεῖο μοναστήρι τοῦ Θεολόγου Σίφνου, γράφοντας στὰ 1677 στὴ μικρὴ μονογραφία του «*Ἱστορία καὶ τὰ θαύματα τῆς Χρυσοπηγῆς*», ἀναφέρει κατὰ τὴν περιγραφή τοῦ βου θαύματος: «*Κάποια γυνὴ ἀπὸ τὰ Χανιά, λάμπουσα εἰς τὴν εὐγένεια καὶ εὐλάβειαν, ἐπειδὴ ἔτυχεν ἐδῶ εἰς τὴν Σίφνον, χήρα οὕσα ἐγένηκε καλογρηγὰ εἰς τὸν ἱερὸν ἐνταῦθα τοῦ Χρυσοστόμου Παρθενῶνα, Ἐλισάβετ τῷ ἀγίῳ σχήματι μετονομασθεῖσα. Ἡ ὁποία καὶ ἕως τὴν σήμερον ζῆ εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, πολιτεῖαν ἐνάρετον διάγουσα...*»⁽¹⁷⁾. Στὸ ἴδιο ἀκόμη θαῦμα: «*...τις μοναχὴ τῶν εἰς ἐκεῖνο τὸ μοναστήριον, Ἀγάθη λεγομένη, εὐλαβῆς καὶ αὐτὴ οὕσα...*»

β) Σὲ ἐπιστολὴ τῆς 16 Αὐγούστου 1804 ἀπὸ τὸ Ἰάσιο «τῆς μολδαβίας» ἔγγραφε «*τῇ ὀσιωτάτῃ καὶ ἀγιωτάτῃ καλογραία κυρία Θεοτίμη, τῇ σεβασμιωτάτῃ μοι κατὰ πνεῦμα μητρὶ καὶ περιποθήτῳ μοι θεία...εἰς τὸ ἱερὸν μοναστήριον τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν νῆσον Σίφνον*» ὁ ἀνεψιὸς τῆς Γεώργιος μεταξὺ ἄλλων: «*Τὴν θεῖαν μου τὴν γερόντισσά της καὶ διδασκάλισάν μοι κυρίαν Παρθενίαν δουλικῶς προσκυνῶ καὶ τὴν αὐτῆς δεξιὰν μεθ' ὅσης πλείστης εὐλαβείας κατασπάζομαι*». Δύο ἀξιοσέβαστες δηλαδὴ μοναχές ζοῦσαν αὐτὴ τὴν ἐποχὴ στὸν Θεολόγο τοῦ Μογγου, ἢ μία μάλιστα ἀπὸ τίς ὁποῖες, ἢ Παρθενία, ἀποκαλεῖται ἀπὸ τὸν ἐπιστολογράφο καὶ διδασκάλισσα. Στὸ ἴδιο γράμμα ὁ τελευταῖος πληροφορεῖ τὴ θεία του μοναχὴ Θεοτίμη τὴν αἴσια ἀφιξὴ στὸ Ἰάσιο τοῦ ἀδελφοῦ τῆς «*κύρ γιαννάκη*», ὁ ὁποῖος

(17) Σπεράντσα Θεοδ. Κ., ὁ.π., σελ.47.

ὄμως «εἰς τὰς ἰε' Ἰουνίου ἀναχώρησεν ἀπὸ Γιάσι...καὶ ἐπῆγεν εἰς Δουμπα-σπάρη καὶ ἀντάμωσεν τὸν αὐτάδελφόν του πανιερώτατον ἅγιον Δεσπότην ὑγιαίνοντα, ὡς ἐπόθει». Στὴν οἰκογένεια δηλαδὴ τοῦ ἐπιστολογράφου Γεωργίου ἐκτὸς τῶν δύο μοναζουσῶν Θεοτίμης καὶ Παρθενίας, ὑπῆρχε καὶ ἀνώτερος κληρικός, ἀρχιερέας στὴ Ρωσία τῆς περιοχῆς τοῦ Εὐξείνου.⁽¹⁸⁾

γ) Ὁ Διοικητὴς Σίφνου Ἰ. Πιτάρης, στὴν ἀναφορὰ τοῦ ἀριθ. 44/24-3-1830 πρὸς τὴν Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μὲ τὴν ὁποία ἔκανε προτάσεις γιὰ τὴν καλύτερη λειτουργία τῶν γυναικειῶν μοναστηριῶν, σημείωνε, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρεται καὶ σὲ ποιοὺ ἀπὸ τὰ δύο γυναικεῖα μοναστήρια: «γον, νὰ δοθῇ ἰδιαίτερα διάταξις (τῆς ὁποίας καὶ σχέδιον οὐκ ἐμπερικλείεται) πρὸς τὴν ἡγουμένην (τὴν ὁποίαν κατὰ χρέος τὸ Διοικητήριον ἔχον πληροφορίας καὶ ἀποδείξεις περὶ τῆς σώφρονος καὶ σεμνῆς διαγωγῆς της τολμᾶ νὰ συστήσῃ πρὸς τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν)...»⁽¹⁹⁾

Ἀναφέρθηκαν ἤδη, τόσο παραδείγματα μοναζουσῶν μὲ «σώφρονα καὶ σεμνὴ διαγωγή», ὅσο καὶ παραδείγματα μοναζουσῶν σκανδαλοποιῶν μὲ πρόθεση νὰ καταδειχτεῖ ὅτι σὲ μία κοινωνία ἀνθρώπων εἶναι φυσικὸ νὰ συμβαίνουν καὶ τὰ δύο. Στὴν περίπτωση ὅμως τῶν σκανδάλων στὰ γυναικεῖα, ἰδιαίτερα, μοναστήρια τῆς Σίφνου φαίνεται πῶς αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ κοινωνία τοῦ νησιοῦ ἐπαιξε, ἂν ὄχι τὸν πρῶτο, ἓνα σημαντικὸ καὶ βασικὸ ρόλο στὴ δημιουργία τους. Ἡ πληροφορία παρέχεται ἀπὸ σειρά ὀλόκληρη ἱστορικῶν εἰδήσεων οἱ ὁποῖες βεβαιώνουν τὸ ρόλο αὐτὸ ποῦ ἐκφράστηκε στοὺς μακρυνοὺς ἐκείνους καιροὺς μὲ τὴν καθιέρωση μιᾶς συνήθειας, ἴσως μὲ ἀγαθὸ περιεχόμενον στὴν ἀρχὴ ἢ πραγματικὲς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς, ἢ ὁποία ὅμως στὴ συνέχεια ἐπῆρε μορφή ἐθίμου βάνουσης καταπίεσης ἀθῶνων ὑπάρξεων. Πρόκειται γιὰ τὸ ἐθιμο εἰσόδου μικρῶν κοριτσιῶν, ἀνηλικῶν κοριτσιῶν, στὰ γυναικεῖα μοναστήρια. Γιὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐθίμου αὐτοῦ, δὲν ἔχει λόγο ἡ μελέτη αὐτὴ, γιατί ἀνήκει σὲ ἄλλο τομέα ἐρευνας ἢ ἐξέτασῆς του. Εἶναι ὅμως βέβαιο ὅτι πολλοὶ γονεῖς, εἴτε ἀπὸ λόγους βαθειᾶς θρησκευτικῆς εὐλάβειας, εἴτε ἀπὸ λόγους οἰκονομικῆς ἀνέχειας, εἴτε ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση τοῦ ἐθίμου προικισμοῦ τῆς πρωτότοκης μόνο θυγατέρας ἐκλείναν, ἀπὸ παιδικῆς ἀκόμη ἡλικίας, κορίτσια τους στὰ μοναστήρια μὲ τὴν παραχώρηση συνήθως σαυτὰ μικρῆς ἀκίνητης περιουσίας εὐτελέστατης ἀξίας, ἀπὸ τὴν πρόσοδο τῆς ὁποίας ὑποτίθεται ὅτι ἔπρεπε νὰ ζήσουν παράλληλα μὲ τὰ λοιπὰ, ἐπίσης φτωχὰ, ἔσοδα τῶν κοινοτήτων τῶν μοναστηριῶν τους. Ἡ καλὴ λοιπὸν πρόθεση τῶν γονέων νὰ «ἀφιερῶσουν» στὸ Θεὸ ἓνα κορίτσι τους, καθὼς καὶ οἱ οἰκονομικὲς ἀνάγκες μιᾶς οἰκογένειας μὲ περισσότερα θηλυκὰ παιδιὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἓνα μόνο ἦταν δυνατὸ νὰ προικισθεῖ, ὀδηγοῦσαν τόσο νεαρὰ πλάσματα, χωρὶς δικὴ τους κρίση καὶ βούληση, στοὺς χώρους τῶν μοναστη-

(18) Ἐφημερ. «Σιφναϊκὰ Νέα», Ἀπρίλιος 1951 ὅπου «Ἐνα παλιὸ γράμμα ἀπὸ τὴ Μολδαυία.

(19) Ἐγγραφο 7.

ριών (έκτός βέβαια τών μεγάλων γυναικῶν πού μέ θέλησή τους φοροῦσαν τό μοναχικό ένδυμα), ὅπου ξεκίναγαν ὑποχρεωτικά μιὰ νέα ζωὴ πρὶν ἀκόμη ἀρχίσει ἡ ζωὴ τους. Μέσα δὲ στὴ διαδρομὴ τῶν αἰῶνων, γιὰ πολλοὺς καὶ διάφορους λόγους, φαίνεται πὼς ὁ ἀποκλεισμός ἀπὸ τὴ γονικὴ περιουσία τῶν, μετὰ τὴν πρωτότοκη, θυγατέρων ἐπῆρε μεγαλύτερη ἔκταση. Ἐγραφε ὁ Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας στὸ ἐγγραφὸ τοῦ ἀριθ. 649/9-4-1830 πού ἔχει μνημονευθεῖ ἀνωτέρω (καὶ πού ἀσφαλῶς θὰ στηρίχθηκε σὲ πληροφορίες τοῦ στενοῦ συνεργάτη του Νικ. Χρυσόγελου, τοῦ Σιφνιοῦ πού εἶχε ζήσει ἀπὸ κοντὰ τὴν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στὸ νησί): «...τὰς μὲν βεβαιουμένας ἐπὶ κακοθεΐα καὶ ἀναισθήτους (μοναχὰς) θέλετε ἐξώσει ἀπαραιτήτως τῆς Μονῆς ἐκπέμποντας εἰς τὰς πατρικὰς οἰκίας, ὅπου θέλει τρέφεσθαι ἀπὸ τοὺς ἀδίκους γονεῖς καὶ οἰκείους αὐτῶν, ὅσοι ἐκκληρονόμησαν τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ποριζόμεναι καὶ ὅσων δύνανται ἐκ τῶν ἰδίων κόπων...»⁽²⁰⁾. Καὶ παρακάτω: «...θέλετε ὅθεν πρὸς τοῦτοις τοὺς ἀφιλοστόργους γονεῖς, ὅσοι ἀποκληρώσαντες τὰ ἴδια τέκνα, ἐνέκλεισαν εἰς τὰ μοναστήρια πρὶν φθάσωσι τὴν ἡλικίαν καταλέξεως τὸν μοναδικὸν βίον καὶ ἀναλάβωσι καὶ ἐκτρέφωσιν αὐτάς, κατὰ τὸ ὁποῖο ἐπιβάλλουν εἰς αὐτοὺς χρέος καὶ ὁ φυσικὸς καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος»⁽²¹⁾. Ἀπὸ τὴ διατύπωση τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων τοῦ Κυβερνήτη συνάγεται ὅτι σκανδαλοποιοὶ μοναχὲς πρέπει νὰ ἦταν κατὰ κύριο λόγο οἱ προερχόμενες ἀπὸ τὴν κατηγορία ἐκείνων πού εἶχαν γίνει μοναχὲς χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπιλέξει μόνες τους τὸν μοναστικὸ βίον, δηλαδὴ ἀπὸ τὰ μικρὰ-ἀνήλικα παιδιὰ πού ἐκλείναν στὰ μοναστήρια οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς τους. Γιατί ἀσφαλῶς ὑπῆρχαν καὶ μοναχὲς πού εἰσῆλθαν αὐτόβουλα στὰ μοναστήρια σὲ μεγάλη ἡλικία. Καὶ μᾶλλον ἔτσι πρέπει νὰ ἦταν τὰ πράγματα, γιατί ὑπάρχει φυσικὴ ἐξήγησή τους: τὰ παιδιὰ δηλαδὴ αὐτά, χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπιγνώση τοῦ κορυφαίου γεγονότος τῆς ζωῆς τους ὅτι ἀπαρνοῦνται τὰ ἐγκόσμια, ὅταν μεγάλωναν καὶ ἔφταναν στὴν ἡλικία τῶν σωματικῶν ἀνησυχιῶν καὶ μεταβολῶν καὶ εἶχαν παράλληλα ὀχλήσεις ἀπὸ ἐπιτήδειους ἀρσενικούς, ἰδιαίτερα βέβαια τὰ πιὸ ὁμορφα καὶ τὰ πιὸ ἀδύναμα στὸ χαρακτήρα, ἐνέδιδαν στὶς προκλήσεις μὲ συνέπεια τὴ δημιουργία σκανδάλων.

Γιὰ τὴν ἐγγραφή, τὴν «ἀφιέρωση» ἀνηλικῶν κοριτσιῶν στὰ μοναστήρια ἔχουμε καὶ ἄλλες σχετικὲς εἰδήσεις:

α) Στὴ διαθήκη τῆς μοναχῆς τῆς μονῆς Χρυσοστόμου Μακαρίας Νικολοῦ Γεωργίου Γερώνυμου, πού ἔχει συνταχθεῖ ἀπὸ τὸν καντζιλλιέρη Σίφνου Ἀναγνώστη Τουλάκη στὶς 25 Ἰανουαρίου 1680/81 σημειώνεται ὅτι ἡ διαθήκτικη «...ἀφίνει μὲ κάθα τῆς καλῆν θέλησιν διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὴν ψυχὴν τῆς, τῶν δὲ οὐ παιδιῶν ὅπου ἔχει μαζί τῆς καὶ τὴν κυβερνοῦσι, ἤγουν τῆς κερὰ καλογριάς Θεονύμφης καὶ τῆς Μαρίας τῆς φιλιότζας τῆς...τὰ κελία ὡς καθὼς εὐρίσκονται φουρνίδα...»⁽²²⁾, ὅπου προφανῶς ἡ Θεονύμφη θὰ

(20) Ἐγγραφο 9.

(21) Αὐτόθι.

(22) Ἐγγραφο 2.

ήταν μεγαλύτερη στην ηλικία και χειροτονημένη ήδη μοναχή, ενώ η Μαρία μικρότερη και άχειροτόνητη, εν πάση όμως περιπτώσει και οι δύο σε μικρή ηλικία. Η άποψη αυτή ισχυροποιείται από άλλη παράγραφο της ίδιας διαθήκης στην οποία ορίζεται για τα παιδιά αυτά «να κάθονται μαζί παντοτινά ως ίδια αδέρφια και να υποτάσσεται η Μαρία της Θεονύμφης καθώς υποτάσσετο και η Θεονύμφη της άνωθεν κερὰ Μακαρίας». Η κερὰ Μακαρία αυτή, μεγάλη βέβαια στην ηλικία άφοῦ συντάσσει και τη διαθήκη της, είχε δύο υποτακτικές για να «τήν κυβερνοῦσι», να τήν φροντίζουν δηλαδή και να υπακούουν στις έντολές της. Η μικρή μάλιστα Μαρία ήταν και βαφτισιμιά της (φιλιότζα).

β) Στην έπιστολή της 27 Ιουνίου 1838 της μοναχής της μονής Χρυσοστόμου Θεοδούλης Ματζουκανάρη «πρός την επί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Βασιλικήν Γραμματείαν της Ἐπικρατείας» σημειώνεται: «Ἄνεκαθεν ὑπῆρχε συνήθεια εἰς τοὺς οἰκογενειάρχας της πατρίδος μου Σίφνου καθ ἣν ὅταν τις αὐτῶν προαιρεῖτο νὰ ἀφιερῶση μιάν ἐκ τῶν θυγατέρων του εἰς ἓν τῶν ἐν Σίφνω δύο γυναικείων μοναστηρίων, παρεχώρει αὐτῇ και μικρὸν μέρος ἐξ ἧς εἶχεν ἀκίνητου περιουσίας ὡς εἶδος προικός, ὥστε ἐκ της μικρᾶς αὐτῆς προσόδου και τῶν ἰδίων αὐτῆς ἔργων ἐπορίζετο ἡ διαμένουσα ὡς μοναχή τὰ πρὸς τὸ ζεῖν»⁽²³⁾.

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω κείμενο ἡ συνήθεια, τὸ ἔθιμο εἰσαγωγῆς μικρῶν κοριτσιῶν στὰ μοναστήρια ὑπῆρχε «ἀνεκαθεν», δηλαδή ἀπὸ πολὺ παλαιά, «εἰς τοὺς οἰκογενειάρχας» της Σίφνου, προφανῶς τοὺς πολύτεκνους, οἱ ὅποιοι εὔρισκαν λύση μαῦτόν τὸν τρόπο στὸ οἰκονομικὸ τους ἀδιέξοδο.

γ) Στὴν ἀναφορὰ ἀριθ. 472/1838 πρὸς τὴν Διοίκηση Μήλου ὁ Δήμαρχος Σίφνου Νικόλ. Χρυσόγελος, δίνοντας πληροφορίες γιὰ ἓνα κτῆμα διεκδικούμενο ὡς μοναστηριακὸ, περιγράφει τὴν περιέλευσή του ἀπὸ μοναχή σὲ μοναχή μὲ συγγενικὴ σχέση: «...ἡ μνησθεῖσα Μελετία εἶχε τὸ κτῆμα τοῦτο και ἐκαρπούτο πρὸ πολλῶν χρόνων, μονάζουσα εἰς τὴν ρηθεῖσαν Μονὴν (Χρυσοστόμου) και διαδεχθεῖσα αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἐκ μητρὸς θεῖαν της Πελαγίαν μοναχήν...Εἶχε αὐτὸ πολλοὺς χρόνους ἡ ρηθεῖσα μοναχή Πελαγία, λαβοῦσα ὡς προῖκα μητρικὴν παρὰ τοῦ πατρὸς της μουσιουῦ Ἰτσέ ἢ Γκιουζέ...»⁽²⁴⁾ Ἀκόμη στὴν ἴδια ἀναφορὰ σημειώνεται: «Σύμφωνος μὲ τὰς μαρτυρίας ταύτας εἶναι και ἡ της μοναχῆς Παρθενίας Παπααντωνίου, ἣτις συνέζησε πολλοὺς χρόνους μὲ τὴν θεῖαν της, ἡγουμενεύσασαν πολλοὺς χρόνους και σύγχρονον της Πελαγίας».

δ) Ἀκόμη στὸ ἔγγραφο 3100/4117/6-6-1841 της Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τὸν Διοικητὴν Μήλου, τὸ σχετικὸ μὲ τὴν κτηματικὴ περιουσία της μοναχῆς τοῦ Χρυσοστόμου Μελετίας Ἀλιμπέρτη, ἀναγράφεται: «Ἀναγνόντες τὰς ἐνόρκους καταθέσεις τῶν μαρτύρων Δημητρίου

(23) Ἐγγραφο 26.

(24) Ἐγγραφο 17

Σπεράντζα και Ἰωάννου Συρίγου βεβαιούντων ὅτι οὐ μόνον τὸ εἰς Ἅγιον Στέφανον ἀμπέλιον, ἀλλὰ και τὰ εἰς Ἄσπρην Μάνδραν κείμενα ἐλαιόδενδρα ἔλαβεν ἡ Μελετία παρὰ τοῦ πατρὸς της ὡς ἐπιβάλλον αὐτῇ μέρος κληρονομίας και ὅτι ἡ αὐτῇ μοναχῇ Μελετία ὑποπεσοῦσα εἰς χρέος ὑπεθήκευσε τὸ ἀμπέλιον, ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὑπηρέτησεν και ἐπανελθοῦσα ἀπέσβεσε τὸ χρέος της και ἔλυσε τῆς ὑποθήκης τὸ κτῆμα αὐτῆς»⁽²⁵⁾.

Ἐκ τῆς ἐγγράφου αὐτοῦ φανερώνεται ἔντονα ἡ οἰκονομικὴ δυσχέρεια τῶν μοναζουσῶν τῶν γυναικείων μοναστηριῶν. Ἡ μοναχῇ Μελετία «ὑποπεσοῦσα εἰς χρέος» ἀναγκάσθηκε νὰ ὑποθηκεύσει τὴν ἐλάχιστη ἀκίνητη περιουσία της και προκειμένου νὰ ἐξεύρει τὰ ἀπαραίτητα χρήματα ἐπῆγε στὴν Κ.Πολη και ἐργάσθηκε ὡς ὑπηρέτρια ἄγνωστο γιὰ πόσο χρονικὸ διάστημα. Ὅταν συγκέντρωσε τὸ ἀπαραίτητο ποσὸ ἐγύρισε στὴ Σίφνο και ἐτακτοποίησε τὶς ὑποχρεώσεις της ἀπελευθερώνοντας τὴν περιουσία της ἀπὸ τὸ βᾶρος τῆς ὑποθήκης.

ε) Στὴ ἀναφορὰ 5651/4400/9-5-1834 τοῦ Νομάρχου Κυκλάδων περιγράφεται σαφέστατα ἡ φτώχεια τόσο στὸν τρόπο διαβίωσης τῶν μοναζουσῶν, ὅσο και σαυτὸν τῶν οἰκογενειῶν τους: «Ὅλοι σχεδὸν αἱ εἰρημέναι μοναχαὶ πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τῶν ἐργοχειρῶν των, καθότι τὰ τοῦ μικροῦ λόγου κτῆματα ἐκάστης δὲν ἐπαρκοῦν εἰς διατροφὴν των. Αἱ πλεῖσται τούτων εἶναι ἐνδεέσταται. Ἐχουν και συγγενεῖς ἀκόμη ἐνδεεστέρους και ἐκ τούτου δὲν ἔμποροῦν νὰ διαμένουν πλησίον τῶν συγγενῶν των ἐνῶ οὗτοι δὲν ἔμποροῦν νὰ διαθρέψουν τὰς οἰκογενείας των, οὔτε νὰ μετοικήσουν πάλιν δέχονται διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας των» ἔγραφε ὁ Νομάρχης μετὰ τὴν διάλυση τῶν γυναικείων μοναστηριῶν στὰ 1834 προτείνοντας στὸ Ἰπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν νὰ παραμείνουν σαυτὰ οἱ γερόντισσες τοῦλάχιστον.⁽²⁶⁾

Ἐκ τῆς παράθεσης τῶν ἀνωτέρω στοιχείων εἶναι δυνατὴ ἡ συναγωγὴ βασικῶν συμπερασμάτων σχετικῶν μὲ τὰ ἠθικὰ σκάνδαλα τῶν γυναικείων, ἰδιαίτερα, μοναστηριῶν τῆς Σίφνου, ὄχι φυσικὰ γιὰ τὴ δικαιολόγησή τους, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀνεύρεση τῶν γενεσιουργῶν αἰτίων τους ποὺ εἶναι βασικὰ δύο:

α) ὁ ἐγκλεισμός νεαρῶν, χωρὶς βούληση, ὑπάρξεων στοὺς μοναστηριακοὺς χώρους εἴτε ἀπὸ «ἀφιλοστόργους γονεῖς» γιὰ λόγους οἰκονομικοῦ συμφέροντος ἢ και βαθειᾶς θρησκευτικότητος, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀνάγκη περιθαψῆς ὀρφανῶν κοριτσιῶν ποὺ ἔχαναν τοὺς γονεῖς τους (ἀπὸ ἐπιδημικὲς ἀσθένειες ποὺ ἐξολόθρευαν δεκάδες ἢ και ἑκατοντάδες ἀνθρώπων, ἀπὸ πειρατικὲς ἐπιδρομὲς και ἐξανδραποδισμοὺς κ.ἄ. γεγονότα). Πολλὰ ἀπὸ τὰ νεαρά αὐτὰ πλάσματα ὅταν ἔφταναν σὲ ἡλικία φυσικῆς ἀντιδρασης ἀντιλαμβάνονταν ὅτι ἡ θέση τους δὲν ἦταν στοὺς χώρους τῶν παρθενῶνων ἀλλὰ στὴν ἐγκόσμια ζωὴ μὲ ὄλες τὶς χαρὲς και τὶς περισσό-

(25) Ἐγγράφο 33.

(26) Ἐγγράφο 10.

τερες πίκρες της. Έτσι ἡ ἔφευγαν ἀπὸ τὰ μοναστήρια ἐφόσον ὑπῆρχαν προϋποθέσεις και συνθήκες κατάλληλες ⁽²⁷⁾ ἢ ἔμεναν σαυτὰ και τὰ πιὸ ἀδύναμα σὲ χαρακτήρα ἐνέδιδαν στὶς προκλήσεις και τὴν ἀνηθικότητα.

β) ἡ μεγάλη φτώχεια τῶν κοινοβίων τους και αὐτῶν τῶν ἰδίων πού διέθεταν ἀσήμαντο εἰσόδημα, πλὴν ἐλαχίστων φυσικά ἐξαιρέσεων, ἀφοῦ ἡ κτηματικὴ περιουσία, τόσο τῶν μονῶν ὅσο και καθεμιᾶς μοναχῆς, δὲν ἐπαρκοῦσε γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν κοινῶν δαπανῶν ἀκόμη και τῆς διατροφῆς τους. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ και οἱ κοινότητες και οἱ μοναχὲς βρίσκονταν στὴν ἀνάγκη νὰ συνάπτουν δάνεια ἀπὸ τρίτους πού τελικά ἔπρεπε νὰ ξεπληρώνουν, εἴτε μὲ ἀξιοπρέπεια, ὅπως ἡ μοναχὴ Μελετία Ἀλιμπέρτη πού ἤδη ἀναφέραμε ὅτι ἐπῆγε και ἐργάστηκε στὴν Κ.Πολη, εἴτε βέβαια ἀναξιοπρεπῶς. Γιὰ τέτοιους δανεισμοὺς ἔχομε σχετικὲς γραπτὲς μαρτυρίες: α) στὶς 5 Ὀκτωβρίου 1843 ἔγραφε ἡ ὀγδοντάχρονη τότε μοναχὴ Αἰμιλιανὴ Ζαμπέλη τοῦ διαλυθέντος μοναστηριοῦ τοῦ Θεολόγου: «Ὁ πατὴρ μου ἱερομνήμων Ζαμπέλης ἐδώρησατο πρὸς τὴν ἀδελφὴν του και θεῖαν μου Ἀθανασίαν μοναχὴν, μονάζουσαν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν χωράφιον κείμενον εἰς τὴν θέσιν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, τὸ ὁποῖον ἐκείνη οὔτε ἀφιέρωσεν, οὔτε κατέγραψεν εἰς τοὺς Κώδικας τῆς Μονῆς, ὡς τὸ μόνον καταφύγιον τῶν τελευταίων τῆς ἡμερῶν. Ἐγὼ δὲ ὑπῆρέτησα παιδιόθεν παρ' αὐτῆ, ἐγηροκόμησα δανειζομένη και ἐξοδεύουσα εἰς τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς και εἰς τὰ ἐντάφια μετὰ θάνατον, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀπολαύσω τὸ χωράφιον τοῦτο, ὄχι ὡς κληρονομίαν ἀλλ' ὡς ἀντιμισθίαν τῆς πολυχρονίου ὑπηρεσίας και τῶν ἐκ τῶν δανείων ἐξόδων μου»⁽²⁸⁾.

γ) ἡ πρῶν ἡγουμένη τοῦ Χρυσσοστόμου μοναχὴ Καλλινίκη Γ. Μελισσοῦ σὲ ἀναφορὰ τῆς 22-11-1834 πρὸς τὸν ἐπαρχο Μήλου, σημειώνει τὰ χρεὴ πού εἶχε ἀναγκασθεῖ νὰ δημιουργήσῃ σὲ βάρος τῆς κοινότητος κατὰ τὰ δέκα χρόνια πού εἶχε διατελέσει προϊσταμένη τῆς μονῆς: «Ἡ ὑποφαινομένη ἡγουμενεύουσα δέκα ὀλοκλήρους χρόνους τὸ διαλυθὲν γυναικεῖον μοναστήριον τῆς Φυτειᾶς ἐχρεώθη κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς ἀνάγκας τοῦ μοναστηρίου τούτου» γρόσια 238,20 ἢ δρχ. 69,33 γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τῆς καμπάνας (δάνειο 50 γροσίων στὰ 1827), γιὰ τὴν ἀγορὰ λαδιοῦ (δάνειο 50 γροσίων στὰ 1831), γιὰ τὴ συντήρηση τῆς ἐκκλησίας (50 γρόσια στὰ 1833), γιὰ ἐξοδα τῶν πανηγύρεων τοῦ Χρυσσοστόμου δύο δάνεια στὰ 1833 και 1834 κ.λ.π.⁽²⁹⁾.

(27) Στὶς 8 Ἀπριλίου 1852 «κατὰ τὴν διεξαγωγὴν ἀποδείξεως ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου Σίφνου Ἀλεξάνδρου Καμπάνη» ἡ μάρτυρας «ἀνταποδείξεως» Αἰκατερίνη οὐζυγοσ Κων. Συριανοῦ, ἐτῶν 48, σὲ ἐρώτηση ἂν ἐγνώριζε ἂν ἀνήκαν στὸ μοναστήρι τῆς Φυτειᾶς ἡ σὴ μοναχὴ του Μελετία Ἀλιμπέρτη διαφιλονικούμενα κτήματα ἀπάντησε: «εἰς τὴν μονὴν αὐτὴν διέτελον καλογραῖα και κοντὰ εἰς τὴν Μελετιαν ὑποτακτικὴ, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ κολύγοι ἔφερον τὰ εἰσοδήματα ἀμφοτέρων τούτων τῶν κτημάτων εἰς τὴν Μελετιαν...» (ΓΑΚ/Μοναστηριακά, φάκ.539). Δηλαδή ἡ Αἰκατερίνη αὐτὴ πρὶν παντρευτεῖ τὸν Κων.Συριανὸ εἶχε διατελέσει μοναχὴ τῆς Φυτειᾶς, τὴν ὁποία ἐγκατέλειψε γιὰ νὰ παντρευτεῖ.

(28) Ἐγγραφο 36.

(29) Ἐγγραφο 11.

Δέν υπάρχει άμφιβολία ότι στα γυναικεία μοναστήρια τής Σίφνου συνέβησαν, σε διάφορες έποχές, σκάνδαλα από μικρό άριθμό μοναζουσών. Έστω έλάχιστα άριθμητικά, μέσα στο μακροχρόνιο διάστημα τής λειτουργίας τους, έφτασαν για να προσδώσουν στα μοναστήρια αυτά τήν κακή φήμη. Έν τούτοις, άν πρός στιγμήν παρέλθει κανείς τά άδιαφιλονίκητα σκάνδαλα, τά γυναικεία μοναστήρια τής Σίφνου διεδραμάτισαν και αυτά στην έποχή τους, έποχή δουλωσύνης του Γένους, ένα σημαντικό ρόλο στην συντήρησή του. Μοναχές εύλαβεΐς και εύσεβέστατες, άν και άγράμματες περίπου στο σύνολό τους, διέθρεψαν κοντά τους, άλλη ένα και άλλη δύο, μικρά κορίτσια, τά όποια τις διαδέχτηκαν στο ύπουργημα συνεχίζοντας τήν παράδοση τής μοναστικής πολιτείας τής Σίφνου. Μέσα σε φτώχειά και στερήσεις, με τά έλάχιστα εισοδήματα μιās άνεπαρκέστατης κτηματικής περιουσίας και περισσότερο με τά έργόχειρά τους, κατάφεραν να συντηρήσουν τά κοινόβια σε έποχές άνελεύθερων πολιτευμάτων, πολεμικών έπιχειρήσεων, πολιτικών και κοινωνικών καταπίεσεων άκόμη και προσηλυτιστικών μεθοδεύσεων. Φαίνεται τέλος ότι διεδραμάτισαν τά μοναστήρια αυτά και ρόλο σωφρονιστικών καταστημάτων, ύποτυπώδους φυσικά μορφής. Η είδηση, χωρίς να έχει διασταυρωθεί με άλλη πηγή, βρίσκεται σε μαρτυρική κατάθεση του Ίωάννη Συρίγου πού δόθηκε στις 14 Μαΐου 1840 και συγκεκριμένα στην έρώτηση του ειρηνοδίκη: «...Γνωρίζεις...άν ό ρηθείς Μουσουλζές είχε το άφιέρώσει (άμπέλι κείμενο στη θέση Άγιος Στέφανος) εις τήν μονήν τής Φυτείας κατά τόν καιρόν ότε έβαλεν εκεί τήν θυγατέραν του Πελαγίαν ήτις ήτο τρελλή;»⁽³⁰⁾ Δηλαδή στα μοναστήρια έφιλοξενούντο και παιδιά τά όποια λόγω άναπηρίας (και φτώχειας προφανώς τής οικογένειας τους) δέν είχαν κάποιο μέλλον στην κοινωνία.

Άν συνεπώς υπήρχαν συνολικές ιστορικές πληροφορίες για τή δραστηριότητα τών γυναικείων μοναστηριών μέσα στους αιώνες πού λειτουργήσαν, θά είχαμε ίσως και άλλη αντίληψη για τó έργο πού έπίτέλεσαν. Έν πάση περιπτώσει και με τά έλάχιστα σε άριθμό νέα στοιχεία πού γνωστοποιούνται στο βιβλίό αυτό, γίνεται δυνατή ή θεώρηση τής γυναικείας μοναστικής πολιτείας Σίφνου από μιαν εύρύτερη και όπωσδήποτε διαφορετική όπτική γωνία. Τά περισσότερα στοιχεία είναι έργο περαιτέρω έρευνας και μεγαλύτερου άριθμού έρευνητών πού ίσως άναφανούν προσεχώς.

(30) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», Φάκ.3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ – ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΛΥΣΗ.

Ύστερα και από πρόταση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Κυβέρνηση εἰσηγήθηκε καὶ ἐκδόθηκε τὸ Βασιλικὸ Διάταγμα τῆς 24 Φεβρουαρίου / 9 Μαρτίου 1834 μὲ τὸ ὁποῖο, πλὴν τριῶν, διαλύθηκαν τὰ γυναικεῖα μοναστήρια ποὺ ὑπῆρχαν στὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ Κράτος. Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ διαλύθηκαν ἦταν καὶ τὰ δύο τῆς Σίφνου, τοῦ Μογκοῦ καὶ τῆς Φυτειᾶς.⁽¹⁾ Ἡ σχετικὴ ἀνακοίνωση πρὸς τὶς μοναχῆς ἐγίνε στις 11 Ἀπριλίου 1834 ἀπὸ τὸν ἀρμόδιο ἑπαρχο Μήλου παρισταμένου καὶ τοῦ Μητροπολίτη Σίφνου καὶ Μήλου Καλλινίκου Ἡλιάδη. Τὴν ἴδια ἡμέρα, ἀφοῦ ἐγίνε ἡ καταγραφή τῆς⁽²⁾, «ὄλη σχεδὸν ἢ πολὺτιμος ἀποσκευὴ τοῦ μοναστηρίου εἰς Μογγοῦ, ἀσφαλισθεῖσα εἰς κιβώτιον ἐνσφράγιστον παρ' αὐτοῦ (τοῦ ἐπάρχου) παρεδόθη εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Μήλου Μητροπολίτην⁽³⁾...τὰ ἴδια σχεδὸν ἠκολούθησαν καὶ εἰς τὸ κατὰ τὴν Φυτείαν ἕτερον γυναικεῖον μοναστήριον...»⁽⁴⁾. Τὰ γεγονότα ἀναστάτωσαν «τὰς μοναζούσας, ἀρξαμένας πάραυτα ν' ἀναχωρῶσι ἀπὸ τὸ μοναστήριον πλήρεις ἀπελπισίας καὶ κλαυθμῶν, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ποῦ νὰ καταφύγουν εἰς τοιαύτην γεροντικὴν ἡλικίαν, ἐνῶ μάλιστα καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἦσαν καὶ ἀσθενεῖς»⁽⁵⁾. Ἐνώπιον τῶν πραγματικῶν αὐτῶν περιστατικῶν, ποὺ ἀνάγκαζαν τὶς μονάζουσες νὰ μὴ θέλουν νὰ μεταφερθοῦν στὸ διατηρούμενο, σὲ ὅλα τὰ νησιά, μοναδικὸ γυναικεῖο μοναστήρι τῆς Σαντορίνης, ὁ ἑπαρχος «παρατηρήσας ὅτι τὰ εἰρημένα μοναστήρια μετὰ τὴν διασκόρπισιν τῶν μοναζουσῶν ἀναμφιβόλως ἤθελον ἐρημωθῆ, τῇ συναινέσει τοῦ μητροπολίτου καὶ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐφόρου, παρεκίνησεν ὀλίγας ἐξ αὐτῶν, τὰς πλέον γεροντοτέρας, μετὰ τῆς ἡγουμένης, εἰς τὸ νὰ μείνωσιν ἐντὸς τῶν μοναστηρίων ἕως ὅτου ληφθῶσιν αἱ διαταγαὶ τῆς Βασιλικῆς

(1) Γ.Α.Κ./ «Μοναστηριακά», φάκ.539 (Ὅπου ἐγγράφα σχετικά μὲ τὴ διάλυση).

(2) Ἐγγραφο Νο.10.

(3) Τὸ κιβώτιο αὐτὸ μεταφέρθηκε στὸ μητροπολιτικὸ μέγαρο Σίφνου ἀπὸ τοὺς Κων/νο Δεπάστε καὶ Ἀντώνιο Μοσχούτη στοὺς ὁποίους ὁ διάκονος τοῦ μητροπολίτη Μεθόδιος ἐπλήρωσε 1:31 δρχ. γιὰ τὰ μεταφορικὰ (ΓΑΚ. «Μοναστηριακά» φάκ.539).

(4) Ἐγγραφο Νο.10.

(5) Αὐτόθι.

Γραμματείας»⁽⁶⁾. Τόσος δηλαδή υπήρξε ο θρήνος και ο κοπετός των μοναζουσών και η συγκίνηση του έπαρχου, ώστε ο τελευταίος αναγκάστηκε να πάρει την ανωτέρω απόφαση μήπως και το Υπουργείο των Εκκλησιαστικών έδινε την έγκρισή του στην ενέργειά του αυτή. Η απάντηση όμως ήρθε διά της Νομαρχίας ή όποια εκάλεσε τον έπαρχο να εφαρμόσει κατά γράμμα το νόμο, παρά τη διατύπωση της άποψης του δευτέρου ότι το Δημόσιο «δέν θέλει άπολαύσει κανέν όφελος από τά δύο ταύτα γυναικειά μοναστήρια, καθότι όλα σχεδόν τά κτήματα αύτων, άνήκοντα κληρονομικώς εις τας έν τούτοις μοναζούσας δέν δύνανται να έκποιηθώσι (καί) μάλλον θέλει έχει έξοδα διά τήν διατροφήν των μοναζουσών, άν μετατεθώσιν εις τó διατηρούμενον κατά τήν Θήραν μοναστήριον»⁽⁷⁾

Στή συνέχεια μέ τήν διαταγή 794 του έπάρχου διορίστηκαν έκτιμητές τής άκίνητης περιουσίας των μοναστηριών οι Νικόλαος Μπατής και Γεώργιος Άλιμβέρτης, οι όποιοι στις 13 Άπριλίου κατέστρωσαν σχετικό έκτιμητικό πίνακα⁽⁸⁾ και στις 14 έλαβαν «παρά του Βασιλικού Έφόρου τής Έπαρχίας ταύτης δραχμάς τριάκοντα, άριθ. 30...» ως άμοιβή του έργου τους.⁽⁹⁾

Άπό τά κινητά άντικείμενα των μοναστηριών «τά ιερά άμφια και τά άσημικά...παρελήφθησαν παρά του Σ. Μητροπολίτου τά δε λοιπά έμειναν εις τήν έκκλησίαν»⁽¹⁰⁾ του καθενός. Μέσα στον ίδιο χρόνο (1834) έκποιήθηκαν σέ δημοπρασίες και τά κινητά φθαρτά άντικείμενά τους (στρώματα, παπλώματα, έπιπλα κ.λ.π.) άντι 239 δραχμών⁽¹¹⁾. Έτσι τερματίστηκε η λειτουργία των δύο μεγάλων αύτων μοναστηριών τής Σίφνου, ύστερα από ζωή δύο (ίσως και πλέον) αιώνων. Πολλές πληροφορίες για τήν τύχη των μοναζουσών δέν έχουμε και, ιδιαίτερα, δέν γνωρίζουμε άν άριθμός από αυτές δέχτηκαν να έγκαταβιώσουν στο μοναδικό μοναστήρι γυναικών που διατηρήθηκε στη Σαντορίνη. Πρέπει όμως, οι περισσότερες από αυτές να κατέφυγαν σέ συγγενικά τους πρόσωπα ή σέ οικογένειες που δέχτηκαν να τις περιθάψουν μέ τήν παραχώρηση, και στις δύο περιπτώ-

(6) Αυτόθι.

(7) Αυτόθι.

(8) Γ.Α.Κ./ «Μοναστηριακά», Φάκ.539 όπου οι σχετικοί πίνακες έμφανίζουν, α) για τó μοναστήρι του Μογκού: 45 χωράφια, 21 άμπέλια, 1 μελισσοκήπη, 1 μάνδρα και 1 κηπάρι, συνολικής άξίας δρχ.6.274, κείμενα στις τοποθεσίες Καμάρες, Άφεντικοϋ, Πηγή, (στήν) Βαγιά, Λαγκάδα, (στοϋ) Φραγγιά, Τζιγκούδι, Πλατύ Γιαλό, (στούς) Άγιούς, Κουζούδι, Άλεβροχιά, Άγία Βαρβάρα, Άγία Τριάδα, Μουγγού, Πλακιά, Σταυρί, β) για τó μοναστήρι του Χρυσσοτόμου: 22 χωράφια, 8 άμπέλια, 1 μάνδρα συνολικής άξίας δρχ.4.185, κείμενα στις τοποθεσίες Έντραδα, Θώλο, Πετάλι, Μάγκανα, Τρανά Βουνά, Άγιο Σπυρίδωνα, Άγιο Πέτρο, Πλακωτό, Μαύρο Βουνί, Κορακιά, Τόργια, Άγιο Σώστη, Φυτειά, Βρύση, Καλόγηρο, Άγιο Σώζοντα, Έξάμπελα και Άγιο Λούκα.

(9) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», φάκ.539.

(10) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», φάκ.539.

(11) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», φάκ.539.

σεις, τῶν ἐλάχιστων προσωπικῶν κτημάτων τους, ὅπως φαίνεται ἀπὸ σειρὰ ἐγγράφων τοῦ παραρτήματος⁽¹²⁾. Ἐκεῖνες ποὺ δὲν εἶχαν καμμία κτηματική περιουσία βρέθηκαν κυριολεκτικὰ στὸ δρόμο σὲ ἄκρα δυστυχία καὶ ἔνδεια. Γιὰ τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἀνέκυψε προφανῶς ζήτημα, γιατί ὕστερα ἀπὸ δύο χρόνια καὶ σχετική ἀλληλογραφία τῆς Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἡ Κυβέρνηση ἐνέκρινε τὴν καταβολὴ «ἀνά 120 δρχ.... εἰς τὰς κατὰ τὴν Σίφνον πέντε μοναχὰς Καλλινίκην Μελισσοῦ, Μαγδαληνὴν Σκουργιαλοῦ, Ἀγάθην μοναχήν, Φιλοχρίστην Πρωτονοταρίου καὶ Μελετίαν Ἀφεντούλεναν... ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου κατὰ μηνιαίας δόσεις ἀπὸ τὴν 1/13 Ἰανουαρίου 1837 ἀρχίζουσιν βοήθειαν εἰς περίθαλψιν τῆς ἐνδείας καὶ τοῦ γήρωσ αὐτῶν⁽¹³⁾». Μὲ Βασ. Διάταγμα τῆς 24 Δεκ. 1837/ 5 Ἰαν. 1838 χορηγήθηκε ἐπίσης «μηνιαία σύνταξις 10 (δέκα) δραχμῶν ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου εἰς τὴν ἐκ Σίφνου μοναχήν Μελετίαν Στρογγυλὴν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καὶ πρὸς περίθαλψιν τοῦ γήρωσ καὶ τῆς ἐνεστώσης ἐνδείας τῆς»⁽¹⁴⁾.

Μετὰ τὴ διάλυση τῶν μοναστηριῶν, ὄση κτηματική περιουσία τους ἀνῆκε στὴ δικαιοδοσία τῶν κοινοτήτων τους, περιῆλθε στὸ δημόσιο, γιὰ λογαριασμό τοῦ ὁποίου ἐνεργήθηκε νέα, πιὸ ἐμπεριστατωμένη ἐκτίμησὴ τῆς ἀπὸ τοὺς Νικ. Μπατῆ καὶ Ἀπόστ. Κολονέλλο, οἱ ὁποῖοι στὶς 20 Σεπτεμβρίου 1835 ἔδωσαν ὄρκο νὰ ἐκπληρώσουν «μὲ ὄλην τὴν ἀκρίβειαν καὶ τιμιότητα»⁽¹⁵⁾ τὸ ἔργο τους. Στὶς 19 Ἀπριλίου 1836 ἐγίνε δημοπρασία «διὰ τὴν ἐνοικίασιν τῆς ἐπικαρπίας τῶν κτημάτων τῶν ἐν Σίφνω διαλυθέντων μοναστηριῶν τοῦ Μογκοῦ, τῆς Φυτείας καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου»⁽¹⁶⁾ καὶ ἐπειδὴ μέχρι τὶς 28 Ἰουνίου δὲν εἶχε γίνε κατακύρωσὴ τῆς, «τὸ ἐπαρχεῖον» ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τοῦ Πέτρου Κ. Βάου, «συνεννοηθὲν μὲ τὸν Ἐπαρχιακὸν Ταμίαν Μήλου κ.λ.π. κατεκύρωσε τὴν ἐνοικίασιν τῆς ἐφετεινῆς ἐπικαρπίας τῶν εἰρημένων κτημάτων» στὸν ἀνωτέρω γιατί «ἐπρόσφερε δραχμὰς 100 περὶ πλέον»⁽¹⁷⁾. Μὲ τὸ Βασιλικὸ Διάταγμα ἀριθ. 19276/11-23 Ἰανουαρίου 1837 κατακυρώθηκε ἡ ἐνοικίαση τῶν κτημάτων στὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννη Προβελέγγιου, γιὰ μιὰ 20ετία καὶ ἀντὶ δρχ. 19230 τῶν κτημάτων Μογγοῦ καὶ Φυτεῖας καὶ γιὰ μιὰ 15ετία καὶ ἀντὶ 1770 δραχμῶν τοῦ Ἁγίου Ἀρτε-

(12) Ἐγγραφο Νο.17, Νο.20, 23, 26κ.ά.

(13) ΓΑΚ/ L.18 (Ἐγγραφο 18).

(14) ΓΑΚ/ L.18 (Ἐγγραφο 18α).

(15) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», φάκ.539.

(16) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», φάκ.539.

(17) Ἐπὶ Καποδίστρια μὲ τὶς διαταγὰς 231/1830 καὶ 232/1830 «ὁ πανοσιώτατος κύριος Γαβριὴλ Χωρικός καὶ ὁ κύριος Παῦλος Ἀλμπέρτης ἐπεφορτίσθησαν τὴν ἐπιστάσιαν, ὁ μὲν τῶν κτημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἥλιου, ὁ δὲ δεῦτερος τῶν κτημάτων τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, τῶν ὁποίων αἱ πρόσοδοι ἀφιερῶθησαν εἰς διδασκτικὰ καταστήματα» (βλ. ἐγγραφο Νο.8).

μίου.⁽¹⁸⁾ Ὁ Ἰ. Προβελέγγιος εἶχε πλειοδοτήσει σὲ δημοπρασία ἢ ὁποία ἐ-
νεργήθηκε ἀπὸ 7-9 Αὐγούστου 1839⁽¹⁹⁾. Ὁ πολυετής αὐτὸς ἐνοικιασμὸς
τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἀπέφερε στὸ Δημόσιο Ταμεῖο ἓνα σημα-
ντικὸ ἔσοδο, κατέστησε ὅμως τὸν ἐνοικιαστὴ μεγαλοκτηματία καὶ περι-
που δυνάστη τοῦ νησιοῦ. Παράλληλα μὲ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν κτημάτων
ποῦ ἐνοικίασε, βάσει πίνακος καταγραφῆς τους ποῦ τοῦ χορηγήθηκε,
ἄρχισε νὰ «ἀνακαλύπτει» καὶ ἄλλα ποῦ ἀνήκαν σὲ μοναχὲς (ἀπὸ ἐκεῖνες
ποῦ πλέον ιδιώτευαν) τὰ ὁποῖα περιελάμβανε στὴ διαχείρισή του μὲ τὸ
πρόσχημα ὅτι καὶ αὐτὰ ἀνήκαν στὴν κτηματικὴ περιουσία τῶν μοναστη-
ριῶν⁽²⁰⁾. Ἔτσι περιέρχονταν στὴν ἐκμετάλλευσή του περισσότερα κτήμα-
τα, ποῦ δὲν περιέχονταν στὸν πίνακα ποῦ τοῦ εἶχε χορηγηθεῖ, χωρὶς αὔ-
ξηση τοῦ ἐνοικίου ποῦ πλήρωνε στὸ Δημόσιο. Ὑστερα ἀπὸ καταγγελίες
τῶν ἐνδιαφερομένων πρώην μοναζουσῶν ἢ τῶν συγγενῶν τους, στὰ σπί-
τια τῶν ὁποίων εἶχαν βρεῖ καταφύγιο μετὰ τὴν ἐξωση τους ἀπὸ τὰ μονα-
στήρια, ἄρχισε μιὰ πολυχρόνια διαμάχη καὶ ἀλληλογραφία μὲ τὰ Ὑπουρ-
γεῖα ἀκόμη καὶ διεξαγωγή δικῶν μὲ ἐνδιαφέρον περιεχόμενο⁽²¹⁾. Τὰ διά-
φορα αὐτὰ γεγονότα ἀνάγκασαν τὴ Διοίκηση νὰ διατάξει νέα καταγραφή
τῆς μοναστηριακῆς κτηματικῆς περιουσίας,⁽²²⁾ ποῦ τὴ διενήργησε προ-
σωπικὰ ὁ Δήμαρχος (πρώην Ὑπουργὸς Παιδείας) Νικόλαος Χρυσόγελος,
νὰ γίνουν σχετικὲς λεπτομερειακὲς ἐρευνες, νὰ ὑποβληθοῦν διάφορα ἀ-
ποδεικτικὰ-νομικὰ ἔγγραφα γιὰ τὴν προάσπιση δικαιωμάτων μὲ ἰδιαίτερα
ἐνδιαφέρον περιεχόμενο γιὰ τὸ προηγούμενο νομικὸ καθεστῶς ποῦ ἐπι-
κρατοῦσε στὸ νησί, νὰ ἱστορηθοῦν καὶ νὰ περιγραφοῦν παμπάλαια γεγο-
νότα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἐρευνητὲς τῆς ἱστορίας τῆς Σίφνου μποροῦν σήμε-
ρα νὰ συναγάγουν χρήσιμα καὶ πολύτιμα στοιχεῖα καὶ συμπεράσματα γιὰ τὸ
ἐπιχειρούμενο ἀπὸ αὐτοὺς ἱστορικὸ ἔργο.

Μικρὸς ἀριθμὸς τέτοιων ἐγγράφων ποῦ δὲν χρησιμοποιήθηκαν στὴν
ἀνάπτυξη τοῦ κειμένου τῶν κεφαλαίων τοῦ βιβλίου, δημοσιεύονται στὸ
παράρτημα ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος ποῦ παρουσιάζ-
ζουν. Τὰ ὑπόλοιπα δὲν δημοσιεύονται γιὰ τὸ λόγο ὅτι ἀνήκουν σὲ ἄλλη
ἐνότητα ἐγγράφων καὶ δαιφορετικὸ θέμα.

(18) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», Φάκ.539.

(19) ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά», Φάκ.539.

(20) Ἐγγραφο Νο.26 καὶ Νο.34 μετὰ τῶν συνημμένων.

(21) Τὰ δικόγραφα αὐτά, λόγῳ τοῦ πολυἀριθμοῦ τῶν φύλλων τους, δὲν δημοσιεύονται
ἐδῶ γιὰ οἰκονομικοὺς λόγους.

(22) Ἐγγραφο Νο.19.

ΤΟ ΜΟΝΥΔΡΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΡΤΕΜΙΟΥ (ΜΕΤΟΧΙ ΤΗΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗΣ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΑΣ)

Ι. Ίδρυτικά - Διοικητικά

Ἡ ἀνέγερση τοῦ μικροῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου στήν Ἀπολλωνία τῆς Σίφνου ἐγίνε λίγο πρὶν τὸ 1629. Αὐτὸ τὸ χρόνο, ὁ ἰδρυτὴς του, ὁ σιφνιὸς ἱερομόναχος Ἱερεμίας τοῦ Ὀρφανοῦ, μὲ τὸ ἐπόμενο ἐγγραφοῦ του τὸ ἀφιέρωσε στήν ἀγιορεϊτικὴ μονὴ τῆς Σιμωνόπετρας, στήν ὁποία εἶχε ἀνατραφεῖ ἀπὸ μικρὸ παιδί, ἔλαβε τὸ μοναχικὸ σχῆμα «καὶ τὸ τῆς ἱεροδιακονίας καὶ ἱερωσύνης χάρισματι ἐκοσμήθη»:

† Ἐν ὀνόματι τῆς ζωαρχικῆς τριάδος ἡ πρέπει πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

κατὰ τὸ ζρλζ ἔτος ἡγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου πατρὸς καὶ καθηγουμένου κυρίου ἀρσενίου συνεδριαζόντων αὐτῶ τῶν πανοσιωτῶν προηγουμένων, τῶν ὀσιοτῶν ἱερομονάχων καὶ ἱεροδιακόνων καὶ τῶν αἰδεσιμωτῶν γερόντων τῆς ἱερᾶς καὶ δεσποτικῆς μονῆς τῆς τιμωμένης μὲν εἰς ὄνομα τῆς γεννήσεως τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ καὶ ἐπικεκλημένης τῆς τοῦ ἁγίου σίμωνος πέτρας, ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τοῦ ἄθω, ἀνήφερον ἐγὼ πᾶσι τοῖς ὀσίοις μου πατράσι ταύτης τῆς ἱερᾶς μονῆς ὅτι ἐγὼ πατέρες ἅγιοι τῆ τοῦ θεοῦ βοήθεια καὶ δι' εὐχῶν ὑμετέρων ἀνήγειρα ναὸν τῷ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρι ἀρτεμίῳ ἐν τῇ ἡμετέρα πατρίδι μετὰ μερικῶν κτημάτων. Καὶ ἐπειδήπερ ἐν ταύτῃ τῇ ἱερᾷ μου μονῇ παιδιόθεν ἀνετράφη καὶ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἡμφιασάμην καὶ τὸ τῆς ἱεροδιακονίας καὶ ἱερωσύνης χάρισματι ἐκοσμήθην κυβερνηθεὶς χρόνους πολλοὺς ψυχικῶς καὶ σωματικῶς καὶ ὅλος διόλου γνήσιος ὑπάρχω αὐτῆς, διὰ τοῦτο πρὸς μικρὰν ἀμοιβὴν ὧν ἀγαθῶν ἀπήλαυσα, τῇ ἰδίᾳ μου βουλή καὶ ἀβιάστῳ γνώμῃ καὶ οἰκείᾳ μου προαιρέσει ἐξ ὅλης μου ψυχῆς καὶ καρδίας, ἀφιερῶ καὶ προσηλῶ εἰς τὴν ἄνωθεν ρηθεῖσαν ἱερὰν μου μονὴν τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος ἀρτεμίου μετὰ πάντων τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων αὐτοῦ κτημάτων καθὼς περ καὶ πάντες οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ ἕκαστος ὅ,τι ἂν ἔχωσιν ἀφιέρωσεν ἴδιον ὅπου ἂν ἡβουλήθῃ ψυχικῆς σωτηρίας ἐνεκα τούτου δὲ καὶ μόνον δεόμενος ζητῶ παρ' ὑμῶν πατέρες ἅγιοι, ὅτι ἐν μὲν ἐν τοῖς ζῶσι διατελῶν ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ναῷ διαμένω αὐξάνων καὶ καλλιεργῶν τὰ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὴν πρὸς θεὸν ἐκδημίαν μου ἔσεται τὸν ναὸν καὶ

τὰ αὐτοῦ ἀνενοχλήτως καὶ ἀνεμποδίστως διοικοῦντες καὶ ἐπιτηροῦντες εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. ταῦτα διατίθεται ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος μεθ' ὧν ἔγραψα καὶ τὸ ὄνομα μου ἵνα μνημονεύηται ἀεννάως ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ μονῇ τῆς τοῦ ἁγίου σίμωνος πέτρας. Εἰ δὲ τις μετὰ τὴν ἐμὴν τελευτὴν τολμήσῃ ἐξελεῖν τὸν ἄνωθεν ρηθέντα ναὸν καὶ τὰ αὐτοῦ κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἐκ τῆς ἄνωθεν ρηθείσης μου μονῆς, ἔστω ἀφωρισμένος καὶ κατηραμένος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος ὡς ἱερόσυλος, ἐχέτω δὲ καὶ τὰς ἀράς τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ θεοφόρων πατέρων καὶ πασῶν τῶν ἱερῶν συνόδων, ἀμήν.

† ἐγὼ ἡρεμίας ἱερομόναχος τοῦ ὄρφανοῦ γράφο καὶ στρέγο τα ἀνοθεν γεγραμένα καὶ διὰ τὸ βέβρον τῆς ἀληθείας ἐβάλα καὶ τὴ βούλα μου
(Τ.Σ)

Σύμφωνα μὲ τὰ διαλαμβανόμενα στὸ ἐγγράφο, ἡ ἀφιέρωση τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου στὴ Σιμωνόπετρα ἐγένετο ἀπὸ τὸν Ἱερεμία «πρὸς μικρὰν ἀμοιβὴν ὧν ἀγαθῶν» ἀπήλαυσε ἀπὸ αὐτὴν «κυβερνηθεὶς χρόνους πολλοὺς ψυχικῶς καὶ σωματικῶς» ὑπὸ τοὺς ὄρους α) νὰ ἐγκαταλείψει τὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ νὰ ἐγκατασταθεῖ μόνιμα στὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο «αὐξάνων καὶ καλλιερῶν τὰ αὐτοῦ» ὑπάρχοντα. καὶ β) νὰ γίνῃ ἡ ὀριστικὴ περιέλευση τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων τῆς στὴν κυριότητα τῆς Σιμωνόπετρας μόνο μετὰ τὸν θάνατό του («μετὰ τὴν πρὸς θεὸν ἐκδημίαν του»).

Στὰ 1629 λοιπὸν ὁ Ἱερεμίας ἐγύρισε στὴν πατρίδα του Σίφνο καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸν Ἅγιον Ἀρτέμιο, ὅπου ἐζήσῃ καὶ ἐδράσε τουλάχιστον ἄλλα 24 χρόνια. Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἐφρόντισε ἐντονα γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ μοναστηριοῦ «καὶ ἐκαλλώπισεν παντοίοις ἀναθήμασι καὶ ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἀφιερῶμασι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις δοθεῖσι τῷ Ναῷ παρὰ φιλευσεβῶν χριστιανῶν μνημοσύνου Σιφνίων διηνεκῶς ἔνεκα», ὅπως ἀναφέρεται σὲ σιγίλλιο τοῦ πατριάρχῃ Ἰωαννίκιου τῆς 3 Φεβρουαρίου 1654. Στὸ ἴδιο σιγίλλιο ἀναγράφεται «καὶ ὠκησεν ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελείωσεν ἐν αὐτῷ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ἐζήτηθη νῦν παρ' ἡμῶν ἐπιβεβαιωθῆναι τὴν προσήλωσιν ταύτην καὶ ἀφιέρωσιν» τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου στὴν κυριότητα τῆς Σιμωνόπετρας. Ἀπὸ τὴ διατύπωση αὐτὴ προκύπτει ὅτι τότε περίπου ἀπέθανε ὁ Ἱερεμίας, ἡ δὲ διοίκηση τῆς Σιμωνόπετρας προκειμένου νὰ κατοχυρώσει τὰ δικαιώματά τῆς ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου καὶ ἀναλάβει τὴ διοίκηση καὶ ἐπιτήρησή του «εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα», κατὰ τὴν ἐπιταγὴ τοῦ δωρεωδοτικοῦ ἐγγράφου τοῦ Ἱερεμίας, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τὴν ἐκδοσὴ σχετικοῦ πατριαρχικοῦ σιγιλίου. Ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος ἔκριναν πῶς τὸ αἶτημα τῆς Σιμωνόπετρας ἦταν δίκαιο καὶ εὐλόγο καὶ προήλθαν στὴν ἐκδοσὴ πατριαρχικοῦ σιγιλίου, στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται: «...ἀποφαινόμεθα διὰ τοῦδε τοῦ ἐν μεμβράναις Σιγιλίου γράμματος συνοδικῶς, ἵνα ἡ μὲν ἀφιέρωσις αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου ἀπὸ τὸν Ἱερεμία) καὶ προσήλωσις, ὡς καλὸν καὶ εὐλόγως γεγονέναι, εἴη βεβαία καὶ ἀμετάτρεπτος εἰς τὸν ἐξῆς χρόνον καὶ οἱ πατέρες τῆς σεβασμίας Μονῆς τοῦ Ἁγίου

Σίμωνος Πέτρας ιερομόναχοι και μοναχοί διοικῶσι τὸν ναὸν αὐτὸν τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου καὶ δεσπόζουσι καὶ κυβερνῶσι καὶ καλλιεργῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῶν ἱερομονάχους τε καὶ μοναχοὺς εἰς αὔξησιν καὶ καλλιέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ μνημοσύνῳ διηνεκεῖ τοῦ κτήτορος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀφιερωσάντων τὰ πράγματα, νεμομένους καὶ καρπομένους καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν εἰσόδημα καὶ παρεχομένους πρὸς τὴν Μονὴν αὐτῶν τὴν παραμυθίαν μικρὰν αὐτῆς, μηδενὸς ἐναντιουμένου περὶ τούτου τὸ σύνολον ἢ καὶ τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιεπισκόπου Σίφνου, τοῦ τε νῦν καὶ τῶν μετέπειτα ἐν βάρει ἀργίας...»⁽¹⁾.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπισφραγίστηκαν καὶ μὲ πατριαρχικὴ συνοδικὴ ἀπόφαση τὰ δικαιώματα τῆς ἀγιορείτικης μονῆς ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, ἀνέλαβε αὐτὴ ἀπευθείας τὴ διοίκησίν του ἀποστέλλοντας στὴ Σίφνο ἱερομόναχους καὶ μοναχοὺς, ὅπως συνήθιζαν νὰ κάνουν οἱ ἀγιορεῖτες γιὰ ὅλα τὰ μετόχια τους ποὺ βρίσκονταν ἐκτὸς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Μέχρι τότε καὶ ἀπὸ τὸ 1629 τὴ διοίκηση ἀσκοῦσε ὁ ἴδιος ὁ Ἱερεμίας μὲ βοηθοὺς ἀγιορεῖτες ἐπίσης μοναχοὺς ποὺ δὲν γνωρίζουμε τὸν ἀριθμὸ τους. Στὰ 1707, ὅταν προφανῶς εἶχε πάλι τεθεῖ ζήτημα κυριότητος τῆς Σιμωνόπετρας ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, εὐάριθμοι κληρικοὶ καὶ πολῖτες τῆς Σίφνου ὑπέγραψαν στὶς 15 Ἰουλίου καντζελλαρικὴ δήλωση σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία «τὸ μετοχάκι ὁποῦ εὐρίσκεται ἐδῶ εἰς τὴν σίφνονον λεγόμενον ἅγιος ἀρτέμιος εἶναι καὶ ὀνομάζεται μετόχι τοῦ μοναστηρίου σίμων πέτρας τοῦ ἁγίου ὄρους ἀπὸ τὸ ὁποῖο μονυδρίου τοῦ ἐξουσίαζαν παλαιόθεν καὶ πάλιν σήμερον τὸ ἐξουσιάζουν»⁽²⁾, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο σημαίνει ὅτι ἡ κυριαρχία τῆς ἀγιορείτικης μονῆς ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου ὑπῆρξε συνεχῆς.

Στὴν ἴδια δήλωση ἀναφέρεται ὅτι «οἱ αὐτοὶ σιμοπετρίτες βάνουν προεσθὸν καὶ κατασθένουν ἐπιτρόπους», ὀρίζουν δηλαδὴ τὸν ἡγούμενο καὶ ἐγκριτοὺς πολῖτες ὡς ἐπιτρόπους-προστάτες τοῦ μετοχιοῦ τους. Ποιοὶ ὅμως διετέλεσαν διαδοχικὰ ἡγούμενοι (ὅπως καὶ ἐπίτροποι) δὲν γνωρίζουμε. Ἀπὸ σποραδικὰς πληροφορίες εἶναι γνωστοί, μετὰ τὸν Ἱερεμία πού θὰ ὑπῆρξε ὁ πρῶτος ἡγούμενος, οἱ ἐξῆς: α) στὰ 1784 ὁ ἱερομόναχος Ἀρσένιος, ὁ ὁποῖος προσυπέγραψε στὸν «Κώδικα Δικαιωμάτων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ἱερέων Σίφνου» ποὺ καταστρώθηκε στὶς 26 Φεβρουαρίου ἐνώπιον κοινῆς συνέλευσης κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σίφνου Μελέτιου ὡς «ἀρσένιος ἱερομόναχος καθηγούμενος ἁγίου ἀρτεμίου»⁽³⁾. β) Στὰ 1796 ὁ σύγκελος Γαβριήλ, ὁ ὁποῖος ὅταν «ὁ τζελεπῆς νικολάκης, ἀνεψιὸς τοῦ μακαρίτου ἁγίου πρώην Κυζίκου κυρίου Ἀγαπίου ἐν μακαρία τῇ λήξει» παρέδωσε «τὰ πενήντα γρόσια τὴν ἐλεημοσύνην, ὁποῦ ἀφησεν ὁ μακαρίτης εἰς τὸ πτωχὸν μο-

(1) Βλ. τὴν παρ. II τοῦ Κεφ. αὐτοῦ, Σιγίλλιο Β'.

(2) Συμεωνίδης Σ. «Ἡ Κυρία Βρυσιανή» Ἀθήνα 1981, σελ. 55-56

(3) Ἐγγραφα Συλλογῆς Εὐαγγ. Βάου.

ναστήριον τοῦ ἁγίου ἀρτεμίου εἰς μνημόσυνον αἰώνιον» στις 20 Αὐγούστου τοῦ χρόνου ἐκείνου, ὑπέγραψε ἀπόδειξη παραλαβῆς τους ὡς «ὁ σύγγε-λος γαβριὴλ καὶ ἡγούμενος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πατέρες»⁽⁴⁾.

II. Ἀνακήρυξη σὲ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο

Ὅπως ἀποδεικνύεται παρακάτω, τὸ μικρὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου ἀνακηρύχτηκε πατριαρχικὸ σταυροπήγιο τὰ πρῶτα χρόνια μετὰ τὴν ἰδρυσὴ του, προφανῶς ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τῆς Σιμωνόπετρας καὶ τοῦ Ἱερεμῖα Ὁρφανοῦ γιατί «οἱ ἐκέϊσε κατὰ καιροὺς ἐπιτροπεύοντες καὶ ἐξαρ-χικῶς παραγενόμενοι...σπεύδουσι ἐκβαλεῖν αὐτὸν τοῦ μονυδρίου...». Δηλα-δὴ ὁ Ἱερεμίας ἀντιετώπισε ἀμέσως προβλήματα ἀκόμη καὶ παραμονῆς του στὸ μοναστήρι πού αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνοικοδόμησε, τόσο ἀπὸ τοὺς προ-κρίτους τοῦ νησιοῦ («ἐκέϊσε κατὰ καιροὺς ἐπιτροπεύοντες»), ὅσο καὶ ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, δηλ. τοῦ Πατριαρ-χείου καὶ τῆς Πολιτικῆς ἐξουσίας πού ἔφταναν γιὰ ὑπηρεσιακοὺς λόγους στὴ Σίφνο, πὺ ἀσφαλῶς θὰ ἐπηρρεάζονταν ἀπὸ τοὺς ἐντόπιους. Στὸ ἐρώτημα γιὰ ποιὸ λόγο ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου ἀντιετώπισε τέ-τοια ἐχθρα, ἀκόμη καὶ ἀπὸ συμπολίτες του, ἡ ἀπάντηση δίνεται ἀπὸ μεγά-λο ἀριθμὸ ἱστορικῶν ἐγγράφων πού ἀναφέρονται στὴν ἀντιπροσηλυτιστι-κὴ δραστηριότητα τῶν ἀγιορειτῶν μοναχῶν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ μοναστη-ριοῦ. Αὐτὴ ἡ δραστηριότητα ἐθίξε ἀσφαλῶς συμφέροντα μὲ συνέπεια νὰ προέλθουν οἱ ἀντιδράσεις τῶν ἀνθρώπων πού στέκονταν πίσω τους. Τὸ ζήτημα εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον καὶ ἐπειδὴ ἀποτελεῖ τμῆμα ἐνὸς εὐρύ-τερου θέματος πού ἡ ἀρχὴ του τοποθετεῖται στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἱερεμῖα Ὁρφανοῦ καὶ τελειώνει στὸν ἐπόμενον αἰῶνα, ἐξετάζεται σὲ ἰδιαίτερη με-λέτη μου πού ἔχει τίτλο «Σχέσεις καθολικῶν καὶ ὀρθοδόξων στὴν Σίφνο κατὰ τοὺς 170-180 αἰῶνες» καὶ πού θὰ κυκλοφορήσει προσεχῶς.

Ἐτσι τὸ Πατριαρχεῖο, στὸ ὁποῖο κατέφυγε ὁ Ἱερεμίας, κατοχύρωσε μὲ σιγίλλιο τόσο τὴν παραμονὴ τοῦ τελευταίου στὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο ὅσο καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ μονυδρίου μὲ τὴν ἀπευθείας ἐξάρτησή του ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Θρόνο, ὥστε οἱ ἐπιτόπιοι παράγοντες καὶ οἱ διάφοροι ἰσχυ-

(4) Πετροπούλου Γ', «*Νομικά Ἐγγραφα Σίφνου*», σελ. 382-383. Γιὰ τὸν ἡγούμενο Γαβριὴλ ἔχουμε καὶ ἄλλες μνεῖες: α) στὸ τέμπλο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, στὴν εἰκόνα τοῦ ὁμώνυμου ἁγίου ἐπιγράφεται: «ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΓΑΒΡΙΗΛ ΙΕΡΟΜΟ-ΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΣΗΓΕΛΛΟΥ 1776». β) στὸ ἴδιο τέμπλο καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνας ὁ «ΑΡΧΩΝ ΜΙΧΑΗΛ» ἡ ἐπιγραφή «ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ (ΓΑΒ)ΡΙΗΛ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ 1779». γ) σὲ μη-ναῖο τῆς ἴδιας ἐκκλησίας «Μαῖος. Ἐνετίσιν 1780» ἀναγράφεται «καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει καμοῦ συγγέλου γαβριὴλ τοῦ ἀτζάλι». δ) στὴν ἐκκλησία τῆς Οὐρανοφόρας καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνας «ἡ Παντάνασσα» ἐπιγράφεται «ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΙΓΓΕΛΟΥ ΓΑ-ΒΡΙΗΛ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ. ΧΕΙΡ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΛΙΣΟΣ ΣΙΦΝΕΟΣ 1785» καὶ ε) σὲ μνηναῖο «Ἀ-πρίλιος. Ἐνετίσιν 1777» τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Σώζοντος καὶ Φανουρίου, στὸ κάτω περι-θῶρι τοῦ ψευτοδότιτλου σημειώνεται «καὶ τοῦτο σὶν τῆς ἄλλοις ὑπάρχει του συγγέλου γαβρι-ὴλ».

ροί νά μὴν ἔχουν τὴ δύναμη νά βλάψουν τὸν πρῶτο καὶ νά καταπατήσουν τὸ δεύτερο.

Παρόλο τοῦτο οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀγιορείτικου κέντρου στὴ Σίφνο, τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου δηλαδή, συνέχισαν ἐπὶ πολλὰ χρόνια τὴν ἐναντίον του πολεμικὴ τους, γεγονός που συνετέλεσε στὴν κατ' ἐπανάληψη ἐπέμβαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μὲ τὴν ἐκδοσὴ καὶ ἄλλων σιγιλλίων ἐπικυρωτικῶν τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων ποὺ εἶχαν χορηγηθεῖ παλαιότερα. Δύο τέτοια σιγιλλία ἔχουν δημοσιευθεῖ ὅλως πρόχειρα⁽⁵⁾ γιὰυτό καὶ ἀποφάσισα τὴν ἀναδημοσίευσή τους ἐδῶ στὴν προσπάθεια μου νά ἀποκαταστήσω ζητήματα ποὺ ἔχουν ἀνακύψει καὶ γιὰ νά περισώσω τὰ κείμενα τους ποὺ ἀποτελοῦν πολὺτιμες ἱστορικὲς πηγές. Παρὰ τὴν προχειρότητα στὴ δημοσίευσή τους, ἀνήκει κάθε τιμὴ καὶ ἔπαινος στοὺς ἐκδότες τους, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν θετικὰ στὴ γνωστοποίησιν δύο κειμένων ποὺ ἀγνοοῦσαμε. Τὰ πατριαρχικὰ αὐτὰ σιγιλλία βρίσκονται στὸ Ἄρχεῖο τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, ἡ Διοίκηση τῆς ὁποίας ὁμως, σὲ σχετικὴ παράκλησή μου, μοῦ ἀπέστειλε ἀντίγραφο μόνο τοῦ ἑνὸς καὶ ἀντίγραφο μικροῦ ἀριθμοῦ ἄλλων ἐγγράφων ποὺ δημοσιεύονται στὴν παρούσα μελέτη. Τὰ πρωτότυπα τῶν σιγιλλίων δὲν ἔχω δεῖ, γιὰυτό καὶ ἡ δημοσίευσή τους ἐδῶ δὲν γίνεται κατὰ τὴ μέθοδο ποὺ ἀκολούθησα στὴν παρουσίαση τῶν ὁμοίων ἐγγράφων τῶν δύο γυναικείων μοναστηριῶν, ἀλλὰ κάπως παραπλήσια.

Σιγίλλιο Α΄

*Κύριλλος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης*

Τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῆ καὶ τῶν παρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐνεφανίσθησαν ἡμῖν γράμματα ἡμέτερα καὶ τοῦ πρὸ ἡμῶν κυροῦ Νεοφύτου, διαλαμβάνοντα εἶναι μὲν τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου, τὸν ἐν τῇ πατριαρχικῇ νήσῳ Σίφνῳ, τὸν ἀνεγερθέντα παρὰ τοῦ ἱερομονάχου κυρίου Ἰερεμίου, ὡς πατριαρχικὸν σταυροπήγιον, ἀδούλωτον, ἀκαταπάτητον καὶ ἀνενόχλητον παρὰ παντὸς προσώπου, εὐρίσκεισθαι καὶ ἐν αὐτῷ τὸν εἰρημένον ἐν ἱερομο-

(5) Ἀπὸ τους κ.κ. Νικ. Προμπονά καὶ Νικ. Καλαμάρη ποὺ τὰ ἀντέγραψαν, ὅταν τὸν Ἰούλιο 1971 ἐπισκέφτηκαν τὴ Σίφνο οἱ σιμωνοπετρίτες πατέρες Χαράλαμπος καὶ Ἰάκωβος, ἀπὸ τὸν φάκελλο ἐγγράφων ποὺ εἶχαν μαζί τους γιὰ ἀναζήτησιν τυχόν ὑπολοίπων κτηματικῆς περιουσίας τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου.

νάχοις και πνευματικοῖς κύριον Ἰερεμίαν τὸν ἀπὸ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Σίμωνος Πέτρας τῆς ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ ὄρει, τοῦτο μὲν ὡς ἀνεγείραντα αὐτὸν ἐκ βάθρων ἰδίῳις χρήμασι και καλλωπίσαντα, ὡς κτήτορα λογιζόμενον, τοῦτο δὲ και ὡς ἄδουλον λαβόντα παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς αὐτοῦ τότε καθέζεσθαι και ἡσυχάζων ἐν αὐτῷ και ἱερουργῶν ἅτε ἐντόπιος και ἀσθενῆς κατὰ τὸ σῶμα και μὴ δυνάμενος τεῖδε κάκεισε διέρχεσθαι και νῦν τινὲς ἐνοχλοῦσιν αὐτῷ και μάλιστα οἱ ἐκεῖσε κατὰ καιροὺς ἐπιτροπεύοντες και ἔξαρχικῶς παραγενόμενοι και σπεύδουσιν ἐκβαλεῖν αὐτὸν τοῦ μονυδρίου και τὰ πράγματα αὐτοῦ κακῶς ἰδιοποιηθῆναι και εἰς δουλείαν αὐτὸ καταγαγεῖν και ἀφανισμόν, ὅπερ ἄδικον και πάντη ἀπρόσδεκτον.

Τούτου χάριν γράφομεν και ἀποφαινόμεθα ἐν ἀγίῳ πνεύματι γνώμη κοινῇ συνοδικῇ, ἵνα τὸ μὲν μονύδριον αὐτὸ τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Ἄρτεμίου, τὸ ἐν τῇ πατριαρχικῇ νήσῳ Σίφνῳ ὡς πατριαρχικὸν και σταυροπηγιακὸν διατηρῆ εἰς τὸ ἐξῆς ἀδούλωτον, ἀζήτητον και ἀκαταπάτητον παρὰ παντὸς προσώπου, ἱερωμένου και λαϊκοῦ, σὺν πᾶσι τοῖς κτήμασιν αὐτοῦ και πράγμασι και ἱεροῖς σκεύεσι και βιβλίοις μηδενὶ μηδὲν ὀφείλον διδόναι εἰ μὴ τὸ ταχθὲν δίδοσθαι τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Οἱ δὲ ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενοι ὁ τε κτήτωρ, ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις και πνευματικοῖς κύρ Ἰερεμίας και οἱ λοιποὶ τρεῖς ἱερομόναχοι και μοναχοί, οἱ τε νῦν και οἱ σὺν Θεῷ ἐλευσόμενοι, μνημονεύοντες τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀκολουθίᾳ, ὡς κανονίζεται και δίκαιον, διάγωσιν εἰρηνικῶς και ἀταράχως και ἀδελφικῶς και ἡσυχάζουσιν ἐκτελοῦντες τὰς ἀκολουθίας αὐτῶν και ἱερουργοῦντες και Θεὸν ἀνυμνοῦντες και δοξάζοντες, μηδενὶ μηδὲν ὀφείλοντες διδόναι, εἰ μὴ τὸ ταχθὲν δίδοσθαι ἐτησίως ὡς ἀνωτέρω εἴρηται ἀποκαθιστάντες ἐκ μέσου αὐτῶν τὸν κατὰ καιροὺς ἡγούμενον και διοικοῦντες και κυβερνῶντες τὰ πράγματα τῆς μονῆς αὐτῶν και κτήματα και τῆς αὐξήσεως και καλλιεργείας αὐτῶν φροντίζοντες και συνιστάντες τὸ μονύδριον ὄση δύναμις και κατὰ Θεὸν πολιτευόμενοι ἕκαστος τοῦ ἑαυτοῦ συμφέροντος φροντίζων και τοῦ ἑτέρου κατὰ τὰ προδοθέντα γράμματα.

Ὅς δ' ἂν και τῶν μετέπειτα, ἱερωμένος ἢ λαϊκός, ἔξαρχος ἢ ἐπίτροπος τῆς νήσου θελήσῃ καθ' οἰονδήτινα τρόπον ἀνατρέψαι τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα και καταδουλώσαι τὸ πατριαρχικὸν αὐτὸ σταυροπήγιον τοῦ ἀγίου Ἄρτεμίου ἢ τοὺς ἐν αὐτῷ πατέρας ἐνοχλήσαι και ζητῆσαι ἀρπᾶσαι πολὺ ἢ ὀλίγον ἢ ἀργία και ἀφορισμῷ καθυποβαλεῖν αὐτοὺς ἢ τὸν ἡγούμενον αὐτὸν κακῶσαι ἢ τὰ πράγματα τῆς μονῆς ἀλλοτριῶσαι ἀπ' αὐτῆς και ἰδιοποιηθῆναι ἢ ἄλλο τι ἐπιβλαβὲς και ἐπιζήμιον τολμήσῃ ἐν αὐτῇ πράξασθαι, ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς μὲν ὢν ἢ και ἱερεὺς, ἀργὸς ἔστω πάσης ἀρχιερατικῆς και ἱερατικῆς ἐνεργείας και τάξεως καταφρονῶν δὲ τῆς ἀργίας και ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ ὡς ἄξιος καθαιρέσεως τελείας, μοναχὸς δὲ ἢ λαϊκός, ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ και κατηραμένος και ἀσυγχώρητος και ἄλυτος μετὰ θάνατον και ταῖς συνοδικαῖς και πατρικαῖς ἀραῖς ὑπόδικος και ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ.

Οὕτω ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς και μὴ ἄλλως γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἐγράφη και τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος σιγιλιωδὲς γράμμα και ἐπεδόθη τοῖς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἄγίου Ἄρτεμίου ἐνασκουμένοις πατρά-

σιν εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐν ἔτει (δυσανάγνωστον, πιθανῶς 165¹¹).

†Κύριλλος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης
Ὑπογραφαὶ

† Ἰωαννίνων Παρθένιος

†. Ἄνθιμος (;)

ἔπονται δυσανάγνωστοι ὑπογραφαὶ

ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ σιγίλλιο αὐτὸ ἔχει δημοσιευθεῖ ἀπὸ τὸν κ. Νίκο Προμπονά, καθηγητὴ στὸ Γυμνάσιο Σίφνου, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ δὲν μπόρεσε νὰ διαβάσει τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεως του, δέχεται συλλογιστικὰ ὅτι εἶναι τοῦ πατριάρχου Κύριλλου Γ' τοῦ Σπανοῦ καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἔχει ἀπολυθεῖ κατὰ τὴ μία ἀπὸ τὶς δύο πατριαρχεῖες του τὶς ὁποῖες τοποθετεῖ, τὴ μὲν πρώτη ἐσφαλμένα τὸ ἔτος 1651 (ὀρθὸ 1652), τὴ δὲ δεύτερη τὸ 1654. Στὸ συμπέρασμα αὐτὸ καταλήγει γιατί τὸ σιγίλλιο προσυπογράφεται καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωαννίνων Παρθένιο, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ σύγχρονο τοῦ πατριάρχου Κύριλλου⁶¹.

Γιὰ τὴν χρονολόγηση τοῦ σιγιλίου μποροῦν νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ ἄλλοι συλλογισμοί, περισσότερο ἐπιτυχεῖς κατὰ τὴν ἀποψή μου:

1. Στὴν ἀρχὴ τοῦ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου, ἡ διατύπωση «...τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου τὸν ἐν τῇ πατριαρχικῇ νήσῳ Σίφνω...», ἔχει τὴν ἔννοια ὅτι, αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἐκδίδεται τὸ σιγίλλιο ἡ Σίφνος δὲν εἶχε ἀκόμη ἀνυψωθεῖ σὲ ἀρχιεπισκοπὴ, ἀλλὰ τελοῦσε ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς πατριαρχικῆς ἐξαρχίας. Ἀπὸ τὴ διατύπωση αὐτὴ καὶ μόνο καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Σίφνος ἐγίνε ἀρχιεπισκοπὴ στὰ 1646, βγαίνει τὸ βέβαιο συμπέρασμα ὅτι τὸ τὸ σιγίλλιο ἔχει ἐκδοθεῖ πρὸ τοῦ χρόνου αὐτοῦ καὶ ὄχι φυσικὰ ἀπὸ τὸν Κύριλλο Γ', ἀλλὰ ἀπὸ κάποιον ἄλλο πατριάρχου συνώνυμό του ποῦ πατριάρχευσε πρὸ τοῦ 1646. Κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς δὲ πίνακες, πατριάρχες μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα ὑπῆρξαν ὁ Κύριλλος Α' Λούκαρις καὶ ὁ Κύριλλος Β' Κονταρῆς.

α) Κύριλλος Α' Λούκαρις 1623-1633

β) Κύριλλος Β' Κονταρῆς 4-11 Ὀκτωβρ. 1633

γ) Κύριλλος Α' Λούκαρις 1633-1634

δ) Ἀθανάσιος Γ' 1634

ε) Κύριλλος Α' Λούκαρις 1634-1635

στ) Κύριλλος Β' Κονταρῆς Μάρτιος 1635-μέσα Ἰουν. 1636

(6) Προμπονά Νικ., «Πατριαρχικὸν σιγίλλιον περὶ τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου», στὴ «Σιφναϊκὴ Φωνή» Ὀκτωβρ. 1971

ζ) Νεόφυτος Γ΄ 1636-1637

η) Κύριλλος Α΄ Λούκαρις 1637-20 Ίουν. 1638

θ) Κύριλλος Β΄ Κονταρής 1638-τέλη Ίουν. 1639

ι) Παρθένιος Α΄ 1639-1644

2. Από τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνωτέρω πίνακα⁽⁷⁾ τῆς δυσάρεστης αὐτῆς ἐποχῆς γιὰ τὸ Πατριαρχεῖο (μὲ τὶς ἀλλεπάλληλες ἀλλαξοπατριαρχεῖες), σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ διατύπωση τοῦ σιγιλλίου «*ἐνεφανίσθησαν ἡμῖν γράμματα ἡμέτερα καὶ τοῦ πρὸ ἡμῶν κυροῦ Νεοφύτου...*» (πού σημαίνει ὅτι παρουσιάστηκαν στὸν πατριάρχη Κύριλλο τοῦ ἐπίμαχου σιγιλλίου ὅμοια ἐγγραφα τοῦ προκάτοχου του Νεόφυτου, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἴδιου σὲ προγενέστερη θητεία του στὸν πατριαρχικὸ θρόνο) ἐπιτρέπεται νὰ ὑποτεθεῖ ὅτι τὸ σιγιλλιο ἔχει ἐκδοθεῖ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1637-1639 ἀπὸ ἓναν ἀπὸ τοὺς δύο πατριάρχες Κυρίλλους, ἀπὸ τὸν Λούκαρι δηλαδὴ ἢ ἀπὸ τὸν Κονταρῆ. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ, τόσο πρὶν ἀπὸ τὸ Νεόφυτο Γ΄, ὅσο καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτόν, διετέλεσαν πατριάρχες καὶ οἱ δύο, γεγονός που δικαιολογεῖ τὴ διατύπωση «*ἐνεφανίσθησαν ἡμῖν γράμματα ἡμέτερα*», δηλαδὴ σιγιλλιο πού εἶχε ἐκδοθεῖ πρὸ τοῦ 1636 «*καὶ τοῦ πρὸ ἡμῶν κυροῦ Νεοφύτου*», δηλαδὴ σιγιλλιο τοῦ τελευταίου αὐτοῦ πατριάρχη πού εἶχε ἐκδοθεῖ μεταξὺ 1636-1637. Κατὰ συνέπεια τὸ ἐξεταζόμενο σιγιλλιο εἶχε ἀπολυθεῖ μετὰ τὸν Νεόφυτο Γ΄, εἴτε ἀπὸ τὸν Κύριλλο Λούκαρι (1637-20 Ίουνίου 1638) εἴτε ἀπὸ τὸν Κύριλλο Κονταρῆ (1638 — τέλη Ίουνίου 1639). Ἐπιπρόσθετα σημειώνεται ὅτι τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὑπῆρχε καὶ Παρθένιος Ἰωαννίνων, ὁ ὁποῖος τὸ 1639 ἀνῆλθε στὸ θρόνο τῆς Ἀδριανούπολης καὶ στὴ συνέχεια ἐγένε Πατριάρχης ὡς Παρθένιος Β΄⁽⁸⁾.

Ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη πού προηγήθηκε συνάγεται ὅτι τὸ μονύδριο τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου εἶχε ἀνακηρυχθεῖ πατριαρχικὸ σταυροπήγιο πολὺ σύντομα μετὰ τὴν ἴδρυσή του (1629) ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο Ἱερεμία Ὁρφανό, δηλαδὴ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1629-1636. Τὰ σταυροπηγικά του προνόμια ἐπιβεβαιώθηκαν μεταξὺ 1636-1637 ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Νεόφυτο καὶ ἐπικυρώθηκαν ὀριστικὰ μεταξὺ 1637-1639 εἴτε ἐπὶ Κυρίλλου Λούκαρι εἴτε ἐπὶ Κονταρῆ.

Ἄλλη ἐπικύρωση τῶν πατριαρχικῶν προνομίων τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου ἐγένε ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἰωαννίκιο μὲ σιγιλλιο τῆς 3 Φεβρουαρίου 1654. Μὲ αὐτὸ ἀναγνωρίστηκε καὶ ἡ κυριότητα τῆς Σιμωνόπετρας ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου κατὰ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Ἱερεμία Ὁρφανοῦ. Τὸ κείμενὸ του ἔχει ὡς ἐξῆς:

(7) Γιὰ τὴν κατὰστρωση του χρησιμοποίησα τὰ συγγράμματα α) Μ. Ι. Μανούσακα «*Ἀνέκδοτα Πατριαρχικὰ Γράμματα (1547-1806) πρὸς τοὺς ἐν Βενετία Μητροπολίτας Φιλαδελφείας καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἀδελφότητα*» Βενετία 1968, β) Χασιώτη Ι. Κ. «*Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἡ Κρήτη μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κυρίλλου Α΄ τοῦ Λουκάρεως*», στὰ «*Θησαυρίσματα*», Βενετία 1969, τόμ. 6 (1969) καὶ γ) Τωμαδάκη Νικολάου Β. «*Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας*», ἐν Ἀθήναις 1974, τόμ. Α΄.

(8) Χασιώτη Ι. Κ., Αὐτόθι, σελ. 210.

Σιγίλλιο Β'

Ἴσον τοῦ πρωτοτύπου

Ἰωαννίκιος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† Ἡ τῶν καλῶν προσθήκη, τὸ καλὸν κάλλιον ἀπεργάζεται καὶ τὸ βεβαίως ἔχων, βεβαιότερον ἀποκαθίσταται, ὥστε τοῦ λοιποῦ μένει ἀμετάθετον καὶ ἀμετάπτωτον. ἡ βεβαίωσις δὲ πασῶν τῶν ἱερῶν μονῶν, ἡ ὀρθῶς λόγον ἔχουσα δεῖ κατασφαλιζεσθαι ἡμετέραις πατριαρχικαῖς ἀποφάσεσι καὶ ἐπικυροῦσθαι διὰ γραμμάτων σιγιλίων καὶ πατριαρχικῆς περιωπῆς καὶ μεγαλειότητος καὶ πόρρω ἀποσοβεῖν, τὸν θελήσοντα οἰοδήτινι τρόπῳ διασεῖσαι καὶ ἀνατρέψαι τὰ γραφόμενα καὶ ἀραῖς πατριαρχικαῖς καὶ συνοδικαῖς καθυποβάλει αὐτούς. Τούτων γάρ γιγνομένων καὶ ἀποφαινομένων οὐδεμία προσήλωσις ἢ ἀφιέρωσις φαίνεται ἀνατρέπεσθαι εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τῇ ἡμῶν μετριότητι ἤδη συνοδικῶς προκαθημένη συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Παΐσιου καὶ τῶν παρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι πάντων ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐνεφανίσθη γράμμα ἐσφραγισμένον καὶ ἐνυπόγραφον ἱερομονάχου τινὸς Ἱερεμίου τοῦ καλουμένου Ὀρφανοῦ, τοῦ ἀπὸ νήσου Σίφνου, τρανῶς δεικνῦον καὶ φανεροῦν ὅτι ὁ ἱερομόναχος αὐτὸς ἐν ζῳσι διαρκῶν, ἔρωτι θεῷ καὶ ζήλῳ τρωθεὶς καὶ πρὸς θεὸν εὐλάβειαν ἔχων, ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων ἐν τῇ νήσῳ αὐτῇ κατὰ τὸ ἐπτακισχιλιοστὸν ἑκαστοστὸν τριακοστὸν ἑβδομον ἔτος, τῷ καιρῷ τῆς ἡγουμενείας τοῦ ὀσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυρίου Ἀρσενίου τῆς ἐν τῷ ἁγιονύμῳ ὄρει τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς καλουμένης τοῦ ἁγίου Σίμωνος Πέτρας, ναὸν εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου. καὶ ἀνακαίνισε καὶ ἐκαλλώπισε παντοίοις ἀναθήμασι καὶ ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἀφιερώμασι, κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, δοθείσοις τῷ ναῷ παρὰ φιλευσεβῶν χριστιανῶν μνημοσύνου ἐκείνων διηνεκῶς ἔνεκα καὶ ἀπεκατέστησεν αὐτὸν ὡς ὁράται καὶ φαίνεται. καὶ ὤκησεν ἐν αὐτῷ, ὄντινα ἀφιερῶσατο καὶ ἐπροσήλωσεν ἐν αὐτῇ τῇ σεβασμῇ Μονῇ τῆς σιμόπετρας χάριν ἀμοιβῆς καὶ εὐχαριστίας ταύτης διὰ τὸ παιδιόθεν ἀνατραφεῖναι ἐν αὐτῇ καὶ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἐνδυθῆναι καὶ ἱεροδιάκονος γενέσθαι καὶ εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἀναβιβασθῆναι καὶ βιώσαι χρόνους ὅτι πλείστους ἐν αὐτῇ καὶ ἀπολαῦσαι πολλῶν δωρεῶν καὶ χαρίτων παρ' αὐτῆς καὶ συνεφώνησε μετὰ τῶν πατέρων αὐτῆς εὐρίσκεσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ αὐτῷ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν μεῖναι γὼν ναὸν καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ἀνενοχλήτως ὑπὸ τὴν τῆς ἱεράς αὐτῆς μονῆς ἐπιστασίαν τε καὶ κυριότητα καὶ διοικεῖσθαι. ὃ καὶ ἐγένετο καὶ ἐτελείωσεν ἐν αὐτῷ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ἐζητήθη νῦν παρ' ἡμῶν ἐπιβεβαιωθῆναι τὴν προσήλωσιν ταύτην καὶ ἀφιέρωσιν. Τούτου χάριν τὴν δέησιν ταύτην κρίναντες δικαίαν οὖσαν καὶ εὐλογον, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα διὰ

τοῦδε τοῦ ἐν μεμβράναις σιγιλλίου γράμματος συνοδικῶς ἵνα ἢ μὲν ἀφιέρωσις αὐτῆ καὶ προσήλωσις ὡς καλὸν καὶ εὐλόγως γεγονεῖα εἴη βεβαία καὶ ἀμετάτρεπτος εἰς τὸν ἐξῆς χρόνον καὶ οἱ πατέρες τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Ἁγίου Σίμωνος Πέτρας ἱερομόναχοι τε καὶ μοναχοὶ διοικῶσι τὸν ναὸν αὐτὸν τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου καὶ δεσπόζουσι καὶ κυβερνῶσι καὶ καλλιεργῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῶν ἱερομονάχους τε καὶ μοναχοὺς εἰς αὐξῆσιν καὶ καλλιέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ μνημοσύνῳ διηνεκῇ τοῦ κτήτορος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀφιερωσάντων τὰ πράγματα, νεμομένους καὶ καρπομένους τὸ ἐξ αὐτῶν εἰσόδημα καὶ παρεχομένους πρὸς τὴν μονὴν αὐτῶν, εἰς παραμυθίαν μικρὰν αὐτῆς, μηδενὸς ἐναντιουμένου περὶ τούτου τὸ σύνολον ἢ καὶ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιεπισκόπου Σίφνου, τοῦ τε νῦν καὶ τῶν μετέπειτα, ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου καὶ αἰώνιου τοῦ ὑπὸ θεοῦ Παντοκράτορος, ἂν δὲ τις παρὰ ταῦτα ποιήσῃ καὶ διασεῖσῃ τὴν προσήλωσιν ταύτην καὶ ἀφιέρωσιν καὶ σκάνδαλον προξενήσῃ καὶ ζημίαν τινα τῇ ἱερᾷ ταύτῃ μονῇ, ὅποιος ἂν ἦ, ὑπόδικος ἔστω τῇ ἐκκλησιαστικῇ παιδεῖα καὶ τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει, οὐ καὶ ἀποφαινόμεθα. ὅθεν εἰς ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιον γράμμα καὶ ἐδόθη τῇ σεβασμῖα ταύτῃ μονῇ τῆς Σιμόπετρας.

αχνδ' φεβρουαρίου 3 = ἰνδικτιῶνος ζ'

† Ἰωαννίκιος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης.

† Παῖσος ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ.

† Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.

† Ὁ Καισαρείας Ἄνθιμος.

† Ὁ Κυζίκου Ἄνθιμος.

† Ὁ Λαρίσης Διονύσιος.

† Ὁ Ἄνδρου Αὐξέντιος.

† Ὁ Ἀνδριανουπόλεως Νεόφυτος.

† Ὁ Νικομηδείας Ἱερεμίας.

† Ὁ Χαλκηδόνας Γαβριήλ.

† Ὁ Ἀγκύρας Ἄνθιμος.

† Ὁ Προύσης Κλήμης.

† Ὁ Νικαίας Γρηγόριος.

† Ὁ Μονεμβασίας

ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ σιγιλλιο ἔχει δημοσιευτεῖ ἀπὸ τὸν κ. Νικ. Καλαμάρη, διδάσκαλο στῆ Σίφνο⁽⁹⁾. Ἡ ἀναδημοσίευση του ὁμως ἐδῶ γίνεται ἀπὸ ἐπίσημο ἀντίγραφο πού μου παραχώρησε ἡ Μονὴ Σίμωνος Πέτρας, τὸ ὁποῖο ἔχει διαφορὲς

(9) Καλαμάρη Νικ. «Ἐνα ἀκόμη πατριαρχικὸν σιγιλλιον γιὰ τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγ. Ἀρτεμίου», στῆ «Σιφναϊκὴ Φωνή», Νοεμβρ. 1971.

σέ πολλά σημεία από τὸ κείμενο τῆς πρώτης ἐκδόσης, ὅπως γίνεται ἀντιληπτό ἀπὸ τὴν παραβολὴ τῶν δύο κειμένων. Ἔχει ἀπολυθεῖ ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἰωαννίκιο ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας καὶ μάλιστα μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἱερεμίου, προκειμένου νὰ διασφαλίσει τὴν κυριότητα τῆς ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου. Ὅτι τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (1654) δὲν ἦταν πλέον στὴ ζωὴ ὁ Ἱερεμίας προκύπτει ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ ἴδιου τοῦ σιγιλλίου καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ δύο σημεία του α) ἀπὸ τὴν διατύπωση «...ὁ ἱερομόναχος αὐτὸς ἐν ζῶσι διαρκῶν...ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων...», ὅταν δηλαδὴ ὁ ἱερομόναχος αὐτὸς ἦ τ α ν στὴ ζωὴ, ὅταν ζοῦσε, «ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων» τὸ ναό, ἄρα κατὰ τὴν ἐκδόση τοῦ σιγιλλίου δὲν ἦταν πλέον στὴ ζωὴ καὶ β) ἀπὸ τὴν ἀναγραφὴ στοῦ σιγιλλιο τῶν ἐπιθυμιῶν ποὺ διατύπωσε ὁ Ἱερεμίας στοῦ δωρεοδοτικὸ ἐγγράφου τοῦ τοῦ 1629 ὕστερα ἀπὸ τὴν συμφωνία του μὲ τοὺς πατέρες τῆς Σιμωνόπετρας νὰ διαμένει στὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο «εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν μεῖναι τὸν ναὸν...ὕπὸ τὴν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς μονῆς ἐπιστάσιαν τε καὶ κυριότητα. ὃ καὶ ἐγένετο καὶ ἐτελείωσεν ἐν αὐτῷ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ἐζητήθη νῦν παρ' ἡμῶν ἐπιβεβαιωθῆναι τὴν προσήλωσιν ταύτην καὶ ἀφιέρωσιν». Ἔτσι ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος «τὴν δέησιν ταύτην», τὴν αἴτηση δηλαδὴ τῆς Σιμωνόπετρας ποὺ ὑποβλήθηκε προφανῶς μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἱερεμίου, ἔκριναν ὡς εὐλογη καὶ δίκαιη καὶ ἀποφάσισαν «διὰ τοῦδε τοῦ ἐν μεμβράναις σιγιλλίου γράμματος» νὰ εἶναι ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος «ἀμετατρέπτως εἰς τὸν ἐξῆς χρόνον» ἰδιοκτησία τῆς σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ δωρητῆ. Ἐκτοτε ἡ Σιμωνόπετρα ἄσκησε τὴ διοίκηση τοῦ μονυδρίου μὲ ἀνθρώπους τῆς, ἱερομόναχους καὶ μοναχοὺς, ἴσως καὶ μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Στις 18 Αὐγούστου 1833 ἡ Δημογεροντία Σίφνου ἔγραφε στὸν ἐπαρχο Μήλου: «Μοναστήρια δὲ ἀκατοίκητα ἢ κατοικούμενα ἀπὸ ὀλιγωτέρους τῶν πέντε μοναχῶν δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν Νῆσον μας, ἐκτὸς ἐνὸς μετοχίου τῆς εἰς ἅγιον ὄρος Μονῆς ἐπιλεγόμενης Ἀσιμόπετρας σεμνυνόμενον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου τοῦτο ὧν κατοικημένον ἀπὸ τρεῖς μόνον μοναχοὺς μετεσχηματίσθη εἰς κοινὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν σχολὴν, μετοικησάντων τῶν μοναχῶν εἰς ἄλλα μοναστήρια, πλὴν ἐνὸς ὅστις εἰσέτι μονάζει ἐκεῖ»⁽¹⁰⁾. Στὸ ἴδιο ἐγγράφου σημειώνεται ἀκόμη ὅτι οἱ ἐπικαρπῖες ἀπὸ τὴν κτηματικὴ περιουσία τοῦ μετοχίου «ἐμισθόνοντο ἀπὸ τὰς Διοικήσεις διὰ γρόσια ἑκάτο, ἀρ. 100 κατ' ἔτος...συναζόμενα παρ' ἐνὸς τῶν ἐφόρων τῆς σχολῆς»⁽¹¹⁾. Ἡ κτηματικὴ αὐτὴ περιουσία (γιὰ τὴν ὁποία βλ. καὶ ἐγγράφου σχετικὰ στοῦ Παράρτημα) φαίνεται ὅτι ἐκποιήθηκε στὰ 1887, ἢ δὲ ἐπιστάσιαν τῆς ἐκκλησίας καὶ κάποιου

(10) ΓΑΚ/ ΥΠ. ΠΑΙΔ. Σεπτ. 1833.

(11) Στὰ ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά» φάκ. 539 σώζεται λεπτομερὴς πίνακας τῶν κτημάτων ποὺ εἶχε ὁ Ἅγιος Ἀρτέμιος. Τὰ κτήματα αὐτὰ ἦταν: α) ἀγροὶ 11, β) ἀμπελώνες 4, γ) ἐλαιῶνες 3, δ) οἰκίαις ἢ ἀγροικίαις 3, ε) μύλοι 3 ὀπισθεν τῆς Μονῆς. Τὰ κτήματα, συνολικῆς ἑκτασίας

μικροῦ κτήματος εἶχε ἀνατεθεῖ στις ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα στοῦ ἱερομόναχο τῆς Βρυσιανῆς Ἀβέρκιο Γεροντόπουλο καὶ ἀπὸ αὐτὸν στὸν σακελλάριο Νικόλαο Ἀντ. Βεντούρη. Στὰ 1926 ὁ ἱερομόναχος τῆς Βρυσιανῆς Σταμάτιος Γαϊτάνος ἐζήτησε ἀπὸ τὴ Σιμωνόπετρα νὰ παραχωρήσει τὸν Ἅγιο Ἀρτέμιο, ἐναντι συμβολικοῦ τιμήματος, στοῦ μοναστήρι του, ἀλλὰ τὸν διεκδικοῦσε καὶ ὁ σακελλάριος Βεντούρης, ὅπως μαρτυροῦν τὰ ἐπόμενα δύο ἔγγραφα ποῦ μοῦ παραχώρησε ἡ Σιμωνόπετρα:

*Ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς Ἀντ. Βεντούρης Σακελλάριος
Πρὸς
τὸν Ἱερὸν Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος-Πέτρας.
Ἄ θ ω .*

Εἰς τὸ χωρίον Ἀπολλωνία τῆς νήσου Σίφνου ἐν ᾧ ἐφημερεύω ὑπάρχει μικρὸν πεπαλαιωμένον ἐξωκκλήσιον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, τὸ ὁποῖον κατὰ κυριότητα ἀνήκει εἰς τὴν ὑμετέραν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἱερὴν Μονὴν Σίμωνος-Πέτρας, τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς ὁποίας εἶχε διορίσει, ἵνα συντηρῇ τοῦτο, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς μονῆς, τὸν μοναχὸν Ἀβέρκιον Γεροντόπουλον, ὅστις ὁμῶς ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον πρὸ δέκα ἡδὴ ἐτῶν. Προβλέπων ἐγγίζων τὸ τέλος τοῦ ὁ εὐσεβέστατος οὗτος μοναχός, καὶ ἐπιθυμῶν ὅπως μὴ συμπληρωθῇ ὑπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τοῦ χρόνου τὸ ἀρξάμενον ἤδη ἔργον τῆς ἐρειπώσεως τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ναΐσκου, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου του, ὄν λόγῳ τοῦ βαθυτάτου γήρατός του δὲ ἡδύνατο πλέον νὰ συντηρῇ, ὄντα ἀνέκαθεν ἄλλωστε ἡμιερειπωμένον καὶ πεπαλαιωμένον, μὲ προσεκάλεσε καὶ μετὰ δακρύων μὲ παρεκάλεσε νὰ ἀναλάβω τὴν ἐπιμέλειαν καὶ συντήρησιν τοῦ ἐρημοεκκλησίου διὰ τὸ ὁποῖον οὗτος τόσον εἶχε κοπιήσει, καὶ εἶχε διέλθει ἐναυτῶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς του, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον καὶ νὰ ἦναι βέβαιος ὅτι δὲν θέλει μετὰ τὸν θάνατόν του μοι ἀφαιρεθῇ καὶ περιέλθῃ εἰς χεῖρας ἀσεβεῖς καὶ ἀνικάνους μοι τὸ παρεχώρησε διὰ 15 ἔτη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ὑμετέρας Ἱερᾶς Μονῆς λαβὼν καὶ σχετικὸν ἀντάλλαγμα, συγχρόνως δὲ μοι παρέδωσε καὶ τὸ ἔγγραφο δι' οὗ εἶχε διορισθῇ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ὑμετέρου ἡγουμενοσυμβουλίου.

Ἐγὼ κατὰ τὸ 10ετὲς διάστημα καθ' ὃ ἔχω τοῦτο ὑπὸ τὴν διαχείρησίν μου ἐπέφερα σοβαρὰς βελτιώσεις καὶ ἕκαστα ἐπισκευὰς καὶ συμπληρώσεις τόσον εἰς τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἐκκλησίας ὅσον καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ σκεύη αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε σήμερον αὕτη νὰ ἦναι εὐπρόσωπος, ἀποτραπέντος οὕτω τοῦ κινδύνου τῆς ἐρειπώσεως.

21.439 τετρ. μέτρων καὶ οἱ οἰκίαις βρίσκονταν στις τοποθεσίες Μερσύνη, Πλακιά, Κορκοσοῦρη, Ἀφεντικοῦ, Μογκοῦ, Ἅγιο Ἀντύπα, Λαγκαδάκια, Καβαλλάρη, Καμάρες, Παλαιὸν Κήπον, Ἁγιοῦς, κάτωθεν Μονῆς, ὀπισθεν μονῆς καὶ ἐξωθεν τῆς Μονῆς. Σημειώνονται ἀκόμη 14 ἐλαιόδενδρα διάσπαρτα σὲ διάφορες τοποθεσίες, 2 λεμονιές, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα 43, τὸ ἐτήσιο εἰσόδημα ἀνερχόμενο σὲ 77 δρχ., ἡ συνολικὴ ἀξία τῶν κτημάτων σὲ 2.265 δρχ. καὶ πολλὰς ἄλλες λεπτομέρειες γιὰ τὰ ὄρια τῶν κτημάτων, τὴν κατάστασίν τους κλπ.

Καὶ ὅσον μὲν ἦτο ἡμειρωμένη καὶ ἀσήμαντος οὐδεὶς ἔδωκε ποτὲ σημασίαν εἰς αὐτήν, ἤδη ὅμως ὅτε τὴν ἐπεσκεύασα καὶ τὴν κατέστησα ἀξίαν λόγου ἐκινήθησαν διάφοροι ὀρέξεις κληρικῶν ἐδῶ, οἵτινες στηριζόμενοι σ' ἓνα νεώτερον νόμον καθ' ὃν ἅπαντα τὰ ἐξωκκλήσια προσαρτῶνται εἰς τὰς πλησιεστέρας ἐνορίας, προσπαθοῦσι ἤδη νὰ τὴν ἀφαιρέσωσι ἀπὸ τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς ὑμετέρας Μονῆς καὶ νὰ τὴν σφετερισθῶσι, ἰσχυριζόμενοι ὅτι εἶναι ἀδέσποτος. Ἠγωνίσθη ἐπὶ μακρὸν ὅπως ἀποτρέψω τὸν κίνδυνον τοῦτον καὶ προστατεύσω τὰ συμφέροντα τῆς ὑμετέρας Μονῆς, ἣν βεβαίως κατα' ἐξουσιοδότησιν τοῦ πρώην ἀντιπροσώπου ὑμῶν ἐγὼ ἤδη ἀντιπροσωπεύω, ἀλλὰ δυστυχῶς φοβοῦμαι ὅτι δὲν θέλω ἐπικρατήσῃ μέχρι τέλους, διότι στεροῦμαι προσωπικοῦ διορισμοῦ ὡς ἀντιπροσώπου, ἀρνοῦνται δὲ νὰ μοὶ ἀναγνωρίσουν τὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀβερκίου Γερωντοπούλου γενομένην παραχώρησιν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπιθυμῶ ὅπως διατηρηθῶσι τὰ δικαιώματα τῆς Ὑμετέρας Μονῆς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἥτις μετὰ παρακειμένης βοσκῆς, ἥτις ἀνήκει ἐπίσης εἰς ὑμᾶς, ἀποτελοῦν τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς μεγάλης περιουσίας ἣν εἶχεν ἐν τῇ ἡμετέρα νήσῳ ἡ Μονὴ ὑμῶν καὶ ἥτις ἐξεποιήθη τὸ 1887, εὐχομαι δὲ ὅπως καὶ αἱ ὑμέτεροι ἀντιλήψεις ἦναι σύμφωνοι πρὸς τοῦτο, παρακαλῶ ὅπως μοὶ ἀποσταλῇ νέος διορισμός, δι' οὗ νὰ διορίζωμαι πληρεξούσιος τῆς Μονῆς εἰς τὴν διαχείρησιν τῆς εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου τιμωμένης ἐκκλησίας καὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἀνηκούσης βοσκῆς /ζωομάνδρας/.

Ἐπὶ τούτοις εὐλαβῶς ἀναφέρω ὅτι τὸ μόνον εἰσόδημα τῆς ἐκκλησίας ταύτης εἶναι ἡ ἐτησίαν αὐτῆς πανήγυρις καὶ τὸ μίσθωμα τῆς βοσκῆς ἐκ δραχμῶν 25 ἐτησίως, τὰ πενιχρὰ δὲ ταῦτα εἰσοδήματα διέθεσα πάντοτε εἰς ἐπισκευὰς καὶ καλλωπισμὸν τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν ἡ περιπτώσει αἱ ὑμέτεροι Ἀγιότητες εὐδοκήσωσι νὰ περισώσωσι τὴν περιουσίαν ταύτην τῆς Μονῆς, παρακαλῶ ὅπως μοὶ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ σχετικὸν ἐγγραφοὺν ἵνα προλάβω τὴν ἀφαίρεσιν, παρακαλῶ δὲ νὰ μοὶ πιστοποιηθῇ ἐὰν ἐπιθυμεῖτε νὰ πωλήσω καὶ διὰ λογαριασμὸν σας τὴν βοσκὴν ἢ ἀξία τῆς ὁποίας ἀνέρχεται εἰς 500 περίπου δραχμάς, ἐφάπαξ:

Τὴν σχετικὴν ἀπάντησιν παρακαλῶ ὅπως μοὶ ἀποστείλητε εἰς τὴν διεύθυνσιν:

Αἰδεσιμώτατον

Νικόλαον Ἀντ. Βεντούρη

Σακελλάριον

Νῆσον Σιφνον

Ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ἵπογραφή

Ἀθῆναι, τῇ 28ῃ Σεπτεμβρίου 1926.

Ἐν τῇ ἐν Σίφνῳ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Βρύσεως
τὴν 20 8βρίου 1926

Σεβαστὲ Πάτερ Ἡγούμενε

Ἄφοῦ πρῶτον ἐξαιτήσω τὰς εὐχὰς σας, ἔρχομαι νὰ σᾶς παρακαλέσω διὰ τὴν ἐξῆς ὑπόθεσιν: Ὅτι ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ νήσῳ ὑπάρχει πρὸ πολλῶν ἐτῶν Μετόχιον τῆς ὑφ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου. Τοῦτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπεβλέπετο παρὰ τινος ἱερομ. τῆς Μονῆς μας Ἀβερκίου Γεροντοπούλου. Τούτου πρὸ 10ετίας ἀποβιώσαντος, παρέλαβεν αὐτὸ κοσμικὸς τις ἱερεὺς Νικόλαος Βεντούρης. Τὸ Μετόχιον αὐτό, ἔρχομαι, ὡς φίλος τοῦ μακαρίτου Νείλου Μητροπούλου καὶ τοῦ Φιλοθέου Ζερβάκου, Λογκοβαρδίτου, νὰ Σᾶς παρακαλέσω, ἵνα εὐαρεστούμενοι, προσαρτίσητε εἰς τὴν Μονὴν μου (τῆς Βρύσεως) διὰ πολλοὺς λόγους καὶ ἰδίως, ὅπως διατηρῆται τοῦτο πάντοτε ἐν καλῇ καταστάσει. Εἰσοδήματα δὲν ἀποφέρει πάντοτε.

Ἐπειδὴ ἡ Μονὴ μας μικρὰ οὕσα ἀδυνατεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ αὐτὸ εὐχαρίστως δέχομαι νὰ ἐμβάσω ἐξ ὀνόματός μου ἐν μικρὸν ποσὸν δρχ. 500 ἐπὶ τῷ τέλει ν' ἀποστείλητε μίαν δωρητήριον πράξιν ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς μου, πρὸς ἀποφυγὴν ἐτέρων πράξεων ἀπαιτούντων πολλὰ ἐξοδα.

Τὸ μετόχιον αὐτὸ δὲν ἔχει περιοχὴν, ἐκτὸς μικρᾶς τινος αὐλῆς. Ἐχει δὲ κτισθεῖ πρὸ 90 ἐτῶν-μεγάλῃ Δημοτικῇ Σχολῇ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ. Εὐαρεστηθῆτε νὰ μοὶ γράψητε τὴν ἀπόφασίν σας.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας μετὰ σεβασμοῦ.

Σταμάτιος Γαϊτάνος, ἱερομόναχος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Έγγραφο 1

« Αντίγραφο από τὰ ἑλληνικά τῆς ἐπιστολῆς τοῦ δὸν Βαρθολομαίου

Ἔλαβα τίς ἐπιστολές σας καὶ χαιρομαι γιὰ τὴν ὑγεία σας· τίς ἀπευθυνόμενες ἀπὸ αὐτές στὴν πατρίδα σας ἀπέστειλα ἤδη, ἀλλὰ ἀκόμα δὲν μοῦ ἀπάντησαν πλὴν τοῦ δὸν Giorgio Privilegio, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔστειλε ἓνα γράμμα πού σᾶς ἐσωκλείω στὸ παρὸν δικό μου. Παραπονέισθε ὅτι δὲν σᾶς γράφω τακτικά, ἀλλὰ δὲν ξεύρω τί νὰ πῶ ἀφοῦ ἐγὼ δὲν χάνω καμμιά εὐκαιρία νὰ σᾶς στέλνω γράμματα. Ἐάν ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε πῶς περνάει ἐδῶ ὁ φρά Francesco Michelluzzi, σᾶς πληροφορῶ ὅτι εἶναι ἓνα μεγάλο σκάνδαλο γιὰ τοὺς σχισματικούς (ἐννοεῖ τοὺς ὀρθοδόξους) καὶ μιά μεγάλη ντροπὴ γιὰ τοὺς λατίνους ἀφοῦ ἀντὶ νὰ διαδίδει τὴν πίστη καὶ τὸ πνεῦμα συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξη σὲ βαθμὸ πολλαπλάσιο τῶν σωματικῶν ἀμαρτημάτων. Ἔτσι συχνάζοντας στὸ μοναστήρι τοῦ Mugu μὲ τίς μοναχές καὶ ἐνῶ ἡ ἡγουμένη ἄρχισε νὰ ὑποπεύτεται, μολονότι πρὶν εὐχαρίστως τοῦ ἐπέτρεπε τὴν εἴσοδο καὶ τὴ συναναστροφή μὲ τίς μοναχές λέγοντας πῶς ἂν καὶ λατίνος δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι κληρικός, ὅταν λοιπὸν ἄρχισε νὰ τὸν ὑποψιάζεται τὸν παρακολούθησε καὶ τὸν συνέλαβε νὰ ἀμαρτάνει μὲ μιά μοναχή, τὴν ὁποία ἀμέσως ἐξεδίωξε ἀπὸ τὸ μοναστήρι πρὸς μέγιστη ντροπὴ καὶ ἡ εἰρημένη μοναχὴ ἐκμυστηρεύθηκε πῶς ὁ φράτε εἶχε πρὶν σχέσεις καὶ μὲ κάποιαν ἄλλη. Ὅταν τὸ ἔμαθαν οἱ ἑλληνες ἤθελαν νὰ τὸν λιθοβολήσουν, πρᾶγμα πού τελικά δὲν ἔκαναν ἀπὸ σεβασμὸ στὸ πρόσωπό μου καὶ στὸν κύριο Βασίλειο ὁ ὁποῖος πλέον μὲ μεγάλη δυσἀρέσκεια τὸν φιλοξενεῖ στὸ σπίτι του, τόσο γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτό, ὅσο καὶ γιὰ νὰ τὸν ἐπιπλήττει καθημερινὰ οἰκογενειακῶς μὲ ὀργὴ καὶ ἀπειλές· ἀκόμη δηλώνει (ὁ κύριος Βασίλειος) πῶς θὰ πληρώσει ἐξ ἰδίων χίλια σκούδα γιὰ νὰ τὸν ἐξαποστείλει ἀπὸ ἐδῶ. Ἦθελα καὶ ἐγὼ νὰ τὸν ἐκδιώξω, ἀλλὰ χωρὶς τὴν ἐγκρίση τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσω καμμία ἐνέργεια, ἂν καὶ ὅταν προσπάθησα νὰ τὸν νουθετήσω μὲ ἀπειλήσε πῶς θὰ μὲ πυροβολήσει.

Ὅλα αὐτὰ ἔχουν γραφεῖ στὸν σεβασμ. Massario καὶ στὸν πανιερ. Pamphilio γιὰ νὰ μεταφερθοῦν στὴν Ἁγία Προπαγάνδα προκειμένου νὰ μοῦ παρασχεθεῖ ἐντολὴ νὰ τὸν ἀποστείλω στὸ μοναστήρι του πρὶν οἱ Ἕλληνες χειροδικήσουν ἐναντίον του, πρᾶγμα πού θὰ προξενήσει ἀκόμη μεγαλύτερη ἐντροπὴ καὶ γι'αὐτό μὴν παραλείψετε νὰ ὑπενθυμίσετε τὰ γεγονότα στὸν σεβασμ. Massario.

Ὁ εἰρημένος κληρικός πηγαίνει ἀκόμη καὶ ζητάει ἐλεημοσύνες ὑπὲρ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ἀπὸ τὰ πλοῖα πού καταπλέουν ἐδῶ, μὲ τίς ὁποῖες μετὰ γλεντάει μὲ τοὺς φίλους του. Προσέτι ἐκδίδει πιστοποιητικά καὶ πλαστὲς ἐπιστολές στὸ ὄνομα μου χωρὶς νὰ γνωρίζω ἐγὼ τίποτε καὶ ἐπιχειρεῖ διάφορες ἄλλες ἐνέργειες ἐνεκα τῶν ὁποίων πολλοὶ ἄνθρωποι ἔρχονται νὰ παραπονεθοῦν σ' ἐμένα ἀλλὰ, ὅπως προεῖπα, ἀφοῦ δὲν ἔχω ἐξουσία ἐπ' αὐτοῦ δὲν γνωρίζω τί νὰ κάνω.

Τὰ ἀνωτέρω καταγγελλόμενα δὲν εἶχαν ἀποκαλυφθεῖ ὅταν βρισκόνταν ἐδῶ ὁ ἀποστολικὸς ἐπισκέπτης, ὁ ὁποῖος ἴσως θὰ μπορούσε νὰ τακτοποιήσει τὰ πράγματα πού ἀπὸ τότε μέχρι τώρα συζητοῦνται περισσότερο.

Ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς πατρίδος σας ὑποθέτω πῶς ἤδη σᾶς ἔχουν γράψει ὅτι, ἀλλοίμονο, ὑπάρχουν ἀκόμη, τόσο γιὰ τίς διεξαγόμενες καθημερινὰ δίκες καὶ ἀπὸ τίς δύο πλευρές πού προκαλοῦν ἀναστάτωση καὶ ἀπὸ λαϊκοὺς καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς πού καθένας τους θέλει νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ὅλα αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἔχουν προϊστάμενο

ούτε λαϊκό, αφού ο Τούρκος δέν τοποθετεί κυβερνήτη. Ὁ Ἕλληνας ἐπίσκοπος Ἰανδρου θέλει νά κατακυριαρχήσει ἐπί τῶν περιουσιακῶν τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας ἔχοντας τή συμπαράσταση τοῦ Μεγάλου Κυρίου, ἀλλά ὁ Θεός ἔβαλε τό χέρι του καί τόν φυλάκισαν στήν Τήνο γιά κάποια πλαστά γράμματα πού ἔκανε σέ συνεργασία μέ κάποιους ἄλλους ἐνατιοῦ τοῦ σεβασμ. Francesco della Grammatica. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς πληροφορήσω πῶς προσπάθω νά μεταβῶ ἢ στήν πατριδα σας ἢ ὅπου ἄλλου θά θέλατε καί ὑπάρχει ἀνάγκη, ἀλλά ἐπειδὴ ἐδῶ πού βρίσκομαι ὑπάρχει πόλεμος, ἀφίνω σ' ἐσᾶς νά κάνετε ὅπως νομίζετε. Μὴν παραλείψετε νά μου γράψετε τί θά σᾶς ἀπαντήσει ὁ σεβασμιώτατος γιά ὅσα σᾶς ἐνημέρωσα ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω κληρικῶν καθῶς καί ὁ ἐπίσκοπος Ἰανδρου καί ὁ κύριος Vicenzo. Σᾶς χαιρετῶ ἀπὸ καρδιάς καθῶς καί ὁ ἀδελφός μου Γεώργιος.

Ἰανδρου 1653 στίς 19 Μαΐου.

Δικός σας
Βαρθολομαῖος Πόλλα.

(VATICANO / PFS / SOCG. 187, φ. 709)

Ἔγγραφο 2

–1680 / 81 ἰανουαρίου 25 εἰς τὴν Σίφνον

Ἐπειδὴ οὐδὲν βεβαιώτερον ὡσπερ τοῦ θανάτου μυστήριον. τοῦτο βάνοντας κατὰ νοῦν ἡ κερά μακαρία νικολάου γεωργίου γερόνυμου καί φοβουμένη μήπως καί ἔλθῃ αἰφνιδίως καί ἀρπάσῃ τήνε καί μείνουν τὰ πράγματα τῆς ἀδιόρθωτα. εἰς τοῦτο ἐπροσκάλεσε ἐμένα τόν κάτῳ ὑπογεγραμμένο κατζίλιέρη νά τῆς κάμω τήν παρούσαν τῆς διαθήκην. ἢ ὅποια θέλει νά εἶναι στερεά, ἀνέκοπτη καί ἀμετάθετη εἰς τοὺς αἰῶνας. ἔτσι λοιπὸν θέλει καί ἀφίνει μέ κάθε τῆς καλῆν θέλησιν διὰ τόν Θεόν. καί διὰ τήν ψυχὴν τῆς τῶν δύο παιδιῶν ὅπου ἔχει μαζί τῆς καί τήν κυβερνοῦσι. ἡγουν τῆς κερά καλογρηᾶς θεονύμφης καί τῆς μαρίας τῆς φιλιότσας τῆς ἀρχί. τὰ κελλία ὡς καθῶς εὐρίσκονται φουρνίδα. ἀκόμη ἀφήνει τῶν τό χωράφι εἰς τόν θόλον ὡς καθῶς εὐρίσκεται μέ τὰ δένδρα. ἀκόμη ἀφήνει τῶν εἰς τόν ἅγιον σῶζον τό ἀμπέλι μέ κοντιτζιό νά ἔχουν ὀμπληγο τὰ κάτω κελλία μέ τάνωθεν ἀμπέλι καί χωράφι νά κάνουν πάντα τους κατὰ διαδοχὴν ὡς τὰ πού στέκει τό μοναστήρι τήν ἑορτὴν τῆς παναγίας τό δεκαπέντε μέ τό(ν) ἐπιτάφιον. ἀκόμη ἀφήνει τῶν τό χωράφι εἰς τόν θόλον πού εἶναι ἀπὸ τοῦ πετρή μέ τοῦτο νά εἶναι ὀμπλιγάδω μέ τό ἀπάνω κελλί καί νά κάνουν τήν ἑορτὴ τῶν βαίων. ἀκόμη ἀφήνει τῶν εἰς τοῦ καλογήρου τό χωράφι μέ ταῖς ἐλαιαῖς ὅπου ἔχει ἀπὸ τήν καλῆν τήν ἀδελφὴν τῆς νά ἔχουν ὀμπληγο νά ἀνάφτουν τό κανδήλι τοῦ ἀφέντη τοῦ Χριστοῦ ἀκόμη ἀφήνει τῶν εἰς τόν πλατιαλὸν ἓνα δένδρο καί εἰς τις ἀμμουδάρες ἄλλο ἓνα. ἀκόμη τό ἀμπελάκι ὅπου ἔχει εἰς τόν πλατιαλὸν νά τὸ τρώσι τὰ ἀνωθι παιδία ὡς τὰ πού ζοῦσιν καί νά κάνουν τήν νηστειαν τῶν φώτων καί ἀποθανόντας τονε νά διδεται τό ρηθὲν ἀμπέλι εἰς τὰ παιδία τῆς καλῆς τῆς ἀδελφῆς μέ τήν ἀνωθι λειτουργίαν. ἀκόμη ἀφίνει τῆς ἀδελφῆς τῆς τῆς καλῆς τό μισὸ χωράφι εἰς τοῦ κούπερι καί τήν σκάλα εἰς τις λεῦκες. ἀκόμη ἀφίνει τήν σκάλα τοῦ κούρκουνα ὡς καθῶς εὐρίσκεται νά τήν τρώγῃ ἢ θεονύμφη ὡς τε πού ζεῖ καί ἀποθανόντας τῆς νά τήν δίνῃ εἰς τὰ παιδία τῆς καλῆς εἰς ὅποιον παιδί θέλει μέ τήν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου κωνσταντίνου ἀκόμη ἀφίνει τοῦ μοναστηρίου τοῦ Χρυσσοστόμου τό χωράφι ὅπου ἔχει εἰς ταῖς ἀσκέλαις ἀκόμη φανερώνει καί λέγει πῶς ἔχει ἐξοδιασμένα εἰς τό μοναστήρι ἀρχὴ εἰς τήν εἰκόνα τῶν βαιοφόρων ρεάλια δέκα ἀκόμη ἡδῶκε τῆς προηγουμένης εἰς τό ἄλειμα τῆς ἐκκλησίας ρεάλια ἔξη εἰς τό θυμιαστὸν ρεάλια ἓνα καί κάρτον ἀκόμη καί ἐξοδος εἰς τό ἀνόγι τό κελί ρεάλια τριάντα πέντε. ἀκόμη καί τό ἀνωθι χωράφι εἰς ταῖς ἀσκέλαις ρεάλια δέκα τέσσερα. σοῦμα ὅτι πρᾶγμα ἔκαμε καί ἀφησε εἰς τό μοναστήρι, ριάλια ἔξη ἡτοι 66// ἀκόμη ἐπροσκάλεσε τοὺς εὐγενεστάτους ναδάληδον τόν μισέρ ζουάννη, τόν μισέρ ἀναγνώστη καί τόν μισέρ ζορζη τοὺς τρεῖς ἀδελφούς τοὺς ὁποίους ἐπαρακάλεσε νά ἀτζετάρουν νά σταθοῦν ἐπιτροποὶ τῆς ἀπὸ σήμερον ἀπάνω εἰς τὰ πράγματά τῆς εἰς ὅτι ἐπαράγγειλε καί ξεχωριστὰ εἰς τὰ παιδία. τὰ ὅποια νά κάθονται μαζί πάντοτε ὡς ἴδια ἀδέλφια. καί νά ὑποτάσσεται ἡ μαρία τῆς θεονύμφης καθῶς ὑπετάσσοντο καί ἡ θεονύμφη τῆς ἀνωθι κερά μακαρίας.

και ὡς ἐποτε δὲν ἤθελαν συμβιβάζονται τὰ παιδία νὰ κάθωνται μαζί νὰ εἶναι οἱ ἄνωθοι ἐπιτρόποι τῆς νοικοκυρεοῖ και νὰ τὰ κυβερνοῦσι και ὅποιον παιδί ἤθελεν φύγει ἀπὸ τὸ μοναστήρι νὰ ἀσπροφορέση νὰ εἶναι ὑστερημένη ἀπὸ τὰ ἄνωθοι πράγματα και νὰ μὴν ἔχη νὰ κάμη παντελῶς τίποτε. και ἡ ἄλλη ποὺ ἤθελεν σταθῆ στέρεη εἰς τὸ μοναστήρι εἰς τὴν ὀμπιδιάντζα τῆς κερὰ μακαρίας κατὰ τὴν παραγγελίαν τῆς νὰ εἶναι κυρία νοικοκυρὰ εἰς ὅλα. και εἰς ἀσφάλειαν ἐγράφη τὸ παρὸν και βάνει και ὑπογράφουν ἀξιόπιστοι μάρτυρες και τὰ ἐξῆς:

- παπα Ἰωάννης μαγκανάρης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε
 - παπα Ἰωάννης νικολοῦ δραγάτη μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε
 - Γεώργιος Κώστας μάρτυρας
 - Ἀπόστολος παπὰ νικοελοῦ λογιζοῦ μάρτυρας.
 - Λουκάς νικολοῦ δραγάτη μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν
- Ἰ Αναγνώστης Τουλάκης καντζηλιέρης Σίφνου παρακαλετὸς ἔγραψα.

Στὴ 2η σελίδα τοῦ ἐγγράφου ὑπογράφει και
«† ὁ πρῶην πάφου νεκτάριος μάρτυρας»

Ἐγγραφο 3

1737 μηνὸς Φεβρουαρίου 6, Σίφνος

Ἔστονας και ὁ ἐντιμὸτατος ἀφέντης οἰκονόμος Γοζαδίνος νὰ εὐρίσκειται ἀστενῆς εἰς τὸ σῶμα τὸν δὲ νοῦν και τὰς φρένας ἔχοντας σῶα και ἀνελλιπῆ και φοβούμενος τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου ἐκραξεν ἐμένα τὸν κάτωθεν ὑπογεγραμμένον νὰ τοῦ γράψω τὴν παρούσαν του διαθήκη και ὑστερινὴν του παραγγελίαν. και ἐν πρώτοις ἀφίνει πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι χριστιανοῖς τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην και συγχώρησιν. ἐτζί παρακαλεῖ και ἀτὸς του νὰ ἔχη τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τοῖς πᾶσιν και ὅποτας ἤθελεν τον καλέση ὁ Κύριος θέλει και ἀφίνει εἰς τὸ τίποτάς του κυρίου και καθολικοῦς κληρονόμους και νοικοκύρηδες εἰς ὅ,τι και ἂν τοῦ εὐρίσκειται κινητὸν και ἀκίνητον, τόσον ἐκκλησία, ἀμπέλια, χωράφια, ζωντανὰ στάμπιλε νόμπιλε εἰς τὸ ὅτι τοῦ εὐρίσκειται τοῦ ἐντιμωτάτου ἀφέντη Γιαννάκη Μπάου και ἀφέντη Γεωργάκη Ἀλιμπέρτη τοὺς γαμπροὺς του τοὺς ὁποῖους τοῖς ἀφίνει κυρίους νοικοκύρηδες εἰς τὸ τίποτές του ὡς ἄνω γράφομεν. ἀκόμα ἀφίνω των και τὴν κληρονομίαν τοῦ παπᾶ Λουκά κατὰ τὸ γράμμα του, οἱ ὅποιοι νὰ ἔχουν ὀμπλιγον νὰ κυβερνοῦν τὴν ψυχὴν του κατὰ τὴν τάξιν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν. ἐπειτα τοὺς διορίζει νὰ δίδουν ὅποτες ὁ Κύριος τὸν καλέση νὰ δίδουν σὲ κάθε μοναστήρι μίαν πρόθεσιν εἰς τὴν Βρύσην εἰς τὸν Ἅγιον Ἡλίαν και εἰς τὸν Ἅγιον Θεολόγον και εἰς τὸν Χρυσόστομον, ἀκόμα και εἰς τὴν Σέρφον στὸν Μέγα Ταξιάρχη, εἰς τὸν Ἅγιον Ἀρτέμιον μίαν πρόθεση, περὸ νὰ μοῦ κάμουν ἓνα σαρανταεῖτουργον, ἀκόμα νὰ δίδουν και κάθε ἱερέως ἓνα γρόσι και τοῦ ἀρχιερέως ρεάλια εἴκοσι, ἀκόμα νὰ δίδουν και τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ Φιλιππάκη ρεάλια ἑκατὸ και κάθε του παιδίου ὅπου ἔχει εἰς τὸ χεῖρ του νὰ τοὺς δίδουν κάθε παιδίου ρεάλια ἑκατὸν γίνοντας νόμου ἡλικίας. τῆς παντρεμένης ὅπου ἔχει τοῦ Μιχελέτου νὰ δίδουν ρεάλια πενήντα, ἀκόμα ἀφίνει τοῦ κοπελλιοῦ του ἓνα χωράφι εἰς τὰ μάρμαρα εἰς τὴν χερρόνησο και τὴ θεμωνιά εἰς τὸ Τρουλλάκι και μίαν μάντρα ὅπου ἔχει ἀγορὰ ἀπὸ τὸν Περούλλη και ἓνα κτῆμα θηλυκόν, ἐτζί λέει ἐτοῦτα ὅπου τεστάρει θέλει νὰ εἶναι στέρεα και ἀνέκοπτα εἰς τοὺς αἰῶνας και ἂν κανένας ἤθελεν σηκωθεῖ νὰ ἐνοχλήση εἰς τὰ ὅσα ἐδῶ τεστάρησα νὰ ἔχη τὴν κατάραν τοῦ Χριστοῦ και τῆς Παναγίας και τῶν γονέων μου και τὴν ἐδικὴν μου και διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας και ἀνέκοπτον εἰς τοὺς αἰῶνας παρακαλεῖ νὰ τὸ ὑπογράψουν και ἀξιόπιστοι μάρτυρες και ὁ πνευματικὸς του και τὰ ἐξῆς:

† ὁ οἰκονόμος Σίφνου Γοζαδίνος βεβαιῶνω

- γεώργιος ἱερεὺς Βελοῦδης και πνευματικὸς αὐτοῦ
πατὴρ μαρτυρῶ
- πρωτοπαπᾶς Σίφνου γοζαδίνος μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν

(τουρκικὴ γραφὴ και σφαγίδα)

(Ἀρχεῖο E. Βάου)

Ἔγγραφο Νο 4

1764 Ἀπριλίου 3 Σίφνος

Τὴν σήμερον φαίνονται σωματικοὶ ἔμπροσθεν εἰς ἔμενα τὸν γραφέα καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους μάρτυρας ὁ Ἰωάννης Λαγγούσης ὁμοῦ καὶ ἡ συμβία του κερά Φλουρέζα οἱ ὁποῖοι ἔσονται καὶ νὰ ἀγοράσουν ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς φιτιάς ἓνα χωράφι τοποθετημένον στὴν Ἀσπρην Μάνδραν τὸ ὁποῖον χωράφι εἶχαν χρέος καὶ ἔκανε μίαν ἑορτὴν στὶς 14 τοῦ Σεπτεμβρίου τὴν Ὑψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὸν Ἅγιον Γεώργιον στὶς Λεύκες καὶ ἔξαρχῆς τὴν ἑφημέρευεν ὁ κατὰ καιρὸν ἑφημέριος τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καθὼς διαλαμβάνει τὸ προκοχάρτι τοῦ ποτέ Πέτρου Πούργου καὶ ὕστερον τὸ τεσταμέντο τῆς αὐτοῦ ἑγγόνης Ζαφείρας μοναχῆς, εἰς τοῦτο στέργουν καὶ οἱ ἄνωθεν ἀγορασταὶ, ὅτε Γιαννάκης Λαγγούσης καὶ (ἡ) αὐτοῦ συμβία ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἔξῃς νὰ κάνουν τὴν αὐτὴν ἑορτὴν καὶ νὰ τὴν φημερευῇ ὅποιος εὐρίσκεται νοικοκύρης εἰς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ νὰ τρέχη κατὰ διαδοχὴν ὅπου εὐρίσκεται τὸ αὐτὸ πρᾶμα νὰ κάνουν καὶ τὴν ἑορτὴν.

Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν τοῦ κάθε καιροῦ ἐγένεν τὸ παρὸν καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ ἁγίου σακελλαρίου μπᾶου ὡς νοικοκύρης τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ὑπογεγραμμένον ὑπὸ ἀξιόπιστους μάρτυρας εἰς ἀσφάλειαν.

- Λεονάρδος Διπάστης μάρτυς
- Κωνσταντῖνος Μπάος μάρτυς

Ὁ ἱερομνήμων Ζαμπέλης
καὶ καντζηλιέρης παρακλη-
θεὶς ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ.

(Ἀρχεῖο Ε. Βάου)

Ἔγγραφο 5

1797 Φεβρουαρίου α΄ Σίφνος.

Μὲ τὸ νὰ ἔκαμε μίαν ἑορτὴ ἡ κυρία Μαρία θυγάτηρ τοῦ ποτέ παπᾶ Φραντζέσκου εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον τοῦ ἁγίου οἰκονόμου Μπάου εἰς τὸν Ἀρτεμώνα τῆς σταυροπροσκυνησεως καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχη τὸν τρόπον ἡ κερά Μαρία νὰ κάμνη τὴν αὐτὴν ἑορτὴν, τὴν σήμερον ἐσυμφώνησεν ὁ ἅγιος οἰκονόμος Μπάος μὲ τὸν πανοσιότατον παπᾶ κύρ Φιλόθεον, υἱὸς τῆς ἄνωθεν κερά Μαρίας νὰ κάμνη τὴν αὐτὴν ἑορτὴν παντοτινὴ εἰς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὡς ἄνωθεν γράφομεν καὶ τὴν ὀμπλιγᾶρει εἰς τὸ πρᾶγμα ὅπου ἔχει γονικὸν του εἰς τοῦ ἀνεμορδίλη διὰ μνημόσυνόν του καὶ τῶν γονέων ὑποσχόμενος ὁ κύρ Φιλόθεος μετὰ τὴν ἀποβίωσίν του ἀπὸ ὅποιον πρόσωπον ἤθελε διορίσει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχη χρέος νὰ κάμνη τὴν αὐτὴν ἑορτὴν ἀπροφασίστως καὶ διὰ κάθε καιροῦ ἐνδειξῆ ἐγγεγόνει τὸ παρὸν βεβαιωμένον καὶ μὲ τὴν ιδιόχειρόν του καὶ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ ἀξιόπιστων μαρτύρων εἰς ἀσφάλειαν.

- » φιλόθεος ἱερομόναχος στέργω τα ἄνωθεν
- » ἀβέρκιος ἱερομόναχος μάρτυς
- » ἰωακείμ ἱερομόναχος μάρτυρας

καθηγούμενος τοῦ
προφήτου ἡλιοῦ
μακάριος γραφεὺς
καὶ μάρτυς

Τὴν ἄνωθεν ἑορτὴ θὰ τὴν κάμνη ὁ μανωλάκης παπᾶ ἀντωνίου καρδίτζη ἀπὸ τὴν Καταβατῆ τῆς σταυροπροσκυνησεως μὲ τὸ νὰ ἀγόρασεν τὸ ἄνωθεν πρᾶγμα καθὼς διαλαμβάνει ἡ πώλησή του.

(Ἀρχεῖο Ε. Βάου)

Ἔγγραφο 6

Ἀρ.πρ. 3863 / (1834)

Ἀντιγράφων ἐξαχθέν ἐκ τοῦ Κώδικος τῆς ἐν Σίφνῳ Γυναικείας Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν Φυτεῖαν

1807 Μαρτίου α'

Τὴν σήμερον εὐρισκόμενος ὑγιῆς κατὰ τὸν νοῦν καὶ διάνοιαν, ὁμοίως καὶ κατὰ τὸ σῶμα, θέλω μὲ ἴδιαν μου βουλήν καὶ γνώμην καὶ θέλῃσιν καὶ κάμνω τὴν παροῦσαν προσήλωσιν εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τοῦ Μέγα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἀφιερῶν τὸ χωράφι τὸ γονικὸν μου, ὅπου ἔχω στὸν Θόλον, καὶ τὰ ἐλαιόδενδρα ὅπου ἠγόρασα ἀπὸ τὴν θυγατέρα τῆς Φλουρέζας, γυνῆς τοῦ ποτὲ Παναγιώτου Πανόριου στὴν Ἀλετράδα ὅλα καθὼς εὐρίσκονται, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἐπώλησα ἐγὼ τοῦ Μιχέλη Γκαρῆ ὡς κολιταραῖος καὶ κατὰ τὴν πώλησιν ποῦ τοῦ ἔδωσα γράφω νὰ ὦσι ὀμπλιγάδος νὰ ἀπερνᾶ τὸ νερόν τοῦ ποταμοῦ μέσα ἀπὸ τὸ ἐδικὸν του νὰ ποτιζήτε καὶ τὸ σκαλάκι ὅπου μένει εἰς τὸ πρᾶγμα ὅπου ἀφιερῶνω στὸ Μοναστήριον καὶ ἐν δένδρον ὅπου ἄφησα τοῦ Φλουρίου τοῦ Φρασέ, τὸ ὅποῖον ἢ κολλητὰ μὲ τὰ ἰδικὰ τῆς. τὰ δὲ ἀπολειφθέντα δένδρα καὶ γῆν νὰ εἶναι καὶ νὰ τὰ ὀρίζη τὸ ἱερὸν Μοναστήριον, ὁμοίως καὶ τὸ χωράφι τοῦ Θόλου, περὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν μου νὰ τὰ κάμη ζαῦτι καὶ νὰ ὦσι εἰς αἰῶνα ἅπαντα παντ' ἐλευθέρα τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν προσήλωσιν ὅπου κάμνω, ὀμπλιγάρω τὴν ἠγουμένην τὴν κατὰ καιρὸν καὶ ἐπιτρόπους τοὺς κατὰ καιροὺς τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μονυδρίου, νὰ ἔχουν χρῆος ἀπαραίτητον νὰ κάμνουν ταῦτα ὅπου καταγράφω ἐδῶ εἰς τὸν παρόντα κώδικα· νὰ κάμνουν ἐν συλλειτουργῶν τὸν κάθε χρόνον εἰς τὰς 23. 8ββρίου, ὅπου εἶναι τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, μὲ τρεῖς ἱερεῖς, ἓνα τὸν ἐφημέριον τοὺς καὶ δύο ἀπέξω ἄλλους καὶ ἓνα διὰ τὸ κόλυβον μὲ ὀλίγην ρακὴν καὶ νὰ κάμνουν τρισάγιον νὰ μνημονεύουν αὐτὰ τὰ ὀνόματα. Ἰωσήφ ἀρχιερέως, Ἰακώβου, Ἀναγνώστου καὶ Αἰκατερινῆς Γεωργίου καὶ Φραντζέσκινας, Ἀντωνίου καὶ Μαργαρίτας. νὰ ἔχη περὶ χρῆος ἢ κατὰ καιρὸν ἠγουμένη καὶ ἐπίτροποι νὰ διδοῦν καὶ ἀπὸ τὴν ἐντράδα ὅπου θὰ πέμψη ὁ Κύριος καὶ εἰς μερικὰς ἀδελφὰς τοῦ Μοναστηρίου χρειαζόμενας. ταῦτα ὅλα ὅπου σήμερον ἐπροσήλωσα μετὰ τὴν ἀποβίωσιν μου, νὰ ἔχει τὴν ἄδειαν τὸ ἱερὸν Μοναστήριον εὐθύς νὰ τὰ κάμη ζαῦτι καὶ νὰ κάμη ἀενάως εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα αὐτὰ ὅπου γράφω ὀπισθεν χωρὶς καμμίαν παραμικρὰν ἔλλειψιν. λοιπὸν διὰ νὰ γένωνται αὐτὰ ἀφεύκτως χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν καὶ ἀμέλειαν βάζω ταύτην τὴν κοντετζιόνα ὅποταν εἰς κανένα καιρὸν ἤθελον ἀμελήσῃ ἢ κατὰ καιρὸν ἠγουμένη καὶ ἐπίτροποι καὶ δὲν κάμνουν αὐτὰ ὅπου διορίζω χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἔλλειψιν τὸν κάθε καιρὸν χρόνον· νὰ ἔχουν τὴν ἄδειαν καὶ τὴν ἐξουσίαν οἱ κληρονόμοι μου νὰ σηκώσουν αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ νὰ κάμνουν αὐτοὶ ὁμοίως καθὼς διορίζω. εἶδε καὶ τὰ ἐκτελοῦν ὅπου καθὼς τὰ διορίζω. νὰ μὴν ἠμποροῦν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα νὰ τὰ ἀροσπᾶσουν ἀπὸ τὸν ἱερὸν Μοναστήριον. οὕτω θελω καὶ στέργω. καὶ ἔγραψα τὴν παροῦσαν προσήλωσιν ἀπὸ ὀπισθεν ἕως ἐδῶ ἴδια χειρὶ καὶ τὴν ὑπογράφω μὲ ἴδιαν βουλήν καὶ γνώμην καὶ προαίρεσιν.

Γεώργιος Γρηπάρης στέργω καὶ βεβαιῶν τὴν παροῦσαν.

Κατὰ διαταγὴν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου παιδεύσεως Γραμματείας ἐλήφθησαν Γρόσια πενήντα ἀριθ.50 διὰ πρόθεσιν παρὰ τοῦ κυρίου Ζ. Καμπάνη καὶ ἀπεσπάθη τὸ ὅποῖον ἐπροσήλωσε χωράφι εἰς τὸν Θόλον ὁ Γεώργιος Γρηπάρης.

Ἐν Σίφνῳ τὴν 11 ἀπριλίου 1830

διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

Ἐν Μήλῳ τῆς 5 Μαΐου 1834.

Ὁ ἑπαρχος

(Τ.Σ) Νικόλαος Ε. Γερακάρης

(Σηνημμένο στὸ 4665 / 26-5-1834 τῆς Νομαρχίας πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν).

(ΓΑΚ. / «Μοναστηριακά» φάκ.588)

Έγγραφο 7

Αρ.44

Ελληνική Πολιτεία

Πρός την επί των Εκκλησιαστικών και τής Δημοσίου Παιδείσεως Γραμματεϊαν.

Από τὰ ἐμπερικλειόμενα ἴσα τῶν πρακτικῶν τοῦ Διοικητηρίου καὶ ἀπὸ τὰς ἀναφορὰς τῶν λοιπῶν, βλέπει ἡ Γραμματεία αὕτη καθ' ὅσον ἐπραξε τὸ Διοικητήριον κατὰ συνέπειαν τῆς διαταγῆς τῆς Α.Ε. ὑπ' ἀρ. 434.

Τὸ Διοικητήριον, περὶ πλέον, Κύριε, ἐντελλόμενον νὰ ἐκθέσῃ λεπτομερῶς ὅσα ἀναισχυντα καὶ ἀπρεπα εἰς τὴν ἐπαγγελομένην εὐαγγελικὴν διαγωγὴν πράττονται κατὰ τὰ ἱερά ταῦτα καταγῶγια, ἀρκεῖ μόνον νὰ προσθέσῃ, πληροφοροῦν μετὰ βεβαιότητος τὴν Γραμματεϊαν (καθ' ὅσον καὶ δὲν τὴν λανθάνει νομίζω) ὅτι μέγα μέρος τούτων ἐξεκλίνε ἅμα καὶ ἠχρειώθη, καθ' ὅσον δὲ ἀποβλέπει τὴν μέλλουσαν τούτων καλὴν καὶ σῶφρονα ἀποκατάστασιν, τολμᾷ νὰ σημειώσῃ τὰ ἐξῆς:

Αον) ὅσαι μοναζούσαι εἶναι ἀνεπίδεκτοι πλέον τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως, ὡς σεσηπῶτα μέλη τῆς κοινῶνίας ταύτης νὰ ἐξελθῶσι τῶν μοναστηρίων καὶ ἐν ταύτῳ νὰ διατάξῃ ἡ Γραμματεία αὕτη τὸν ἀρχιερέα νὰ δώσῃ τὴν ἀδειαν νὰ νυμφευθῶσιν, ὅσαι ἐξ αὐτῶν θέλουσι.

Βον) κατὰ διαταγὴν τῆς Σ. Κυβερνήσεως νὰ μὴν εἰσέλθῃ πλέον οὐδεμία, ὡς μονάσουσα, πρὶν τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν.

Γον) νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα Διάταξις (τῆς ὁποίας καὶ σχέδιον σὰς ἐμπερικλείεται) πρὸς τὴν ἡγουμένην (τὴν ὁποίαν κατὰ χρέος τὸ Διοικητήριον ἔχον πληροφορίας καὶ ἀποδείξεις περὶ τῆς σωφρονος καὶ σεμνῆς διαγωγῆς τῆς, τολμᾷ νὰ συστήσῃ πρὸς τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν) καὶ εἰς τὸ μετέπειτα τὸ Διοικητήριον μετὰ τοῦ Αρχιερέως θέλει ἐποπτεύει καὶ ἐφορεῦει, ἂν τὰ διαταχθέντα παρὰ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως διατηρῶνται.

Ὅσον δὲ περὶ τῶν διδακτικῶν καταστημάτων τῆς νήσου, τὸ Διοικητήριον ἐνασχολούμενον πρὸς τὸ παρὸν δια τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εὐταξίας τῆς ἐπαρχίας καὶ μεταβαῖνον κατ' αὐτὰς εἰς Κιμῆλον καὶ Μῆλον, δὲν τοῦ συγχωρεῖται δια τὰς τοιαύτας ἀναγκαιὰς ἀσχολίας του νὰ δεῖξῃ ὅποιαν κατὰ χρέος θέλει ἐπιστήσῃ καὶ καταβάλλῃ φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν καὶ περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου.

Παρακαλῶ δε τὴν γραμματεϊαν νὰ καταπεισθῇ ὅτι ἅμα ἐπανελθῶν δὲν θέλω λείπει οὔτε στιγμήν νὰ πράξω πᾶν ὅτι διετάχθην.

ὑποσημειοῦμαι δὲ με τὸ ἀνήκον σεβας

Ἐν Σίφνῳ τῇ 24 Μαρτίου 1830

Ὁ Διοικητὴς Σίφνου κλπ.

Γ. Πιτάρης

(Τ.Σ)

ὁ Γραμματεὺς

Ζ. Αὐδῆς

(ΓΑΚ / ΥΠ.ΠΑΙΔ. «Μοναστηριακά», Μαρτίου 1830)

Συνημμενα τεσσερα

α) Αρ 38

Ελληνικη Πολιτεια

Ὁ Διοικητὴς Σίφνου κτλ.

Πρὸς τὴν ἀστυνομίαν τῆς νήσου Σίφνου

Πληροφοροῦμενον τὸ Διοικητήριον παρὰ πολλῶν εὐυπολήπτων καὶ τιμῶν πολιτῶν, ὅτι κακοῦθεις τινες ἀσυστόλως καὶ ἀναισχυντως φέρονται πρὸς τὰ γυναικεῖα ἱερά καταγῶγια, τινες δὲ παλιν ἐκ τῶν μοναζουσῶν γυναικῶν διατριβουν ὡρας καὶ ἡμέρας κατὰ τὰ μοναστηρια τῶν μοναχῶν καὶ κατὰ διάφορα ἀλλὰ μέρη ἐναντίον τῆς ἐπαγγελομένης διαγωγῆς τῶν καὶ τῆς ἀπαιτουμένης εἰς αὐτὰς κοσμιότητος, πράττουσα ἀσχημα καὶ ἀσεμνα.

Διά τούτο προσκαλεῖσε, Κύριε, νά ἐπαγρυπνήσῃς καί ἂν οὕτως ἔχῃ ν' ἀναφέρῃς ἀμέσως πρὸς τὸ Διοικητήριον, χωρὶς ἄλλην περὶ τούτου πράξιν σου.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 21 Μαρτίου 1830

Ὁ Διοικητὴς Σίφνου κτλ.
Ι. Πιτάρης
Ὁ Γραμματεὺς
Ζ. Αὐδῆς

β) Ἄρ. 2

Ἑλληνικὴ Πολιτεία
Πρὸς τὸν εὐγενέστατον Διοικητὴν Σίφνου κτλ.
Ἡ ἀστυνομία τῆς νήσου Σίφνου

Λαβοῦσα τὴν ὑπ' ἄρ. 38 πρόσκλησιν τοῦ Διοικητηρίου τούτου δὲν ἔλλειψε νά ἐπαγρυπνήσῃ δι' ὅσον προσεκλήθη καὶ κατὰ συνέπειαν ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

Ὅτι τινὲς φερόμενοι ἀπαραλάκτως πρὸς τὰ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην μοναστήρια καὶ ἐπὶ πλέον διανυκτερεύοντες ἀσυστόλως καὶ πράττοντες ἀληθῶς ὅσα ἄσχημα καὶ αἰσχρά, καθ' ὅσον ἐπληροφορήθη τὸ Διοικητήριον περὶ τούτου.

Διὰ τούτου κατὰ χρέος καὶ ἡ ἀστυνομία σπεύδει ν' ἀναφέρῃ αὐτὸ τούτο πρὸς τὸ Διοικητήριον ὅπως διατάξῃ περὶ τούτου ὅπως ἐγκρίνη.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 22 Μαρτίου 1830

Ὁ ἀστυνόμος Σίφνου
Παῦλος ἀλυμπέρτης

γ) Ἄρ. 43

Ἑλληνικὴ Πολιτεία
Ὁ Διοικητὴς Σίφνου κλπ.
Πρὸς πανιερώτατον Ἀρχιερέα Τοποτηρητὴν τῆς ἐπαρχίας Σίφνου κλπ.

Ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις (καθὼς δὲν σὰς λανθάνει πανιερώτατε) ἐπαγρυπνοῦσα πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῶν, ὅσα ἀφορῶσι τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως καὶ περὶ πολλοῦ ποιουμένη αὐτὴ τὴν τῶν ἡθῶν κοσμιότητα (ὡς τὰ πρῶτιστα χαρακτηριστικὰ τῶν πολιτισμένων χριστιανικῶν ἐθνῶν) καὶ ἐπιθυμοῦσα νά ἴδῃ ἐν πρῶτοις τὸν Ἱερὸν κληρὸν, τὸν προϊστάμενον τῶν λοιπῶν πολιτῶν νά γίνεταί παράδειγμα εἰς τὸ πρὸς τὴν ἱερὰν θρησκείαν σέβας καὶ ὡς πρὸς τὴν συντέλειαν τῆς βελτιώσεως τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν λαῶν τῆς.

Καὶ ἔνεκα τούτου, ἔνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἀντικείμενα τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας τὴν ὁποίαν μοι ἔκαμε τὴν τιμὴν νά μὲ ἐμπιστευθῆ εἶναι καὶ τὸ,

« ἡ περὶ τὰ διδακτικὰ καταστήματα καὶ ἱερὰ καταγῶγια τῆς ὑπὸ τὴν Διοίκησιν μου ἐπαρχίας ἀγρυπνος φροντίς καὶ ἐπιμέλεια καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ ὑπ' ἄρ. 434 Διαταγὴ τῆς Α.Ε. τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, περὶ τῶν ὅσα λέγονται πολλὰ καὶ δύσφημα (καὶ ἴσως πράττονται) περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἐνδιδασκασμένων κατὰ τὰ μοναστήρια τῆς νήσου ταύτης».

Τὸ Διοικητήριον, πανιερώτατε, πληροφορηθὲν παρ' εὐύποληπτων καὶ τιμίων πολιτῶν, δι' ὅσα κακοήθῃ τινὲς τῶν μοναχῶν, μοναζουσῶν καὶ ἄλλων ἀσυστόλως καὶ ἀναισχύντως φερόμενοι, πράττουσιν ἄσχημα καὶ αἰσχρά κατὰ τὰ ἱερὰ καταγῶγια τῆς νήσου, προσεκάλεσε ἐπὶ τούτῳ τὴν ἀστυνομίαν τῆς νήσου νά ἐπαγρυπνήσῃ καὶ ν' ἀναφέρῃ, ἂν οὕτως ἔχῃ.

Ἐπιβεβαιούσης δὲ ταύτης τῆς ἀστυνομίας δι' ἀναφορὰς τῆς πρὸς τὸ Διοικητήριον τὰ περὶ τῶν προρρηθέντων προσκαλεῖσθε αὔριον κατὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ν' ἀπέλθωμεν αὐτοπροσώπως κατὰ τὰ μοναστήρια ταῦτα, ἵνα ἡ μὲν ὑμετέρα σεβασμιότης ἐξομολογήσῃ ὡς πνευματικὸς πατήρ, ἐγὼ πληροφορηθῶ καὶ ἐτι περὶ τῶν δυσφημιζομένων ἐναντίον τῆς ἐπαγγελλομένης ἀγγελικῆς διαγωγῆς καὶ ν' ἀναφέρω πρὸς τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν.

ὑποσημειοῦμαι δὲ μὲ σέβας
Ἐν Σίφνῳ τῇ 22 Μαρτίου 1830

Ὁ Διοικητὴς Σίφνου κτλ.
Ἰωv. Πιτάρης
Ὁ Γραμματεὺς
Ζ. Αὐδῆς

δ) Πρὸς τὸν εὐγενέστατον Διοικητὴν Σίφνου κτλ.

Παρρησιασθέντες ἀμφοτέρω ἀυτοπροσώπως εἰς τὰ ἱερά καταγῶγια τῆς νήσου ταύτης, ἐπληροφόρηθημεν ὅσα πρὸ καιροῦ δυσφημούμενα, ἀλλὰ καὶ ὡς πνευματικὸς πατήρ διαγιγνώσκων καὶ ἐτι πρὸς (τὰ ὅποια ἴσως δὲν σὰς λανθάνουν) ἀποσιωπῶ ἐπικαλούμενος τὴν πρόνοιαν τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως περὶ μέτρου συντελεστικοῦ πρὸς κανονισμόν καὶ ἀλλοτρίωσιν τῆς παρανομίας ταύτης.

Ἐχων δὲ τρανώτατα δειγμάτα καθ' ὅλην τὴν Ἑλλην. Ἐπικράτειαν ἰδιαίτερος δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν μου, τὰ σοφὰ καὶ λαοσῶα μέτρα τῆς Α.Ε. τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλω εἰδῆ καὶ κατὰ ταύτην τὴν νῆσον τὴν περὶ τούτου καλὴν ἀποκατάστασιν.

Καὶ ὑψῶνων χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς οὐρανόν μετὰ τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, δέομαι τοῦ ὑψίστου Θεοῦ νὰ σκέπη καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὴν Α.Ε. τὸν Κυβερνήτην ἡμῶν, Ἰ.Α. Καποδίστριαν ὑγιαίνοντα καὶ εὐημεροῦντα διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐμπιστευθέντων εἰς αὐτὸν λαῶν.

Διαβεβαιῶν καὶ τὴν πρὸς τὴν εὐγενεῖαν σας ἀνήκουσαν τιμὴν καὶ ὑπόληψίν μου μένω ἐν Χριστῷ εὐχέτης

Ἐν Σίφνω τῆ 24 Μαρτίου 1830

Ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητὴς τῆς ἐπ. Σίφνου
πρῶην Μοσχοννησίων Βαρθολομαῖος

Ἐγγραφο 8

Ἡ Γραμματεία (τῶν Ἐκκλησιαστικῶν)
Πρὸς τὸν Δ(ήμαρχον) Σίφνου

Ἐγκλειονται ἀντίγραφα τῶν ὑπ' ἀριθ. 231.232 διαταγῶν ἐκ τῶν ὁποίων παρατηρεῖτε ὅτι ὁ πανοσιώτατος κύριος Γαβριὴλ Χωρικός καὶ ὁ κύριος Παῦλος Ἀλμπέρτης ἐπεφορτίθησαν τὴν ἐπιστάσιν, ὁ μὲν τῶν κτημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τῆς Μονῆς τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ὁ δὲ δευτέρος τῶν κτημάτων τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, τῶν ὁποίων αἱ πρόσοδοι ἀφιερῶθησαν εἰς διδακτικὰ καταστήματα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπιμέλεια τούτων τῶν καταστημάτων καθὼς καὶ τῶν ἱερῶν καταγωγῶν εἶναι χρέος τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως, προσκαλεῖσθε κύριε νὰ ἀναλάβετε τὴν φροντίδα τῶν εἰρημένων κτημάτων καὶ ἐνοικιάσετε αὐτὰ ἐπὶ τακτικῆς δημοπρασίας εἰς τὴν ὁποίαν θέλουν προτιμηθεῖ οἱ πατέρες τῶν μοναστηρίων δέκα τοῖς ἑκατὸν ὀλιγώτερον, τὰ δὲ ἀπὸ τούτων χρήματα θέλετε παραδώσει μὲ ἀκριβῆ λογαριασμόν ἕως δευτέρας διαταγῆς.

Ἐὰν δὲ δὲν παρουσιασθῶν ἀγορασταὶ θέλετε φροντίση τὴν σύναξιν τῶν εἰσοδημάτων διὰ τῶν εἰρημένων ἐπιστατῶν μὲ τὴν δυνατὴν οικονομίαν, πληρῶνοντες εἰς αὐτοὺς τὰ ἐξοδα τῆς καλλιεργείας.

Ἐπισυνάπτονται καὶ αἱ ὑπ' ἀριθ. 231.232 τὰς ὁποίας θέλετε ἐνεργῆσαι καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν παραλαμβάνοντες ὡσαύτως εἰς χεῖρας σας τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ Α' καὶ Δ' διαλαμβανόμενα χρήματα.

Θεωροῦντες χρέος ἀπαραίτητον τῆς ὑπηρεσίας σας τὴν διευθέτησιν τῶν δημοσίων κτημάτων, θέλετε ἐκτελέσει μὲ τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζεσθε ζῆλον τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εἰς τὰς ἐγκλειόμενας καὶ εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 281 τῆς ἐ. Κυβερνήσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ 20 Μαρτίου (1830)

(ΓΑΚ / ΥΠ. ΠΑΙΔ. Μάρτιος 1830)

Συνημμένα δύο:

Ἄριθ. 231
ἡ Γραμματεία
πρὸς τὸν πανοσιώτατον
κύριον Γαβριήλ Χωρικόν

Ἡ Α(ὑτοῦ) Ἐξ(οχότης) εὐηρεστήθη νὰ ἀποδεχθῆ τὰ δοθέντα πέρυσιν εἰς τὴν Σχολὴν χρήματα 500 ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἐπιθυμῶν δὲ νὰ μένωσι τοῦ λοιποῦ αἱ πρόσοδοι τῶν αὐτῶν κτημάτων εἰς κοινωφελῆ καταστήματα καλλιεργουμένων ἐπιμελῶς, διορίζει τὴν πανοσιότητά σας ἐπιστάτην τῶν αὐτῶν κτημάτων τὰ ὁποῖα θέλετε ἐνοικιάζει κατ' ἔτος εἰς τοὺς πατέρας τῆς Μονῆς προτιμώτερον καὶ θέλετε φροντίζει τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν ὁ ἴδιος κρατοῦντες ἀκριβῆ λογαριασμόν τῶν προσόδων καὶ ἐξόδων, τὰ δὲ χρήματα θέλετε ἔχει εἰς χεῖρας σας, ἕως δευτέρας διαταγῆς.

Διὰ τὸν ζῆλον τὸν ὁποῖον ἔχετε περὶ τὴν ἐκपालαὶ καὶ παιδιόθεν φυσικὴν φιλοκαλλίαν... εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι θέλετε ἐκπληρῶσῃ ἐπακριβῶς τὴν ὁποῖαν σὰς ἐπιφορτίζει ἐπιστάσιαν, ἀναφερόμεθα διὰ τῆς Γραμματείας περὶ τῶν πρακτικῶν σου

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 11 Δεκεμβρίου 1829

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν (Γραμματεὺς)
Νικόλαος Χ(ρυσόγελος)

Ἄριθ. 232
ἡ Γραμματεία
πρὸς τὸν κύριον Παῦλον Ἀλιμπέρτην

Τὴν ἐπιστάσιαν τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου σοὶ ἐνεπιστεύθη προσωρινῶς ἡ Γραμματεία αὕτη κατὰ τὸν παρελθόντα 7βριον, ἐγχειρίσασα κατάλογον ὀνομαστικῶν τῶν κτημάτων τούτων.

Ἡ Α(ὑτοῦ) ἐξ(οχότης) ἀποδεξάμενος τὴν πρᾶξιν ταύτην διέταξε τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο νὰ ἐνεργήσῃ τὰ εἰκότα διὰ τὴν καλὴν οἰκονομίαν τῶν κτημάτων τούτων, ὥστε τὰ ἐξ αὐτῶν πορισθέντα νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν συντήρησιν καὶ βελτίωσιν τῶν διδασκτικῶν καταστημάτων τῆς Νήσου ταύτης. Κατὰ συνέπειαν τούτων προσκαλεῖσθε Κύριε, ἀφοῦ ἀναλάβῃς τὴν ἐπιστάσιαν τῶν εἰρημένων κτημάτων φροντίζων τὴν δυνατὴν καλλιέργειαν αὐτῶν, δι' ἐνοικιάσεως αὐτῶν ἐπὶ δημοπρασίας δι' ἓνα χρόνον, τὰ δὲ ἀπὸ τούτων χρήματα νὰ ἔχῃς εἰς χεῖρας σου ἕως δευτέρας διαταγῆς.

Ἐνεργῶν μετὰ προθυμίας τὰ καθήκοντα τῆς ἐπιστάσεως σου, θέλετε ἔχει τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν συμπατριωτῶν σου καὶ τὴν ὀφειλομένην εἰς τοὺς ἀγαθοὺς πολίτας εὐνοίαν καὶ τιμὴν τῆς Α.Ε. τοῦ Κυβερνήτου.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 11 Δεκεμβρίου 1829

ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεὺς
Ν. Χρ(υσόγελος).

Ἔγγραφο 9

Ἄριθ. 649
Ὁ Κυβερνήτης

Πρὸς τὸν Διοικητὴν Σίφνου κλπ.

Τὴν ὑπ' ἀριθ. 44 πρὸς τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀναφορὰν σου περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σίφνῳ ἱερῶν καταστημάτων λαβόντες ὑπ' ὄψιν, εἶδομεν εὐχαρίστως τὰ ὁποῖα μετὰ τοῦ σεβασμ. ἀρχιερέως κατέβαλες μέτρα εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ.434 διαταγῆς.

Ἀποδεχόμενος δὲ τὰ ὁποῖα ἐσωκλείετε μέτρα, τὰ σύμφωνα μὲ τοὺς ἱεροὺς νόμους καὶ κανόνας τῶν θείων πατέρων διὰ τὴν μεταρρύθμισιν καὶ εὐταξίαν τῶν καταστημάτων τούτων, σὲ προσδιορίζομεν νὰ ἐνεργήσῃς αὐτὰ μὲ ὄλην τὴν δραστηριότητα διὰ νὰ παύσῃ τέλος πάντων ἡ ἀκάθεκτος κακοῦθεια, ἡ καθυβρίζουσα μὲν τὰ θεῖα, φέρουσα δὲ βλάβην εἰς τὴν κοινωσίαν καὶ κατασχύνην εἰς τὴν νῆσον ταύτην.

Διά τούτο τὰς μὲν διαβεβαιουμένας ἐπὶ κακοθηεῖα καὶ ἀναιοθῆτους θέλετε ἐξώσει ἀπαραιτήτως τῆς μονῆς ἐκπέμποντας εἰς τὰς πατρικὰς οἰκίας, ὅπου θέλει τρέφεσθαι ἀπὸ τοῦ ἀδίκου γονεῖς καὶ οἰκείου αὐτῶν, ὅσοι ἐκκληρονόμησαν τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ποριζόμεναι καὶ ὅσων δύνανται ἐκ τῶν ἰδίων κόπων. Εἰς μόνας δὲ τὰς ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη θέλει συγχωρεῖσθαι τοῦ λοιποῦ νὰ ἐνδιαπῶνται ὡς μονάζουσαι εἰς ταῦτα τὰ καταγῶγια.

Θέλετε ὅθεν πρὸς τούτοις τοὺς ἀφιλοστόργους γονεῖς, ὅσοι ἀποκληρώσαντες τὰ ἴδια τέκνα ἐνέκλεισαν εἰς τὰ μοναστήρια πρὶν φθάσῃ τὴν ἡλικίαν καταλέξεως τὸν μοναδικὸν βίον καὶ ἀναλάβῃ καὶ ἐκτρέφῃ αὐτὰς κατὰ τὸν ὅποιον ἐπιβάλλουν εἰς αὐτοὺς χρέος καὶ ὁ φυσικὸς καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος.

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν διαγωγὴν τῶν ἐνδιαπῶμένων εἰς τε τὰ γυναικεῖα καὶ ἀνδρικὰ μοναστήρια, ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου ὀφείλει νὰ διδάξῃ πρὸς τοὺς μονάζοντες καὶ μοναζούσας τὰ χρέη τοῦ μοναδικοῦ βίου, καθὼς ὀρίζουσι περὶ τούτων οἱ ἱεροὶ νόμοι καὶ κατὰ τοὺς ὁποίους ἔδωκαν ὑπόσχεσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων...

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 9 Ἀπριλίου 1830

Ὁ Κυβερνήτης
I.A. Καποδίστριας

(ΓΑΚ / ΥΠ. ΠΑΙΔ. «Μοναστηριακά» Ἀπρὶλ. 1830)

Ἔγγραφο 10

Ἀρ. 5651

Διεκ. 4400

Ἐρμούπολις τὴν 9 Μαΐου 1834

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημο-
Ἐκπαίδευσεως Βασιλικὴν Γραμματεῖαν τῆς Ἐπι-
κρατείας

Περὶ τῶν εἰς Σίφνον ὑπαρχόντων δύο γυναικεῖων μοναστηρίων

Ὁ ἐπαρχος Μήλου μεταβὰς εἰς Σίφνον μὲ ἀναφέρει ὅτι ἐνεργήσας τὴν καταγραφὴν τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ναῶν ἀποσκευῆς εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην δύο γυναικεῖων μοναστηρίων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς Μογγοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς Φυτεῖα, διώρισε σύμφωνα μὲ τὸν Β(ασιλικόν) Ἐφορον καὶ ἐκτιμητὰς διὰ τὴν καταγραφὴν καὶ ἐκτίμησιν τῶν κτημάτων τῶν.

Τὴν 11 Ἀπριλίου ὅλη ἡ πολῦτιμος ἀποσκευὴ τοῦ μοναστηρίου εἰς Μογγοῦ ἀσφαλισθεῖσα εἰς κιβώτιον ἐνσφράγιστον παρ' αὐτοῦ παρεδόθη εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Μήλου Μητροπολίτην. τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκοινοποιήθη εἰς τὰς ἐν τούτῳ μοναζούσας ἡ Ὑψηλὴ Βασιλικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς διατηρήσεως ἐνὸς μόνου γυναικεῖου μοναστηρίου ἐντὸς τοῦ Νομοῦ. Ἡ κοινοποιήσις αὐτῆ ἔκαμε προσβολὴν εἰς τὰς μοναζούσας ἀρξαμένας ἀραυτὰ ν' ἀναχωρῶσι ἀπὸ τὸ μοναστήριον πλήρεις ἀπελπίσιος καὶ κλαυθμῶν, χωρὶς νὰ γνωρίζουν πού νὰ καταφύγουν εἰς τοιαύτην γεροντικὴν ἡλικίαν, ἐνῶ μάλιστα καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἦσαν καὶ ἀσθενεῖς.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ βεβαιωθεὶς ὁ ἐπαρχος καὶ παρατηρήσας ὅτι τὸ εἰρημένον μοναστήριον μετὰ τὴν διασκόρπισιν τῶν μοναζουσῶν ἀναμφιβόλως ἤθελεν ἐρημωθῆ, τῇ συναιέσει τοῦ μητροπολίτου καὶ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐφόρου παρεκίνησεν ὀλίγας ἐξ αὐτῶν, τὰς πλέον γεροντοτέρας μετὰ τῆς ἡγουμένης εἰς τὸ νὰ μείνωσιν ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου ἕως ὅτου ληφθῶσιν αἱ διαταγαὶ τῆς Βασιλ. Γραμματείας. Τὰ ἴδια σχεδὸν ἠκολούθησαν καὶ εἰς τὸ κατὰ τὴν Φυτεῖαν ἕτερον γυναικεῖον μοναστήριον.

Ἡ Νομαρχία πρὸς ἀπάντησιν ἐπροσκάλεσε τὸν ἐπαρχον νὰ πράξῃ ὅτι καὶ περὶ τῶν γυναικεῖων μοναστηρίων διαταγὰς τῆς Βασ. Γραμματείας διαλαμβάνει χωρὶς νὰ περιμένη νέας ὁδηγίας, ἐνῶ μάλιστα καὶ τὸ ἐν ἐκ τῶν ἀνωτέρω μοναστηρίων, τὸ τοῦ Μογγοῦ, ἐστάθη πάντοτε σκανδαλώδες διὰ τὴν ἀσεμνον διαγωγὴν τῶν ἐν αὐτῷ μοναζουσῶν.

Κατὰ τὸ ἐσχάτως ἀνακοινωθέν Ὑψηλὸν Βασιλικὸν Διάταγμα περὶ τῶν ἰδιοκτητῶν κτημάτων τῶν μοναστηρίων, τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον δὲν θέλει ἀπολαύσει κανέν ὄφελος ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα γυναικεῖα μοναστήρια, καθότι ὅλα σχεδὸν τὰ κτήματα αὐτῶν ἀνήκοντα κληρονομικῶς εἰς τὰς ἐν τούτοις μοναζούσας δὲν δύνανται νὰ ἐκποιηθῶσι, μᾶλλον θέλει ἔχει ἔξοδα διὰ τὴν διατροφὴν τῶν μοναζουσῶν, ἀν μετατεθῶσιν εἰς τὸ διατηρούμενον κατὰ τὴν Θῆραν μοναστήριον.

Ὅλαι σχεδόν αἱ εἰρημέναι μοναχαὶ πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τῶν ἐργοχειρῶν των, καθότι τὰ τοῦ μικροῦ λόγου κτήματα ἐκάστης δὲν ἐπαρκοῦν εἰς διατροφήν των. αἱ πλείσται τούτων εἶναι ἐνδεέσταται, ἔχουν καὶ συγγενεῖς ἀκόμη ἐνδεεστέρους καὶ ἐκ τούτου δὲν ἔμπορουν νὰ διαμένουν πλησίον τῶν συγγενῶν των ἐνῶ οὗτοι δὲν ἔμπορουν νὰ διαθρέψουν τὰς οἰκογενεῖας των, οὔτε πάλιν νὰ μετοικήσουν δέχονται διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας των.

Ἡ περίστασις αὐτὴ μὲ ὑπαγορεύει τὸ χρέος νὰ ἐκθέσω ὑπὸ τὴν ἐπίκρισιν τῆς Βασιλικῆς Γραμματείας τὴν γνώμην μου ὅτι αἱ πρεσβύτεδες αἱ ὁποῖαι δὲν ἤθελον ἀποφασίσαι νὰ μετατεθῶσιν εἰς τὸ ἐν Θῆρα μοναστήριον νὰ ἀπολαμβάνωσι μηνιαίαν τινὰ ἐξοικονόμησιν διὰ βίου ἀντὶ τῶν προπατορικῶν κτημάτων των τὰ ὁποῖα εἶχον ἀφιερῶθει εἰς τὰ εἰρημένα μοναστήρια.

Ἀπόκειται ὁθεν εἰς τὴν Βασιλικὴν Γραμματεῖαν νὰ διατάξῃ ὅτι ἐγκρίνει.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Νομάρχης τῶν Κυκλάδων
ὁ Γραμματεὺς

(ΓΑΚ / Μοναστηριακὰ φάκ.539)

Ἔγγραφο 11

Πρὸς τὸν Β. Ἐπαρχον Μήλου

Ἡ ὑποφαινομένη ἡγουμενεύουσα δέκα ὀλοκλήρους χρόνους τὸ διαλυθὲν γυναικεῖον μοναστήριον τῆς Φυτείας ἐχρεώθη κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς ἀνάγκας τοῦ μοναστηρίου τούτου, ὡς σημειώνονται εἰς τὸν ἐσώκλειστον κατάλογον. Οἱ δανείσαντες αὐτὰ ἀπαιτοῦσι παρ' ἐμοῦ σήμερον καὶ ἐγὼ ἀποροῦσα πόθεν νὰ τὰ ἀποδώσω καταφεύγω εἰς τὸν Βασιλικὸν Ἐπαρχον, παρακαλοῦσα νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, εἰς τὴν ὁποίαν βέβαια δὲν ὑπόκειμαι, ἀφ' ἧς ὥρας διελύθη τὸ μοναστήριον τοῦτο καὶ ἐγὼ ἐτραβήχθη εἰς τὰ οἰκεία, μηδὲν φέρουσα ἀπὸ τὸ κατὰστημα τοῦτο.

Τὰ ἐξοδα ταῦτα κύριε Β. Ἐπαρχε εἶναι ἀποδεδειγμένα καὶ δύνασθε νὰ πληροφορηθῆτε ὁ ἴδιος, γνωρίζετε ἐξ ἄλλου μέρους ὅτι εἰσοδήματα δὲν εἶχεν ἐξαρκοῦντα εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἠγουμενείου. Εὐαρεστηθῆτε διὰ ταῦτα νὰ ἐνεργήσητε ὥστε νὰ πληρωθῇ τὸ μικρὸν τοῦτο δάνειον συμποσούμενον εἰς δραχ. 69:33 διὰ νὰ ἀπαλλαχθῶ ἀπὸ τοῦτο τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον μῆτε τὸν τρόπον ἔχω, μῆτε δίκαιον εἶναι νὰ πληρώσω ἡ ἴδια.

Ἵποσημειοῦμαι μὲ τὸ ἀνήκον σέβας
Ἐν Σίφνῳ τῇ 22 9βρίου 1834

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς
Ἐν Μήλῳ τῇ 12 Δεκεμβρίου 1834
Ὁ ἔπαρχος
(Τ.Σ) Νικόλ. Ε. Γερακάρης

Ἡ πρῶν ἡγουμένη
τοῦ διαλυθέντος γυναικεῖου
μοναστηρίου τῆς Φυτείας
Καλλινίκη Γ. Μελισσοῦ

Καταγραφή τῶν ὄσων ἐξοδεύω εἰς λογαριασμὸν τῆς Κοινότητος τοῦ Μοναστηρίου τῆς Φυτείας τὸ ὁποῖον ἡγουμενεύω.

1827, Φεβρουαρίου 2 ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Γεώργιον Ἀβρανᾶν καὶ ἐξεπλήρωσα τὴν καμπάναν τῆς ἐκκλησίας.	50
1831, διὰ λάδι τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ Μιχαλὴν Καρύδην	50
1833, Ἰουνίου 10 ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν καπτᾶν Ἀνδρέαν Σκρμηκίρην καὶ ἐξόδουσα εἰς ἄλειμμα τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄλλα διάφορα ἐξοδα.	50
1833, 9βρίου 8, δι' ἐξοδὸν τῆς ἐορτῆς τοῦ Χρυσοστόμου ἐδανείσθηκα ἀπὸ τὸν Νικόλαον Λεμονῆν εικοσάρια 3	58:20
1834, Ἰανουαρίου 27, δι' ἐξοδὸν τῆς ἐορτῆς τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὸν Γ. Προβελέγγιον δύο κιλὰ σιτᾶρι.	30
ἤτοι δραχμαὶ ἐξήντα ἐννέα καὶ τριαντατρία λεπτά	

238:20

Διά τήν ἀγράμματον πρώην
ἡγουμένην Φυτειᾶς
Γ. Ἀλιμβέρτης

Καθόσον ἐπληροφορήθημεν τὰ καταγεγραμμένα εἰς
τόν παρόντα κατάλογον εἶναι ἀληθῆ
Ἐν Σίφνῳ 23 9βρίου 1834
(Τ.Σ) † ὁ Μήλου Καλλίνικος
Διά τὸ ἀκριβές τῆς ἀντιγραφῆς
Ἐν Μήλῳ τῇ 12 Δεκεμβρίου 1834
Ὁ Ἐπαρχος
(Τ.Σ) Νικόλ. Ε. Γερακάρης

Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν κατεβλήθη στὴν Καλλινικὴ Μελισσοῦ μετὰ τὴν ἐντολὴν 21408/25 Ἰαν-
-6Φεβρ. 1835 τοῦ βασιλέα Ὁθωνα.

(ΓΑΚ / Μοναστηριακὰ φάκ. 588)

Ἔγγραφο 12

Ὁρκος τῶν ἐκτιμητῶν τῶν Κτημάτων τῶν ἐν Σίφνῳ διαλυθέντων μοναστηρίων

Ὁρκιζόμεθα οἱ ὑποφαινόμενοι ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Εὐαγγελίου νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ ἐμπι-
στευθέντα εἰς ἡμᾶς χρέη μετὰ ὅλην τὴν ἀκριβείαν καὶ τιμιότητα εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν μονα-
στηριακῶν κτημάτων χωρὶς νὰ χαρισθῶμεν εἰς τίνα κινούμενοι ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν ἢ προ-
σωποληψίαν ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν.

Ἐν Σίφνῳ τὴν 20: 7βρίου 1835

Οἱ ὀρκισθέντες ἐκτιμηταὶ
- Ἀπόστολος Κολονέλος
- Ν. Μπατῆς
Οἱ Δημογέροντες
- Γεώργιος Κ. Ὁθωναῖος
- Σ. Βαλέττας
Ὁ ἱερεὺς
- Γεώργιος Καλαμάρης.

(ΓΑΚ. / «Μοναστηριακὰ» 588)

Ἔγγραφο 13

Πρωτόκολλον περὶ τῆς κατακυρώσεως τῆς ἐνοικιάσεως τῆς ἐφετεινῆς ἐπικαρπίας τῶν
κτημάτων τῶν ἐν Σίφνῳ διαλυθέντων μοναστηρίων τοῦ Μουγκοῦ, τῆς Φυτειᾶς καὶ τοῦ Ἁγίου
Ἄρτεμιου.

Ἐν Μήλῳ τὴν 28 Ἰουνίου 1836

Ἐπειδὴ ὁ κ. Πέτρος Κ. Βᾶος διὰ τῆς ἀπὸ 18 τοῦ ἐνεστῶτος πρὸς τὸ Ἐπαρχεῖον ἀναφο-
ρᾶς του ἐπρόσφερε δραχμὰς 100 περὶ πλέον τῆς γενομένης εἰς Σίφνον τὴν 19 Ἀπριλίου
δημοπρασίας διὰ τὴν ἐνοικίασιν τῆς ἐπικαρπίας τῶν κτημάτων τῶν ἐν Σίφνῳ διαλυθέντων
μοναστηρίων τοῦ Μουγκοῦ, τῆς Φυτειᾶς καὶ τοῦ Ἁγίου Ἄρτεμιου καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐπαρχεῖον
δὲν ἔλαβε εἰσέτι τὴν ἐγκρίσιν τῆς δημοπρασίας διὰ τὴν ἐνοικίασιν τῆς ἐπικαρπίας τῶν κτη-
μάτων τούτων κατὰ συνέπειαν τῆς ὑπ' ἀρ. 2777 Διαταγῆς τῆς Β. Νομαρχίας τῶν Κυκλάδων,
ἐκδοθεῖσαν δυνάμει τῆς ὑπ' ἀρ. 5840 διαταγῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Β. Γραμμα-
τείας, τὸ ἐπαρχεῖον συνεννοηθέν μετὰ τὸν ἐπαρχιακὸν Ταμιὰν Μήλου κλπ. κατεκύρωσε τὴν ἐ-
νοικίασιν τῆς ἐφετεινῆς ἐπικαρπίας τῶν εἰρημένων κτημάτων διὰ νὰ ἐκδοθῇ τὸ ἐνοικιαστή-
ριον εἰς τὸν διαληφθέντα Πέτρον Κ. Μπάον, ὅστις θέλει δώσει τὰς ἀνηκούσας ὁμολογίας
καὶ τὸν ἀπαιτούμενον ἐγγυητὴν καὶ πληρωτὴν.

Ὁ ἐνοικιαστής
Πέτρος Κ. Πᾶος
Ὁ ἐπαρχος
Ν. Γαζέτης

(ΓΑΚ / «Μοναστηριακά», 588)

Ὁ ἐγγυητής καὶ πληρωτής
Ὁ ἐπαρχιακὸς Ταμίας
Ὁ Γραμματεὺς

Ἔγγραφο 14

Ἀριθ. πρ. 705.765

Διεκπ. 240

Ἐν Ἀθήναις τὴν 10^η 7βρίου 1836

Ἐπὶ τοῦ ἀριθ. 7746

περὶ πολυετοῦς ἐνοικιάσεως
τῶν ἐν Σίφνῳ Μοναστηρ. κτημάτων.

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ.
Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου

Ἀπὸ τὰ διευθυνθέντα περὶ τῆς κάτω σημειουμένης ὑποθέσεως ἔγγραφα, ἐθεώρησεν ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι τὰ κτήματα τῶν κατὰ τὴν Σίφνον διαλυθέντων Μοναστηρίων Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ Μογκοῦ, Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τῆς Φυτείας καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, ἐκτεθέντα παρὰ τοῦ Διοικητοῦ Μήλου εἰς ἐπὶ δημοπρασίας εἰκοσαετῆ ἐνοικίασιν, ἔτυχον προσφορᾶς δραχμῶν εἰκοσιμιάς χιλιάδων καὶ πεντακοσίων ἀριθ. 21500 καὶ κατεκυρώθη ἡ δημοπρασία ἐπ' αὐτῇ τῇ τιμῇ εἰς τὸν κύριον Ἰ. Προβελέγγιον. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν προκειμένην εἰκοσαετῆ ἐνοικίασιν συμπεριέλαβεν ἐξ ἀπροσεξίας, ἢ ἀπὸ ἀγνοίαν τῶν προδιατεταγμένων ὁ κύριος Διοικητὴς Μήλου καὶ τὰ κτήματα τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου μοναστηρίου ἀνήκοντος εἰς τὸ ἐκτὸς τοῦ Κράτους Ἅγιον Ὅρος τοῦ Ἄθωνος, ἐνῶ τῶν τοιούτων κτημάτων ἢ ἀπὸ 4 Ἀπριλίου τοῦ 1835 ὑπ' ἀριθ. 8554 ἐγκύκλιος τῆς Γραμματείας πρὸς τὰς Διοικητικὰς ἀρχάς, ἀπαγορεύει τὴν ὑπὲρ τὰ δεκαπέντε ἔτη ἐνοικίασιν, ἔκρινεν ἀναγκαῖον ἡ Ἐπιτροπὴ πρὸς διόρθωσιν τοῦ τοιούτου λάθους νὰ προσκαλέσῃ εἰς τὸ κατάστημά της τὸν ἄνω εἰρημένον τελευταῖον πλειοδότην κύριον Ἰ. Προβελέγγιον διατρίβοντα ἤδη εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν ὅποιον καὶ δώσασα νὰ ἐνηοῆσῃ τὰ διατεταγμένα, τὸν ἐπεισε νὰ παραδεχθῇ διὰ μὲν τὰ κτήματα τῶν προαναφερθέντων δύο Μοναστηρίων τοῦ Μογκοῦ καὶ Φυτείας τὴν εἰκοσαετῆ ἐνοικίασιν ἐπὶ τῇ ἀποδόσει ἐνοικίου δρχ. 19230 διὰ δὲ τὰ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου τὴν δεκαπενταετῆ ἐνοικίασιν ἐπὶ ἀποδόσει δραχμῶν 1770 ἤτοι δρχ. εἰκοσιμῖαν χιλιάδας ἀριθ. 21.000 τὸ ὅλον τῆς διὰ τὰ τρία Μοναστήρια προσφορᾶς, ἀφαιρεθέντων πεντακοσίων μόνον δραχμῶν, διὰ τὸν ἐκπεσμὸν τῶν πέντε ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἐνοικίασιν τῶν τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου κτημάτων.

Τὴν διαληφθεῖσαν προσφορὰν θεωροῦσα συμφέρουσαν διὰ τὸ Ἐκκλ. Ταμεῖον ἡ Ἐπιτροπὴ, ὡς ὑπερβάσαν ἐπὶ πολὺ τὸν τεθέντα κατ' ἐκτίμησιν ἐλάχιστον ὄρον, παραδέχεται καὶ εἶναι γνώμης ἐπ' αὐτῇ τῇ βάσει νὰ ἐγκριθῶσι τὰ πρακτικὰ τῆς δημοπρασίας καὶ μετὰ τοῦτο νὰ διαταχθῇ ὁ κύριος Διοικητὴς Μήλου διὰ νὰ ἐκδώσῃ δύο χωριστὰ ἐνοικιαστήρια, ἐν διὰ τὴν εἰκοσαετῆ ἐνοικίασιν τῶν δύο προαναφερθέντων Μοναστηρίων διὰ δραχ. 19230 καὶ ἐν ἄλλο διὰ δρχ. 1770 εἰς τὰ ὅποια νὰ ἐμπεριέχεται κατὰ τὴν ἀπὸ 8 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου ὑπ' ἀριθ. 409:556 περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως διακήρυξιν τοῦ πρώην ἐπάρχου Μήλου πρὸς ταῖς ἄλλαις συμφωνίαις τῶν ἄνω εἰρημένων δύο Μοναστηρίων θέλει γίνεαι εἰς εἰκοσιν ἴσας δόσεις, ἢ δὲ τοῦ τῶν κτημάτων τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου εἰς δεκαπέντε ἴσας καὶ αὐτὰς δόσεις, πληρωτέας ἀμφοτέρως εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους, ἀρχομένης τῆς πρώτης αὐτῶν δόσεως ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους, δηλαδὴ τὸν 10βριον τοῦ 1837.

Ἐπιστρέφοντες καὶ τὰ διευθυνθέντα ἔγγραφα, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν οἱ τρεῖς πίνακες τῶν κτημάτων τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος τριῶν Μοναστηρίων θέλουσιν ἀντεπιστραφῆ ἐν δέοντι εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ
Ἰάκωβος Ἀργυρόπουλος Πρόεδρος
(Τ.Σ) † ὁ πρώην Σύμυρνης Σεραφεῖμ
Νικηφόρος Χαρ. Ἰβηρίτης
Νικόλαος Λεβίδης

Σημειώσεις των επιστρεφόμενων εγγράφων

- » αναφορά του Διοικητού Μήλου προς την Γραμμα(ατεία)ν υπ' άρ. 22
- » βιβλίον πρακτικῶν δημοπρασίας
- » τρεῖς διαγραφές καὶ ἐκτιμήσεις τῶν κτημάτων τῶν τριῶν Μοναστηρίων.

Ἔγγραφο 15

Ἡ Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν

Δ. 206

Πρὸς τὸν Διοικητὴν Μήλου

Διευθύνεται πρὸς τὸν Διοικητὴν Μήλου, εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 13 Αὐγ. τρ.ἔ. υπ' άρ. 22 ἀναφορᾶς του, εἰδοποιούμενον ὅτι δυνάμει Β. Διατάγματος τῆς 11/23 τοῦ παρόντος μηνὸς υπ' άρ. 19276 ἐγκρίνεται ἡ ἐπ' ὄνοματι τοῦ κ.Ι. Προβελεγγίου γενομένη ἐνοικίασις τῶν ἐν Σίφνῳ κτημάτων τῶν μονῶν Μουγκοῦ καὶ Φυτείας διὰ τὴν ποσότητα δρχ.19230 ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ ἡ τῶν τοῦ ἁγίου Ἄρτεμιου διὰ δρχ.1770 ἐπὶ δεκαπενταετίαν σύμφωνα μετὰ τὴν παρούσαν γνωμοδότησιν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐκκλησ. Ταμείου.

Ἐντεῦθεν τὸ Διοικητ(ήριον) προσκαλεῖται νὰ κάμῃ τὴν παραχώρησιν τῶν ἀνωτέρω κτημάτων εἰς τὸν ἐνοικιαστήν. νὰ συντάξῃ εἰς διπλοῦν τὰ ἐνοικιαστήρια ἴδια δι' ἑκατέραν ἀμφοτέρας τῶν δύο τούτων πολυετῶν ἐνοικιάσεων καὶ νὰ τὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν θεώρησιν ἡμῶν. νὰ λάβῃ δὲ καὶ τὰς χρεωστικὰς τοῦ ἐνοικιασμοῦ ὁμολογίας καὶ νὰ τὰς ἀποστείλῃ εἰς ἡμᾶς ἐπιστρέφων καὶ τὴν παρούσαν.

Τὴν 20 Ἰαν(ουαρίου) 1837 Ἀθῆναις.

(Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. Γραμματεῦς)

Συνημμένο

Ο ΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἀπὸ 31 Δεκεμ. / 12 Ἰανουαρ. υπ' άρ. 7746.7792 ἀναφορὰν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας, ἐγκρίνομεν τὴν ἐπ' ὄνοματι τοῦ κυρίου Ἰωάννου Προβελεγγίου ἐνοικίασιν τῶν ἐν Σίφνῳ μοναστηριακῶν κτημάτων.

α) τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ἐπιλεγομένου Μουγκοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ ἐπιλεγομένου τῆς φυτείας εἰς εἰκοσιετίαν διὰ δραχμὰς 19230 (δεκαεννέα χιλιάδας διακοσίας τριάκοντα).

β) τοῦ Ἁγίου Ἄρτεμιου, ὡς μετοχίου ἀνήκοντος εἰς μοναστήριον ἐκτὸς τοῦ Κράτους εἰς δεκαπενταετίαν διὰ δραχμὰς 1770 (χιλίας ἑπτακοσίας ἑβδομήκοντα). Τὸ ὅλον διὰ δραχμὰς εἴκοσι μίαν χιλιάδα. Καὶ τοῦτο συμφώνως μετὰ τὴν υπ' άρ. 705.765 τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου γνωμοδότησιν.

Ἐπιστρέφονται τὰ ἐγκλειόμενα

Ἀθῆναι τὴν 11/23 Ἰανουαρίου 1837

Καθ' ὑψηλοτάτην ἐπιταγὴν

Armasberg.

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματειῶν

Περὶ ἐνοικιάσεως ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων.

Ἔγγραφο 16

Πρ. άρ. 272

ἐν Μήλῳ

τὴν 24 Φεβρουαρίου 1838

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β. Γραμματειῶν τῆς Ἐπικρατείας

Περὶ τῶν καταστροφθέντων νέων πινάκων τῶν μοναστηριακῶν τῆς Σίφνου κτημάτων καὶ περὶ τοῦ ἀνακαλυφθέντος παρὰ τοῦ κυρίου Πριβελεγγίου.

Συμμορφωθείς με την έννοιαν τῆς ὑπ' ἀρ. 14852 διαταγῆς τῆς Β. ταύτης Γραμματείας προσεκάλεσα τὸν Δήμαρχον τῆς Σίφνου νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κατάστροψιν τῶν καταλόγων τῶν κατὰ τὴν Σίφνον μοναστηριακῶν κτημάτων τῶν πολυετῶς ἐνοικιασθέντων.

Ὁ Δήμαρχος οὗτος με ὄλας τὰς παρουσιασθείσας δυσκολίας ἐδυνήθη τέλος πάντων νὰ καταστρώσῃ αὐτοὺς ὅσον ἦτον ἐφικτὸν ἐντελεῖς καὶ νὰ μᾶς τοὺς διευθύνῃ, ἐπιφέρων καὶ τὰς περὶ τοῦ ἔργου τούτου εἰδικὰς παρατηρήσεις του.

Προσαρτίσαντες λοιπὸν εἰς τὰ ἐνοικιαστήρια τοὺς καταλόγους τούτους καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 472 συνοδεύουσαν αὐτοὺς ἀναφορὰν τοῦ Δημάρχου τοὺς διευθύνομεν ἐσωκλείστως.

Ἐνεργήθη ἐπίσης καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν ἀνακαλυφθέντων παρὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ κυρίου Ἰωάννου Προβελεγγίου κτημάτων διὰ τοῦ αὐτοῦ Δημάρχου ἐπομένως διευθύνομεν εἰς εἰδικὸν φάκελλον καὶ τὰ περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔγγραφα.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Διοικητὴς Μήλου
Δ. Κυριακίδης

(ΓΑΚ / Μοναστηριακά, φάκ.539)

Ἔγγραφο 17

Ἄρ. Πρ. 472

Ἀπάντησις εἰς τὰς ὑπ' ἀρ. 1333:133 τῆς 30:8ββρίου 1837 καὶ 28 Ἰανουαρίου 1838 διαταγὰς τῆς Β. Διοικήσεως Μήλου

πρὸς τὴν Β. Διοίκησιν Μήλου

Περὶ τοῦ μοναστηριακοῦ κτήματος ἀνακαλυφθέντος παρὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων.

Τὸ μοναστηριακὸν κτῆμα, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνέφερον ὁ ἐνοικιαστὴς Κορς Ἰ. Προβελέγγιος μετὰ τὴν ἀπὸ 30:7ββρίου ἀναφορὰν του, κεῖται εἰς τὴν θέσιν καλουμένην Ἅγιος Στέφανος ἢ Καλαγκάλαμος, συνορευούσαν μετὰ ἄλλην θέσιν ὀνομαζομένην τοῦ Καλογέρου καὶ διὰ ταῦτα συγχέονται πολλάκις τὰ τρία ταῦτα ὀνόματα.

Συνίσταται δὲ τὸ ρηθὲν κτῆμα ἀπὸ πέντε τεμάχια ἀμπελώνων, ἐκτάσεως περίπου στρέμματος 1 1/4 ἢ 1588 τετραγωνικῶν μέτρων, πέντε τεμάχια χωράφια μετὰ συκκάς ἐκτάσεως 1/2 στρέμματος καὶ δύο ἕτερα τεμάχια, ὀρίζοντα αὐτὸ πρὸς τὸ βόρειον μέρος, ἐκτάσεως περίπου 2/3 στρέμματος, ἀλλὰ πετρώδη διόλου καὶ καλλιεργεῖας ἀνεπίδεκτα.

Τὸ κτῆμα τοῦτο γειτνιάζει πρὸς τὸ κάτω μέρος μετὰ τοῦ Παναγιώτου Ἀβρανόπουλου, συνιστάμενον εἰς χωράφια καὶ ἐλαιόδενδρα, προῖκα τῆς συζύγου του Μαρίας ἐκ τῆς μητρὸς Αἰκατερίνης συζύγου τοῦ Ἀποστόλου Χιόνα καὶ ἀδελφῆς τῆς μοναχῆς Μελετίας

Ἡ ποιότης τῆς γῆς τοῦ διαφιλονικουμένου κτήματος, τῶν μὲν ἀμπελώνων εἶναι Β' τάξεως ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὰς γαίας τοῦ τόπου τῶν δὲ χωραφίων μετριωτέρας. Τὰ δὲ λοιπὰ δύο τεμάχια, καθὼς ἐσημειώθη ἀνωτέρω εἶναι διόλου ἀκαρπα καὶ μηδενὸς ἀξία.

Εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται σήμερον κατάστασιν τὸ κτῆμα τοῦτο, ἡμελημένον πρὸ χρόνων καὶ κακῶς καλλιεργημένον τιμᾶται ὡς ἐγγίστα δραχ.1300 ἢ 1400, ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν τιμὴν τῆς γῆς εἰς ταύτην τὴν νῆσον.

Τὰς πληροφορίας ταύτας ἔλαβεν ὁ Δήμαρχος ἐπισκεφθεὶς ὁ ἴδιος τὸ κτῆμα τοῦτο συμπαραλαβὼν καὶ πραγματοποιήσας ἐκ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδημόνων.

Τὸ κτῆμα τοῦτο ἀντεποιεῖτο ὡς ἀναφέρει ὁ ἐνοικιαστὴς καὶ εἶχε τὴν διακατοχὴν του πρὸ 4 ἡδὴ ἐτῶν, ὁ Παναγιώτης Ἀβρανόπουλος ὡς κληρονομίας τῆς συζύγου του Μαρίας, δυνάμει μιᾶς διαθήκης τῆς ἐκ μητρὸς θείας τῆς Μελετίας Ἰ. Μοναχῆς μοναζούσης εἰς τὴν διαλυθεῖσαν Μονὴν τοῦ Χρυσσοτόμου καὶ συνοικησάσης μετὰ τοῦτο μετὰ τὴν ρηθείσαν ἀνεψιᾶν τῆς. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διαθήκη εἶναι ἰδιωτικὴ χρονολογεῖται δὲ ἀπὸ τῆς 19ης Ἰουλίου 1835 διαλαμβάνουσα ὅτι ἀφίνει τοῦτο τὸ κτῆμα (κεῖμενον εἰς τοῦ Καλογέρου) εἰς τὴν ρηθείσαν ἀνεψιᾶν τῆς, ἔνεκα τῶν πρὸς αὐτὴν ἐκδουλεύσεων καὶ τῆς μακρᾶς νοσηλείας κτλ.

Ὅτι ἡ μνησθεῖσα Μελετία εἶχε τὸ κτῆμα τοῦτο καὶ ἔκαρπούτο πρὸ πολλῶν χρόνων, μονάζουσα εἰς τὴν ρηθείσαν Μονὴν καὶ διαδεχθεῖσα αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἐκ μητρὸς θείας τῆς, Πελαγίας

μοναχήν, τούτο είναι γνωστόν εις όλους και γνωρίζει μετά πληροφορίας και ο δήμαρχος. Είναι επίσης ομολογούμενον ότι είχε αυτό πολλούς χρόνους, η ρηθείσα μοναχή Πελαγία, λαβούσα ως προίκα μητρικήν παρά του πατρός της Μουσιού Ίτσέ ή Γκιουζέ, αλλά ζητείται αν ήταν αφιερωμένον και καταγεγραμμένον εις τον Κώδικα του μοναστηρίου, καθ' ην περιπτώσιν δέν είχεν ή Μελετία, μήτε ή ίδια Πελαγία τό δικαίωμα νά διαθήσῃ τό κτήμα τούτο, κατά τήν επικρατούσαν του μοναστηρίου συνήθειαν.

Ο Κώδικς του Μοναστηρίου τούτου καθως και των άλλων εύρίσκεται εις τήν Β. Γραμματεϊαν, ο Δήμαρχος επομένως δέν δύναται νά δώσῃ άλλας περι τούτου πληροφορίας, παρ' όσας έλαβεν από τας πρεσβυτέρας των μοναζουσών εις τήν Μονήν ταύτην.

Η μαρτυρία τήν όποιαν έδωκεν εις τό ένταύθα ειρηνοδικεϊόν ή τελευταία ήγουμένη Καλλιτική Μελισσού, αντίγραφον τής όποιας έσωκλείεται ένταύθα, διαλαμβάνει ότι ήταν καταγεγραμμένον εις τον Κώδικα και ή ίδια προσθέτει ότι ανέγνωσεν αυτόν πολλάκις.

Τήν αύτην μαρτυριαν έλαβεν ο Δήμαρχος έρωτήσας τήν προκάτοχον της, Μαγδαληνήν Σκουργιαλοϋ, διαβεβαιούσαν ότι αύτή μέν δέν ανέγνωσεν τον κώδικα ως άγράφματος, έγινε δέ πολλάκις αύτήκοος άναγινωσκόντων αύτου των έπιτρόπων τής Μονής και άλλων ότι τό κτήμα τούτο είχεν αφιερωμένον και καταγεγραμμένον ο ίδιος ο πατήρ τής Πελαγίας, ο ρηθεις Μουσιού Ίνσες.

Σύμφωνος με τας μαρτυρίας ταύτας είναι και ή τής μοναχής Παρθενίας Παπαντωνίου, ήτις συνέζησε πολλούς χρόνους με τήν θείαν της, ήγουμενεύσασαν πολλούς χρόνους και σύγχρονον τής Πελαγίας.

Εξετάσαμεν τό κτηματολόγιον τής Νήσου (Καγγελαρία) ένθα είναι καταγεγραμμένα τά κτήματα ενός έκάστου των ιδιοκτητών, κατά στοιχείον, και αύτα τά των μοναστηρίων και εύρομεν έν αύτώ, εις τό κτηματολόγιον του Μοναστηρίου «εις τον Καλαγκάλαμον, χωράφι, δένδρα, χρυσά 10 (ούτος είναι ο έγγειος φόρος) τό όποϊον έχει ή μέση, ήτοι τό Ήγουμενεϊον, όμου με άλλα, άλλο δε παρά τούτο τό κτήμα εις τον Καλαγκάλαμον, δέν έχει τό μοναστήριον, έχει δε εις του Καλογέρου χωράφιον με 7 έλαιόδένδρα έκτάσεως 1/2 στρέμματος και όλίγης αξίας διά τήν ποιότητα τής γής και τό άκαρπον των έλαιοδένδρων. Ήπειδή ως έσημειώθη συγγέονται τά όνόματα, οι αντίποιοούμενοι θέλουν ότι έννοει τό κτήμα τούτο και όχι το πρώτον του Καλαγκάλαμου.

Οι ίδιοι δισχυρίζονται, ότι τό κτήμα τούτο ήτον εις τήν έξουσίαν τής Μελετίας και προβάλλουν εις απόδειξιν, ότι εις τό αύτό κτηματολόγιον εις τό μέρος όπου είναι καταγεγραμμένα τά κτήματα των κατοικων Κάστρου, εύρίσκεται και τό όνομα τής Μελετίας, καταγομένης εκ του Κάστρου, εις τήν τακτικήν σειράν, έχούσης ως λέγουν, πόσταν, τώντι εύρίσκει ή Δημαρχία «Μελετία Άλιμπέρτη (ούτως όνομάζετο ο πατήρ της) χρυ: 31 1/2, αλλά δέν όνομάζει τά κτήματα».

Περι του μεταξϋ του Παναγιώτου Άβρανόπουλου και Πέτρου Κ.Μπάου συμβολαίου, περι του όποϊου αναφέρει ο ένοικιαστής, δέν ήδυνήθη ή Δημαρχία νά λάβῃ θετικήν πληροφοριαν, άπόντος του κ. Ί. Λειμβαιου μήτε γνωρίζει εις τινος χείρας εύρίσκεται.

Παρά τας πληροφορίας ταύτας δέν ήτον δυνατόν νά πορισθῃ άλλας ή Δημαρχία, νομίζει δε ότι πάσα άλλη καθίσταται περιττή όταν εύρεθῃ τό κτήμα τούτο καταγεγραμμένον, ως διαβεβαιούσιν αι ρηθείσαι μοναχαι, εις τον Κώδικα του Μοναστηρίου.

Επισυνάπτεται και ή μνησθείσα αναφορά του ένοικιαστοϋ.

Εϋπεισθέστατος
ο Δήμαρχος Σίφνου
Ν. Χρυσόγελος

(ΓΑΚ / Μοναστηριακά, φάκ. 539)

Συνημμένα

α) Προς τήν Δημαρχίαν τής Σίφνου

Ο Παναγιώτης Άβρανόπουλος άντεποιείτο τό άμπέλι και χωράφια του διαλυθέντος γυναικειου μοναστηριου του Χρυσοστόμου, κείμενα κατά τήν θέσιν Άγιον Στέφανον ή Καλαγκάλαμον, απόδειξιν φέρω τήν έπίσημον μαρτυριαν τής ήγουμένης, εύρισκομένην εις τά Αρχεία του Ειρηνοδικεϊου υπ' άρ. 1278 των εισερχομένων.

Ὁ κύριος Π.Κ. Πάος ἔλαβεν ἀπὸ τὸν μνησθέντα Παναγιώτην Ἀβρανόπουλον δραχμὰς 150 διὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν ἀντιποίησιν ταύτην. ἀπόδειξις εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν συμβόλαιον συνταχθέν ἀπὸ τὸν κύριον Λειμβαῖον καὶ μαρτυρηθέν ἀπὸ τὸν κύριον Μ. Μάτσαν. Τὸ συμβόλαιον τοῦτο ἐμπεριέχει πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν ἐξῆς ἔκφρασιν «ἂν ἡ Κυβέρνησις ἀνακαλύψῃ τὰ κτήματα καὶ λάβῃ αὐτά, νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ κύριος Πάος τὰς δραχμὰς κτλ., κτλ.»

Ὅλαι αἱ μοναχαὶ τοῦ μνησθέντος μοναστηρίου μαρτυροῦσιν ὅτι τὰ μνησθέντα κτήματα εἶναι κτῆμα ἀναφαιρέτον τοῦ μοναστηρίου, ὃ δὲ εἰρηνοδίκης γνωρίζων τοῦτο ἀπεποιήθη τὴν σύμπραξιν τους, ὅταν ὁ ρηθεὶς Π. Ἀβρανόπουλος ἠθέλησε νὰ πωλήσῃ εἰς ἄλλον τὰ κτήματα ταῦτα.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ τρέχοντος ἔτους λαβὼν ἐγὼ κατοχὴν τῶν κτημάτων τούτων ἐπέδωσα τὴν ἐφετεινὴν ἐπικαρπῖαν αὐτῶν εἰς τὸν ἴδιον Π. Ἀβρανόπουλον, ὅστις μὴ ἔχων χρήματα μοῦ ἔδωκεν ἐγγυητὴν καὶ πληρωτὴν τοῦ χρέους του τὸν συνένοχόν κύριον Π. Πάον, τοῦ ὁποῖου ἐδέχθηκα τὴν ἐγγύησιν ἐπὶ παρουσία πολλῶν μαρτύρων.

Δυνάμει δὲ τοῦ δοθέντος μοι ἐνοικιαστηρίου ἀπὸ τὴν ἀρμοδίαν Β. Γραμματεῖαν ἀναφέρω ταῦτα πάντα εἰς τὴν Δημαρχίαν, διὰ νὰ τὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν προϊσταμένην Ἀρχὴν, πρὸς γνώσιν της.

Ἐν Σίφνῳ τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1837

Ὁ ἐνοικιαστὴς τῶν διαλελυμένων
μοναστηρίων.
Ἰ. Προβελέγγιος

β) Ἀριθ. 1278 Ἐξώδικος ὁμολογία

Ἐξώδικος ὁμολογία τῆς κυρίας Καλλινίκης Μελισσοῦ, συνταχθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου τούτου κατ' αἴτησιν τοῦ κυρίου Ἰ. Προβελέγγιου, ἐνοικιαστοῦ τῶν κτημάτων τῶν διαλυθέντων μοναστηρίων εἰς Σίφνον, ἧτις δώσασα τὸν ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὄρκον ἐξετάζεται ὡς ἐξῆς:

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζεσαι;

Ἀπ. Καλλινίκη Μελισσοῦ.

Ἐρ. Πόσων ἐτῶν εἶσαι;

Ἀπ. Ἐξήκοντα

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ πατρίς σου;

Ἀπ. Ἡ Σίφνος.

Ἐρ. Ποίαν θρησκείαν λατρεύεις;

Ἀπ. Τὴν Ἀνατολικήν.

Ἐρ. Ποῖον ἐπάγγελμα ἔχεις;

Ἀπ. Ἦμην ἡγουμένη τοῦ διαλυθέντος μοναστηρίου τῆς Σίφνου, ἐπιλεγόμενον Φυτεία.

Ἐρ. Πόσους χρόνους ἡγουμένηυες εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον;

Ἀπ. Δώδεκα.

Ἐρ. Ἡ Μελετία...εἰς τὸ μοναστήριον τὸ ὁποῖον ἡγουμένηυες ἐσυνοικοῦσε;

Ἀπ. Μάλιστα.

Ἐρ. Γνωρίζεις ὁποῖα κτήματα ἐκρατοῦσε αὐτὴ ἡ Μελετία;

Ἀπ. Γνωρίζω.

Ἐρ. Καὶ ποῖα κτήματα ἐκρατοῦσε;

Ἀπ. Χωράφιον, ἐλαιόδενδρα, ἀμπέλια καὶ συκκαῖς.

Ἐρ. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ιδιόκτητον αὐτῆς ἦτο ἢ ἦτο προσηλωμένον εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἐγγεγραμμένον εἰς τὸν Κώδικα;

Ἀπ. Ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸ μοναστήριον ἀπὸ τὸν μακαρίτη Ἰντσὲ διὰ τὴν κόρην του Ἐλένην καὶ γεγραμμένον εἰς τὸν κώδικα ἀπὸ τὸν ἴδιον.

Ἐρ. Ἐζήτησε ποτὲ κανένας νὰ ἀποσπάσῃ τὸ κτῆμα τοῦτο ἀπὸ τὸ μοναστήριον;

Ἀπ. Μάλιστα. Μόνη της αὐτῆς ἡ Μελετία ἐζήτησε πολλές φορές νὰ τὸ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸ μοναστήριον διὰ νὰ τὸ χαρίσῃ εἰς τὴν συγγενὴ της Μαρῖαν, θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς της

Φλωρῆς Ν. ἼΑγα Δεπάστε, ἀλλὰ δὲν ἐμπόρεσε, οὔτε ἐτελειοποιήθη ἡ χάρις, διότι βλαφθεῖσα κατὰ τὰς φρένας ἢ προμνησθεῖσα Μαρία, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Φλωρῆ ἐθύμωσεν, ὅτι τοῦτο προήλθεν ἀπὸ τὴν αἰτίαν ταύτην καὶ ἔσχισε τὸ χαριστήριον ἐγγραφον καὶ τὸ κτῆμα τοῦτο ἐμεινεν πάλιν ὡς ἦτον χωρὶς νὰ μεταβῆ παντελῶς εἰς τὴν διαχείρισιν καθενός ἄλλου, μέχρι τῆς διαλύσεως τοῦ μοναστηρίου.

Ἐρ. Ἐάν τὸ μοναστήριον δὲν ἤθελε διαλυθῆ καὶ ἡ Μελετία ἀπέθνησκε, ὅποια ἦτον ἡ ἐπικρατοῦσα συνήθεια τοῦ μοναστηρίου σας, τὸ κτῆμα τοῦτο ἤθελε μεταβῆ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς ἢ ἤθελε μείνῃ εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Μοναστηρίου;

Απ. Ἡ συνήθεια τοῦ μοναστηρίου ἦτον, χωρὶς νὰ λάβῃ ποτέ τὴν παραμικρὰν διάσεισιν ὅτι ὅταν τὸ κτῆμα ἤθελε ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἐγγραφεῖ εἰς τὸν Κώδικα αὐτοῦ, ἦτον πλέον ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὸ μοναστήριον καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον οὔτε αὐτὸς ὁ ἀφιερῶτής, οὔτε οἱ καρπωτῆς αὐτοῦ, οὔτε ὅποιοσδήποτε ἄλλος νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸ μοναστήριον.

Ἐρ. Γνωρίζετε τι ἄλλο περὶ τούτου;

Απ. Δὲν γνωρίζω τι ἄλλο, διότι ἀφοῦ διελύθη τὸ μοναστήριον καὶ ἀπελυθημὲν ἀπ' αὐτὸ δὲν γνωρίζω τι γίνεται.

Ἐρ. Γνωρίζεις νὰ γράφῃς;

Απ. Ὅχι.

Ανεγνώσθη πρὸς αὐτὴν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως, ὑπογράφεται παρὰ τῶν παρευρεθέντων μαρτύρων.

Ἐν Σίφῳ τὴν 27: 8βρίου 1837

Α. Κολονέλλος μάρτυς.

(Τ.Σ) Ὁ Εἰρηνοδίκης

Μ. Βάος

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

Ἐν Σίφῳ τῆ 6 Φεβρουαρίου 1838

Ὁ Δήμαρχος Σίφνου

(Τ.Σ) Ν. Χρυσόγελος

Ἔγγραφο 18

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματειῶν

Περί περιθάλψεως μοναχῶν

Εἰς τὴν ἀπὸ 13/25 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός ὑπ' ἀρ. 7462, 9046 ἀναφορὰν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας ἀπαντώντες, ἐγκρίνομεν νὰ δίδεται κατ' ἔτος εἰς τὰς κατὰ τὴν Σίφνον πέντε μοναχὰς Καλλινίκην Μελισσοῦ, Μαγδαληνὴν Σκουργιαλοῦ, Ἀγάθην μοναχὴν, Φιλοχριστὴν Πρωτονοταρίου καὶ Μελετίαν Αφεντούλεναν ἀνά 120 δρχ. ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου κατὰ μηνιαίας δόσεις ἀπὸ τὴν 1/13 Ἰανουαρίου 1837 ἀρχίζουσιν βοήθειαν εἰς περιθάλψιν τῆς ἐνδείας καὶ τοῦ γηρωσ αὐτῶν.

Τὰ ἐγκλειόμενα ἐπιστρέφονται.

Armasberg, Α. Γ. Κριεζῆς, Γ. Λασσάνης

καὶ ἄλλες τρεῖς δυσανάγνωστες ὑπογραφές

(ΓΑΚ / L 18)

Ἔγγραφο 18α

Ἦθων κ.λ.π.

Κατὰ πρότασιν τῆς ἡμετέρας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας τῆς 18/30 Δεκεμβρίου τ.ἐ. ὑπ' ἀριθ. 17239.17358 καὶ κατὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπ' ἀριθ.6397, ἐγκρίνομεν νὰ δίδωται ἀπὸ τῆς 1/13ης Ἰανουαρίου 1838 καὶ ἐφεξῆς μηνιαία σύμταξις 10 (δέκα) δραχμῶν ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου εἰς τὴν ἐκ Σίφνου μοναχὴν Με-

λετίαν Στρογγυλήν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καὶ πρὸς περιθαλψιν τοῦ γήρωσ καὶ τῆς ἐνεστώσης ἐνδεΐας τῆς.

Τὰ ἐπισυνημμένα εἰς τὴν ἀναφορὰν ἐπιστρέφονται.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 24 Δεκ. / 5. Ἰαν. 1837 / 8

Ἰθῶν (ὑπογραφή του)

(ΓΑΚ / L.18)

Ἔγγραφο 19

Πρ. Ἄρθ. 329:472

Ἀπάντησις εἰς τὰς ὑπ' ἄρθ. 1443 καὶ 133 τῆς 10 9βρίου 1837 καὶ 28 Ἰανουαρίου 1838 διαταγὰς τῆς Β. Διοικήσεως Μήλου.

Ἐν Σίφῳ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1838

Πρὸς τὴν Β. Διοίκησιν Μήλου

Περί διαγραφῆς τῶν κτημάτων τῶν ἐν Σίφῳ διαλυθέντων μοναστηρίων

Ἄμα ἔλαβεν ἡ Δημαρχία τὰς μνησθείσας διαταγὰς τῆς Β. Διοικήσεως, μετακαλέσασα τὸν κύριον Α. Κολονέλον, ἓνα τῶν ἐκτιμητῶν τῶν συνταξάντων τοὺς πίνακας τῶν κτημάτων τῶν ἐνταῦθα διαλυθέντων Μοναστηρίων, ἀπόντος τοῦ ἐτέρου Ν. Βατῆ, ἐπεφόρτισεν εἰς τοῦτον τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν πινάκων τούτων, μετὰ τὴν σύμπραξιν ἐνὸς δημοτικοῦ ὑπαλλήλου.

Ὁ ρηθεὶς προβάλλων τὸ γήρας, τὴν ἀνικανότητά του καὶ τὸ δυσκατόρθωτον ἐν ταυτῷ τοῦ ἔργου, ἐζητήσατο ν' ἀπαλλαχθῆ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης.

Ἡ Δημαρχία τῶντι δὲν εὕρισκεν εἰς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀπαιτουμένην ἰκανότητα, ἀλλὰ μῆτε εἰς τοὺς δημοτικούς ὑπαλλήλους ἢ ἄλλους δημότας, ὥστε νὰ καταμετρήσῃ τὸ ἐμβαδὸν καὶ τὴν περιοχὴν κατὰ μέτρα κτλ. ἔργον τὸ ὅποιον ἀπαιτεῖ βέβαια πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ γεωμετρικὰς τινὰς γνώσεις καὶ ὑπολογισμοὺς τοὺς ὁποῖους οὗτοι δὲν δύνανται νὰ κάμωσιν.

Καθίστατο δὲ ἐτι μᾶλλον δύσκολον διὰ τὴν φύσιν τοῦ τόπου καὶ τὸ ἀκανόνιστον σχῆμα τῶν ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλείεστα διαιροῦνται εἰς τεμάχια πολλὰ καὶ ἀπεριόριστα, διαφόρων ἀκανονίστων σχημάτων, ἐνεκα τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθῆ τὸ ἐμβαδὸν ἐκάστου χωρὶς ὑποδιαίρέσεις καὶ γεωμετρικὰς ἐργασίας, μῆτε ὁ ζητούμενος κατάλογος νὰ συνταχθῆ, ὡς ἀπαιτεῖται, μετὰ τὴν λεπτομερῆ δηλονότι σημειώσιν τῆς ἐκτάσεως ἐκάστου τεμαχίου, ἀμπελώνος ἢ χωραφίου.

Ἀπὸ ὅλων τούτων τοὺς λόγους ἦτον ἀνάγκη ν' ἀναλάβῃ ὁ Δήμαρχος ὁ ἴδιος τὸ ἔργον βοηθούμενος ἀπὸ τὰς γνώσεις τῶν τιμιωτέρων καὶ εἰδημονεστέρων γεωργῶν, ὅσοι πολλοὺς χρόνους κατὰ συνέχειαν γεωργοῦντες τὰ μοναστηριακὰ κτήματα ἐγνώριζον αὐτὰ καλῶς. Οὗτοι εἶναι οἱ κ.κ. Βενάρδος Κοσμῆς, Ἀντώνιος Μετάλλας, Νικόλαος Καριός, Γεώργιος Κρητικοῦ καὶ Μάρκος Ὀρφανός, ἐπεσκέφθη ἐκ διαλειμμάτων ὅσα τούτων δὲν ἐγνώριζεν, ὀδηγούμενος παρὰ τούτων καὶ οὕτως συνέταξε τοὺς καταλόγους τῶν κτημάτων τούτων κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπονται τάξιν εἰς τοὺς σταλέντας πίνακας τῆς ἐκτιμήσεως διὰ νὰ εἶναι εὐσύννοπος ἡ μεταξὺ τῶν σύγκρισις.

Οἱ ἀγροὶ καὶ ἀμπελώνες, ὅσοι κείνται εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν, συμπεριλαμβανόμενοι εἰς τοὺς ρηθέντας πίνακας, ἐχωρίσθησαν εἰς τοὺς καταλόγους τούτους, σημειωθέντες ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν καὶ φαίνεται χωριστὰ ἢ ἑκτασις ἐκάστου καὶ τὰ τεμάχια εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται. Ἡ ἑκτασις σημειοῦται εἰς μέτρα τετραγωνικά, ὑπολογισθέντα ὡς ἐκ τῆς ἀναφορᾶς τῆς ζευγαριάς, συνήθως ἐνταῦθα μέτρου, πρὸς τὸ πελοποννησιακὸν στρέμμα, οὔσης ὡς $1\frac{1}{4}$: 1 εὑρέθη οὕτως ἡ ζευγαριά τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ὡς ὄρον συγκρίσεως περιέχουσα μέτρα τετραγωνικά 1588 ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ περι μέτρων καὶ σταθμῶν Β. Διατάγματος.

Τοῦτον εὐρομέν ἐφικτὸν τρόπον τῆς καταμετρήσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν κτημάτων τούτων, ἀδυνατοῦντες νὰ καταμετρήσωμεν χωριστὰ τὴν ἑκτασιν ἐκάστου τεμαχίου, ὅπου εἶναι πολλὰ, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, καθὼς καὶ τὴν περιοχὴν ἢ τὴν περίμετρον αὐτῶν, τὰ ὁρο-

θεσία εκάστου τούτων τών κτημάτων, σημειούμενα ακριβώς εις τούς παλαιούς πίνακας, διαχωρίζουσι τὰ μοναστηριακά ταῦτα κτήματα διὰ μεσοτείχων ἀπὸ τὰ γειτνιάζοντα ἰδιωτικά καὶ ἀσφαλιζουσιν αὐτὰ διὰ παντός ἐναντίον πάσης καταχρήσεως ἐκ μέρους τῶν γειτνιαζόντων.

Τὸ ἔμβραδον τῶν κτημάτων τούτων σημειοῦται εἰς τούς παλαιούς πίνακας εἰς ζευγαρίας εἰς τὴν στήλην τῶν στρεμμάτων, ἀλλ ὅπου εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν ἀγροὶ καὶ ἀμπελώνες, παρελείφθη ἡ ἔκτασις τῶν τελευταίων. ἦτον ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀναπληρώσωμεν τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν, συμπεριλαμβάνοντες τὴν ὀλικὴν ἔκτασιν τῶν ἀμπελώνων καὶ ὄλων τῶν τεμαχίων, τὴν ὁποίαν ἐσημειώσαμεν εἰς μέτρα τετραγωνικά εἰς τὴν στήλην τῶν κτιρίων ἐπειδὴ ἡ ἀρμοδιὰ στήλη τῶν στρεμμάτων περιεῖχε ζευγαρίας. Τὰ κτίρια εἶναι ἀγροικίαι, μάνδρες ἢ σταῦλοι μικρᾶς περιοχῆς καὶ ὅλα ἐρείπια καὶ ἡ ἔκτασις τῶν συμπεριλαμβάνεται μὲ τὴν τῶν κτημάτων, ὅπου κεῖνται ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ κτήματος.

Εἰς τὸν κατάλογον τῶν κτημάτων τῆ Φυτείας προσετέθη, ὑπὸ τὸν τελευταῖον ἀριθμὸν, καὶ ἓν κτῆμα εἰς τὴν Παναγίαν τὰ Μάγκανα, μὴ σημειούμενον εἰς τὸν παλαιὸν πίνακα.

Τούτον εὗρεν ἐφικτὸν τρόπον ἡ Δημαρχία πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταχθέντων παρὰ τῆς Β. Διοικήσεως. Ἐπισημαίνει δὲ ἐνταῦθα τούς ὁποίους συνέταξε καταλόγους καὶ τούς διευθυνθέντας παλαιούς πίνακας τῆς ἐκτιμήσεως.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Δήμαρχος Σίφνου
Ν. Χρυσόγελος

(ΓΑΚ / Μοναστηριακά, φάκ. 539)

Ἔγγραφο 20

Πρὸς τὴν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Ἡ θεία μου Μελετία Πρεζοῦ, μονάζουσα πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀπὸ 24 Φεβρουαρίου (9 Μαρτίου) 1834 Β. Διατάγματος εἰς τὸ διαλυθὲν μοναστήριον τῆς Σίφνου ὀνομαζόμενον Φυτεία, ἀναγκασθεῖσα ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας τῆς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, δυνάμει τῆς αἰρέσεως τὴν ὁποίαν τῆς παρεχῶρει τὸ ἄρθρο 5 τοῦ εἰρημένου Διατάγματος, ἀπεβίωσε μετὰ τέσσερας χρόνους οὔσα κλινῆρης καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἐξόδευσα ἀρκετὰ χρήματα. Ἀποθανοῦσα δὲ ἀφῆκεν ἐμὲ κληρονόμον καὶ τὸν ἀνεψιὸν τῆς Ἰωάννην Α. Πρεζάνην μικροῦ τινος ἀμπελώνος, τὸν ὁποῖον ὁ πολυετῆς ἐνοικιαστὴς τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων παρανόμως οἰκειοποιήθη ὡς μέρος ἀποτελοῦν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας μετὰ τὴν θανάτην ταύτης.

Εἰς μάτην ἐγὼ ὅστις ἠγόρασα τὸ μερίδιον τοῦ συγκληρονόμου μου μὲ δρχ. 150 παρέστησα ὅτι αὐτὴ ἡ ἀξίωσις του εἶναι αὐθαίρετος καθότι δὲν ὑπάρχει καμμία διάταξις εἰς τὸ εἰρημένον διάταγμα, διορίζουσα τὴν περιουσίαν τῶν παραιτησασῶν τὸν μοναχικὸν βίον μοναχῶν ὡς ἀποτελοῦσαν μετὰ τὴν θέσιν ταύτην μέρος τῶν κτημάτων τοῦ μοναστηρίου, μάλιστα καθ' ὅσον ἐξαγεται ἀπὸ τὸ ἄρθρο. 9 αἱ τοιαῦται μοναχαὶ ἔχουν ἐλευθέραν τὴν διαθέσιν τῆς περιουσίας των ἥτις μετ' αὐτῶν ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν κοινοβιωτικὴν ὀλομέλειαν. Εἰς μάτην ἐπρόσθεσα ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τὸ κτῆμα τοῦτο δὲν ἐσημειώθη εἰς τὸ Κτηματολόγιον τοῦ μοναστηρίου, διότι εἶχεν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς θείας μου ὅταν ἐγένινεν αὐτό.

Διὰ ταῦτα παρακαλεῖται ἡ Β. Γραμματεία νὰ διατάξῃ τὸν ἐνοικιαστὴν νὰ παύσῃ ἀπὸ τοιαύτην ἀπαιτήσιν διὰ νὰ μὴν ὑποχρεωθῶ νὰ κινήσω ἀγωγὴν εἰς τὸ Δικαστήριον κατὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, τοῦ ὁποίου τὰ δικαιώματα ἐμίσθωσεν ὁ ἐνοικιαστὴς καὶ παρακαλεῖται ἐπίσης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν ὑποφαινόμενον ἀπάντησιν διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 9 Μαρτίου 1838

Εὐπειθέστατος
διὰ τὸν ἀγράμματον παναγιώτη ἀβρανόπουλο
μανόλης ροδιάρης

(ΓΑΚ / Μοναστηριακά, φάκ. 588)

Ἔγγραφο 21

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Πρὸ μερικῶν ἤδη μηνῶν ἀνέφερα εἰς τὴν Δημοτικὴν ἀρχὴν τῆς Σίφνου (ὅτι) ὁ Π. Ἀβρανόπουλος μὲ παρέδωκεν τὴν κατοχὴν ἑνὸς ἀγροῦ καὶ ἀμπελίου ἀντιποιουμένων παρ' αὐτοῦ ἀνηκόντων δὲ εἰς τὸ διαλυθὲν Μοναστήριον τῆς Φυτείας.

Ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ ζητήσασα κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν μαρτυρίας περὶ τῶν διαληφθέντων κτημάτων (πληροφορεῖ;) ὅτι τὰ κτήματα ταῦτα εἶναι κτήματα ἀναφαιρέτα τοῦ Μοναστηρίου τὰς μαρτυρίας τὰς εἶχε ἤδη ὑπ' ὄψιν τῆς ἡ Β. Γραμματεία.

πρὸς ἀπόδειξιν ἐτι περισσοτέραν ἐπισυνάπτω τὴν ἐξώδικον μαρτυρίαν τοῦ Ἰ. Λειμβαίου καὶ Μ. Μάτζα οἵτινες συνέταξαν καὶ ἐμαρτύρησαν συμβόλαιον μεταξὺ τοῦ Ἀβρανόπουλου καὶ Π. Γ. Βάου περὶ οὗ ὁμιλῶ εἰς τὴν ἀναφορὰν μου πρὸς τὴν Δημοτικὴν ἀρχὴν τῆς Σίφνου.

Παρατηρῶ προσέτι εἰς τὴν Β. Γραμματεῖαν ὅτι ὁ Ἀβρανόπουλος ἐλθὼν ἐδῶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐτόλμησεν νὰ μοῦ προτείνει συμβιβασμὸν πρὸς βλάβην τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, μάρτυρας δὲ ἔχω τὸν κύριον Ἰ. Μάτζαν λογιστὴν καὶ Ἰ. Δραγάττην γραμματέα εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπὴν.

Δὲν μένει λοιπὸν καμμία ἀμφιβολία ὅτι τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος κτήματα εἶναι ἰδιοκτησία ἀναφαιρέτος τοῦ μοναστηρίου καὶ ὡς τοιαῦτα παρακαλῶ νὰ προσημειωθοῦν εἰς τὸ κτηματολόγιον κατὰ τὴν εὐνοίαν τοῦ μεταξὺ τῆς Β. Γραμματείας καὶ ἐμοῦ ἐνοικιαστηρίου.

Ἀναφέρω προσέτι εἰς τὴν Β. Γραμματεῖαν ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ ἀνακαλύψω καὶ ἄλλα κτήματα ἀντιποιοῦμενα ἀπὸ διαφόρους ἀν μὲ ἐνισχύση πρὸς τοῦτο ἡ Β. Γραμματεία.

Εὐπειθέστατος

Ἰ. Προβελέγγιος

ἐνοικιαστὴς τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐγγράφου

Δ.905

Διευθύνεται πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου Ἐπιτροπὴν μετὰ τῆς ἀπὸ 9 τρέχοντος ἀναφορᾶς τοῦ Παναγιώτου Ἀβρανοπούλου καὶ τῆς ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου ὑπ' ἀρ. 402 ἐκθέσεως τοῦ Δημάρχου Σίφνου διὰ νὰ γνωμοδοτήσῃ ἐπιστρέφουσα τὰ διευθυνόμενα ἐγγραφα.

Ἀθῆναι 10 Μαρτίου 1838

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

(ΓΑΚ / Ὑπ. Παιδ. Μάρτιος 1838)

Συνημμένο:

Ὁμολογοῦμεν καὶ μαρτυροῦμεν οἱ ὑποφαινόμενοι, ὅτι τὸ συμβόλαιον τὸ ὁποῖον ἐγίνε μεταξὺ τοῦ Παναγιώτου Ἀβρανοπούλου καὶ Πέτρου Κ. Βάου περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἢ Καλαγκαλάμου κειμένου ὑποστατικοῦ τῆς μοναχῆς Μελετίας εἶναι συντεταγμένον καὶ μαρτυρημένον παρ' ἡμῶν αὐτῶν. Καὶ ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐμπεριέχει καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐκφρασιν.

» Ὁσέποτε ἡ Κυβέρνησις ἤθελεν ἀνακαλύψῃ καὶ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν Παναγιώτην Ἀβρανόπουλον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὑποστατικόν, ὁ κύριος Πέτρος Κ. Βάος εἶναι ὑπόχρεως νὰ προσεπιστρέψῃ πρὸς τοῦτον τὰ ὅποια ἔλαβε δι' αὐτὸ χρήματα.

Ἐν Σίφνῳ τὴν πρώτην 8βρίου 1837 τριάκοντα ἐπτά.

Ἰ. Λεμβαῖος

Μ. Κ. Μάτσας

Ἀρ. 336

Τὴν πέμπτην Ὀκτωμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὄκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἐβδόμου ἔτους, ἡμέραν Τρίτην, δευτέραν ὥραν μ.μ. παρουσιάσθη τὸ παρὸν πρὸς τὸ Συμβολαιογραφεῖον

τούτο και επικυρούται ἡ γνησιότης τῶν ὑπογραφῶν τῶν κυρίων Ἰ. Λειμβαίου καὶ Μ. Κ. Μάτσα.

Ὁ ἐκτελῶν χρέη Συμβολαιογράφου
Εἰρηνοδίκης
(Τ.Σ) Μ. Βάος

Ἔγγραφο 22

Αρ. Πρ. 1079

Ἐν Αθήναις τῇ 13 Ἀπριλίου 1838

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὴν ἐπι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου

Διεξήλθεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἅπαντα τὰ εἰς αὐτὴν διευθυνθέντα ἔγγραφα περὶ τῆς κάτωθι σημειουμένης ὑποθέσεως· ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε ἡ συγκεχυμένη ἐξώδικος ὁμολογία τῆς Καλλινίκης πρῶην ἠγουμένης τῆς ἐν Σίφνῳ διαλυθείσης μονῆς ἢ Φυτεῖα, οὔτε τὰ περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἄλλα ἔγγραφα παρέχουν ἱκανὰ διδόμενα ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐν γνώσει οριστικὴν τινα ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνώμην, ἐκρίθη ἀναγκαῖον προηγουμένως νὰ διαταχθῇ ὁ Κορς Διοικητῆς Μήλου νὰ ἀναζητήσῃ (ἂν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Γραμματείας δὲν ὑπαρχει) τὸν Κώδικα τῆς διαληφθείσης Μονῆς, εἴτε εἰς τὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐπιτρόπου ἢ τοῦ ἐκεῖσε Σ. ἐπισκόπου, εἴτε εἰς κανέν τῶν διατηρουμένων ἐκεῖ μοναστηρίων, ὁ ὁποῖος βέβαια θὰ εἶναι παρακατατεθειμένος εἰς κανέν τῶν ἀνωτέρω μερῶν ὁμοῦ μὲ τὰ λοιπὰ βιβλία καὶ ἱερά σκευὴ τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ ἀνευρῶν αὐτὸν νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς τὴν Γραμματεῖαν ὁμοῦ μὲ ὅσας ἄλλας παρατηρήσεις καὶ ἐξετάσεις δυνηθῇ νὰ πορισθῇ διὰ τὰ περαιτέρω.

Νὰ ζητήσῃ δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἀποστείλῃ καὶ τὸ πρωτότυπον πωλητήριον ἔγγραφον δυναμει τοῦ ὁποίου ἠγόρασεν ὁ Κορς Π. Ἀβρανόπουλος ὡς ἀναφέρει δι' ἑκατὸν πενήτηκοντα δραχμὰς τὸ μερίδιον τοῦ συγκληρονόμου τοῦ Κοῦ Ἰωάννου Α. Πρεζάνη.

Συνάμα νὰ ἐρωτηθῇ καὶ ὁ τότε οἰκονομικὸς ἐπιτροπὸς Κορς Ἀντώνιος Βεργῆς διατριβῶν ἤδη εἰς Μήλον, διατὶ δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν κτημάτων τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος διαφιλονικουμένον μεταξὺ τοῦ ἐνοικιαστοῦ Προβελεγγίου καὶ τοῦ Π. Ἀβρανοπούλου κληρονόμου τῆς μοναχῆς Μελετίας κτῆμα, καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀπάντησίν του νὰ διευθύνῃ ἐπίσης ὁ Κορς Διοικητῆς εἰς τὴν Γραμματεῖαν.

Μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ Κώδικος, τοῦ πωλητηρίου ἔγγραφου καὶ τῶν ζητουμένων πληροφοριῶν, θέλει δυνηθῇ νὰ ἐπιφέρῃ ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητουμένην γνώμην τῆς.

Τὰ ἔγγραφα ἐκρατήθησαν διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν καιρῷ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ
Ἰάκωβος Ἀργυρόπουλος πρόεδρος
Νικηφόρος Χαρ. Ἰβηρίτης
Νικόλαος Λεβίδης
Γεωργίος Τουρτουρῆς.

Στο περιθώριον τῆς πρώτης σελίδος τοῦ ἔγγραφου τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν ἔχει σημειώσει:

ἀρ. πρωτ. 678

Διεκπ. 1478

Πρὸς τὸν Διοικητὴν Μήλου γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιστρέφων καὶ τὴν παροῦσαν.

Ἐν Αθήναις τὴν 2 Μαΐου 1838
Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Γ. Γλαράκης

(ΓΑΚ / Μοναστηριακά, φάκ. 539)

Ἐγγραφο 23

Πρὸς τὸν Β. Διοικητὴν Μήλου

Κύριε,

ὁ ὑποφαινόμενος δεινοπαθῶς σπεύδω νὰ σᾶς ἀναφέρω ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν διελύθησαν τὰ ἐνταῦθα δύο γυναικεῖα μοναστήρια παρὰ τοῦ τότε ἐπάρχου Γερακάρη, ἡ ἀποθανοῦσα θεία μου Μελετία ἣτις ἐμόναζεν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Φοιτίας μὴ ἔχουσα ἄλλον συγγενῆ προσιμώτερον, εἰς ἐμέ κατέφυγε εἰς τὴν οἰκίαν μου ζητοῦσα διὰ νὰ συγκατοικῇ μετ' ἐμέ νὰ τὴν τρέφω μετ' ἴδια μου ἐξοδα καὶ νὰ τὴν ὑπηρετῶ ὡς γερόντισαν καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της νὰ πληρῶσω ὅλα τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἐχρεωστοῦσεν εἰς διαφόρους καὶ νὰ με δώσῃ δι' ἀμοιβὴν τῶν ἐξόδων μου τοῦ χρέους της καὶ τῶν κόπων μου τὸ εἰς τὴν ἐξουσίαν της μητρικὸν τῆς ἀμπέλιον κείμενον εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἐπιθυμῶν νὰ πληροφορηθῶ ἂν ἡ μνησθεῖσα θεία μου εἶχε τὸ εἰρημένον ἀμπέλιον ἀφιερωμένον καὶ καταγεγραμμένον εἰς τὸν Κώδικα τῆς Μονῆς εἰς τὴν ὁποῖαν ἐμόναζε, ἔσπευσα ἀμέσως εἰς τὸν προμνησθέντα ἐπαρχον διὰ νὰ με πληροφορήσῃ βασιμῶς περὶ τούτου, ὁ ὁποῖος καὶ με ἐπληροφόρησεν ὅτι, οὔτε εἰς τὴν Μονὴν εἶναι ἀφιερωμένον, οὔτε εἰς τὸν Κώδικα καταγεγραμμένον καὶ ἀκολουθῶς ὡς ἰδιοκτησία της δύναται νὰ τὸ δώσῃ εἰς ὅποιον θέλει, ὡς ἰδιόκτητόν της λοιπὸν θεωρηθὲν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀμπέλιον δὲν κατεχωρήθη καὶ αὐτὸ εἰς τὸν κατάλογον τῶν λοιπῶν κτημάτων τῶν μοναστηρίων ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς τὴν Σ. Κυβέρνησιν ἀπὸ τὸν ἐπαρχον.

Ἄφου λοιπὸν ἐπληροφόρηθην ὡς ἀνωτέρω ἐδέχθην τὴν μνησθεῖσαν θείαν μου εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ ἐσυγκατοικοῦσε μετ' ἐμέ τρεφομένη ἐξ ἰδίων μου ἐξόδων καὶ ὑπηρετουμένη ἀπὸ ἐμέ καὶ τὴν σύζυγόν μου, ἔκαμε διαθήκην καὶ ἀφίσεν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου τὸ εἰρημένον ἀμπέλιον ὑποχρεοῦσα με νὰ πληρῶσω ὅλα της τὰ χρεῖα τὰ ὁποῖα καὶ ἐπλήρωσα νὰ κάμω δὲ προσέτι καὶ ὅλα τὰ τῆς θανάτης της ἐξοδα καὶ ἔκτατε τὸ εἶχον εἰς τὴν ἐξουσίαν μου χωρὶς νὰ με ἐνοχλήσῃ τις οὔτε νὰ με ζητήσουν νὰ πληρῶσω ἐπικαρπία οἱ ἐνοικιασταὶ οἱ ὁποῖοι ἐνοικίαζον τὰ κτήματα τῶν διαλελυμένων τούτων μοναστηρίων ἀπὸ τὴν Σ. Κυβέρνησιν μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἄλλὰ παρ' ἐλπίδα τὸ παρελθὸν τοῦτο ἔτος ὁ κ. Ἰωάννης Πρεβελέγγιος ὅστις ἐνοικίασεν ὅλα τὰ κτήματα τῶν ἄνω εἰρημένων μοναστηρίων ἀπὸ τὴν Σ. Κυβέρνησιν ἀφού παρέλαβε τὸν κατάλογον τῶν κτημάτων τῶν μοναστηρίων, χωρὶς νὰ εἶναι καταγεγραμμένον εἰς αὐτόν τὸ ἰδικὸν μου ἀμπέλιον, ἠθέλησε νὰ συμπεριλάβῃ καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀποθανοῦσα θεία μου ἐμόναζε εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Φοιτίας, ἄρα καὶ τὸ ἀμπέλιον της ἔπρεπε νὰ εἶναι τοῦ μοναστηρίου καὶ ὄχι ἰδικόν της.

Θεωρῶν δὲ ἀπροσδοκῆτως τὸν ἄδικον ὡς πρὸς ἐμέ σκοπὸν τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐζήτησα μετὰ κάθε εἰρηρῆτικόν τρόπον νὰ τὸν πληροφορήσω ὅτι τὸ ἀμπέλιον εἶναι ἴδιον κτῆμα τῆς ἀποθανούσης θείας μου καὶ ὄχι τοῦ διαλελυμένου μοναστηρίου τῆς Φοιτίας ὡς φρονεῖ, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ πεισθῇ εἰς ὅσα τὸν ἐπρότεινα καὶ ἀντὶ νὰ εἰσακουσθῶ αὐθαίρετως μετ' ἀπέβαλεν ὅλως διόλου ἀπὸ τὸ προμνησθὲν ἰδιόκτητόν μου ἀμπέλιον.

Ἄφου δὲ εἶδον τὴν γενομένην παρ' αὐτοῦ εἰς ἐμέ ἀδικίαν ἔσπευσα ἀμέσως δι' ἀναφορὰς μου εἰς τὴν ἐνταῦθα Δημαρχίαν παρακαλῶν νὰ ἐμποδισθῇ ὁ διαληφθεὶς κ. Ἰωάννης Πρεβελέγγιος ἀπὸ τὴν αὐθαίρετον πράξιν του, κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας μου μέχρις ὅτου ληφθῶσιν αἱ ὁδηγίαι τῆς Β. Διοικήσεως Μήλου. Ἄλλὰ ὁ κ. Δήμαρχος δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνεργήσῃ τι περὶ τούτου, ἀλλ' οὔτε κἀν τὴν ἀναφορὰν μου νὰ δεχθῇ.

Διὰ τοῦτο προστρέχων ἤδη εἰς τὸν Β. Διοικητὴν Μήλου ἐξαιτοῦμαι ὥστε νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας περὶ τοῦ ἀμπελίου μου τούτου ἀπὸ τὸν Κώδικα τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἢ ἂν ὁ Κώδιξ δὲν εὑρίσκεται ἐνταῦθα ἀπὸ τὸ κοινὸν κτηματολόγιον τῆς κωμωπόλεως Σίφνου καὶ ἀμερόληπτοι μαρτυρίαι πολλῶν εἰδημόνων Σιφνίων ἀποδεικνύουσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος καὶ οὕτω νὰ ἐνεργήσῃ ὅτι ἐκ τῶν καθηκόντων του.

Ἵποσημειοῦμαι εὐσεβάστως
Ἐν Σίφνῳ τὴν 24 Μαΐου 1838

Εὐπειθέστατος
Διὰ τὸν ἀγράμματον Παναγιώτην Βρανόπουλον
Ἄπόστολος Δεπάστες

(ΓΑΚ / Ἵγν. Παιδείας, Μάιος 1838)

Ἐγγραφο 24

Πρὸς τὸν Β. Διοικητὴν Μήλου

Πρὸ χρόνων πολλῶν οἱ πρόγονοι τῆς συζύγου μου Αἰκατερίνης Ἀντωνίου Γρυπάρη εἶχον προικίσει εἰς τοὺς κληρονόμους των Γεώργιον καὶ Ἀντώνιον Γρυπαραιούς ἕνα ἀγρὸν κείμενον εἰς Θόλον, τοῦ ὁποίου τὰς ἐπικαρπίας ἐνέμοντο ἐξίσου ὅ,τε πενθερός μου Ἀντώνιος καὶ ὁ θεῖος μου Γεώργιος Γρυπαραῖοι ἀμόφτεροι. Ἀφοῦ ὁ πενθερός μου Ἀντώνιος ἐπροίκισε τὸ ἡμισυ τοῦ κτήματος τούτου εἰς τὴν κόρην του καὶ σύζυγόν μου Αἰκατερίναν, συμφωνήσαντες μετὰ τοῦ θεοῦ μου Γεωργίου Γρυπάρη, ἐχωρίσαμεν δι' ὀροθεσίῶν τὸν μνησθέντα ἀγρὸν εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ τὸ μὲν ἔλαβον ἐγὼ, τὸ δὲ ἄλλο ἐκεῖνος.

Ὁ διαληφθεὶς θεῖος μου Γ. Γρυπάρης ἀποθνήσκων ἀπαις, ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἐνταῦθα μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὸν ἡμισυ μέρος τοῦ ἀγροῦ, ὄχι μὲ σκοπὸν ψυχικῆς ὠφελείας, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀδικήσῃ τὴν πλησιεστέραν καὶ μόνην κληρονόμον του, τὴν σύζυγόν μου, οὖσαν θυγατέρα τοῦ γνησίου ἀδελφοῦ του, διὰ τὸ πρὸς αὐτὴν παράλογον μῖσος του, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ πολλοὺς λόγους ἀνήκεν τὸ ἀφιερῶθαι κτῆμα, ὡς ἐκπηγάζον ἐκ τῶν κτημάτων τῶν Γρυπαραιῶν.

Ἡ τότε ἡγουμένη τῆς Μονῆς^(α), θεωροῦσα τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ θεοῦ μου Γ. Γρυπάρη παράλογον, ὡς ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰ τοπικὰ ἔθιμα, δὲν ἐπεχείρησε ποτέ νὰ γεωργήσῃ τὸ κτῆμα ἐκεῖνο, ὡσαύτως καὶ ὅσαι ἄλλαι μετ' ἐκείνην ἡγουμένευσαν ἐπὶ τῆς διαληφθείσης μονῆς^(β) διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τὸ ἀνατεθὲν εἰς τὴν μονὴν κτῆμα, ὄχι μόνον ἐχερσώθη, ἀλλὰ καὶ ἐγένετο αἰτία νὰ ἀφανίζονται καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ οἱ καρποὶ τοῦ ἰδικοῦ μου κτήματος.

Τελευταῖον, πρὸ χρόνων δεινοπαθῶν διὰ τὸν ὄλεθρον τοῦ ἰδικοῦ μου κτήματος, ἠναγκάσθη νὰ φυλάξω τὴν ἐνταῦθα ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, περὶ ἀφιερῶμάτων, δηλονότι ἔδωκα εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τὴν λεγομένην παρρησίαν γρόσια τουρκικὰ πεντήκοντα καὶ ἐξουσίασα τὸ ἀνατεθὲν κτῆμα, ὡς ἀνήκων δικαίως εἰς τὴν σύζυγόν μου καὶ συμφώνως μὲ τὸ τοπικὸν ἔθιμον, ἔθιμον τὸ ὁποῖον καὶ πολλοὶ τῶν συμπολιτῶν μετεχειρίσθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὡς ἔχον ἰσχὺν Νόμου.^(γ)

Ἄλλ' ὡς προείπον, ἐπειδὴ τὸ κτῆμα τοῦτο ἐχερσώθη διὰ τὴν παραμέλησιν τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς, ἐπεμελήθη νὰ τὸ καλλιεργήσῃ προσδαπάνησας εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ γρόσια τουρκικὰ τριακόσια πεντήκοντα, ἧτοι 350. Μόλις ἄρχισα νὰ νέμωμαι τὰς ἐξ αὐτοῦ μικρὰς ἐπικαρπίας καὶ εὐθύς ὁ τότε ἐπαρχος Μήλου μὲ διέταξε διὰ τῆς ὑπ' ἀρ.802 διαταγῆς του χρονολογημένης κατὰ τὸ ἔτος 1834, νὰ παρουσιάσω τὸ ἔγγραφον διὰ τοῦ ὁποίου οἰκειοποιήθη τὸ εἰς Θόλον κτῆμα τῆς μονῆς τοῦ Χρυσσοστόμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεκρίθη ὅλην τὴν ἀλήθειαν τῆς ὑποθέσεως, ὡς ἡ ἀπὸ 5 Ἀπριλίου τοῦ 1834 ἀναφορὰ μου.

Ἀκολουθῶς διετάχθη διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 824 διαταγῆς τοῦ ἰδίου νὰ παραιτήσω τὸ μνησθέν κτῆμα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεκρίθη ὅτι τὸ παραιτῶ, ἀλλ' εἶναι δίκαιον νὰ λάβω τὰ γρόσια πεντήκοντα, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς ἐπλήρωσα διὰ τὸ κτῆμα τοῦτο, καθὼς καὶ τὰ γρόσια τριακόσια πεντήκοντα, τὰ ὁποῖα προσεδάπησα εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, ὄντος παντάπασι κεχερσωμένον καὶ ἀχρηστον· παρεκάλουν δ' ἐπὶ τέλους τῆς ἀναφορᾶς μου, τὸν Β. Ἐπαρχὸν νὰ διευθυνη τὰ ἀναφερόμενα πρὸς τὴν τότε Β. Νομαρχίαν τῶν Κυκλάδων, διὰ νὰ ἐνεργηθῇ ἡ ἀποζημίωσίς μου· ἀφ' ἑτέρου μέρους καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀνέφερα τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν Β. Νομαρχίαν ἐξηγούμενος τὴν φύσιν τῆς ὑποθέσεως καὶ διευθύνων πρὸς αὐτὴν τὰ διάφορα ἔγγραφα μου, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀπόκρισιν ἔλαβον.

Ἐσχάτως κατὰ Μάρτιον τοῦ 1837 ἡ Δημαρχία Σίφνου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 227 ἔγγραφου τῆς με εἰδοποίησεν ὅτι ἡ Β. Διοίκησις Μήλου ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἀρμοδίαν Β. Γραμματεῖαν τὴν περὶ τοῦ ἀντιποιομένου κτήματος ἀναφοράν μου, ἧτις κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐθεώρησεν ἄκυρον τὴν εἰς ἐμὲ παραχώρησιν τοῦ κτήματος, ὡς γενομένην μετὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐγκύκλιον τῆς τότε Κυβερνήσεως, ἀπαγορεύουσας τὰς τοιαύτας συμφωνίας καὶ ἐκποιήσεις οἰουδήποτε Μοναστηριακοῦ κτήματος· δὲν ἐπεμνήσθη ὅμως παντάπασι περὶ τῶν ἐξοδευθέντων παρ' ἐμοῦ γροσίων τριακοσίων, πεντήκοντα εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κτήματος, καθὼς οὐδὲ καὶ περὶ τῶν πεντήκοντα γροσίων τὰ ὁποῖα εἶχον δώσει πρότερον εἰς τὴν μονὴν διὰ τὸ μνησθέν κτῆμα.

Ἐν τοσοῦτῳ καὶ τοῦ κτήματος ἡ ἀφαίρεσις μου ἐγένετο παρ' ἐλπίδα καὶ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ἔδωκα καὶ προσεδάπησα εἰς αὐτὸ δὲν μου ἐπληρώθησαν. Προστρέχω λοιπὸν διὰ

τῆς παρούσης μου πρὸς τὴν Β. Διοίκησιν καὶ παρακαλῶ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὸ δίκαιον, ἢ νὰ ἀφελθῆ ἐλευθέρου εἰς ἐμέ τὸ μνησθέν κτῆμα, ἢ νὰ μοῦ πληροθῶσι γρόσια τουρκικὰ τετρακόσια, ὅσα ἐξώδευσα εἰς πληρωμὴν καὶ εἰς καλλιέργειαν τοῦ κτήματος.

Μένω
Σίφνος τῆ 31 Μαΐου 1838

Εὐπειθέστατος
Ζανῆς Ἰ. Καμπάνης

(ΓΑΚ / Ὑπ. Παιδ., Μαΐος 1838)

- (α) Σε ἄλλη ἐπιστολὴ τῆς 29 Αὐγ. 1836 ὁ Ζαννῆς Ἰ. Καμπάνης γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα ἀναφέρει καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἡγουμένης Παρθενίας Χλωρῆς.
(β) Στὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴ του ἀναφέρει πῶς ἦταν ἡ Μαγδαληνὴ Σκουργιαλοῦ καὶ ἡ Καλλινίκη Μελισσοῦ.
(γ) Στὴν ἴδια ἐπιστολὴ δηλώνει ὅτι στὴν καταβολὴν τῶν 50 γροσιῶν προέβη στὰ 1830 ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρω τριῶν μοναζουσῶν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας Νικ. Χρυσογέλου.

Ἔγγραφο 25

Πρ. ἀρ. 478
Ἐν Μήλω τὴν 21 Ἰουνίου 1838

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
κτλ. Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Περὶ τοῦ παρὰ τοῦ κυρίου Ἰ. Καμπάνη
ἀντιποιομένου ἀγροῦ.

Διευθύνω ἐσωκλειστῶς ἀναφορὰν τὴν ὁποῖαν ὁ ἐκ Σίφνου κύριος Ζαννῆς Ἰ. Καμπάνης μὲ ἐπαρησίασεν εἰς τὴν κατὰ τὴν Σίφνον περιοδεῖαν μου θέλων νὰ μὲ παραστήσῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ εἰς Θόλον τῆς Σίφνου κειμένου ἀγροῦ ἀφιερωθέντος παρὰ τοῦ θεοῦ τῆς συζύγου του εἰς τὴν διαλυθεῖσαν Μονὴν Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου εἰς Φοιτιὰν καὶ ἀντιποιομένου παρ' αὐτοῦ διὰ τὸν λόγον τῆς ἐξαγοράσεως, τῆς καλλιεργείας καὶ κατοχῆς ἐπὶ τῆς διαλύσεως τῶν Μοναστηρίων καὶ παραπονούμενος διὰ τὴν κατὰ διαταγὴν τῆς Β. ταύτης Γραμματείας ἀφαίρεσιν ἀνευ ἀποζημιώσεως τῆς ἐξαγορᾶς καὶ τῶν ἐξόδων τῆς καλλιεργείας.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι γνωστὴ εἰς τὴν Γραμματεῖαν διότι ἀνηνέχθη εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν προκάτοχόν μου κατὰ συνέπειαν δὲ ἐξεδόθη ἢ ὑπ' ἀριθ. 852 γνωμοδοτήσις τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου τῆς 18 Φεβρουαρίου 1837 καὶ ἢ ἐπ' αὐτῆς ἐπικυρωτικὴ διευθύνσις τῆς Β. ταύτης Γραμματείας ὑπ' ἀρ. 581 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 23 Φεβρουαρίου 1837 δυνάμει τῆς ὁποίας ὁ ἀγρὸς οὗτος ἐθεωρήθη ὡς ἀνήκων εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, μετέβη εἰς αὐτὸ καὶ ὁ ἐνοικιαστὴς ἤρχισεν ἐκτοτε νὰ νέμεται τὴν ἐπικαρπῖαν.

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου δὲν ἤθελεν ἀποφασίσῃ τὸσον ἐτοιμῶς καὶ ὀριστικῶς ἂν ὁ εἰρημένος προκάτοχός μου ἐδίδε λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τῆς περιστάσεως ἐκείνης, ἥτις συντρέχει νὰ δώσῃ κάποιον δίκαιον εἰς τὸν κύριον Ζαννῆν Καμπάνην. Ἡ περίστασις αὕτη εἶναι ἢ τῆς παρησίας τὴν ὁποῖαν ἀπέρριψεν ἢ Ἐπιτροπῇ. Ὁ ὑποφαινόμενος εὐρεθεὶς αὐτοπροσώπως εἰς Σίφνον ἠθέλησα χάριν τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ δικαίου νὰ ἐξετάσω τὴν συνήθειαν τῶν τοιοῦτων παρησιῶν καὶ ἀπήντησα παρ' αὐτῶν τῶν κωδῆκων τῶν διατηρουμένων Μοναστηρίων διάφορα κτῆματα ἀφιερωθέντα εἰς αὐτὰ καὶ ἐξαγορασθέντα παρὰ τῶν συγγενῶν τῶν ἀφιερωσάντων διὰ χρηματικῶν προσφορῶν, ἐπιλεγομένων παρησιῶν. Οἱ ἐξαγοράσαντες λοιπὸν εὐρίσκονται εἰς τὴν πλήρη καὶ τελείαν κυριότητα καὶ ἐπινομήν των. Ἡ ἐξαγορὰ αὕτη ἂν καὶ γεννηθεῖσα μετὰ τὴν ἐκδοσὴν τῆς ἀναφερομένης παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκυκλίου τῆς τότε Κυβερνήσεως, τὴν ὁποῖαν ἠγγόει ὁ κύριος Ζαννῆς Καμπάνης, δύναται ὁμως νὰ δώσῃ κάποιον δίκαιον εἰς τὸν ἀντιποιοῦμενον τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἀγρὸν, διότι ἐγένε μεσολαβούντος τοῦ νῦν Δημάρχου καὶ τότε Γραμματέως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κυρίου Ν. Χρυσογέλου, ὅστις παρέλαβε τὰ 50 γρόσια τῆς παρησίας τοῦ κυρίου Καμπάνη καὶ ἀπεράσας αὐτὰ ἰδιοχειρῶς εἰς τὸν Κώδικα ἔκαμε τὴν παραχώρησιν τοῦ ἀγροῦ.

Μ' όλον τούτο ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐνέκρινε νά ἀφαιρεθῆ τὸ κτῆμα, ἡ Β. αὕτη Γραμματεία ἐπεκύρωσε τὴν γνώμην τῆς διατάξασα τὴν ἐνέργειάν τῆς καὶ ἡμεῖς θεωροῦμεν δίκαιον καὶ συμφέρον τὸ ἀπαξ ἀφιερῶθαι εἰς ἓν μοναστήριον διὰ σκοπὸν εὐλαβείας ἀπὸ ἀνθρώπων ἤδη ἀποβιώσαντα ὅτι δὲν πρέπει νά παραχωρῆται εἰς ἄλλον πρὸς τὸν ὁποῖον οὗτος δὲν ἠθέλησε νά παραχωρήσῃ. ἀλλ' ὅσον θεωροῦμεν τούτο δίκαιον τόσον ἀναγνωρίζομεν εὐλογα καὶ δίκαια τὰ παράπονα τοῦ ἀναφερομένου πῶς ἡ ἐπιτροπή ἤτις ἐγνωμοδότησεν περὶ τῆς ἀφαιρέσεως νά μὴ γνωμοδοτήσῃ καὶ περὶ ἀποζημιώσεως τῆς δοθείσης παρ' αὐτοῦ παρρησίας καὶ τῶν ἐξόδων τῆς καλλιέργειας, τὰ ὁποῖα πραγματικῶς ἔκαμε καθὼς ἐπληροφορηθῆμεν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀγροῦ.

Ὅθεν αὐτὴν τὴν ἀποζημιώσιν παρίστανται καὶ ἐξαιτεῖται σήμερον διὰ τῆς ἀναφορᾶς του διὰ τὴν ὁποῖαν δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἡ Β. αὕτη Γραμματεία θέλει τὸν δικαιώσῃ, διότι δὲν ἔλαβε καιρὸν νά ἐπικαρπωθῆ τὸν ἀγρὸν καὶ ἀφοῦ δικαστικῶς πάντοτε ἤμπορῆ νά εὐρῆ δίκαιον.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Διοικητὴς Μήλου
Δ. Κυριακίδης
Ὁ Γραμματεὺς
Α. Γ. Μιουδάκης

Ἔγγραφο 26

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
Βασιλικῆν Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Πτωχή, δυστυχὴς καὶ ταπεινότατη ὑποφαινομένη ὀγδοηκονταετῆς μοναχὴ ἀπὸ τὸ ἐν Σίφνῳ διαλυθὲν γυναικεῖον μοναστήριον Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοτόμου Φυτείας καλούμενον, ἐπικαλεῖται θερμῶς τὴν βασιλικὴν ταύτην Γραμματεῖαν ἐκ Σίφνου διὰ τῆς παρούσης τῆς δι' ὅσον ὑποφέρει.

Ἄνεκαθεν ὑπῆρχε συνθήθεια εἰς τοὺς οἰκογενειάρχας τῆς πατρίδος μου Σίφνου καθ' ἣν ὅταν τις αὐτῶν προαιρεῖτο νά ἀφιερῶσιν μίαν ἐκ τῶν θυγατέρων του εἰς ἓν τῶν ἐν Σίφνῳ δύο γυναικεῖων μοναστηρίων παρεχῶρει αὐτῇ καὶ μικρὸν μέρος ἐξ ἧς εἶχεν ἀκινήτου περιουσίας ὡς εἶδος προικός, ὥστε ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῆς προσόδου καὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς ἐργῶν ἐπορίζετο ἡ διαμένουσα ὡς μοναχὴ τὰ πρὸς τὸ ζεῖν.

Κατὰ ταῦτα καὶ οἱ γονεῖς μου μὲ κατέταξαν εἰς τὸ ἀνωτέρω γυναικεῖον Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοτόμου μοναστήριον καὶ ἔδωκαν εἰς τὴν κυριότητά μου δύο μικρᾶς ἀξίας ὑποστατικά μὲ τὴν ὑποχρεῶσιν νά πληρώσω εἰς τοὺς τότε δανειστάς αὐτῶν γρόσια τουρκικὰ κεφάλαιον 300, ἅπερ καὶ ἐπλήρωσα μετὰ ταῦτα φέρων μετὰ τῶν τόκων γρόσια 600 μετὰ καιρὸν δὲ ἠγόρασα ἐξιδίων μου καὶ ἐν ἄλλο ὑποστατικόν.

Ὡς κυρία λοιπὸν τῶν ἀνωτέρω τριῶν ὑποστατικῶν εἶχον ταῦτα πρὸ ἰκανῶν χρόνων εἰς τὴν ἐλευθέραν διαχειρήσιν μου μέχρι τοῦ 1837 καθ' ὅτι οὔτε ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ πολιτικὴ ἀρχὴ ἡ ἐνεργήσασα τὴν διάλυσιν τῶν διαληφθέντων μοναστηρίων ἀφήρεσαν ἀπ' ἐμὲ τὴν κυριότητα τῶν τριῶν ὑποστατικῶν μου καὶ διότι δὲν ὑπῆρχαν εἰς τὸν γενικὸν κώδικα τῶν μοναστηρίων καταγεγραμμένα καὶ διότι ἔλαβαν τὰς ἀποχρώσας πληροφορίας ὅτι διεχειριζόμεν αὐτὰ ἐλευθέρως πρὸ χρόνων καὶ πρὸ πάντων διότι δὲν ὑπάρχει καμμία διάταξις εἰς τὸ περὶ διαλύσεως τῶν μοναστηρίων Βασιλικὸν Διάταγμα, διορίζουσα ὅτι ἡ περιουσία τῶν παραιτησασῶν τὸν μοναχικὸν βίον μοναχῶν ἀποτελεῖ μετὰ τὴν θέσιν των ταύτην μέρος τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, καθ' ὅσον μάλιστα Κύριε Γραμματεῦ ἐξάγεται ἀπὸ τὸ ἐνατον ἄρθρον τοῦ ἀνωτέρω Βασιλικοῦ διατάγματος = αἱ μοναχαὶ ἔχουν ἐλευθέραν τὴν διάθεσιν τῆς περιουσίας των ἣτις μετ' αὐτῆς ἀποκτᾶται ἀπὸ τὴν κοινοβιωματικὴν ὀλομέλειαν.

Ἄλλὰ ἐνοικιασθέντων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πολυετῶς τῶν ἐν Σίφνῳ μοναστηριακῶν κτημάτων, ὁ ἐνοικιαστὴς αὐτῶν ἐπέβαλε χεῖρα αὐθαίρετον καὶ μ' ἀφήρεσε τὴν κυριότητά των· εἰς μάτην κατέφυγα κύριε Γραμματεῦ εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχήν, ἣτις χαριζομένη εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν ἀντὶ νά μὲ συνδράμῃ ἐπροσπάθησε μάλιστα νά μὲ πειθαναγκάσῃ ὥστε νά πληρῶνω εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν κατ' ἔτος ἡ δυστυχὴς γραῖα καὶ ἄπορος Δραχ. 95. ἀπόδειξις δὲ

τῶν λεγομένων μου ὅτι ἐχαρισθῆ ἢ διαληφθεῖσα τοπικὴ ἀρχὴ εἶναι ἂν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὰ διαληφθέντα κτήματά μου ἀπαρτίζουν μέρος τῶν κοινῶν τοῦ μοναστηρίου, ὡς μὴ συμπεριλαμβανόμενα ὅμως εἰς τὸν κατάλογον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐνοικίασεν ὁ ἐνοικιαστὴς, ἐχρεώσται νομίζω ν' ἀναφέρῃ τὴν περίστασιν ταύτην εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ οὐχὶ νὰ μὲ πείσῃ νὰ πληρῶνω εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν ὅπερ καὶ ἐγίνε.

Προστρέχων εἰς ὑμᾶς κύριε Γραμματεῦ γραφαῖα, ἄπορος καὶ κατηντημένη εἰς τὴν πλέον ἐλεεινὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν, πέποιθα ὅτι θέλετε εὐαρεστηθῆ ὡς ἀκριβῆς ἐκτελεστής τῶν φιλοδικαίων καὶ φιλανθρώπων σκοπῶν τῆς αὐτοῦ Μ(εγαλειότητος) νὰ διατάξῃ ἐντόνως τὸν ὑποδιοικητὴν Μήλου νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς καὶ ἀναφέρῃ, ἀπαλλαττομένη ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν ὑποχρέωσιν, ἀντικατασταθῆ ἐπομένως διὰ διατάξεως τῆς εἰς τὴν κυριότητα τῶν κτημάτων μου, θέλω ὑψῶναι δὲ χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς θεὸν διὰ τὴν στερέωσιν καὶ μακροβιότητα τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Βασιλέως.

Ἐν Σίφνῳ τὴν 27 Ἰουνίου 1838

ἡ ταπεινὴ δούλη

διὰ τὴν ἀγράμματον θεοδούλη ματζουκανάρη

ὁ ἀνεψιὸς αὐτῆς

Φραγγούλης Φουτούγιος

Ἔγγραφο 27

Ἄριθ. 762

Ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 678
τῆς 18 Ἰουνίου 1838 Διαταγῆς τῆς

Β. Διοικήσεως Μήλου

Ἐν Σίφνῳ τῆ 7 Ἰουλίου 1838

Πρὸς

τὴν Β. Διοίκησιν Μήλου

Μετακαλέσαντες τὸν κ. Ἀβρανόπουλον ἐζητήσαμεν παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ οὗ γίνεται λόγος εἰς τὴν μνησθεῖσαν διαταγὴν σας πωλητήριον τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη νὰ παρουσιάσῃ.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπανελθὼν ἀνέφερον ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ εὔρη, ἀναζητήσας μετὰ ξὺ τῶν ἐγγράφων του καὶ ὅτι τὸ ἀνήλικόν του παιδίον ἐξέσχισεν ἴσως αὐτό.

Τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἐγγράφου τούτου ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος κ. Ἀβρανόπουλος καὶ ἡ Δημαρχία ἔλαβε περὶ τούτου πληροφορίας, ὅτι δὲν εἶναι πωλητήριον ἐκ μέρους τοῦ Α. Πρεζάνη διότι οὗτος ἀπέθανε πρὸ 15 ἡδὴ ἐτῶν καὶ μήτε κατοχὴν εἶχε ποτὲ ἐπὶ τοῦ διαφιλονικουμένου τούτου κτήματος, μήτε ἠδύνατο διὰ τοῦτο νὰ διαθέσῃ μέρος ἢ τὸ ὅλον τοῦ κτήματος τούτου.

Τὸ κτήμα τούτο, ὡς ἀνέφερον ἡ Δημαρχία μετὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 302.472 εἶχε καὶ ἐκαρπούτο ἡ Μοναχὴ Μελετία, μονάζουσα εἰς τὴν γυναικειαν Μονὴν τῆς Φυτείας, μετὰ δὲ τὴν διάλυσιν αὐτῆς συνοικούσα καὶ γηροκομουμένη ἀπὸ τὴν ἀνεψιά τῆς, τὴν σύζυγον τοῦ κ. Ἀβανόπουλου, διέθεσεν αὐτὸ ἀποθνήσκουσα πρὸς ὄφελος τῆς ἰδίας, κατὰ τὴν ἀπὸ 19 Ἰουλίου 1835 διαθήκην τῆς.

Ἡ ρηθεῖσα μοναχὴ εἶχε καὶ ἄλλον ἀνεψιὸν Ἰωάννην Α. Πρεζάνη, ἀνήλικον ὄντα, τούτου δὲ ὁ ἐπίτροπος κ. Κ. Βάος ἐζήτησε, δικαίωματι τῆς συγγενείας νὰ λάβῃ μετοχὴν εἰς τὸ κτήμα τούτο, διὰ τὸν ἐπιτροπευόμενον καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ κ. Ἀβρανόπουλου δραχ. 150 διὰ τῆς ὁποίας ἔδωκεν ἀποδεικτικόν, ὑπογεγραμμένον παρὰ τῶν κ.κ. Ἰωάννου Λειμβάου καὶ Μ. Μάτσα κατὰ τὴν ὁποίαν ἔδωσαν οἱ ἴδιοι μαρτυρίαν, κατατεθεῖσαν παρὰ τοῦ ἐνοικιστοῦ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων κυρίου Ἰ. Προβελεγγίου εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἐκτελ. Β. Γραμματείας.

Τὸ ἀποδεικτικόν τούτο ὀνομάζει ὁ κ. Ἀβρανόπουλος πωλητήριον, τὸ ὁποῖον προβάλλει ὅτι ἐχάθη. Τὰς πληροφορίας ταύτας ἐνόμισε χρεὸς τῆς ἡ Δημαρχία νὰ καθυποβάλλῃ εἰς τὴν Β. Διοίκησιν.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Δήμαρχος Σίφνου
Ν. Χρυσόγελος

Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ παλαιοῦ Κτηματολογίου
τῆς Κοινῆς Καντσελαρίας τῆς Νήσου Σίφνου

Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος

Εἰς τὰ μεγάλα χωράφια χωράφι.	Χρ 40
Εἰς τοῦ Κορκοσοῦρι χωράφι.	Χρ 30
Εἰς τὸν Καλαγκάλαμο χ(ωράφι) δένδρα	Χρ 10
Εἰς τὸν Θῶλον Χ. με δένδρα	Χρ 24
Εἰς τὸ Πετάλι ἀμπέλι, χωράφι, συκαῖς	Χρ 30
Εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον χωράφι	Χρ 46
Εἰς ταῖς Λεύκαις χωράφι, θεμωνιά	Χρ 26
Εἰς τὴν Ἀνεδράδαν σκάλα	Χρ 4
Εἰς τὸν ἅγιον Σῶζοντα χωράφι	Χρ 10
αὐτὰ ἔχει ἡ μέση ἤτοι τὸ Ἰγουμενεῖον τὴν σήμερον	Χρ 220

Τὰ ἀπὸ ἐδῶ καὶ κάτω εἶναι καὶ αὐτὰ τοῦ Μοναστηρίου, πλὴν εἶναι δοσμένα εἰς τὰς ἀδελφάς τοῦ Μοναστηρίου καὶ καρποτρώγουν τα πληρώνουσαι τὸ αὐθεντικὸν δόσιμον καὶ μὴ ἔχουσαι ἄδειαν πωλῆσαι ἢ ἀμαχεῦσαι.

Ἄγαθη. Εἰς τὸ Σκαλωτὸ ἀμπέλι.	Χρ 4
Εἰς τὴν Τόρειαν Χ. ἀμπέλι, θεμωνιά, συκαῖς.	Χρ 14
Εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον τοῦ Φάρου Χ.	Χρ 4
Εἰς τοῦ Κοντοῦ τρία δένδρα	Χρ 1
	Χρ 23

Θεοδουλη. Εἰς τὸ λιγαροκόπι χωράφι	Χρ 15
Εἰς τὰ τρανά βουνά Χ. ἀμπέλι	Χρ 13
Εἰς τὰ Μάγκανα Χ. 20 ἕτερον ἐκεῖ	
14 τὰ δύο.	Χρ 34
	Χρ 62

Καλὴ Σταφυλοπάτη. Εἰς τὴν Κορακιά ἀμπέλι	Χρ 8
Εἰς τὸ Πλακωτὸ Χ. θεμωνιά	Χρ 6
	Χρ 14

Καλλινίκη. Εἰς τὸν ἅγιον Σῶζοντα χωράφι	Χρ 10
---	-------

Μακαρία. Εἰς ταῖς λεύκαις ἀμπέλι	Χρ 6
----------------------------------	------

Μεθοδία. Εἰς τὸ μαῦρο βουνό	Χρ 8
Ἐκ τῆν.	Χρ 4

Παρθενία. Εἰς ταῖς λεύκαις ἀμπέλι	Χρ 20
-----------------------------------	-------

Διονυσία. Εἰς τὸν ἅγιον Σῶζοντα χωράφι	Χρ 32
--	-------

Τὰ μοιρασμένα εἰς τὴν ἀδελφότητα	Χρ 175
----------------------------------	--------

Τὰ εἰς τὸ Κοινὸν Ἰγουμενεῖον	Χρ 220
------------------------------	--------

	Χρ 395
--	--------

Ἀναστασία. Θεμωνιά χωράφι	Χρ 4
---------------------------	------

	Χρ 399
--	--------

Ἐν Σίφνῳ τὴν 3 δεκεμβρίου 1839

Ὁ Δήμαρχος Σίφνου
(Τ.Σ) Ν. Χρυσόγελος

Πρ. Ἄρθ. 491

Ἐν Σίφνῳ

τὴν 15 Φεβρουαρίου 1838

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Δημαρχία Σίφνου

Πιστοποιεῖ

Ὅτι εἰς τὸ κτηματολόγιον τῆς Νήσου ταύτης / Καγγελαρία / ἀντιγραφέν ἐκ τοῦ παλαιοῦ κατὰ τὸ 1796 σημειοῦται οὕτως

«Μελετία ἀλιμπέρτη ρ. 31¹/₂ καὶ τοῦτο εἰς τὴν σειρὰν τοῦ κτηματολογίου ἐνθα εἶναι καταγεγραμμένα τὰ κτήματα τῶν κατοίκων τοῦ Κάστρου.

Εἰς πίστῳσιν τούτου ἐξεδόθη τὸ παρόν, κατ' αἰτησιν τοῦ Παναγιώτου Ἀβρανοπούλου.

Ὁ Δήμαρχος

(Τ.Σ) Ν. Χρυσόγελος

Ἡ ὀσιότατη κυρία Θεοδούλη Ἰωάννου Βερνίκου, φθάσας εἰς γήρας βαθύτατον καὶ φοβουμένη τὸ ἀδηλον τοῦ θανάτου καὶ σώας τὰς φρένας ἔχων ἐτι, ἠθέλησε νὰ διατάξῃ τὴν τελευταίαν ταύτην αὐτῆς διαθήκην, ἀκυρῶν ὅλας τὰς πρό ταύτης γεγραμμένας. Ἐν πρώτοις λοιπὸν ζητεῖ παρά πάντων τῶν μοναζουσῶν συγχόρησιν ὡς καὶ αὐτὴ συγχορεῖ ἀπὸ καρδίας ὅλας, ἥτινα παρεπίκραναν ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ. Εἶτα διορίζει καὶ διατάτει τὰ καθ' αὐτῆς, ὅτι τὴν εὐρίσκεται σήμερον, οὕτως. Ἐν πρώτοις λοιπὸν οἰκειοθελῶς καὶ ἀβιάστω διαθέσει ἀφίνει τῆς ἀνεψιάς τῆς Ἄννης τοῦ ποτὲ Κωνσταντίνου Βερνίκου, τὸ χωράφιον τοποθεμένον εἰς μάγκανα καὶ τὸ χωράφιον τοποθεμένον εἰς λιανοκόπην καὶ τὸ χωράφιον τοποθεμένον εἰς τὰ τρανά βουνιά, καὶ τὰ ἄπερ ἔχει πατρογονικά τῆς ιδιόκτητα. ὁμοίως καὶ τὴν θεμωνίαν μὲ τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀγορὰν ἀπὸ Ἰάκουβον πούλλην, κατὰ τὴν πώλησιν τὴν ὁποίαν ἀναχείρας μας ἔχωμεν, τοποθεμένην εἰς τὰ τρανά βάνια, ὁμοίως καὶ τὰ κελία μου μὲ ὅσα ἤδη εὐρίσκονται μέσα ὅλα ἰδικὰ τῆς, διὰ τὰς περιποιήσεις καὶ θεραπείας τῆς πρὸς αὐτὴν τόσους χρόνους, ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας τῆς μέχρι σήμερον. καὶ διὰ αὐτὰ νὰ ἔχη χρέος ἢ ἀνεψιά τῆς Ἄννα νὰ τὴν ζωογονῇ καὶ μετὰ θάνατον νὰ κάμῃ ἅπαντα τὰ ἐξοδα τῆς θείας τῆς κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Ταῦτα πάντα θέλει καὶ βούλεται νὰ εἶναι ἀμετακίνητα, ὅστις δὲ τῶν οἰκειῶν ἢ ξένων ἠθελὲ ἐπιχειρήσῃ νὰ μετακινήσῃ ταύτην τὴν διαθήκην τὸν παραδίδει εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς τῆς. διὸ ἐγένινεν ἡ παρούσα διαθήκη καὶ ὑπεγράφη παρά ἀξιόπιστων μαρτύρων εἰς ἀσφάλειαν.

1821 Σεπτεμβρίου 15 Σίφνος

= σακελλάριος βερνίκος μάρτυς

// ὁ οἰκονόμος μπάος Γραφεύς καὶ μάρτυς.

» Ζαχαρίας ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς πατὴρ μὲ τὴν θέλυσιν τῆς τὸ ἠπογράφω καὶ μαρτυρῶ ὅτι αὐτὴ ἴνε ἡ γνώμοι τῆς.

(ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά» 588)

Ἐγγραφο 28

Πρ. ἀρ. 937

Ἐν Μήλῳ τὴν 21 Ἰουλίου 1838

Πρὸς τὴν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
κτλ. Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Ἐπὶ τοῦ ἀρ. 19984 τῆς 2 Μαΐου

Περὶ ἀνακαλυφθέντος ἐν Σίφνῳ Μοναστηριακοῦ κτήματος

Ἀπαντῶ εἰς τὴν ἀπὸ 2 Μαΐου ὑπ' ἀρ. 19984 ἐπιδιεύθυνσιν τῆς Β. ταύτης Γραμματείας

περί του ανακαλυφθέντος εν Σίφνω μοναστηριακού κτήματος υπό του κ. Προβελεγγίου, ότι οι Κώδικες των διαλυθέντων εις την έπαρχίαν ταύτην μοναστηρίων έστάλησαν όλοι πρό καιρού υπό του έπαρχου Μήλου διά της παυσάσης Νομαρχίας των Κυκλάδων προς την Β. Κυβέρνησιν, έπομένως πρέπει να εύρισκονται εις τά αρχεία της Β. Γραμματείας, είτε της Έπιτροπής του Έκκλησιαστικού Ταμείου.

Όσον περί των πληροφοριών τας όποιās η μνησθεΐσα έπιτροπή ζητεί από τον τότε Β. Έφορον κ. Α. Βεργήν περί του διά τί δέν συμπεριέλαβεν εις την καταγραφήν των κτημάτων του μοναστηρίου της Φυτειάς τό διαφιλονικούμενον ήδη μεταξύ του ένοικιαστού και του Αβρανοπούλου κτήμα, η μόνη απάντησις την όποιαν μάς έδωκεν ο Βεργής είναι ότι δέν θυμείται τίποτε επί του προκειμένου μετά τσοούτου καιρού παρέλευσιν.

Τό δέ πρωτότυπον πωλητήριον δυνάμει του όποιου ο κ. Π. Άβρανόπουλος αναφέρει ότι ήγόρασε τό μερίδιον του συγκληρονόμου του Ι. Πρεζάνη, ο Δήμαρχος Σίφνου προσκληθείς να λάβη και διευθύνη δίδων και όσας άλλας δυνηθή να συλλέξη πληροφορίας, έγραψεν εις απάντησιν όσα η έγκλειομένη αναφορά του την όποιαν διευθύνω προς την Β. Γραμματείαν ομού με την όποιαν ο κ. Άβρανόπουλος παρουσίασεν εις τον προκάτοχόν μου Διοικητήν περί της αυτής υποθέσεως, διά να λάβη υπ' όψιν άμφοτέρας και διαταξη ό,τι δίκαιον.

Επιστρέφω και την έπίδιευθυνθείσαν αναφοράν της Έπιτροπής του Έκκλησιαστικού Ταμείου κατά την διαταγήν της.

Εύπειθέστατος
Ο Υποδιοικητής Μήλου
Ίωάννης Γ. Κριεζή

(ΓΑΚ/ «Μοναστηριακά» 588)

Έγγραφο 29

Αγ. Ιωαννης Φυτειάς Σίφνου

22559 / 1902

Εν Αθήναις τη 22 Αυγούστου 1839

Επι του άρ. 937 Περί του διαφιλονικούμενου εν Σίφνω κτήματος

Προς τον Υποδιοικητήν Μήλου

Επι των εις την Γραμματείαν προλαβόντως υποβληθέντων έγγραφων περί της κάτω σημειομένης υποθέσεως, εξαγεται ότι επί των άντιποιήσεων του κυρίου Ίω. Προβελεγγίου δεν υπάρχουν ειμη άπλαϊ ένδειξεις.

Α. Η όμολογία της πρώην ήγουμένης Καλλινίκης Μελισσοΰ, ειπούσης ρητώς εις την έξομολόγησιν της την κατά την 27 Οκτωβρίου 1837 ληφθείσαν υπό του ειρηνοδίκου Σίφνου, ότι τά υπό της Μελετίας κατεχόμενα κτήματα ήτον αφιερωμένα από τον μακαρίτην Ίζέ η Γκιουζε δια την κόρην του Έλένην και γεγραμμένα εις τον Κώδικα από τον ίδιον.

Β. Εν μέρος της από 10 Φεβρουαρίου 1838 υπ' άρ. 478 αναφοράς του Δημαρχου Σίφνου προς την τότε Διοίκησιν Μήλου, τό μέρος τούτέστιν εκείνο (Ίδε σελ. 2-5) όπου λέγει ότι καθως η Καλλινίκη Μελισσοΰ ούτως ώμολόγησαν έπίσης και αι Μαγδαληνή Σκουργιαλού και η Παρθενία Παππά Αντωνίου ότι τό προκειμενον κτήμα η κτήματα είναι αφιερωμένα εις την μονήν και καταγεγραμμένα εις τον Κώδικά της από τον Μοσιού Γκιουζε η Ίτσε πατέρα της Πελαγίας συγγενούς της περί ης ο λόγος Μελετίας και ότι εις την Καγγελλαριαν, εις τό κτηματολόγιον του Μοναστηρίου είναι καταγεγραμμένον κτήμα κείμενον εις τον Καλαγκάλαμον τό όποϊον επλήρhone 10 χρυσά δι' έγγειον φόρον.

Άλλ' άπεναντίας τούτων των ένδειξεων εύρισκομεν ότι τό περι ού ο λόγος κτήμα δέν είναι έγγεγραμμενον εις τον Κώδικα του μοναστηρίου.

Εχοντες υπ' όψιν τον Πρωτότυπον της μονής Κώδικα εν ώ είναι σημειωμένα όλα τά της μονής κτήματα απο του 1716 μέχρι του 1827 και έρευνησαντες ακριβώς δέν εύρομεν ούδαμού του Κωδικος τούτου σημειωμένον κτήμα η κτήματα αφιερωθεντα από τον Κον Ίνσε η Γκιουζε, ούτε αφιέρωμα της θυγατρός η θυγατέρων του Έλένης και Πελαγίας, άλλ' ούδε της Μελετίας αυτής. Έπομένως τόσοη ή όμολογία της Καλλινίκης Μελισσοΰ, όσον και αι

